

# Vatra veche

## Vatra veche

5

Români din toate țările, uniți-vă!

Lunar de cultură \* Serie veche nouă\* Anul IX, nr. 5 (101) mai 2017 \*ISSN 2066-0952

VATRA, Foaie ilustrată pentru familie (1894) \*Fondatori I. Slavici, I. L. Caragiale, G. Coșbuc  
VATRA, 1971 \*Redactor-șef fondator Romulus Guga\* VATRA VECHE, 2009, Redactor-șef Nicolae Băciuț



Dora Groza, "Suflet de femeie"

**Vatra veche dialog \* părintele Constantin Necula**

## SUMAR

*Vatra veche* dialog cu George Astaloș, de Titus Suciș/3  
*Vatra veche* dialog cu Constantin Barbu, de Ion N. Oprea/4  
*Vatra veche* dialog cu pr. Constantin Necula, de Mihai Posada/5  
 Măhnirile lui Caragiale, de Dumitru Hurubă/8  
 Poetica anotimpurilor, la Blaga, de Paul Dugneanu/10  
 Ion Gărbiceanu în actualitate (Violeta Calfa Dinu), de Marin Iancu/11  
 Poeme de Melania Cuc/12  
 Lumea în două zile (George Bălăiță), de Mihaela-Adelina Viziru/13  
 Opinii. Băsescu, simbolul mizeriei politicii românești, de Silvia Urdea/15  
 Atracția cărării, de Mărioara Novac/16  
 Puncte de vedere. Societăți inutile, de pr. Ovidiu Bărsan/17  
 Scriitori mercenari feskubiști, de Dumitru Hurubă/18  
 Poeme de Aurel M. Buricea/19  
 Eseu. Amurgul iubirii, de Aurel Codoban/20  
 Festivalul Național de Creație „Ana Blandiana”, de Nicolae Băciuț/21  
 Timpul fără timp (antologie), de Nicolae Băciuț/21  
 Nostalgii de/din viitor, de Nicolae Băciuț/22  
 Ana Blandiana, Pecetea sufletului meu, de Daniela Stroe/23  
 Nu singurătatea, poem de Ana Blandiana/23  
 No seclusion, traducere de Victor Dumitrescu/23  
 Cronică literară - cartea de poezie. Preot deșteptării noastre (Nicolae Dan Frunteletă), de Rodica Lăzărescu/24  
 De-a fotonii și reprezentările originale (Ion Pachie Tatomișescu), de Iulian Chivu/26  
 Gravuri pe inima Transilvaniei (Ion Horea), de Nicolae Dan Frunteletă/27  
 Iov lovit de cel rău (Dumitru Ichim), de Petre Isachi/28  
 Privilegiile artei poetice (Daniela Șontică), de Maria Daniela Pânăzan/30  
 Reconstrucția lirică a realului (Mihaela Oancea), de Dumitru Hurubă/31  
 Iubire de modă veche (Gabriella Costescu), de Nicolae Băciuț/32  
 Poeme de dragoste (Nicolae Silade), de Constantin Cubleşan/33  
 „Ut pictura poesis” (Dora Groza, Ovidiu Stan), de Nicolae Băciuț/34  
 Lumea lui Daniel Marian, de Constantin Stancu/35  
 Pasăre în devenire (Maria Cernegura), de Mihai Merticaru/36  
 Cu tine nemărginirea... (Gabriela Enescu, Cosmin Neidoni), de C. Pantazi Tudor/37  
 Cronică literară – cartea de proză. Demiurgie și deriziune (Nicolae Suciș), de Ioan Marcoș/38  
 Povestirile lui Icu Crăciun, de Mircea Daroși/40  
 Un roman al secolului al XVII-lea Românesc (Dan Perșa), de Mihaela Mudure/41  
 O paradigmă ludică și parodică (Puiu Răducan), de Victor Rusu/42  
 Cronică literară – eseu. Colectiionara de suflete (Dorina Stoica) de Cornel Galben/43  
 Plăcerea lecturii (Vasile Vidican), de Iulian Dămăcuș/44  
 Cuvântul și cuvântarea (Fănuș Neagu), de Mărioara Novac/45  
 Cronică literară – publicistică. Floarea romă (Gh. Sarău), de Răzvan Ducan/46  
 Terapie prin răs (Dorel Schor), de Mihai Batog-Bujeniță/47  
 Povești românești din New York (Menuț Maximilian), de Maxim Morariu/48  
 Documentele continuității. Națiunea în stare de veghe (Mihail Diaconescu), de Aurel V. David/49  
 Florian Medrea, un apărător al Marii Uniri, de Alexandra Medrea/51  
 Argument pentru Transilvania sufletului meu..., de Ioan-Aurel Pop/52  
 Convorbiri duhovnicești cu I.P. S. Ioan, de Luminița Cornea/53  
 Restitutio Grigore Pletosu (Iuliu Marius Moraru), de Luminița Cornea/54  
 Pedepșa supremă: iertarea (pr. Gheorghe Șincan), de Nicolae Băciuț/55  
 Încercare despre sublim. Dialog cu Mihail Diaconescu, de S. George Săndulescu/56  
 O vrednică astristă: Silvia Pop/57  
 Silvia Pop . 80, de Nicolae Băciuț/58  
 Un iluminist al timpului prezent (Silvia Pop), de Răzvan Ducan/58  
 Ancheta *Vatra veche*. Scriitori. Case memoriale, de Luminița Cornea/59  
 Asteris. Între răs și plâns, de Milena Munteanu/60  
 Poeme de Dărie Ducan/61  
 Starea prozei. Domnul ministru, de Geo Constantinescu/62  
 Poeme de Dumitru Băluță/63  
 Trei frați, de Carol Feldman/64  
 Poeme de Tania Nicolescu/65  
 La mulți ani, Canada, de Veronica Pavel Lerner/66  
 Ancheta *Vatra veche*. Exilul românesc. La o cafea cu Dora și Ovidiu, de Monica Voicu/67  
 Biblioteca Babel. Yun Dong-ju, de Ion Roșioru/69  
 Biblioteca Babel. Constantino P. Kavafis, Alfredo Perez Alencart, de Gabriela Călușiu Sonnenberg și Germain Droogenbroodt /69  
 Poeme de Gelu Dragoș/70  
 Timpul din timp. Autograful, de Alexandru Decebal Seul/71  
 Ninge în aprilie, de Angela Burtea/71  
 Ocean întors. Mărgelele copilăriei, de Simina Lazăr/72  
 Teatru. Condiția de actor, de Nicolae Băciuț/73  
 Tatiana Iekel/73  
 Literatură și film. Imaginația și rutina de Alexandru Jurcan/74  
 Un autograf Florin Piersic, de Nicolae Băciuț/74  
 File de jurnal. Florin Piersic, de Nicolae Băciuț/74  
 Aniversări. Convorbiri literare – 150, de Șerban Codrin/75  
 Lumea lui Larco, de Vasile Larco/78  
 De la un clasic citire: Mircea Trifu/78  
 „Cucii” constănțeni, ludici și lucizi, de Diana Dobrița Bălea/79  
 Curier/81  
*Vatra veche* a lui Nicolae Băciuț, de Melania Cuc/85  
 Concursul Național de Creație Literară „Ion Creangă”/86  
 Orizonturi. Cenaclul Literar „Nicolae Băciuț”, Brăila/87  
 La taclale cu... Nicolae Băciuț, de Angela Macarie/87  
 Icoana din/în sufletul meu, de Nicolae Băciuț/87



Dora Groza, “Continent”



Dora Groza, “Icar”



Dora Groza, “Cenușa marilor imperii”

Număr ilustrat cu lucrări de Dora Groza

## Vatra veche dialog



### George Astaloș

„Nu poate scrie nimeni mai bine despre opera lui Ion Barbu ca Șerban Foarță...”

(V, Inedit)

**Titus Suci:** *O să-i transmit salutul tău, dar poate îi trimiți o piesă...*

**George Astaloș:** Nu. Piesă nu, că n-am timp. Ar trebui s-o traduc, or pentru mine, mai ales în momentul de față, treaba asta e o chestie complicată. Dar țin să-l salut, să-i transmit un salut sincer, sincer însă *umbrit* de un oarecare sentiment de vinovăție. Asta pentru că, prin 1969, când era referent literar la teatrul din Timișoara, Șerban a fost dat afară din cauza mea... Ce mă liniștește cât de cât e că, dacă nu cumva informațiile sunt false, a fost reprimat...

**Titus Suci:** *A fost.*

**George Astaloș:** Ei, la atâtea întrebări cu care m-ai chinuit, iată o veste bună.

**Titus Suci:** *O să-ți dau una și mai bună.*

**George Astaloș:** Te joci cumva cu nervii mei?

**Titus Suci:** *Nu numai că a fost reprimat... e directorul teatrului!*

**George Astaloș:** Ca să vezi!... Serios? SERIOS???... Mă bucur. Nu-ți poți închipui cât de mult mă bucur... Și ce ușurință pe sufletul meu... Dar să-ți dezvălui tărașenia de atunci... 1970, librăria *Eminescu*, pregătiri pentru lansarea uneia din cărțile mele. Întrebare pe care mi-a pus-o un ins, nu mai știu cine... *aveți vreo preferință?* Eu citisem poezii de ale lui Foarță fără să-l cunosc. În vremea aceea lucram la două antologii... *bidon*, ce nu au apărut însă niciodată. Am lucrat la ele mai bine de un an de zile. Eugen Schileru a prefațat volumul de poezii, Mircea Mar-

tin pe cel de proză. Abandonăm acum explicațiile colaterale, revenim la fapte. În 1970 cei de la Editura *Eminescu* mi-au pus două întrebări. Prima: vrei să mergi la Timișoara pentru prezentare de carte? Am zis: *da*. A doua: ai vreo preferință în ceea ce privește prezentatorul? Am răspuns: *nu, mă prezint singur*. Te rog să nu consideri că răspunsul meu era... *agresiv*. Era... *șiret*. Ce mi-am zis. Merg la Timișoara, îl caut pe Șerban și... Și ajung la Timișoara și întreb unde îl pot găsi. Mi s-a răspuns... *la teatru*. Era secretar literar. Secretar literar ca post, în preajma unei premiere ca *stare*. În fine, față către față, primele lui vorbe fiind... *avem o premieră peste două zile, sunt înnebunit, trebuie să merg la tipografie pentru afișe, pentru programe...* Nu l-am lăsat să spună unde urma să meargă, ce trebuia să facă... În *treburile* astea sunt versat, adevărat *maestru*. L-am simțit imediat, era de-al meu și i-am spus. *E în regulă, dacă e cazul te ajut, dar înainte de toate să mergem să bem un pahar, timp în care îți voi spune de ce am vrut să te cunosc, sau... invers*. A fost... **invers!** Nu de parte de teatru, o crâsmă! Vorba aia... *cine-a pus cărciuma-n drum...* Restaurantul *Cina*. Fotolii roșii, cadrate... ce mai, ca pe vremuri în vechiul bar *Ambasador* din București. Și ne așezăm la o masă, lume puțină, de bună *calitate*... ca noi, ce mai, lumină discretă, penumbră, totul era perfect. După ce-a venit băutura, s-a ajuns în foarte scurt timp la calificativul... perfect-perfect-perfect. Adică pe la al... nu contează al câtelea pahar, am început să vorbim în... **metru de sonet**. Și dacă n-ai știut până acum, află că în... **metru de sonet** pot improviză ore întregi. Și cum în Șerban am identificat un încântător companion



Dora Groza, "Pasărea Paradis"

de cursă lungă... afișe nu, corecturi nu, program nu, că din... **metru** în **metru** nu ne-am mișcat din restaurant vreo 24 de ore. Mai mult chiar decât, eu aducându-mi aminte de ce venisem în Timișoara, el scăpând din vedere ce funcție și obligații avea, de la *Cina*, loviți destul de crunt de nicotină, alcool și noaptea aceea albă, am mers la librărie, nu la teatru. Ei bine, acolo am spus ceva-ceva, bineînțeles nu știu ce, a înșirat și el câteva vorbe, adică m-a prezentat, după care am dat niște autografe, nu știu câte din cauza... cred că din cauza unor cețuri... deci am dat câteva autografe unor părinți care veniseră cu copiii, cu fete de liceu ce se visau desigur viitoare literate, după care ne-am întors în cea mai mare grabă la... *Cina*, nu la teatru, unde din fericire paharele păstrau, încă mai păstrau căldura palmelor noastre... Și poate de aceea, pentru că senzațiile acelea dumnezeiesco-bahice, ori bahico-dumnezeiești, nu știu care e sintagma mai potrivită, ba neștiind nici faptul că sunt ori nu corecte din punct de vedere lingvistic... deci pentru că nimeni, dar mai ales o anumită persoană, n-a trăit nemaipomenitele noastre senzații, deci din invidie, datorită unei pizme de neînțeles... directorul teatrului nu l-a mai păstrat în post pe Șerban... Pe director parecă îl chema Leahu...

**Titus Suci:** *Da. Gheorghe Leahu.*

**George Astaloș:** Gheorghe îl chema?... Nu știu ce face Leahu astăzi, dar Șerban Foarță... Despre Șerban aveam păreri deosebite, dar după ce-am citit și studiul lui despre *Ion Barbu*... Nu, în mod cert, n-a scris nimeni, nu poate scrie nimeni mai bine despre opera lui Ion Barbu ca Șerban Foarță...

Timișoara... Cuvintele astea de la urmă sunt pentru Timișoara. Pentru Timișoara și pentru prietenul meu Șerban... Astea fiind zise, să bem un pahar de vin roșu, că am transpirat...

**Titus Suci:** *Noroc. Și mulțumiri, George. Mii de mulțumiri pentru acest interviu spumos marca... Astaloș! Vă sârut mâna doamna Helene, la revedere domnule Repan, domnule Iliescu...*

**George Astaloș:** Ia... Ia stai un pic. Ce-i cu graba asta. *Conștiința* mea îmi spune că mai e loc pentru încă un pahar...

**Titus Suci:** *A!...*

TITUS SUCIU

## Vatra veche dialog



## Constantin Barbu „M-am trezit în fața a 76 de lădițe pe care scria "CANTEMIR"!"

Considerat „copilul teribil” al Craiovei, elevul Liceului „Frații Buzești”, studentul Facultății de Filologie a Universității din Craiova, reprezentantul Doljului la competiția interjudețeană „Drum de glorie”, dedicată Independenței pe teme de cultură generală, transmisă în direct la T.V., prezent în cercul de tineri scriitori din Craiova, reperat și apreciat de Marin Sorescu, redactorul-șef al revistei *Ramuri*, privit și recunoscut de Constantin Noica ca „o promisiune ispititoare” a „grupului de la Păltiniș”, Constantin Barbu a atras atenția nu numai a celor de mai sus, ci și a multor alți intelectuali – Anton Dumitriu, Dumitru Stăniloae, Edgar Papu, Adrian Marino, Mihai Șova, el fiind autorul care a publicat de mult circa 25 de volume din opera lui Mihai Eminescu, pe care îl adulează, acum el fiind și autorul la Integrala manuscriselor Cantemir.

Primele 20 de volume Cantemir au fost prezentate la Târgul Gaudeamus în 2010, la care au participat acad. Eugen Simion, Alexandru Surdu, Răzvan Theodorescu, Florin Rotaru, Ioana Feodorv și Constantin Barbu, coordonatorul integralei care va însemna în final 100 sau 125 de volume-operă Cantemir, prezent și Paul Tudor, finanțatorul, important om de afaceri.

Fără a fi profesor universitar, Constantin Barbu este un intelectual de un fel deosebit, trebuie cunoscut, el și munca sa. În context, trebuie reținut, fără a fi filo-ruși, dacă la 1714 turcii l-au omorât pe Constantin

Brâncoveanu și fiii săi, Petru cel Mare, cu tot Testamentul său, în 1711, l-a făcut prinț al Imperiului pe D. Cantemir ca și pe copiii lui.

Povestea cu manuscrisele lui Cantemir începe prin 1981, când în România Constantin Barbu publică un eseu în care dădea o pagină inedită în latinește din *Sacro-Sanctae Scientiae indepingibilis imago*, găsit într-un manuscris-Cantemir din Biblioteca Academiei Române, dovadă de ce este necesar ca elevii să învețe și să cunoască limba latină. Fusese copiat de Tocilescu în Rusia la 1878. De aici, cu câțiva ani în urmă, Barbu l-a contactat și rugat pe ambasadorul Rusiei la noi, Alexander Churilin, să îl ajute să scaneze manuscrisele lui Cantemir aflate în Rusia.

Pentru edificarea cititorilor, profit și le ofer informațiile care circulă pe internet despre cele de mai sus, Integrala manuscriselor Cantemir, lădița cu opera Barbu, set achiziționat chiar de Vladimir Putin, Putin care a apobat scanarea documentelor aflate la Moscova, operă manskisă a românului Dimitrie Cantemir.

ION N. OPREA

## Integrala manuscriselor Cantemir

Despre Constantin Barbu, filosoful Constantin Noica spunea că este "excepțional de înzestrat pentru lucrări de erudiție și istorie literară". Interviu a fost înregistrat chiar înainte de plecarea la Moscova, unde, împreună cu sponsorul acestei între-

prinderi culturale, Paul Tudor, urmează să aducă în țară fotocopiile următoarei tranșe din ediția acestei integrale Cantemir.

\*

**Ion Spânu:** *Cum a început această aventură prin Arhiva Moscovei?*

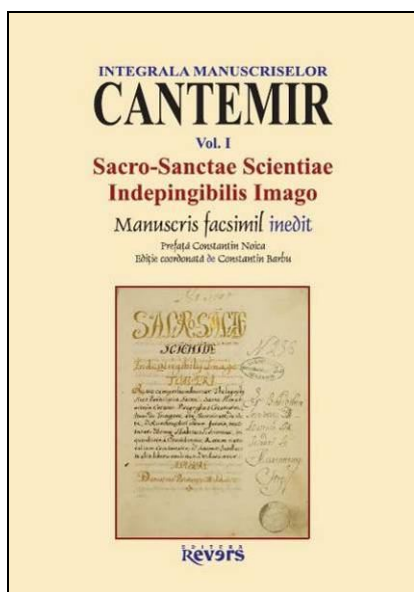
**Constantin Barbu:** La festivitatea de acordare a unui premiu de excelență ambasadorului Federației Ruse, Alexander Churilin, l-am rugat să-mi aprobe intrarea în Arhiva de la Moscova, cu care, în principiu, a fost de acord. După un timp, am fost surprins să primesc de la domnia sa o scrisoare în care mă întreba ce manuscrise vreau. I-am trimis lista după Tocilescu, completată cu ce mai știam eu, dar i-am spus, prevăzător, că le vreau pe toate. S-a dovedit că am procedat bine, întrucât acolo am descoperit manuscrise despre care nu se știa nimic! Abia în mai 2009, am primit confirmarea din partea rusă, **inclusiv prețul pentru fiecare filă scanată**. Din partea oficialităților române nu a fost nimeni dispus să finanțeze această operațiune, astfel încât abia în toamna lui 2009 am putut pleca la Moscova, când Paul Tudor, un om de faceri care conduce firma SC Besta SA, prin "Fundația culturală Tudor", a avut bunăvoința să sponsorizeze tot demersul acesta, cu care România se va mândri multe secole de acum înainte, căci fondul acestor manuscrise este cel mai mare tezaur al României din afara granițelor!

- Dar, cum de a rămas în uitare o asemenea arhivă?

- Simplu. Începând din 1878, când Tocilescu a tipărit primul volum Cantemir, și până azi, Academia Română a publicat doar 9 (nouă) volume de opere! Lui Tocilescu, îi aprobase copierea manuscriselor Țarul Alexandru al II-lea, iar mie, pentru documentele din Arhiva Ministerului de Externe, Vladimir Putin, care era pe atunci prim-ministrul Rusiei! De aceea, în semn de recunoștință, i-am trimis în dar această ladă care conține primele 25 de volume, apărute într-o ediție de lux cum rar se tipăresc în lume. Le știi, nu cred că mă contrazici...

-Dar, ce manuscrise erau în Arhiva Ministerului de Externe din Rusia?

-Acolo, am fost surprins să găsesc "Jurnalul persan" în limba rusă și "Manifestul lui Petru cel Mare". Despre "Jurnalul persan", Tocilescu credea că are doar 7 pagini, iar despre Manifest..." credea că este →



"Catehismul persan", care s-ar fi scufundat în mare!

-Academia Română spune că s-au mai scanat manuscrise Cantemir.

-Da, în anii '60, s-au făcut fotocopii alb-negru după unele manuscrise, dar, vă rog să le comparați cu ediția aceasta, unde documentele sunt mai frumoase decât originalul! Ca să nu mai spun de numărul lor... De altfel, se știe că Tocilescu furase, pur și simplu, 3 fascicule, pe care le rezumăm astfel: 4 pag. din "Epistola dedicataria" la "Sacro-sanctae scientiae indepingibilis imago", 24 de pag. din "Index Rerum Nobilium", de la aceeași lucrare, și fila 42 din "Loca Obscura". Și pe acestea le-am introdus în ediția mea, reîntregind astfel "Sacro-sanctae scientiae indepingibilis imago" și "Loca Obscura".

- Bănuiesc că nu e așa de ușor să cauți printr-o arhivă cum este cea a Moscovei? Ne povestești care a fost cea mai mare surpriză din această aventură prin hârtiile lui Cantemir?

- Știam, din sursă științifică sigură, că arhiva păstrată de Serghei Cantemir, fiul cel mai mic al lui Dimitrie, compusă din 27 de pachete, a fost cumpărată la licitație la moartea sa și se află într-una dintre arhivele Moscovei. Mergând prin arhiva de acte străvechi, conduși de directorul acesteia (căci, pe acolo, nu te plimbi ca pe Unirii!), m-am trezit în fața a 76 de lădițe pe care scria "CANTEMIR"! Bucuria mea a fost de om smintit. Directorul ne-a adus opisul și de la el am aflat că acesta fusese făcut între 1898 și 1956! Ultimul care ordonase terminarea inventarului fusese Stalin, în 1935, când s-au și adus în România osemintele lui Cantemir! Și, dacă tot veni vorba, să ne amintim că atunci sicriul lui Cantemir a fost primit pe covor roșu, cu salve de tun, fiind salutat de Guvernul țării, iar Iorga a stat drept în fața Voievodului!

- Dintre aceste 76 de lăzi, câte ai reușit să scanezi?

- Doar una! De fapt, partea rusă a scanat documentele, în condiții excepționale. În această primă ladă, este corespondența dintre Antioh, Maria și Constantin Cantemir și formează două dintre volumele actualei ediții! Îți dai seama cât a mai rămas de tipărit? **"În final, ediția va avea peste 100 de volume!"**

- Ai o estimare a numărului total

de volume al acestei ediții Cantemir?

- Probabil că, în final, vor fi vreo 100 de volume, dacă nu vom mai avea și alte surprize prin arhivele lumii. Tragedia este că, pentru întocmirea acestei ediții, nu plătește decât Ludovic al XIV-lea, cum îi spun eu lui Paul Tudor! Cu el și cu ceilalți prieteni ai lui Cantemir, intenționez să aduc în țară și celelalte manuscrise ale Domnitorului, care se află în alte 10 țări, în afară de România și Rusia!

- Care speri să fie impactul acestei colosale ediții Cantemir?

- Sper, ca în anii viitori, să se scrie cărți și să se dea doctorate după această ediție, căci Cantemir, prin toată opera lui, ar putea să tragă după el toată cultura română! Ca să nu mai spun că și politicienii noștri ar putea sta altfel de vorbă cu mai-marii lumii dacă le-ar pune pe masă o astfel de ediție! N-ar mai avea tonul acela arogant pe care-l au acum Barroso, Viviane Reding, președinta Lituaniei sau chiar doamna Merkel!

- Un mesaj pentru final, înainte de plecarea la Moscova?

- Trebuie să ținem minte că, în 1711, cel mai vestit țar rus, Petru cel Mare, l-a făcut pe Dimitrie Cantemir prinț al Imperiului rus și tot la fel a procedat cu toți copiii lui, pe care Rusia i-a tratat princiar, până la stingerea stirpei! Asta, în timp ce, în 1714, Constantin Brâncoveanu și fiii săi erau umiliți și decapitați la Constantinopol de Sultanul Ahmed al III-lea, despre care se spune că ar fi trăit în "epoca lalelei". *Cantemir era cineva în vremea lui, iar rușii l-au apreciat cum se cuvine.* Nu putem să rămânem mai prejos, noi, cei care-i suntem urmași!"

**Pentru conformitate,  
ION N. OPREA**

17 martie 2017



Dora Groza, "Pasărea Phoenix"

## Vatra veche dialog



### Constantin Necula

**„Lumea rezistă prin iubire atinsă de veșnicie, nu de parametrii unui plan de afaceri!“**

-Sfințite Părinte-profesor Constantin-Valer Necula, ați absolvit Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna“ din Sibiu și sunteți conferențiar universitar doctor în teologie, specializarea catehetică-omiletică și pedagogie creștină, la vechea Academie Andreiană. Ați scris nenumărate volume de studii în domeniile de expertiză amintite și multe cărți pentru copii și tineri.

Pe lângă traducerea de cărți, ați publicat studii de specialitate și recenzii în limbile franceză, italiană, germană. Sunteți cunoscut în Țară și în străinătate, prin conferințe, emisiuni de radio și televiziune, la posturi naționale și internaționale.

La Sibiu, sunteți una din cele mai active prezențe în spațiul public, slujind în biserici și vorbind în cele mai diverse locuri, unui public tot mai numeros și mai interesat de acest mod oarecum inedit la noi, după ieșirea din comunismul ateist, prin care preotul își continuă menirea între concitadini. Slujirea aceasta vie aduce Biserica între enoriași, dincolo de așteptarea permanentă, firească, a credincioșilor în biserici.

Nu puține sunt și articolele semnate în cotidianul sibian *Tribuna*, în ultima vreme.

Vă rog să răspundeți, în acest dialog, la câteva întrebări pe care le ridică societatea de astăzi! →

MIHAI POSADA

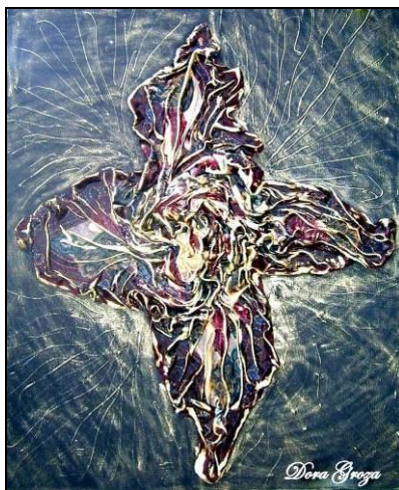
Mihai Posada: *Insașițetea, în special setea de îmbogățire, îl transformă pe om în fiară. În vreme ce lacomii plutocrați minoritari se îmbogățesc inimaginabil, majoritatea populațiilor Globului sărăcesc dincolo de orice limite. Omenia, consonantă cu „frumusețea cea dintâi“, are între valorile morale sădite de Dumnezeu în om, la zidirea lui: iubirea de străini/oaspeți, ținerea cuvântului dat, facerea de bine, sentimentul onoarei, dispoziția de jertfă, înfrânarea, spiritul dreptății, mărinimia, modestia, umilinta, credința în Dumnezeu – așa cum preciza teologul George Răcoveanu într-o conferință ținută în septembrie 1961, la Cà Foscari, în frumoasa Veneție, la una din ședințele Societății Academice Române. Dar calitățile enumerate aici nu sunt pe placul plutocrației pe care o deranjează credința în Dumnezeu, ca insubordonare la servirea propriilor interese. De aici, respingerea iconoclastă și refuzul catehizării în școli, îndepărtarea prin toate mijloacele a oamenilor de Dumnezeu: cultivarea mercantilismului, urii, călcării pe cadavrul aproapelui, desfrânării, necredinței, orgoliului și altor forme ale prostiei.*

*Capitalul imens poate cumpăra guverne, state, politici, poate finanța/provoca războaie și revoluții. Sclavagismul economic găsește și caută noi piețe de desfacere și mână de lucru mai ieftină. Revoluțiile și războaiele garantează piețe de desfacere și mână de lucru. Profitul decent de zece, cincisprezece la sută i-a devenit insuficient, minoritatea plutocrată renunță să mai producă în țările subdezvoltate, unde profitul de câteva sute la sută îi pare jenant. Acum, își mută afacerile în țările lumii a treia, a patra..., cum este Cambodgia, unde, pe câțiva bănuși salariu, scoate profit ce tinde spre o mie la sută.*

*Ce argumente are Biserica pentru aplanarea acestor inechități sociale majore și pentru refacerea structurii morale firești în ordine ontologică?*

*Părintele Necula: Biserica este dintotdeauna „hârția de turnesol“ a vieții și a prezenței lui Dumnezeu în lume. Pentru Ortodoxia românească, spațiul de influență este mult mai mic, aproape inexistent raportat la marile culoare de emisie ale catolicismului, de exemplu. Dar aceasta nu înseamnă că nu a dezvoltat*

*o gândire socială. Biserica încheagă răspunsurile sale, în primul rând, prin propovăduire și faptă. Simplul fapt că atât interbelic cât și în perioada comunistă ea a vestit Evanghelia lui Hristos, dimensiunea eshatologică a vieții și frumusețea Învierii ca fundament al vieții veșnice, este un efort care merită reținut. Construirea de școli și sisteme de pedagogie, inclusiv pedagogie socială, investirea cu morală a proiectelor economice – cine-și mai aduce aminte azi de “Ban-*



**Dora Groza, “Ochiul sfânt”,  
prapor vegetal**

*ca Albina“ din Transilvania, pilon de rezistență în finanțarea independenței economice a românilor din Ardeal, constituirea unei prese bisericești rezistente la virusarea liberalismelor ideologice – cine-și mai aduce aminte azi de celebrele editoriale anti-comuniste din *Telegraful Român* în anii 1930-1941, pentru care oamenii au plătit cu ani grei de temniță, cimentarea comunităților pe linia de forță a moralei creștine sunt doar câteva din ancorele practice ale acestei gândiri sociale. Pentru biserică, omul rămâne om, „măcar, deși, poartă rănile păcatelor“. Dincolo de aspectele economice, omul rămâne și lucrarea iconomiei lui Dumnezeu, a purtării Sale de grijă. Aici este misiunea Bisericii, nu poate construi o contra-ideologie, nu este misiunea ei. Poate că e momentul chiar să ne delimităm de construcții perene, să ne reluăm pacea educațională din care s-au născut adevăratele soluții în educația socială.*

*- Lăcomia minoritarilor plutocrați a generat criza economică profundă la sfârșitul celui de-al doilea și începutul celui de-al treilea mileniu creștin, pentru „salvarea“*

*băncilor în care marele capital este depozitat, prin spolierea populațiilor la nivel global. Dacă până pe la mijlocul veacului trecut, se putea trăi din dobânda girată de băncile care gestionau un depozit financiar substanțial, astăzi băncile sunt instituții de cămătărie legalizată, întrecându-se care mai de care să atragă clienți la împrumuturile oferite, în timp ce dobânda a devenit negativă. Camăta, despre care scria nefericitul Ezra Pound, într-unul din Cantos-urile sale, înfierând-o. În perioada interbelică la noi, economiști de talia unor intelectuali ai Bisericii luptătoare precum Petre Țuțea sau Mircea Vulcănescu au încercat să impună „primatul spiritualității“, în mentalul colectiv, împotriva tăvălugului materialist. Legea 217/2015 îi socotește între persoanele vinovate de săvârșirea unor infracțiuni contra păcii și omnirii, și ne interzice să le îmbrățișăm ideile de spiritualitate, desigur creștină. Nu uităm că Acela care a intrat cu biciul între teșchetarii Templului este Dumnezeu Fiul Omului însuși. Dacă spiritualitatea acelora nu este bună, cu ce metode spirituale va lupta Biserica lui Hristos contra hegemoniei financiare anticreștine, antiomane contemporane?*

*- Nu sunt un specialist în soluții spirituale la ispitele capitalismului, de niciun fel. Sunt adeptul unei spiritualități mai ample decât a celei interbelice. Nu doar hegemonia financiară este anticreștină. Eu cred că Biserica are suficiente mijloace de a întâmpina corect dictaturi ori depresii sociale. Liturghia, rugăciunea comunitară, școala catehetică și omilia serenă sunt mijloace permanente de rezistență structurală împotriva unor astfel de presiuni. Apoi suntem deja în situația de a avea o serie de economiști și specialiști în analiză economică care au asumat Evanghelia drept o sursă de gândire priorită. Biserica are ca misiune nașterea și susținerea unor astfel de vocații. Ea nu e un opozant de meserie. Ci o pepinieră de vocații atente, lipsite de concupiscenta la păcatele veniale ale sistemelor ideologice ori de indulgență morală.*

*-S-a spus, într-o vreme, că numai noi, ortodocșii din Răsăritul Europei, suntem singura Biserică fără sfinți proprii. Au fost apoi canonizați, pe rând, Sfinții Creștini prigoniți de romani, Sfinții Voievozi și →*

**MIHAI POSADA**

Domnitori prigoniiți de otomani, Sfinții Mucenici prigoniiți de austro-ungari. Au plecat la Domnul, în ultimele decenii, o serie de figuri din cinul monahal ori numai trăitori creștini martirizați în pușcăriile politicii care ne-a schimonosit spiritual vreme de peste jumătate de veac. Pe mulți din aceștia, poporul dreptcredincios îi cinstește ca pe niște sfinți.

Ce îi împiedică azi, pe mai marii Bisericii Ortodoxe Române să îi treacă în sinaxar, cu acte în regulă, pe Sfinții Martiri prigoniiți de comuniștii ateți? Iată, de exemplu, deși aproape necunoscut încă astăzi, Sfântul Ioan de la Prislop a fost canonizat înaintea lui Arsenie Boca. Pe lângă Părintele Arsenie, vorbim de arhimandritul Iustin Pârveu, de Valeriu Gafencu, de toți cei sacrificați întru credința lor ne-strămutată în Dumnezeuul Treimii, de jertfa lor fizică și psihică, în închisorile de exterminare de la Pitești, Aiud, Suceava, Sighet, Gherla, Târgșor, Mislea și celelalte, de la Canal...

- Biserica are alt ritm de canonizare decât reflecția socială. Canonizările în Ortodoxie nu sunt depuneri de candidatură în vreun Parlament select. Sfințenia este împreună-lucrarea firii umane cu harul lui Dumnezeu. Distincția în cazul Sf. Ioan de la Prislop – Părintele Arsenie Boca e simplă. Încercatul Avvă Ioan e canonizat la vremea la care Părintele Arsenie înfrunta sistemul comunist. Sfinții nu funcționează singuratici. Ei sunt împreună-lucrători ai Împărăției lui Dumnezeu. Se sprijină și ne sprijină. Cât despre sfinții închisorilor ei sunt deja canonizați în cel mai important calendar al Bisericii: inima credincioșilor. Minunile lor, atitudinea lor demnă, sporesc demnitatea noastră și gândul nostru la mântuire. Aici graba chiar strică treaba. Exemplul Bisericii Ortodoxe Ruse, care a înființat o comisie de de-canonizare, acolo unde s-a grăbit, trebuie să ne dea mai mult de gândit.

- Prigoana creștinilor în alte țări înseamnă, astăzi, arderea bisericilor și răstignirea sau uciderea întregii populații locale de credincioși. Ce atitudine a luat, ia, va lua BOR?

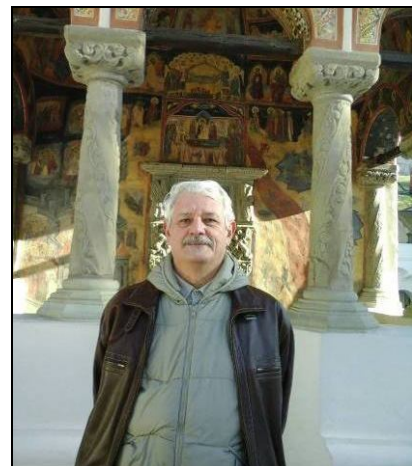
- Biserica Ortodoxă Română e în comuniune de har și în continuu dialog de întraajutorare cu astfel de situații. Sprijinul în bani și alimente acordat unor astfel de comunități, misiunea permanentă – inclusiv diplomatică, desfășurată de parohia orto-

doxă română din Damasc, sunt argumente ale unei întâmpinări sociale și duhovnicești înaintea unor astfel de crize. Practic, în 2015, Biserica Ortodoxă Română a acordat ajutoare de 500.000 de euro (4 septembrie 2015). Am văzut reacția presei pe subiect: ajutoare între milostenie și zgârcenie etc. etc... Cert este un singur lucru. Temeiul Evanghelic prin care ajutăm aproapele este valabil și pentru... departele.

- Referindu-se la blocul comunist în care am fost livrați de Occident după Al Doilea Război Mondial, Mircea Eliade spunea, prin anii '60: '60: «Din nefericire, conștiința istoriografică occidentală n-a reținut rolul pozitiv al Românilor în istoria Europei [...] Dacă, în orizontul culturii europene, am rămas „provinciali“, nu e numai vina noastră. „Istoria“ – care în cazul nostru mai înseamnă și inconștiența politică a Occidentalilor – ne-a zăvorât din nou în întuneric, mai rău decât am fost zăvorâți în Evul Mediu, prin năvălirile barbarilor». *Occidentul promovează acum cunoștințe despre sodomie și impune propaganda gay între școlari și studenți, nu doar în Suedia sau Grecia. Comisia Europeană a finanțat – spre exemplu – în februarie 2012, la Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării, Universitatea București, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială și la Colegiul Național Bilingv „George Coșbuc“, sărbătoarea Luna istoriei LG-BT (Lesbiene-Gay-Bisexuali-Trans), conform* <http://www.cuvantul-ortodox.ro/recomandari/2012/02/19/sodomia-patrunde-si-in-scoala-publica-luna-istoriei-lgbt-sau-propaganda-gay-la-doua-facultati-din-universitatea-bucuresti-si-la-liceul-cosbuc/>.

*Recent, cercetători de la Institutul Salk din California, conduși de Huan Carlos Izpisua Belmonte, au creat embrioni micști, umani și de porc, adică au dezvoltat celule umane în interiorul unui animal de mari dimensiuni, porcul, pe motiv că himerele rezultate vor servi, în viitor, la cultivarea de țesuturi și organe umane ce vor putea fi transplantate la om fără a fi respinse, potrivit* <http://incredibilia.ro/stiinta-joaca-dumnezeu-embriom-ompor/>. *Ambele exemple de inițiative contravin preceptelor religioase.*

*Este știut că țările mici trăiesc din mila celor mari. Dar, mulți tineri români aduc glorie numelui Țării lor între cele mai renumite universități*



**Mihai Posada**

*ale lumii ori sunt respectați în locurile lor de muncă, peste tot în lume. Sunt acei tineri neapărat ateți? Sunt ei buni creștini? Care credeți că va fi rolul acestor români în istoria Europei de mâine, a lumii?*

- Toate derutele unor astfel de momente istorice au nevoie de profeți. De oameni informați și de o cultură a răspunsului creștin, apologetic și discret. Cred că generațiile de tineri români școliți în universitățile mari ale lumii nu sunt altfel decât și-au crescut inima, pe lângă minte având nevoie și de susținerea Lui Dumnezeu. Cred că un creator nu poate fi complet fiind rupt de Creator, un om de știință nu este complet rupt de rațiunile lumii, niciun identificator de model cultural ori matematic al lumii nu e desăvârșit negând paradigmele divine ale creației și existenței lumii. Rolul lor va fi determinat de statura prin care vor depăși mediocritatea instalată ca meritocrație. Vor contribui cu adevărat la destăinuirea lumii dacă vor crea lipsiți de orgolii ori rezultate intempestive, care bruschează morala și curăția actului cunoașterii. Omenirea nu a mers mai departe prin oameni morali, ne vor spune tristele figuri ale marxismului neo-liberal. Și au dreptate. Doar că lumea se menține prin oameni morali, rezistă prin oameni liturgici, dedicați cunoașterii și iubirii autentice, atinsă de veșnicie nu de parametrii unui plan de afaceri. Cred că tinerii aceștia români au puterea de a redesena interesele științifice și culturale ale lumii doar dacă celelalte generații anterioare nu-i vor mai vinde și se vor ruga pentru mântuirea lor. Eu am încredere în ei pentru că mă rog pentru ei.

Duminica Ortodoxiei, 5 Mărțișor 2017

# MĂHNIRILE LUI CARAGIALE

## (II)

Tot D. Gusti, absolvent de studii la Berlin și Paris și propus pentru o catedră universitară la Iași, notează „părerea” lui Caragiale: „Nu te uita la mine că sunt aici, căci eu am plecat după ce mi-am făcut datoria și numai după ce mi-am format convingerea că țara nu mă vrea(...)” (Dimitrie Gusti, în *Revista Fundațiilor* nr. 4/1945. Până și din aceste câteva cuvinte înțelegem tristețea din sufletul marelui dramaturg, în timp ce, ca o amărăciune în plus, el însuși a constatat și s-a destăinuit fiului său, Luca I. Caragiale: „Am muncit o viață întreagă, mi-am cheltuit averea ca să trăiesc și să vă cresc, am dat, în mine, un om celebru pentru România, dar un om celebru care ar muri de foame dacă ar trebui să trăiască din munca lui.” (Text publicat în *Ideea europeană*, nr. 29-30/1920). În această ordine de idei, se încadrează perfect și admonestarea câte unui începător într-ale scrisului: „Băiete, i se adresa, Caragiale, te deplâng... Și te îndemn din toate puterile să te apuci de o treabă serioasă și bărbătească... Lasă-te de scris!... E o manie ticăloasă, care nu-ți aduce decât sărăcie, discredite și remușcări!...” Și mai departe, scrie Gala Galaction: „N-a fost el prigonit, ani și ani, pentru piesa «Scrisoarea pierdută»? (Gala Galaction, *Opere*, Editura pentru Literatură, 1961).

Și, dacă tot veni vorba: nici în familie Caragiale nu a fost lipsit de supărări, mai ales din partea lui Matei, fiul vitreg și cel mai mare dintre fiii săi. Ecaterina Logadi povestește: „Raporturile tatii cu fiul lui mai mare, fratele meu vitreg Matei, au fost mereu încordate. (...)” „...a locuit cu noi la Berlin unde fusese adus să urmeze dreptul. Dar când tata a descoperit că nu frecventa cursurile, ci hoinărea prin oraș (...), s-a supărat cumplit și l-a expediat urgent la București.” Se știe bine că, între cei doi, nu a existat niciodată o înțelegere și o apropiere sufletească de durată, că de „relație intimă părinte-copil, nici nu poate fi vorba. Chiar și atunci când Caragiale „a lăcrimat” citind pentru prima dată frumoasele sonete ale lui Matei, mulțumirea a fost trecătoare, fiindcă, spre deosebire de tată, povestește mai departe Ecaterina Logadi, „Matei nu avea nimic din generozitatea sufletească a tatii. Era disprețuitor, amar, plin de morgă și mai ales snob” Ceea ce se înțelege, nu avea cum să constituie puncte de atracție între cei doi, ci, dimpotrivă umplea sufletul tatălui de o amărăciune



„mărturisită mamei în ultima seară a vieții.” (Ecaterina Logadi, în *Viața românească* nr. 6/1962).

Însă, probabil cea mai adâncă suferință și revoltă i-a produs marelui dramaturg, învinuirea că ar fi plagiat drama „Năpasta” după o piesă scrisă de un autor ungar, Kemeny Istvan și tradusă în românește, în 1834, cu titlul „Nenorocul”. N-o să intru în detalii decât pentru a menționa că, în nr. 16/30 noiembrie 1901, „*Revista literară*”, condusă de Th. M. Stoescu (...) apare articolul „*Domnul Caragiale*”, semnat de redactorul Caion (Const. Al. Ionescu), care se încheie cu atacul direct: „*Domnul Caragiale n-a plagiat, a copiat*”.

A fost numai un episod, povestea, fără a intra în prea multe detalii, este, însă, ceva mai lungă și cumva mai complicată: suntem în anul 1901, la 8 ani după prima apariție a revistei umoristice *Moftul român*, înființată de I. L. Caragiale în ianuarie 1893 și cu apariție intermitentă până anul 1902. În numărul din 6 mai 1901, Caragiale publică un text acid intitulat „*Un frizer-poet și o damă care trebuie să se scarpine-n cap*”. Este un text-comentariu referitor la niște versuri trimise de un tânăr preocupat prea mult de părul iubitei, care semna cu pseudonimul *Caion* (pe numele său real Constantin Al. Ionescu). Reacția tânărului a fost promptă și extrem de dură, influențată fiind și de unii-alții ostili față de opera lui Caragiale, el punând la cale un plan de răzbunare împotriva marelui dramaturg. Așadar, *Revista literară* din 16/30 din 30 noiembrie 1901, publică un text intitulat „*Domnul Caragiale*”, în care autorul „*Năpastei*” este acuzat că ar fi plagiat drama sa după o piesă de teatru aparținând unui oarecare scriitor maghiar Kemeny Istvan și intitulată „*Nenorocul*”. În următorul număr al revistei, cel din 10 decembrie al aceluiași an, Caion revine chiar cu un rezumat al dramei lui Kemeny. Neștiind ce să mai creadă, Caragiale a rămas uluit, după care, eliminând ideea că ar fi fost o simplă coincidență, a început să caute

peste tot piesa scriitorului ungarului fără să găsească vreun scriitor cu acest nume, consolidându-i-se convingerea că era vorba despre un nume fictiv, iar drama acestuia o simplă născocire. În aceste condiții, Caragiale a luat hotărârea de a pune capăt situației chemându-l în judecată pe Caion. La procesul rămas celebru în istoria literaturii române, Caragiale, apărat de bunul său prieten Barbu Ștefănescu Delavrancea, a câștigat procesul. Astfel, prin Decizia nr. 12 din 11 martie 1902 jurații îl condamnă pe inculpat la trei luni închisoare, 500 lei amendă și 10.000 lei despăgubiri civile, în timp ce „părții civile” I. L. Caragiale, a trebuit să-i plătească în termen de 15 zile, 10 000 lei daune de interese.

Mai trebuie spus că, de fapt, s-a profitat de ocazie și pentru a lovi nu doar în... plagiatorul Caragiale, ci și în prestigiul literar al acestuia, prestigiu care nu avea cum să fi fost pe placul invidioșilor și, desigur, al grafomanilor invadatori prin publicațiile vremii. Însă, este bine și locul să spun că „dușmănia” nu se oprea doar la categoria de autori de mai sus, ci se extinsese și la unii precum Alexandru Macedonski, cel care l-a sprijinit și inspirat în multe din acțiunile sale pe Caion.

Procesul Caragiale-Caion a avut și evidente implicații politice. Chiar dacă marele dramaturg nu făcea politică, totuși era unul dintre liderii literari ai „Junimii”, grupare conservatoare adversară fățișă a liberalilor.

În mod evident, cunoscând până la urmă dedesubturile...conjurației, având deja un simț al valorii reale privitor la creația sa, e de la sine înțeles că întâmplarea-procesul, a lăsat răni adânci în sufletul lui Caragiale, care nu s-au vindecat niciodată. Într-o paranteză ceva mai largă, să amintesc aici câteva considerații ale unuia dintre cei mai buni și apreciați comentatori și analiști ai teatrului lui Caragiale, Valentin Silvestru: „(...) am putea aprecia că față de scrierile sale s-au manifestat două atitudini esențiale. Timp de vreo șapte decenii, această creație gigantică și singulară a trebuit să fie apărată de către largi cercuri de opinie publică, în frunte cu mari cărturari ai țării, împotriva detractorilor de toate soiurile – de la publiciști evasianonimi până la veninoși confracți prestigioși – împotriva neînțelegerilor și răstălmăcirilor, a ostilității declarate, de clan politic, și aceleia surde, de grup social advers, a inimiciei oficiale angajând instituții fundamentale” (Valentin Silvestru, *Elemente de caragialeologie*, Ed. →

DUMITRU HURUBĂ



Eminescu, Buc. 1979, p. 5-6). Este aceasta încă o constatare a unui adevăr indubitabil și anume că Omul Caragiale a fost mai toată vremea lovit de răutatea celor din jurul său – mulți dintre ei creatori-scriitori – ceea ce a dus la acumulări de tristețe, la scârba de umilințe și sătul de nedreptăți.

În această ordine de idei, nu e de mirare hotărârea lui Caragiale de a părăsi țara, pentru a se stabili împreună cu familia sa la Berlin, în 1904, cu domiciliul pe *Hohenzollernplatz* – *Wilmersdorf* 4.

Dar, indiferent de câte măhniri și amărăciuni sufletești a avut parte până la autoexilarea în Germania, acestea ar fi putut să fie contracarate de faptul că toate piesele lui de teatru au fost jucate pe prima scenă a țării – Naționalul bucureștean –, precum și că a fost cel mai important dramaturg în toată istoria literaturii, dar și nuvelist, pamfletar de forță, poet, scriitor, director de teatru, comentator politic și ziarist, considerații și aprecieri tardive însă pentru Caragiale....

Încă un necaz...

Înainte de plecarea definitivă din țară, Caragiale l-a recomandat pe fiul său Matei Ion Caragiale redactorilor de la revista *Viața românească* ca pe un mare talent, de față fiind Vlahuță, C. Stere, Ibrăileanu și Topîrceanu, care descoperise în versurile *recomandatului* unele lacune de ordin artistic stârnind orgoliul și mânia lui Caragiale.

Supărat și jignit, acesta îl apostrofă pe vestitul autor al *Parodiilor originale* cu duritate: „*Da' cine ești, tu, mă, să-mi dai mie lecții de poezie?*” (M. Sevastos, *Amintiri de la „Viața românească”*, E. P. L., 1966).

...Și, desigur, nu a fost de-ajuns, paharul cu tristeți încă nu se umpluse: la 14 aprilie 1890, Caragiale și-a prezentat spre premierie Academiei Române opera sa de teatru scrisă în deceniul 1880-1890. Este vorba despre: *O noapte furtunoasă* (1879); *Conu Leonida față cu reacțiunea* (1880), publicată în revista „*Convorbiri literare*” nr. 11/1880; *O scrisoare pierdută* (1884). Comedie de moravuri sociale și politice, piesa a avut premiera pe scena Teatrului Național din București, în data de 13 noiembrie 1884 și reprezentată în decurs de trei săptămâni de 11 ori cu succes extraordinar de public; Comedia *D-ale carnavalului* (1885) a fost reprezentată în premieră, de asemenea, pe scena Teatrului Național din București în data de 8 aprilie 1885, având parte de un insucces deplin, fapt datorat unei campanii asiduă și negativă de presă,

organizată și orchestrată de către D. D. Racoviță-Sfinx, cronicar dramatic la ziarul *România liberă*, „ofensivă” preluată apoi de majoritatea presei... „Obiectul” vehement negații a fost imoralitatea unei părți importante a societății oglindită în mai toată dramaturgia caragialiană, și anume: cea specifică mahalalei purtând tarele micii burghezii decadente prezentată la scară redusă, dar specifică. Astfel, creația sa de teatru a fost considerată antiliberală și, prin consecință, antinațională. În această ordine de idei, Academia i-a respins de două ori (și teatrul și *Momente*-le de la premierie, teatrul obținând doar 3 voturi pentru și 24 împotriva în plenum ședinței Academiei. Este de reținut intervenția lui Dimitrie A. Sturdza, pe-atunci secretarul Academiei, care, desigur, a influențat semnificativ și indiscutabil votul: „*Un artist (...) trebuie să iubească adevărul, frumosul și binele; el (...) nu trebuie să ia elementele rele din societate și a le prezenta ca tipuri care înfățișează națiunea sa proprie, pe care cu intențiune o ponegrește... Dl. Caragiale să învețe a respecta națiunea sa, iar nu să-și bată joc de ea*”.

Acuzații extrem de grave care vor fi lăsat urme amare în sufletul sensibilului Caragiale. Iar dacă la acestea mai adăugăm și considerațiile și analizele lui Eugen Lovinescu (1881-1943), făcute în anul 1908, respectiv: „*În cincizeci de ani nu va mai rămâne nici cea mai mică urmă din atmosfera morală a comediei lui Caragiale; amintirea republicii din Ploiești sau a gărzii civice se vor fi risipit de mulf*”. A fost una dintre cele mai greu de suportat amenințări în legătură cu dramaturgia lui Caragiale... Și nu a fost deloc o chestiune accidentală, pentru că, după 4 ani, în 1912, ideea este reluată într-un studiu mai vast despre opera dramatică a lui Caragiale, publicat în *Convorbiri literare* și apoi în volumul al III-lea din *Critice*, trei ani mai târziu (1915) la Editura Ancora, continua în aceeași notă depreciativă: „*Opera lui Caragiale*

*ni se pare săpată într-un material puțin trainic. Timpul a început să-l macine încetul cu încetul. Lipsită de adâncime, de orice ideologie, de orice idealism, de orice suflare generoasă, plină de un pesimism copleșitor, de o vulgaritate, de altminteri colorată, ea s-a bucurat de prestigiul unei literaturi, prea actuale, dar va rămâne mai târziu cu realitatea unei valori mai mult documentare.*”

Afirmății distrugătoare pentru un suflet sensibil, al lui Caragiale. (Textul este de regăsit și în volumul al IV-lea de *Opere*, apărut, în 1987, la Editura Minerva).

Singura explicație ar putea fi, deși subțire, că Lovinescu, la 27 de ani, încă nu avea bine format simțul de critic literar...

După aproape un deceniu, în 1922, la publicarea ediției de *Opere*, Paul Zarifopol (1874-1934), mai îndulcește situația scriind: „*Lumea aceasta, de care se îngrozesc judecătorii moraliști ai lui Caragiale, îmi pare mie că se deosebește printr-o vastă lipsă de perversitate. Vorbesc de modelele reale, nu de preparatele artistului.*”

După câțiva ani, în 1935, Pompiliu Constantinescu (1901-1946), apoi G. Călinescu (1899-1965), în 1941, nu sunt foarte departe de afirmațiile lui Lovinescu, așa încât, Călinescu, își expune părerea despre personajele caragialene în *Istoria literaturii* astfel: „*Toți acești eroi sunt structural satisfăcători, însă nu se poate face cu ei comedie adâncă.*”

Sigur, după moartea lui Caragiale, aceste aprecieri devin o altă poveste, lipsită de importanță pentru marele Caragiale, trecut în neființă, și, evident, cu altă conotație spiritual-valorică. În textul de față era doar o... paranteză.

Chestiunea în sine, apropo de tematica prezentului text, și întorcându-ne la anii cuprinși între 1890-1904, când personalității în aria culturii, în loc să-i ia apărarea, i-au subapreciat opera, în timp ce alte persoane au ignorat-o, în cazul cel mai fericit.

Realizăm astfel că motivele măhnirilor lui Caragiale sunt cât se poate de clare și de întemeiate, iar hotărârea de a-și părăsi țara natală pentru a se stabili la Berlin nu ni se mai pare lipsită de logică și sens, doar un pic paradoxală, fiindcă marele dramaturg nu cunoștea limba germană...

Adevărata reabilitare, însă, și recunoașterea valorii incontestabile a operei sale, a avut loc la 28 octombrie 1948, când I. L. Caragiale a fost ales membru de onoare post-mortem al Academiei Române...



Dora Groza, „Dansul ielelor”

# Poetica anotimpurilor la Blaga

O posibilă cale de pătrundere în înțimitatea și coeziunea viziunii poetice al lui Blaga e și interpretarea unor elemente, cel puțin aparent, de plan secund.

Urmând un traseu al succesiunii, conform enunțului din paratekst, primăvara, care e și o metaforă textuală, se definește ca resurrecție într-o procesualitate infinită; materia, ontologic, dar și pretextual, amorțită, imobilă se animă, suferă redeșteptarea în regim sacru: „Copacul meu / Vântul îl scutură, martie sună./ Câte puteri sunt, se leagă împreună,/ din greul ființei să mi-l urnească,/ din somn, din starea dumnezeiască”.

Trezirea înseamnă smulgerea din starea vegetativă, ruperea de sub magia astrului lunar și circumscrierea în fluxul alchimic al aurului solar: „Cine vântură de pe muncel/Atâta lumină peste el? / Ca lacrimă mugurii l-au podidit / Soare, soare, de ce l-ai trezit?”

Un suflu vital străbate natura, circulă în sevele telurice și, în așteptarea rodului, materia e senzualizată de fiorii erotici ai germinării: „Polenul căzut în potire/ ca un jar îl îndură / oate florile în dulci suferinți / peste măsură / și peste fire”.

Chiar și motivele folclorice sunt reinterpretate și revalorizate din perspectiva izotopii luminii și fecundității resurrecționale, sacre. Fecioara Maria îmbracată în ie îi primește pe magi în ipostaza iconică a unor vovevozi coborâți din munți cu bouri și oi, iar când se apleacă peste iesle „de dragoste-I țâșnește laptele/ în săni și-I umezește iia.” Procedeul autohtonizării miturilor și motivele biblice era, însă, un loc comun pentru poeții din cercul „Gândirii” ca Blaga (o perioadă), Ion Pillat, Vasile Voiculescu și, bineînțeles, Nichifor Crainic sau, mai larg, sub influența tradiționalismului ortodox ca Tudor Arghezi.

Mitul fecundității, am fi spus hierogamiei dacă nu ar fi existat și anthropos, informează toate formele existenței: „Bucură-te, floarea mărilor/ și nu te speria de rod.” Așadar, primăvara este vârsta latențelor în așteptarea și presimțirea exploziei vitalității („Focuri ard albastre ruguri/ pomii sunt dureri de muguri”), dar și timpul căutărilor într-un plan mai înalt, esențial, cerul ideilor divine în sens platonician: „Căutăm în primăvară / un tărâm ce-l bănuim / Căutăm pământul unde / mitic să ne-alcătuim”.

Vara este în viziunea eului enunțiativ care, după cum se observă, potențează funcția conativă implicând retoric, emoțional cititorul ca instanță ontică

universală, nu abstractă („Căutăm”), vârsta alcătuirii și a împlinirilor anotimpul mirabilei semințe, acel moment când căutările se articulează și se substanțializează în rosturi: ”În holda de grâu ce se coace în vară/Sub basmul arborescent /e cu neputință a spune / pe ce cale viitorul s-apropie/ dar vine apăsător ca bătăile inimii”.

Din imaginarul unui mare poet, nu poate absenta un spațiu privilegiat, un teritoriu primordial cu valoare de model care în mitologia blagiană este generic satul, „satul minunilor”, matrice a unor arhetipuri etnic-spirituale: „Legi răsturnând și vădit tipare/ minunea țâșnește ca macu-n seacă./ Cocoși dunăreni își vestesc de pe garduri / Duminica lungă și fără de seară”.

În paranteză fie spus, autohtonismul acestor versuri a fost amendat de Ion Barbu într-un articol, *Legenda și somnul în poezia lui Blaga*, de altfel cu totul apreciativ, pentru abdicarea de la puritatea poeziei. Indiscutabil, Ion Barbu se exprimă în descendența poeziei sale limitative, numai că, parafrazând o formulare lui Jean Pierre Richard, la *géographie magique*, în geografia imaginată a lui Blaga, satul, în calitate de simbol etnic, e perfect justificat. În proiecție hiperbolică, satul devine țara, spațiul heraldic numit „Eutopia, mândră grădină”, pământ al „semințelor rare” - sintagma lui Blaga - unde mitul fecundității și resurrecției panice este conotat cu o semnificație axiologică de spiritualitate și facere poetică (în terminologia Irinei Mavrodin, poetice): „Neînsemnate la chip, deși după spiță, / alese îmi par semințele ce mi le ceri/ culori luminate doar ele destăinuie/ trepte și har”.

Luminii, boabelor de aur, le sunt asociate cântecul și harul, indicând poezia ca realitate fundamentată ființial și spiritual în accepție teologică. Ampretele „Gândirii” nu s-au estompat în întregime. Se afirmă implicit un sistem de valori, de permanențe similare ideilor platoniciene, care sunt pentru Eutopia, dragostea (agape și eros),



Dora Groza, „Primăvara dorită”



frumosul și poezia. Spațiu imaginar protector, Eutopia înseamnă în aceeași măsură o imagine extrapolată a unei proiecții interioare. Din acest motiv, nu reprezintă o zonă imuabilă în timp, aceasta parcurgând niște vămi temporale, *vârstele*, praguri, etape dublate de o aprofundare pogresivă în planul cunoașterii. Lumea se încarcă de sensuri, lucrurile au ajuns „atotștiutoare”, posesoare ale unui cod al înțelesurilor abstruse, al noimelor și „tâlcurilor”: ”Ascultă, cu un cuvânt ascultă ce bănuiesc/ despre lucruri /Cât țin hotarele, / ele ne încearcă, ne împresoară,/ ne iscodesc, / Suntem împrejmuiți de atotștiutoarele”.

Lucrurile nu numai că sunt antopormorfizate, dar și transcend fenomenalul printr-un surplus de semnificație, de reminiscențe primordiale, inaccesibile cunoașterii paradisiace: „Fără ochi se uită-n lume – purtătoarele de tâlcuri/ născătoarele de lacrimi.” Astfel se dezvăluie obsesia subiectului liric de a trăi printre ele și dorința identificării substanțiale și a cufundării, parcă, într-un inconștient colectiv: „Lucruri suntem printre lucruri/ Aproape suflete suntem noi doi/ prin soartă asemenea tuturor.”

Se inscripționează în discursul liric prin intermediul motivului autumnal, „vară de noiembrie”, conștiința sfârșitului, a extincției fără a aduce cu sine și sentimentul de angoasă, de alarmă existențială; posibila aprehensiune a *mării treceri* este convertită într-un gest de „extatică boală” al ființei. Mai degrabă, un mod de inițiere ca în *Muntele vrăjit* al lui Thomas Mann pentru că dincolo de fenomenal și aparente se înțelege lumea eternă a arhetipurilor și tainelor ultime, apofatice: ”Tâlcul florilor nu-i rodul/ tâlcul morții nu e glodul/ Tâlcul flăcării nu-i fumul/ tâlcul vetrei nu e scrumul”.

Între multiplele fațete ale imaginii poetice blagiană este și aceasta, numai schițată, a poeziei anotimpurilor, ca „vârste” ale eului creator.

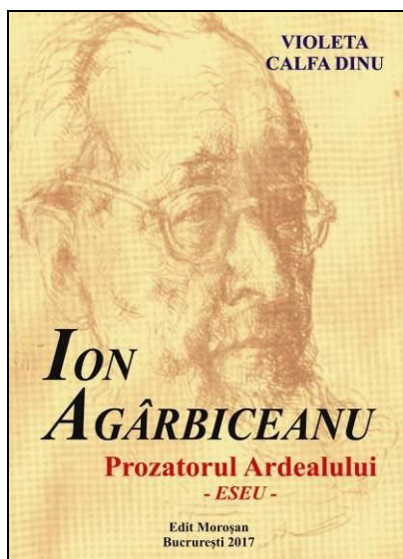
PAUL DUGNEANU

## ION AGÂRBICEANU ÎN ACTUALITATE

Exersându-se cu mult succes în mai multe direcții literare, publicând până în prezent șapte volume cuprinzând poezii, impresii de călătorie, eseuri și reflecții, Violeta Calfa Dinu ne surprinde recent cu studiul monografic *Ion Agârbiceanu. Prozatorul Ardealului* (București, Editura Moroșan, 2017), o analiză densă și echilibrată asupra prozei scriitorului transilvănean, „Sfântul părinte al literaturii române”, după cum l-a numit Lucian Blaga. Dincolo de faptul că un asemenea interes față de opera marelui scriitor apare acum la sud de Carpați, în îndepărtata Câmpie Română, cu mult mai departe de spațiul lumii transilvănene, considerăm că încercarea tinerei autoare poate echivala astăzi cu un gest de-a dreptul temerar și pentru ambiția de a-și fi asumat cu orgoliu riscul în a se pronunța asupra unui autor, care, pe cât de cunoscută s-a dovedit a-i fi fost într-o anumită perioadă întreaga creație literară, pe atât de învăluită în mister și prea puțin abordată se pare că se prezintă aceasta în momentul de față, în ciuda studiilor critice ce i s-au consacrat în ultimii ani și a celorlalte eforturi întreprinse cu bune decenii în urmă de Mircea Zăciu, George Pienescu, Constantin Cubleşan și, puțin mai recent, de Ilie Rad, în reeditarea operei în colecții de mare prestigiu.

Perspectiva de analiză însușită de Violeta Calfa Dinu se dovedește una de largă cuprindere, autoarea propunându-și în mod evident să illustreze ideea că în ipostaza sa de gazetar, povestitor, autor de schițe, nuvelist și romancier, Ion Agârbiceanu își asociază numele celor mai semnificative momente din istoria literaturii și a presei românești pe o perioadă de mai bine de o jumătate de secol.

Se pornește aici de la analiza momentelor celor dintâi încercări literare ale scriitorului, pe vremea în care E. Lovinescu, citindu-i primele povestiri și nuvele, ajunge să îi recunoască lui Ion Agârbiceanu talentul de mare povestitor, numindu-l „cel mai viguros povestitor al Ardealului din generația tânără”. Pentru o mai bună înțelegere a interesului scriitorului spre proza de largă respirație epică, Violeta Calfa Dinu asociază



aparitia unor asemenea aspirații spre „partea cea mai consistentă, aceea care îl reprezintă în gradul cel mai înalt” (Mircea Popa), cu unele dintre împrejurările care au dus la dezbaterile susținute în jurul speciei încă din primul deceniu al perioadei interbelice.

Om de cultură, publicist și literat, Agârbiceanu era la curent față de toate dezbaterile de disocieri destul de subtile purtate în spațiul literar românesc interbelic pe tema romanului, de la teoretizările lui Ibrăileanu din esul *Creație și analiză* (1926) la punctele de vedere de mare originalitate prin îndrăzneala de concepție în materie de roman susținute doar la un an de Mihai Ralea, în esul *De ce nu avem roman?* (1927), cu puțin înainte de seria eseurilor de o remarcabilă valoare literară aparținând lui Camil Petrescu și, puțin mai târziu, față de cele semnate de G. Călinescu pe aceeași temă.

Atentă la nuanțe, Violeta Calfa Dinu urmărește interesul arătat de Agârbiceanu față de modificările literare de nuanță ale preferințelor literare, cu toate semnificațiile filosofico-sociale ale acestora, distingând transformările prin care trece sensibilitatea artistică europeană modernă. Aici, paginile eseului elaborat de Violeta Calfa Dinu au meritul de a releva că, în bună măsură, romanele publicate acum de Agârbiceanu sunt în măsură să susțină existența unui înalt grad de receptivitate în legătură cu toate teoriile ce se nășteau în epocă sa, această deschidere spre noutate a romancierului reușind să-și găsească expresia cea mai exactă în ambiția de a contura o amplă „cronică literară

transilvăneană”, cu toate aspectele specifice societății românești de aici, incluzând satul și orașul, țărâimea și pătura cultă, întreaga „spiritualitate autohtonă” impregnată de semnele unei civilizații populare arhaice. Înainte de toate, este lămurit raportul între prozele sale scurte și romane, ideea ilustrând în bună măsură teoriile deja încetățenite conform cărora un prozator trebuie să înceapă cu schițe și povestiri și mai apoi să continue cu romane.

Consecvent acestei concepții, împărțite după mai puțin de un deceniu de un alt mare prozator ardelean, imediat după publicarea în „Luceafărul” de la Budapesta, în 1902, a primei sale schițe (Badea Niculae), Agârbiceanu își începe cu adevărat cariera literară cu volumul *De la țară* (1905), o culegere de proze inspirate din viața dramatică a satului ardelenesc, conturând orizontul mitic al satului și arhetipurile unor personaje ce vor apărea în nuvelele-capodoperă de mai târziu (*Fefelega*, *Popa Marin*, *Stana*, *Jandarmul*, *Păscălierul*) sau, cu precădere, în romanul *Strigoii*, prilej de exersare a unor teme și motive ce vor apărea și în romane cu tema căsniciei, a adulterului și a războiului. Susținute de o continuă balansare între real și fantastic, proza scurtă cultivată de Agârbiceanu aduce în prim-plan motivul popular al strigoii și al zburătorului. În paralel cu aspectele surprinse din viața oamenilor sărmani în luptă cu privațiunile existențiale, lumea investigată de Agârbiceanu devine una a credințelor populare în puterile supranaturale care le influențează atât de intens viața. Dacă în povestirea *Valea Dracului*, cu toate elementele sale realiste, „spațiul existențial joacă rolul unui spațiu al purificărilor, al dreptei măsuri pentru ispășirea nelegiuirilor săvârșite în teritoriile realiste ale vieții” (Constantin Cubleşan), prozele *Sânduța*, *Nica* și, cu deosebire, *Duhul băilor* relatează un șir de întâmplări în care veneniile și faptele supranaturale își află mereu o firească justificare în real. Așa se explică și faptul că nuvela *Jandarmul* prezintă un tip de personaj stăpânit de „demonul seducției”, după cum Stana, eroina nuvelei cu același titlu, este robită de patima erotică, de „demonul pierzaniei” (Cornel Regman), iar →

MARIN IANCU

Popa Man și Păscălierul venind să completeze lumea preoților din romane cu imagini de o asemenea evidentă originalitate. În acest sens, analizele întreprinse de Violeta Calfa Dinu trimit tranșant spre ideea că opera scriitorului se dovedește unitară și la nivelul problematicii și, deopotrivă, al stilului, Agârbiceanu rămânând perseverent efortului de a traduce abstracțiile prin imagini metaforice, „într-un limbaj țărănesc, colorat, direct”. (Mircea Zăciu) Mai mult decât atât, o lectură atentă a romanelor lui Agârbiceanu îi favorizează Violetei Calfa Dinu deschiderea cu prioritate a perspectivei de sesiza cele două aspecte majore ale Realului pe care scriitorul le-a transfigurat artistic, macrocosmosul social și microcosmosul familial, între aceste două coordonate, proza lui Agârbiceanu reușind să surprindă o problematică de o uluitoare diversitate, un întreg univers de viață, o cronică transilvană, o sugestivă oglindă a sufletului omenesc.

Studiul Violetei Calfa Dinu are meritul de a surprinde contribuția adusă de Agârbiceanu la dezvoltarea romanului românesc, menționând că activitatea celui care a scris *Arhanghelii* se leagă de două epoci cu totul semnificative pentru evoluția speciei, o dată cea de la începutul secolului al XX-lea, când romanul românesc abia ieșea din faza de pionierat, producând primele opere de certă valoare artistică, și, în altă ordine de idei, perioada interbelică, cea mai importantă pentru dezvoltarea speciei și, în egală măsură, pentru activitatea generală a prozatorului.

„Evident, după cum o mărturisește și scriitorul Ion Brad într-un generos *Cuvânt înainte*, e vorba de un critic și istoric literar de mare profunzime și finețe analitică, eseul de față meritând să stea alături de toate celelalte studii despre Prozatorul Ardealului, pe care îl descoase cu acribie și competență.

Parcurgând toate capitolele și Anexele, cu zeci de citate și trimiteri în subsolul paginilor, ca și iconografia volumului, cititorii se vor putea convinge de aprecierile mele și se vor bucura ca și mine de izbânda doamnei Violeta Calfa Dinu, nume care va trebui luat în seamă de acum încolo și de specialiștii din acest vast și dificil domeniu al literaturii române”.

Concluzia ce se desprinde cu prioritate de aici vine în sprijinul ideii formulate insistent de-a lungul anilor de critica literară privind contribuția uriașă a scriitorului la dezvoltarea romanului românesc prin vastul repertoriu de situații dramatice pe care îl deține opera acestuia. De exemplu, dacă *Arhanghelii* rămâne un roman autobiografic al lumii mineritului, *Legea trupului și Legea minții*, acesta din urmă scris cu o declarată tentă polemică, au fost numite romanele unor cazuri de conștiință, dar și adevărate romane ale iubirii, așa cum, pe de altă parte, *Domnișoara Ana* și *În pragul vieții* capătă aspectul unor bildungsromane, *Vremuri și oameni* devenind un veritabil roman memorialistic, *Strigoii*, o monografie a satului ardelean tradițional, ca *Sectarii* să-și păstreze imaginea unui roman de o mare vervă satirică pe tema gazetarismului și a politicianismului interbelic.

Printre metodele și tehnicile demersului întreprins de autoarea volumului Ion Agârbiceanu. Prozatorul Ardealului, remarcăm lectura atentă și aplicată a operelor, desprinderea temelor și a motivelor, printr-o intimă relație cu observarea structurii compoziționale, a tipologiei personajelor, a relației autor-narator-personaje, universul artistic creat de Agârbiceanu sintetizând categoriile estetice epice proprii romanului realist.



Dora Groza, „Iertare – ușa-i ferecată”



### Lacrima de sticlă

Îngerul își lăasă capul  
Spre umărul drept.  
Pe țesătura luminii a căzut  
O lacrimă de sticlă.  
În jurul mesei fără tacâmuri  
S-au si adunat  
Maestrii șlefuitori de diamante  
roz.  
Vin într-un suflet  
Și țambalagii  
Și responsabilul pe cartier  
Cu iubirea de sine.  
Vor bate în ușă țigăncile-  
ghicitoare,  
Vor sparge geamul  
Vânzătorii de parfumuri rare...  
Nu mai este loc în casă  
Pentru rugăciunea din seara asta,  
Dar... suntem frumoși,  
Suntem liberi,  
Voluntari în armata salvării.

### Car triumfal

Îmi zic că e numai visul  
Unui somn de primăvară  
incipientă.  
Că apele s-au umflat în matcă  
Și casa întreagă este purtată  
Prin lujeri de narcise sălbătice.  
Îți poruncesc degeaba,  
Să lași draperia să cadă  
Și ciucurii din pluș vechi  
Să atingă cutia de chibrituri.  
Se moare de frig și de foame  
Și-n anotimpul neutru.  
Auzi?  
Carul triumfal al mulțimii  
Huruie,  
Trece peste bolovanii  
Genunchilor ascunși  
Sub ciorapi de mătase adevărată.

MELANIA CUC

## LUMEA ÎN DOUĂ ZILE - DUPĂ PATRU DECENII ȘI ȘAPTE REEDITĂRI

Emblematic pentru întreaga operă a prozatorului George Bălăiță, volumul *Lumea în două zile* traduce, simbolic, un univers ambivalent, cu o notă de echivoc, ori – într-un cuvânt – atipic, cu care autorul a stabilit, de-a lungul timpului, o legătură ineluctabilă. Parte din biografia prozatorului, volumul publicat în 1975 a cunoscut, până în prezent, **șapte reeditări**, primind ani la rând aprecierea criticilor și dovedindu-și mereu vigoarea.

Cronologic, edițiile *Lumii...* lui George Bălăiță s-au succedat după cum urmează: ediția I, Editura Eminescu, București, **1975**; ediția a II-a, *Postfață* de Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Editura Eminescu, București, **1985**; ediția a III-a, Editura Prietenii Cărții, București, **1993**; ediția a IV-a, Editura Minerva, București, **1993**; ediția a V-a, *Prefață* de Cornel Ungureanu, *Postfață* de Dorin Ștefănescu, *Excurs biografic* de C. Naum, Editura 100+1 Gramar, București, **1998**; ediția a VI-a, *Prefață* de Eugen Negrici, *Postfață* de Ileana Mălăncioiu, Editura Cartea Românească, București, **2003**; ediția a VII-a, Editura Polirom, Iași, **2004**; ediția a VIII-a, vol. *Opere I*, *Prefață* de Eugen Negrici, *Cronologie* de Marilena Donea, Editura Polirom, [Iași], **2009**.

Reeditărilor numeroase li se adaugă și traducerile volumului în limba maghiară (Kolozsvári Papp László, *A világ két napban*, Európa Könyvkiadó, Budapest, **1977**), respectiv în limba macedoneană (Dino Naum Dincev, *Svetot vo dva dena*, Editura Mislja, Skopje, **1984**), acestea întregind parcursul ascendent al *Lumii în două zile*. (În prezent, la Flower City Publishing House din China este în lucru varianta în limba chineză.) De remarcat sunt, în această ordine de idei, reperele cronologice pe baza cărora se observă că după anii '90 au existat reeditări ale *Lumii...* la intervale scurte de timp, înregistrându-se chiar mai multe în același an (1993), față de cele (doar) două apariții din perioada regimului comunist.

Nici numele exegeților care au semnat, de-a lungul timpului, *Prefața* ori *Postfața* volumului nu pot fi ignorate, astfel că se disting sub semnătura acestora veritabile discursuri critice care (re)pun în valoare ritmic un univers narativ autocatalitic.

Cu toate acestea, un studiu coerent care să radiografeze *da capo al fine*

universul narativ al lui George Bălăiță și să îl poziționeze în ansamblul *laboratorului de creație* nu a fost elaborat. Comentariile secvențiale – numeroase, de altfel – au reușit să acopere multiple zone ale textului, iar perspectiva noastră coagulează principalele direcții critice ale acestui volum, integrându-le unei abordări panoramice a creației lui George Bălăiță.

În altă ordine de idei, privită în ansamblu, *Lumea...* are o imagine care surprinde prin perfecțiunea simetriilor celor două părți, prin tehnicile narative stăpânite de scriitor, dar dincolo de toate elementele din care exegeza a făcut (inevitabil) clișee, volumul lui George Bălăiță este opera unui scriitor matur.

Interesant este de urmărit în legătură cu *Lumea în două zile* parcursul ascendent al receptării critice, precum și variabilitatea opiniilor exegeților care au s-au adaptat modernității corpusului narativ și chiar au (re)orientat comprehensiunea întregii opere în funcție de acesta.

De altfel, autorul a vorbit în interviuri despre receptarea critică a *Lumii...*, apreciind că: „Există critici literari care au citit-o foarte bine, care au situat-o unde trebuie (Manolescu și Raicu, de pildă, și nu numai). Mai nou, tânărul Daniel Cristea-Enache, care a scris cu multă înțelegere și cu pătrundere. Și sunt mai mulți decât cei care îmi vin acum în minte: Cornel Ungureanu, Valeriu Cristea, Eugen Negrici, Ion Simuț și, să nu uit, un eseu extraordinar semnat de Ileana Mălăncioiu” (*Plăcerea scrisului mă diabolizează!*, interviu consemnat de Iolanda Malamen, inclus în vol. *Opere III, Marocco (II)*, *Cronologie* de Marilena Donea, Polirom, [Iași], 2011, p. 440).

În spatele numelor invocate de prozator stau voci consacrate ale exegezei care au avut poziții ferme despre *Lumea...* lui George Bălăiță și care au reușit să îi determine profilul, reținându-se prin aserțiuni fundamentale în tabloul receptării volumului. Studiile, chiar dacă secvențiale, au fundamentat ideea că volumul este unul exponențial pentru proza românească, cu veleități moderne în peisajul literar autohton viciat de clișeele venite pe filieră politică. Nu trebuie să se înțeleagă de aici că este vorba despre o receptare contextuală, accidentală, întrucât opera și-a păstrat statutul dobândit în anii '70, consolidându-și chiar poziția prin reeditările succesive care au readus-o în atenția exegeților independent de cadrul în care a apărut



inițial. Decalajul temporal a impus o anume detașare de contextul socio-politic al perioadei comuniste, astfel că atenția exegeților s-a canalizat treptat către problematica de fond a *Lumii...*, observabile fiind comentariile favorabile tehnicii narative ori țesăturii de simboluri care acoperă zone ale volumului cu un considerabil strat de echivoc.

Sunt, de partea cealaltă a receptării critice, și opinii care nu au fost agreate de scriitor, acesta reproșându-le superficialitatea și subliniind, de pildă, că: „Fără să mă ghicească până la capăt și deseori nedrept în capitolul «meu» din *Istoria «lui»*, prietenul meu Alex. Ștefănescu mă ia la ochi ca un adevărat trăgător de elită concentrat pe o țintă mișcătoare [...]. Țin prea mult la Alex. ca să-l trimit la o nouă lectură. Are s-o facă singur și nu mă îndoiesc că va citi mai puțin grăbit proza mea” (*Sunt un produs al lumii inventate de mine*, interviu consemnat de Ioana Revnic, inclus în *op. cit.*, p. 461).

Departate de a clasifica însă opiniile exegeților exclusiv prin raportarea autorului la acestea, apreciem că semnarea relației critic – scriitor constituie un punct de interes în tabloul receptării unui volum pe termen lung. Totodată, astfel de comentarii păstrează o natură obiectivă mai ales dacă în convingerile celui care gestionează universul ficțional există aserțiuni mizând pe o relație de interdependență între scriitor și critic, așa cum, de altfel, George Bălăiță apreciază: „Critical și artistul sunt un cuplu fără de care nu poate exista marea artă și nici arta mică!” (*Plăcerea scrisului mă diabolizează!*, *loc. cit.*, p. 441). Ceea ce trebuie să se înțeleagă de aici este că dincolo de exagerări, clișee ori retorism – pe care autorul le recunoaște lucid – a existat o solidă poziție critică față de volumul *Lumea în două zile*, care l-a examinat și i-a determinat corect profilul.

Trecerea prin timp a *Lumii...* a atras, de altfel, atenția exegeților, așa că la trei decenii de la prima apariție, →

MIHAELA-ADELINA VIZIRU

în 2005, Daniel Cristea-Enache își exprima punctul de vedere referitor la capacitatea romanului publicat de George Bălăiță în 1975 de a stornorici opiniile critice, chiar și traversând perioade tulburi ale literaturii române: „Aproape trei decenii despart prima ediție a romanului *Lumea în două zile* de cea prezentă, a șaptea. Treizeci de ani, alocați în părți egale celor două epoci pe care cartea le-a traversat, cu un succes deloc periclitat sau diminuat, cu acea măreția liniștită a operelor cu majusculă. Scrisă și publicată într-un moment istoric greu, într-un context rigidizat prin reîntoarcerea regimului la poncifurile realismului socialist [...], ficțiunea lui George Bălăiță a refuzat, din start, o sumă de afiliieri, neîntrând nici pe culoarul propagandistic, nici pe cel – mai vătuit literar – al romanului politic.

Obsedantul roman al *obsedantului deceniu*, ajuns la inflație, devalorizare accentuată prin instrumentarea acelorași și acelorași cadre: abuzurile epocii Dej, crimele și ticăloșiile fixate acolo, netrecând niciodată granița temporală către Epoca de Aur ceaușist, consecutivă ideologic, dar purificată de reziduurile anilor '50... Prin asamblarea unor asemenea imagini-stas au fost compuse cu o tristă dexteritate multe, prea multe romane fals-problematizante [...]. În acest câmp de relații mortificate, *Lumea în două zile* oferă un regal, un triumf al imaginației ficționale ce nu ascultă decât de propriile constrângeri artistice” (*Viața e în altă parte*, în vol. *București Far West – Secvențe de literatură română*, Albatros, București, 2005, p. 45).

Supusă atenției, opinia criticului relevă potențialul romanului, solid încă de la apariție prin îndepărtarea sa de modelele necrozate ale epocii, George Bălăiță reușind să elaboreze o operă ghidată de o viziune artistică originală, cu subtile racorduri în proza modernă. *Regal* de tehnică narativă și de rafinament al imaginației șlefuite într-un răstimp considerabil, *Lumea în două zile* și-a dovedit potențialul de a se detașa de celelalte scrieri ale epocii și chiar de a rezista în timp, rămânând o mostră de virtuozitate epică a unui prozator discret în lumea literară. Viabilitatea unei atari opere este, altfel spus, indicatorul depășirii barierelor temporale, receptarea critică traversând perioade literare cu determinări distincte, pe parcursul cărora s-au evidențiat opinii pe cât de diverse, pe atât de pertinente. Provocarea criticii literare a fost reprezentată de eșafodajul tehnicii narative și de cel al elementelor

cu valoare de simbol, volumul fiind, din acest punct de vedere, **o teză a viziunii epice** pe care autorul alege să o ofere sub forma unei opere masive, pretextând o iluzorie anchetă.

Totodată, de remarcant este și atitudinea scriitorului însuși față de acest volum, iar detaliile din interviuri – pentru că, inevitabil, discuția curge către *Lumea în două zile* – confirmă o *relație autor-operă* cu numeroase puncte de convergență. De pildă, George Bălăiță îi mărturisește Ioalendei Malamen că „o carte este, între altele, ca și o ființă vie. **Edițiile astea revăzute, adăugite nu-mi spun nimic, ba chiar mă irită.** [...] Dacă aș reciti-o, deși nu am chef să o fac, sigur că aș găsi unele lucruri care trebuie spuse altfel, dar **ea este o lume așezată pe locul ei și nu mă mai întorc la ea, ba mai mult, nu vreau să mă mai gândesc la ea**, deși, se pare, de ce n-aș spune și eu, e un lucru important, la care merită să te gândești uneori!” [s.n.] (*Plăcerea scrisului mă diabolizează!*, loc. cit., p. 433).

Cu un soi de resemnare, dar și cu o disimulată încredere în potențialul operei, prozatorul își mărturisește detașarea de un volum care și-a pus amprenta pregnant asupra carierei sale, transformând-o într-un episod de succes recunoscut unanim în lumea literară. Imaginea *Lumii*... nu poate fi discutată în afara biografiei scriitorului, întrucât apreciem că acest volum a fost cel care a creat imaginea unui prozator, chiar dacă fragmentară și necesitând nuanțări.

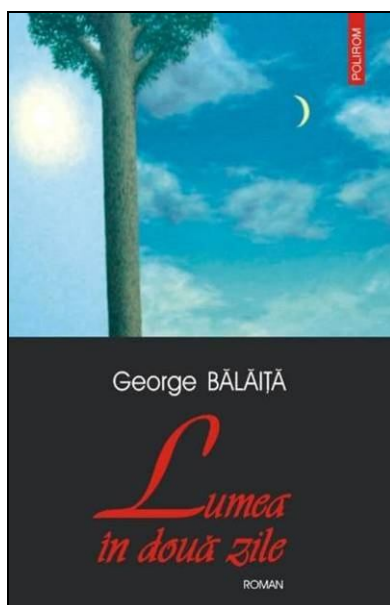
Într-un alt interviu, deși mult mai echilibrată, mărturia scriitorului tratează, același roman reeditat, cu amintita rezervă și chiar sugerând o

atitudine glacială. Concret, George Bălăiță subliniază în acest sens, în discuția cu Ion Simuț, că: „*Lumea în două zile* este la a cincea ediție de curând, la Gramar, colecția «100+1». Îmi place mult ediția asta. Este și prima oară când am recitat cu atenție cartea. Am mai făcut-o o singură dată, când a ieșit la B.P.T., în 1993, dar o lectură în diagonală, sastisită și pe sărite. Acum însă da! **Am citit-o străin și rece. Ceva m-a pus pe gânduri.** Dar nu-mi dau seama ce. După lectură. **Ceva ca un vis încâlcit, straniu, apăsător**, ar putea fi important, dar nu reușești să-ți aduci aminte nimic” [s.n.] (*Fără harul de a gândi pe cont propriu lumi imagine, care includ, dar depășesc cotidianul, te duci numai la vale, nu urci nicăieri*, interviu consemnat de Ion Simuț, inclus în *op. cit.*, p. 383).

Poziția scriitorului este, prin urmare, una aproape de neutralitate – fie ea impusă de trecerea timpului și de conștiința unui prozator matur, fie voluntară și naturală – inculcând ideea că *Lumea în două zile* este o parte considerabilă a unui întreg, dar căruia nu i se poate substitui cu ușurință. Distanțarea scriitorului de volumul apărut în 1975, indiferent de rațiuni, este, în cele din urmă, firească, acesta evitând cantonarea într-un episod cu destule puncte controversate care, de altfel, poate limita comprehensiunea naturii sale literare.

Privită după patru decenii de la apariție, *Lumea în două zile* este cartea de vizită a prozatorului, emblema literaturii și chiar a biografiei sale, având, așadar, imaginea unui colos epic capabil să ofere nota dominantă în portretul *provincialului* căruia i-a asigurat celebritatea. Cu toate acestea, construită pe soclul *Lumii*..., imaginea scriitorului George Bălăiță pierde nuanțele liminare experienței literare sesizabile în *proza scurtă* ori, în alți termeni, este privată de plasticitatea elementelor germinative ale creației care indică *grosso modo* tendințele întregii opere. În cele din urmă, mizăm pe viziunea de ansamblu a operei lui George Bălăiță în care *Lumea în două zile* este o parte considerabilă alături de celelalte volume, desăvârșind imaginea unei creații complexe, cu multiple paliere discursive, deschise pluri-perspectivei.

\* Fragment excerptat din lucrarea *George Bălăiță – studiu monografic*, susținută ca teză de doctorat la Universitatea de Vest din Timișoara (2016).



Opinii

## Băsescu, simbolul mizeriei politicii românești

Zvârcolirile lui Traian Băsescu pentru a-și salva de la închisoare membri de familie, o colaboratoare apropiată ca Elena Udrea și tot felul de șmecheri pe care el ”i-a căftănit în înalte autorități ale statului de drept”, cum sarcastic se exprimă Șerban Cionof (*Hai Băsescu la vedere, spune tot despre lichele, Jurnalul Național*, 2 martie 2017) ne întăresc suspiciunea că tot ceea ce știm despre cei zece ani de guvernare ai fostului președinte reprezintă doar vârful icebergului. În acest moment, el acționează ca un agent destructiv al statului de drept și justiției, solidarizându-se cu cea mai retrogradă orientare în politica românească. Ar trebui să ne întrebăm dacă prestația lui Traian Băsescu a acționat în vreun moment etic și constructiv. Când el a dobândit puterea s-a pierdut prea ușor din vedere un fapt criminal ca dispariția flotei, subiect nici după două decenii elucidat. Nu întâmplător. Subiectele jenante, care-i fac vulnerabili pe cei ce au puterea, sunt întotdeauna evitate la noi până când este expirat cel vizat. Nici revoluția, nici morții de la revoluție, nici mineriadele, nici recuperarea prejudiciilor în cazul fraudelor nu sunt pe deplin elucidate.

Mai nou se pune sub semnul întrebării legitimitatea celui de-al doilea mandat al lui Traian Băsescu, discutându-se despre ”trădarea” lui Ponta și Dragnea, care l-ar fi lucrat pe Mircea Geoană, favorizându-l pe marinar. A sărit Ion Iliescu ca să nu lase spiritele să se încingă prea tare, arătând că voturile diasporei l-au făcut pe Băsescu președinte a doua oară.

Ceea ce s-a așteptat de la Băsescu a fost intensificarea combaterii corupției, terminarea ”baronimii”, învigoarea instituțiilor statului, ale justiției. În realitate cei zece ani ai lui de președenție au instalat în România o dictatură personală și de clan, sub masca celei mai abjecte demagogii trâmbițate despre statul de drept. Căzând, după căderea vâlului și plecarea tiranului de la Cotroceni, a început să se întrevadă esența guvernării lui Traian Băsescu, obsedat de menținerea



cu orice preț a puterii prin lovituri sub centură, lucrături josnice, spionarea altora, în bună parte, prin colaboratoarea sa Elena Udrea, care circula prin mediile de interes pentru președinte. Și dacă ne amintim bine, șuetele ei cu Victor Ponta erau la ordinea zilei. Adriana Săftoiu a surprins cu exactitate dinamismul personajului, care și-a folosit diabolic inteligența. Un capital uman prețios a fost risipit în machiavelice aranjamente de culise, toate menite să compună imaginea convenabilă președintelui, căci Traian Băsescu tăiește din imagine, ”are un scop precis: nici o zi fără mine”, observă autoarea *Cronicii de la Cotroceni*. Cât de multe lucruri s-ar fi putut realiza în România pentru majoritatea populației și cât de puține s-au făcut din cauza liderșip-ului lui Băsescu cel obsedat, înainte de toate, de el însuși și menținerea puterii personale. În al doilea mandat al său românii s-au ales cu desființarea a tot mai multe locuri de muncă, președintele îndemnându-și supușii să se vânture prin lume în căutare de joburi, reducerea salariilor, desființarea a peste șaiszeci de spitale, defrișarea pădurilor și mai ales înflorirea fraudei printre suporterii conducătorului. I-a păsat atât de mult de prestigiul României, încât l-a plasat în fruntea *Institutului Cultural Român* pe Horia Roman Patapievici, care a înjurat neamul românesc și cultura lui în ”famosul” lui volum *Politice* și l-a spulberat de la cultură pe Augustin Buzura, romancier serios cu o activitate care-l recomanda pentru postul de la ICR.

Excesul autoritar și absența unui elementar simț etic l-a făcut pe Traian Băsescu antipopular, cauzând situații explozive în sânul populației. Pe 12 ianuarie 2012 au început protestele în

capitală la care au participat în jur de zece mii de oameni, ele continuând timp de douăzeci și cinci de zile și manifestându-se în treizeci și șapte din cele patruzeci de județe ale țării. Protestele au culminat cu un referendum de demitere a președintelui. Au votat pentru demitere 87.52% dintre cetățeni, adică 7.403.836 de persoane.

Băsescu a rămas în jilț datorită sprijinului extern și al celui intern, venind din partea celui mai reacționar segment al clasei politice românești, care se recunoștea în corupția acestuia, apărată prin minciună zgomotoasă și continuă agitație pentru derutarea adversarilor politici și a maselor trădate zilnic fără remușcări.

Deși, imediat după încheierea celui de-al doilea mandat, Traian Băsescu a declarat că se simte bine în postura de bunic, lăsând să se înțeleagă că s-ar retrage din viața politică, a revenit de fapt energic din cauza necazurilor în care fusese aruncată Elena Udrea și a propriei lui temeri. *Partidul Mișcarea Populară*, creat ad hoc pentru catapultarea Elenei Udrea în scaunul prezidențial, n-a reușit să se impună, fiind mai mult o manta pentru vreme rea. Și această vreme rea a sosit acum când este contestată vehement realegerea lui din 2009 și când apropiata colaboratoare a încasat o condamnare de șase ani de închisoare cu executare pentru Gala Bute. Terorizat de posibilele denunțuri ale Elenei Udrea, care nu mai dorește să guste din nou din claustrarea unui penitenciar, Băsescu, acum senator, s-a agățat și el ca și Dragnea de legea grațierii. Doar ambii sunt mușterii învechiți în siluirea justiției și a statului de drept. Amândoi vor să îndoie legea ca să slujească samavolnicile lor și ale apropiaților. Traian Băsescu ar putea intra oricând ”în anuarul nesimțirii umane”, dacă s-ar inventa așa ceva, notează Valentin Boeru în *Național.ro*, 20 aprilie, 2017 (*Băsescu își grațiază ”famiglia”*).

Ca senator, a depus de curând mai multe amendamente care vizează grațierea persoanelor condamnate la mai puțin de zece ani, înjumătățirea pedepselor femeilor condamnate pentru fapte fără violență, chiar pentru corupție, a mamelor care au copii sub 14 ani, a persoanelor peste șaiszeci de ani etc. Acum se înțelege de ce a ținut →

SILVIA URDEA

Băsescu morțiș să devină senator, iar partidul său să intre în parlament. Așa-zisul promotor al justiției și statului de drept își dă arama pe față. I-a ajuns cuțitul la os. Nu doar că apropiatii lui sunt certați cu legea, dar lațul se strânge și poate chiar el să intre sub incidența legii. *Dura lex*.

Cât a fost la putere, s-a purtat ca un feudal pe moșia proprie, atitudine tipică ciocoiului român de la Dinu Păturică încoace: aroganță față de amărășteni și grosolanie. Acum se poartă ca un om încolțit, care se dă de ceasul morții să scape basma curată.

Este normal că stârnește repulsie, după cum rezultă din multe comentarii. *"N-a avut niciodată vreo treabă cu România și cu bunăstarea ei. Trebuia în schimb să o salveze pe Udrea de pușcărie, să-l scoată pe frate-său de la Poarta-Albă, să-și protejeze nepotul, ginerele și fiicele, precum și mii de alți șmecheri apropiați ..."* (Național.ro, 20 aprilie 2017).

*"Golantul politic"*, prin amendamentul privind grațierea femeilor cu copii până la vârsta de 14 ani, le vizează pe Monica Iacob Ridzi și pe Crinuța Dumbrăvean, ambele vinovate de corupție.

Conștiința nu-i e deloc tulburată de sinuciderile copiilor lăsați singuri de părinții nevoiți să plece la muncă în Occident, de distrugerea a numeroase familii din cauza acestui exil forțat. N-are timp de așa ceva. Grijă lui se îndreaptă patern spre gașca de jefuitori cu impunitate cărora președintele le-a ținut spatele.

Inițiativele parlamentare ale lui Traian Băsescu privind legea grațierii va fi populară între toți penalii din toate partidele.

Învăluite în pseudocompasiune pentru femeile din închisoare, amendamentele propuse de fostul președinte sunt o sfidare fără egal a justiției și statului de drept, venind din partea celui care și-a făcut un titlu de glorie din apărarea lor. În fond, atunci ca și acum s-a apărat numai pe el însuși cu deosebire că acum joacă singur în ring. Propriul lui partid s-a decis de amendamente, aruncând rușinea doar în spatele autorului ei de drept și de fapt.

De aceea îl vedem pe marele actor cuprins de-o isterie vecină cu groaza, decretând: să fie arestați Codruța Kovesi, Coldea și Maior!, adică tocmai cei care odinoară l-au slujit. Actul final este grotesc.

## Atracția cărării

(III)

Povestirea, cu datele ei exemplare, trece, depășește ba(r)ierele tempo-spațiale, mai ales când noima ei e cvasi-generală. Ea se ridică dintr-o colectivitate, din Weltanschauung și, prin transgresare, prinde rădăcini doar acolo unde omul care iubește, suferă și visează are un orizont de așteptare propice. Dar, din caietul narativ întortochat ce dublează lumea concretă, nu se torc toate întâmplările, nu se estetizează decât unele care, unice prin excepție, devin/se împrumută drept tipar și pentru celelalte, rămase aidoma Cenușăresei să măture podele.

În absența unui balcon al Julietei, restul de canava se estompează și intră într-un soi de letargie, de somnie, la un pas de dispariție. Pentru că și poveștile mor, nespuse, nedecupate din permafrost, netrezite la viață. Netrecute de pragul notorietății, ele sunt, mai degrabă, rodul experiențelor personale, facile, omise cu vederea, lipsite parcă de senzațional și de unicitate. Povestașul, însă, trăitor bivalent, în concretețea prezentului și în magia trecutului, cu o febrilitate bizară de arheolog care scormonește prin gunoaie, prin cioburi inutile, percepe licărul, emoția fragilă, chiar și acolo unde întâmplarea nu are haine de gală.

Astfel, Lucian Dan Teodorescu, reușește, în *"Celelalte povești de dragoste"*<sup>1</sup>, să extragă, din hățușul prozaic sau din fluxul memoriei, fațete ale erotismului văzut prin lentile diverse. Unele sunt tandre recuperări fragmentate ale copilăriei, din ipostaza unui narator necreditabil care nu judecă iubirea interzisă din comunitatea mahalalei și nici modul crunt de sancționare a plăcerii cu biciul, pentru că împrumută glasul limitat al unei vârste mai degrabă a uimirii decât a emiterii de judecăți de valoare. Alteori, prin mersul pe catalige, în întineric, într-o tentativă donquijotescă de depășire a unor limite, se descoperă valoarea testamentară a dialogului cu un viitor sinucigaș, coplesit de trădare peste care se vor așeza, mai târziu, replici conjugale anoste și lipsite de vervă.

Când, însă, naratorul le scoate din anonimul tăcerii, abia acum spuse, povestirile nu se mai altoiesc rotund, cu o plasticitate încondeiată, de parcă scopul spunerii ar fi chiar spunerea, trezirea. Lectorului îi rămâne dificila misiune de triere, de spălare de noroi a artefactelor puse deodată în lumină. Cu frazare sincopată ori voit aglomerată



prin cumul deloc excesiv, însă, de enunțuri coordonate copulativ, se construiesc felieri geologice, dezordonate cronologic, prin care naratorul călătorește într-un univers aneroic, prozaic, facil, definit de o crâșmă, de un concediu în Turcia, pe un fundal simbolic, dens cultural (muzica lui Cohen ori cinematografia demitizării).

Este un discurs postmodernist despre cine-mai-are-azi-nevoie-de-iubire, dar, mai ales, despre cum-treci-prin-viața-plină-miez-și-nu-l-vezi... Căci acesta e scopul tainic al cărții, gândite dintr-o ipostaza ludică: să invite la descifrarea unui puzzle despre aparenta depoetizare a lumii, ce trebuie citită în cheia de remitizare modernă. Implicit, se produce și redefinirea statusului naratorului, acum deloc în căutarea excepției stridente, ca suport al discursului său, ci, dimpotrivă, îndreptat către facil, biografic, voit fapt divers, pe care nu îl densifică, nu-l poleiește excesiv cu intervenția ficțională (!), ci îl inventariază și-l oferă, frust, receptării.

În consecință, relația dintre instanțele comunicării narrative se modifică, pentru că naratorul cultivă fragilitatea discursului mozaicat și, în ipostaza sa convențională inedită, de neomnisciență, induce, solicită o implicare subtilă a partenerului său de creație, naratarul. Deși nu-l deranjează cu aparte-uri, nu-i râcăie comoditatea cu interogații retorice ori cu plurale inclusive, el îi devine, treptat, alter-ego, martorul/dublul<sup>2</sup> care își amintește că și el a trăit o experiență cu potențial semantic, dar că, în graba urmării oarbe a cine știe cărui țel, a omis chiar detaliul care ar fi articulat întreaga imagine.

<sup>1</sup> Teodorovici, Lucian Dan, *Celelalte povești de dragoste*, Editura Polirom, 2013;  
<sup>2</sup> Fărnuș, Ioan, *Privind înapoi, cititorul Ipostaze ale lectorului în proza românească*, Editura Cartea Românească, 2013;

MĂRIOARA NOVAC



## PUNCTE DE VEDERE

# Sobrietăți inutile

„De obicei, ambiții pentru care omul nu este făcut intervin ca să deruteze și să împiedice realizarea unor ambiții pentru care el este într-adevăr făcut. Rezultatul acestui conflict de ambiții este cel mai adesea ratarea.”

(Lucian Blaga)

Există pe lumea asta oameni care vor să fie sobri cu orice preț. Au ambiția de a se lăsa locuiți de o sobrietate ostentativă, cotropitoare și glacială. Ba mai mult, în la această „bună manieră” ca la o *marcă înregistrată*. Sunt făloși că o posedă și că pot poseda cu ea. Cine intră în aria lor de influență, ori devine suporter prin racolare și admirații induse, dar deloc convingătoare, ori, în caz de intoleranță la sobri, va fi pângărit, mănjit sau necinstit cu frivolitatea și incapacitatea de a fi solemn.

De altminteri, când ești controlat de sobrietăți excesive, consideri că nimeni nu te poate egala în demnitate, autoritate morală și prestigiu profesional, întrucât toate acestea reclamă o maximă seriozitate. Devii grav, măreț, prețios și deloc dispus să cobori în lumea „mahalagiilor” sau periferizațiilor care îți permit profanări prin umor și ironii ieftine. A râde sau a te bine dispune cu ei e un fel de *lezmajestate*, o cruntă ofensă adusă „suveranului” egou, care nu poate fi demn dacă nu e și sobru. Cu alte cuvinte, plăcerea de a fi demn, respectabil, de notorietate și mai ales de a fi destoinic furnizor de talent, e întreținută, la unii, printr-o viguroasă și patologică seriozitate. De fapt, această seriozitate maladivă e „ambalajul” unui caracter mediocru, inflexibil și indiferent la conjuncturi.

Seriosul de meserie are în cap o „hartă” bine conturată a comportamentului său pe care n-o updatează la context. Nu ține seama de „formele de relief” ale situațiilor care-i ies în cale, nu știe că „muntele” provocărilor se trece cu răbdarea și intuiția alpinistului care trebuie să caute cărări și trecători, uneori neexplorate, pentru a ajunge pe „pajiștile” sufletești ale semenilor. El știe una și bună: sub nicio formă nu trebuie să abdice de la demnitatea de sobru. Caracterul lui, și prin reflex însăși abordarea comportamentală, suferă de lipsă de ornamentație, de incapacita-



tatea de a vedea detaliul care face diferența între cei din jur. Fiind îndrăgostit pătimaș de propria-i sobrietate, crede orbește în ea și nu suferă să iasă izbăvitor de sub cadrele rigide impuse de ea. În virtutea acestei insensibilități la contraste, el, „regalul” făptuitor al „serioaselor” regulamente și Legi, nu poate înțelege că Legea a fost făcută pentru om și nu omul pentru Lege, și de aceea nicio Lege nu poate acoperi prin reglementări complexitatea persoanei umane sau maniera ei de a trăi. Întotdeauna vor exista excepții de la Lege, dar excepțiile pentru sobri sunt impardonabile. În plus, l-ar ajuta să știe că orice „personaj alcătuit numai din lumini, fără umbră, nu are plasticitate (n.n. expresivitate, vociune), nu e viu. În viață e ca și în desen.” (Lucian Blaga, *Aforisme*, Ed. Humanitas, 2008, p. 270) Contrastele se pun în evidență unele pe altele.

În acest demers explorator, ești provocat să cobori și în „prăpăstiile” neserioșilor, zeflemiştilor sau aroganților, dar nu cu atitudinea grozavă a expertului care, înainte de toate, cere seriozitate pentru a se simți stăpân pe situație. Acolo, în lumea mozaicurilor comportamentale, ca de altfel în orice împrejurare, dai dovadă de o inteligență nevicată și noblețe de caracter doar dacă știi să te iei în râs, dacă poți să-ți ironizezi reușitele sau dacă tu însuși accepți să devii obiect al umorului celorlalți. Asta și pentru că „glumind poți spune orice, chiar și adevărul.” (Sigmund Freud), iar „omul cu simțul umorului vede lucruri pe care omul «serios» nu le vede, sau le vede oblu, neintuitiv, strămt... Numai cei ce știu să ia în glumă ceea ce toată lumea ia în serios pot lua în serios ceea ce toată lumea ia în glumă. Omul cu umor are un alt dozaj cognitiv, un alt amplasament epistemologic.” (Andrei Pleșu, *Dialoguri de duminică*. O introducere în categoriile vieții, Ed. Humanitas, 2015, p. 419)

Când îți dorești să atingi „piscurile” frumuseților interioare ale celorlalți, pe care unii poate nici nu bănuiesc că le au, trebuie să fi pregătit să „escaladezi” pe căi de cunoaștere, de cele mai multe ori, necartografiate, pe „versanții” unor caractere care de la poale păreau abordabili, dar de sus, când dai piept cu realitatea, primejdioși. Atunci, ca să poți să intri la sufletul cuiva, care e fără îndoială „piscul” cel mai frumos, evitând prăbușirea în neputință, trebuie să ai haz, sau acea *bună dispoziție* fără afectare, o *voioșie* capabilă să-i înveselească pe cei din jur, spulberând orice falsă și inutilă sobrietate. Aici și acum, nu câștigi accesul la ceilalți prin seriozități canonizate sau făcând caz de propria-ți decentă. Doar *bunătatea* lipsită de ipocrizie, dar tangibilă și nedozată, apoi inteligenta renunțare la *ispita de a te crede autoritate*, prin simplul fapt că ești „conform cu Legea”, *prospețimea unui zâmbet* sincer, fără maliție, care aduce „zorii” unei prietenii sau *simțul umorului* sănătos, fără tentații batjocoritoare - pot deschide sufletele înspre jocul cunoașterii reciproce și farmecul vieții. De altfel, „prezența umorului alungă făloșenia locvace (vorbăreață) sau crisparea melodramatică. Doar când nu te mai ei în serios, destinderea e posibilă și bucuria comuniunii sporește.” (Mihai Neamțu, *Vârstele iubirii*. Cum transformăm întâmplarea în destin, Ed. Doxologia, 2016, p. 94)

Într-o bună zi, cineva, păstrându-și anonimatul, a lăsat posterității un mare adevăr: „Nu te poți îndrăgosti (n.n. împrieteni) de (cu) cineva cu care nu ai răs niciodată.” Deci, voia bună, râsul sănătos, surâsul plin de înțelesuri, care, uneori, spune mai mult decât o mie de cuvinte, aprind și întrețin focul iubirii, iar „*pin calambur, cuvintele exprimă tandrețea pe care mâinile o epuizează prea ușor*.” (Mihai Neamțu, *idem, op. cit.*, p. 95)

Nu poți să nu remarci că, în mai toate cazurile, sobrietatea exagerată e soră bună cu prostia. Cum n-ar fi așa dacă și „*prostia e o formă de inflexibilitate, indiferență la conjuncturi*. Cu ea «nu se glumește». Prostul e «împietrit» în prostia lui. E mineralizat. E un bulgăre de mineral în viața noastră, și noi toți ne suntem nouă înșine, din când în când, niște minerale, niște piedici țepene, inconturnabile.” Apoi, păstrând tandemul, și în →

Pr. OVIDIU BÂRSAN

lumea sobrilor cu vechime „...solemnitatea excesivă e o probă de prostie. Mă refer la genul de oameni care, să zic așa, stau tot timpul din profil, pozează în statui. Oamenii care nu sunt niciodată neserioși, care nu sunt niciodată, cum să spun, frivoli, oameni care se identifică, mereu, cu un rol: rolul celui instalat – festiv – în propria lui competență. Aștia trebuie priviți cu oarecare neîncredere.” (Andrei Pleșu, *op.cit.* p. 44 și 39)

Dacă mi s-ar spune că seriozitatea sau sobrietatea de toate zilele sunt probe ale omului moral și credincios, nu m-aș lăsa convins. Mai degrabă *naturalețea* și *omenia* le-aș recomanda ca elemente identitare ale creștinului moral și binevoitor, care a înțeles că niciodată Hristos nu ne-a cerut sobrietăți inutile sau încruntări dubioase. Ba chiar ne-a invitat la un soi de bucurie și veselie aparte, pentru ceea ce suntem cu El - niște răscumpărați din iadul cotidian – și pentru ceea ce vom deveni cuprinzându-L noi și fiind cuprinși iubitor de El: *fii* ai Părintelui ceresc.

În spiritul celor scrise mai sus, se cuprinde și următoarea lecție de viață: „Un vânător de sălbăticiuni prin pustiu l-a văzut odată pe avva Antonie glumind cu frații. Bătrânul, dorind să-i dovedească aceluia că trebuie din când în când să lase de la dânsul (să se coboare la măsura) fraților, i-a zis: «Pune o săgeată în arcul tău și întinde!» El a făcut întocmai. Îi zice iar: «Întinde și mai mult!» Și a întins. Și încă o dată: «Întinde!» Atunci vânătorul spune: «Dacă întind peste măsură plesnește arcul!» Bătrânul răspunde: «Tot așa se întâmplă și cu lucrul lui Dumnezeu. Dacă ne întindem cu frații peste măsură, îndată se rup. Trebuie ca, din când în când, să lăsăm de la noi» Auzind acestea, vânătorul s-a smerit și, după ce a cules multe alte lucruri folositoare de la bătrân, a plecat...” (Pateric sau Apoftegmele părinților din pustiu, Ed. Polirom, 2005, p. 45-46)

Firește, se înțelege de la sine, că n-are nicio justificare în peisajul mundan ironia seacă, batjocoritoare, arogantă sau umorul negru probator al răutății. Nu e de susținut și încurajat cauza niciuneia dintre aceste atitudini. Dar e destul loc pentru seninătăți vesele așezate pe chipuri de oameni cu bucuria în suflete. Într-adevăr, „*acum nici nu trebuie înțeles că trebuie să fim tot timpul zglobii*

*fără motiv, să afișăm o formă de vioișie iresponsabilă, să ne tot zben-guim...Seriozitatea, hărnicia, sobrietatea nu sunt în sine blamabile, dar dozajul e cel care decide, și adecvarea la împrejurări.” (Andrei Pleșu, *op.cit.* p. 44)*

Așadar, dincolo de aceste aserțiuni, stă în picioare convingerea că sobrietatea poate fi binecuvântare și blestem, povară și virtute, iar voia bună, bucuria, zâmbetul și „dansul” existenței noastre sunt fascinante „autografe” ale lui Dumnezeu în *Cartea de Onoare a Vieții* fiecăruia.

## SCRITORII-MERCENARI FESBUKIȘTI



O parte dintre scriitorii care fuseseră până în 1989 apărătorii conștiințioși și, desigur, zeloși, ai fostului regim comunist, acum, la fel de devotați, doar cu mult mai înrăiți, se află pe baricada luptei împotriva noilor comuniști – pesediștii. Bizar? Nu, lucru absolut normal pentru acești profesioniști în respectarea principiului „zic eu ca să nu-mi zică ei!”

Ca să nu existe dubii, vorbesc despre acei inși-scriitori care au făcut parte ani de zile din eșalonul autorilor care, sper, vor fi menționați în istoria literară ca „scriitori de serviciu”, folosiți pentru producția materialelor denigratoare la adresa cutărui scriitor care nu era agreat de PCR. Acum, găzduiți de generosul *fesbuk*, aceștia au făcut cu profesionalism stângamprejur și au devenit brusc dușmani învederați ai vechilor și mai noilor comuniști-pesediști.

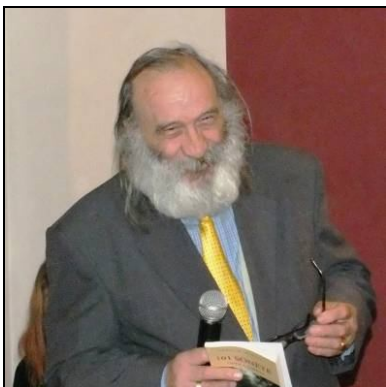
Se cunosc destule cazuri de „autori” care scriau „materiale de serviciu” bine plătite, prin *Scânteia*, *Scânteia tineretului* sau *SLAST*, unii chiar ocupând funcții de cerbericenzori plătiti consistent pentru această loialitate pentru ideologia *pecereului*. În realitate, erau tocmai cei care, ca membri ai Uniunii Scriitorilor, bene-

ficiau an de an de compensații consistente cu trimiterea în delegații peste hotare, cei care scriau omagii pătmașe despre „cel mai iubit fiu al poporului”, Nicolae Ceaușescu, cei care, datorită unor producții literare aservite, în care, făceau dovada indubitabilă a lingușelii băloase, primeau subvenții, erau premiați și publicați pe pagini întregi de revistă, în timp ce scriitorii de valoare erau marginalizați, fiindcă, se spunea, în textele lor mișunau... șopârle anticomuniste.

Și iată-i acum, pe unii dintre aceștia, mulți postaci harnici comunicând pe rețeaua *fesbukului* cățărâți prin funcții postdecembriste, deversându-și pe unde apucă elucubrațiile, mai ales pe *facebook*, unde limba română a ajuns să fie năclăită în mizeria și murdăriile emanate de mințile unor inși deveniți, cum-necum, chiar profesori universitari, doctori, decani, miniștri...

Pe aceștia, mi-i imaginez ca pe niște scriitori-mercenari după care aleargă imitându-i și lingușindu-i la rândul lor scriitorăși-cățelandri de care talentul a fugit ca Necuratul de tămâie, exact cei care nu știu altceva decât să-și deverseze îngustimile minții în vreo rubrică înspidă, dar cel mai viguros și mai prolific, pe *fesbuk*. Incredibil, nume care, până mai ieri, puteau fi de rezonanță în literatura, fie ea chiar postdecembristă, s-au metamorfozat brusc în mari producători de literatură de valoare îndoielnică, în care cantitatea a preluat prim-planul în detrimentul calității. Ei, scriitorii-postaci, inșii cu *operă* compromițătoare pentru întreaga noastră literatură, inșii care strigă între manifestanții frustrați și, probabil, plătiți, lozinci pe care nici nu sunt în stare să le priceapă sensul real, ei sunt cei care s-au schimbat în denigratori fericiți că javrele-cățelandri le umplu idioțeniile cu *like*-uri. Sau alții, care în toată viața n-au reușit să lege două-trei fraze coerente, au devenit dintr-odată „directori de opinie”. Și ce revoltați sunt! Și ce analiști importanți sunt copiind de ici-de colo, idei pe care le pun cap la cap pentru ca prostia să fie cât mai completă! Nu mai spun că *fesbukul* e plin de „producții literare”, nu mediocre, ci jalnice, iar autorii, în stare de prostrație, se laudă între ei până la leșin. Necazul este că o seamă de scriitori de talent, în loc să-și vadă de creația proprie, în loc să →

DUMITRU HURUBĂ



### PSALMUL 13

Nu este Dumnezeu cel nebun spune,  
Nu este cel ce face bunătate,  
Nu este până la unul dreptate,  
Din viața lumii prin rău știu s-adune.

Domnul din cer a privit peste lume  
Să vadă de este cel ce-nțelege,  
Cel Unul Nenăscut fără de lege  
Din neființă poate să ne-adune.

Cel ce mănâncă poporul ca pâinea,  
Pe Cel de Sus nu l-am chemat de frică,  
Când neamul celor dreپți e-atât de mică

Stinge vederea doar câțiva fulgi de nea  
Lumina divină hrană de sărac  
Cu patima credinței lumea îmbrac

### PSALMUL 14

Cine va locui în spiritul tău  
Fără prihană pe muntele cel sfânt  
Și-a luat din adevăr veșnic avânt  
Când cugetu-i calea străină de rău

Doar cel ce n-a viclenit cu limba lui  
Și n-a făcut rău păgân unui vecin  
Întru slava Ta, Doamne, mereu mă-nchin,  
Lăcomia am știut s-o bat în cui,

Nici unui vecin n-am rostit ocară,  
Prin fapte m-am lepădat de păcate,  
Ura lumii în veac n-are să cate,

Roadele toamnei se coc chiar din vară,  
Cel ce face bine nu se stinge-n veac  
Din sfânta credință mi-am zidit alt leac.

### PSALMUL 15

Păzește-mă, Doamne, prin Tine cuget,  
Din gândul Tău se nasc sfinții pe pământ,  
În moștenirea Ta sfântă oricând sunt,  
Puterea mea vine din neamuri de get,

De-a dreapta mea este să nu mă clatin,  
Inima s-a veselit de minune,  
Limba s-a bucurat să ne adune,  
Cum crește în vârf de munte un paltin,

Că nu vei lăsa sufletul meu în iad,  
Nici nu vei lăsa mort pe cel cuvios,  
Din toate căile vieții am să cad,

Fața Ta mă umple de bucurie,  
Frumuseții în dreapta Ta de folos,  
Din orice sfârșit cresc în veșnicie.

### PSALMUL 16

Ascultă ruga mea din buze sfinte,  
Ochii mei să vadă doar cele drepte,  
Când cugetu-mi urcă apuse trepte  
Și trupul zace în negre morminte.

La cele sfinte am păzit căi aspre,  
Pașii mei nu se clatină pe cărări, De-o  
viață urc tainic pe curate scări,



Dora Groza, "Drumul Crucii"

Am uitat iubirea prin nopți sihastre.

Minunate azi fă milele Tale,  
Păzește-mă, Doamne, ca pe-o lumină  
De păcătoșii care-mi stau în cale,

Izbăvește cugetul meu de cei răi,  
Apără spiritul meu din grădină,  
Stinge rasa de lei prin secate văi.

### PSALMUL 17

Puterea mântuirii mele stă-n gând  
Și de vrăjmașii mei mă voi izbăvi,  
Chiar dacă durerea morții va lovi,  
Cugetul meu pe care-l aud plângând,

Ruga mea rupe temelia lumii,  
Izvoare curate vibrează-n cuvânt,  
Fără prihană calea mea ia avânt,  
Cu lacrimi trupul meu se vinde humii.

Doar cu cel cuvios, cuvios voi fi  
Doamne, Tu vei aprinde făclia mea,  
Vei lumina noaptea veșnică cu stea.

Chiar durerea facerii se va sfârși,  
Cei ce vin cu smerenie până-n veac  
În minunile lumii vor afla leac.

### PSALMUL 18

Aud când ziua zilei spune Cuvânt  
Și noaptea nopții vestește știință,  
În tot pământul a ieșit credință,  
Fără prihană legea prinde avânt.

Veselesc inima gândirea sfântă,  
Luminează ochii porunca dreaptă,  
Prin judecata Ta, Doamne, urc treaptă  
De adevăruri care mă încântă.

Doar frica de Domnul este curată,  
Domină veacul veacului ce vine,  
Puterea divină fără durată,

De cele rele apără robul tău,  
Nu-l face slugă la cele străine,  
Cu forța din cer stinge răul din rău.

AUREL M. BURICEA

→ preocupate de starea literaturii proprii, sau/și a altora, își unesc forțele într-un cor al celor care urlă „Jos...!” fără să știe clar de ce o fac, fără să conștientizeze că trebuie pus ceva-altceva în loc. Ce? Vorbesc despre scriitorii-postaci care încurajează pe *fesbuk* la crearea de anarhie, de manifestări cu scop de a

contribui la crearea unei lumi în care haosul să fie literă de lege. La ce? Cui folosește? Sigur nu poporului român!

Bine, am înțeles: cei ajunși la putere sunt răi, distrugători de țară, răzbunători și nu vor face nimic bun cu tot programul lor coerent de guvernare. Nu se știe, doar se bănuiește că vor distruge țara, sau ce-a mai rămas din ea!

N-o facem, n-o fac, mai ales acei „niște scriitori” pe *fesbuk*, respectiv cei care se cred mari analiști politici, economici, sociali..., în loc să-și vadă de creație, și doar prin ea să-și demonstreze valoarea de literați și autori – dacă o au – se zbat din toate puterile să contribuie la crearea unei anarhii perfect articulate și funcționale...

# AMURGUL IUBIRII

(XLII)

Această femeie optează pentru el așa cum e codificat de femeia anterioară, mamă sau alteineva, îi place unul sau altul dintre parfumurile cu care se dă și îi plac o parte din hainele pe care le poartă. Dar dacă îl place, atunci va vrea să creeze o identitate comună cu el și îl va schimba. Paradoxul este că după ce a făcut asupra respectivului toate schimbările pe care a dorit să le facă, fie pentru că a reușit prea bine, fie pentru că a eșuat prea net, respectivul bărbat nu o mai interesează și dacă are timp va căuta un alt bărbat. În momentul în care a operat toate schimbările asupra unui bărbat, acesta devine un fel de scrisoare terminată, cu semnătură, gata să fie pusă în plic și transmisă altcuiva, altei femei. Bărbații ar trebui să știe să reziste subtil în specificitatea lor concretă, să nu admită să fie schimbați în identitatea lor fără a păstra zone cu totul personale, intangibile și capricioase, să contrarieze cu subtilitate așteptările partenerelor în privința schimbării, să mai lase mereu ceva de schimbat pentru mai târziu.

Prin urmare, acesta este unul din secretele evidente ale lumii în care trăim: femeile sunt cele care schimbă bărbații între ele, și nu invers, cum era în societățile arhaice și tradiționale și cum se credea că e în continuare.

Desigur, societățile în care trăim sunt și rămân în continuare intens masculine, chiar falocratice adesea. Relațiile dintre bărbați și femei sunt interactive și, dacă nu simetrice, atunci asimetrice, cel mai adesea favorizând masculinitatea. Totuși schimbarea pe care dorim să o evidențiem aici printr-o ușoară exagerare de stil este reală și este importantă pentru că se petrece la un dublu nivel.

Putem spune, reluând în cheie rezonabilă cele spuse emfatic mai sus, că femeile "comunică" între ele prin intermediul aranjării și rearanjării aspectelor somatic-senzoriale ale identității masculine mai mult ca oricând în trecut. Este poate ușor exagerat să spunem că ele scriu pe sufletul nostru, al bărbaților, misive și le trimit una alteia și că, de fapt, în spatele aparentei iubiri pe care ele o au pentru noi, nu fac decât să țină una la cealaltă, și nu la noi, noi nu servim



decât ca purtători de mesaje secrete ale iubirii altora. Dar complicația de care s-a ciocnit Freud atunci când a încercat să definească sexualitatea feminină este reală și pare a fi și aceasta: femeile sunt modelate în primul rând de iubirea maternă. Și s-a observat că, adesea, femeile nu sunt geloase, ci mândre de precedentă titulară a iubitului lor, încât putem crede că ele folosesc ochii bărbaților pentru a-și oglindi în ei frumusețea comparată cu frumusețea celeilalte, pe care o admiră sau o plac, și că femeile utilizează un iubit pentru a se identifica sau măsura cu imaginea iubitei anterioare. De vreme ce ochii sunt aceiași, iubitul devine punctul de sprijin pentru ridicarea imaginii de sine la nivelul imaginii celeilalte femei. Aici își află posibila rezolvare formula lui Kundera, potrivit căreia femeile nu țin la bărbații frumoși, ci la bărbații care au succes la femeile frumoase. Toate aceste caracteristici mai mult sau mai puțin speculate ale feminității devin dintr-o dată mai semnificative datorită schimbării operate la un al doilea nivel. Într-adevăr, din secundară, intimitatea devine, odată cu democratizarea crescută și cu impunerea corporalității, tot mai importantă și, pe alocuri, decisivă.

De aceea, se poate spune, exagerând de dragul efectului, că, în contextul social pacificat în ceea ce privește conflictele de gen și în care senzualitatea primește o valoare crescută, totul se petrece ca și cum operatorul schimbului social de parteneri ar fi femeile.

De la un punct încolo, această transformare a intimității sexuale, care privește în principal Occidentul și elitele sale, poate lua însă o întorsătură neașteptată. În conformitate cu paradigma cunoașterii, așa cum ne-o înfățișează enciclopediile occidentale, bărbații au sex, femeile au corp. Iar noile frustrări sunt legate mai degrabă de corp (metaforă) decât de sex (metonimie): interesul pentru

corp este evident feminin. Odată cu corporeismul, imanența câștigă împotriva transcendenței, iar feminitatea pare să câștige împotriva masculinității. La femeie, corpul întreg e sexual sau, mai corect, sexualitatea e difuză la dimensiunile întregului corp, nu se poate concentra asupra unui organ central în obținerea plăcerii, ci conduce la o investiție narcisică în propriul corp.

De aceea, marea problemă feminină, frică și dorință în același timp, este de a deveni femeie, de a fixa cât de cât sexualitatea metaforic difuză. De aceea, ele au mai târziu nevoie de o confirmare susținută din partea partenerului pentru a-și alimenta propriul narcisism: au nevoie să fie mai mult decât iubite - să fie adorate!

Dar felul în care se constituie, prin intermediul mașinii oediene, identitatea masculină îi face pe bărbați incapabili să răspundă atât cerințelor narcisice, cât și celor erotice ale partenerelor.

Din perspectiva raționalității instrumentale, care s-a detașat nu numai de tradiție și dogmă, ci și de emoție, pentru a deveni atributul masculinității, femeile au devenit iraționalul — capriciu sau chiar nebunie -, iar relațiile sociale cu temei emoțional, ca iubirea și ura, au fost considerate contrare eticii raționaliste universaliste, pentru că emoțiile sunt imposibil de evaluat operațional. Ca o consecință a privării timpurii de dragostea maternă și a raportării la iubirea paternă, simțul masculin al identității de sine înclină spre autosuficiență, autonomie și atitudine instrumentală față de lume și ajunge să mascheze sau chiar să nege dependența emoțională de femei.

Pentru băieți, nevoia sentimentală de iubire e modelată patern: nu pot iubi (emoțional) ființe egale, ci numai subordonate, nu sunt obișnuiți să-și exprime sentimentele, iar lipsa de comunicare îi duce adesea la furie și violență. Ei văd în dragoste numai tehnici de seducție sau cucerire, iar sex înseamnă episoade sexuale sporadice, legate mai degrabă de mecanismul puterii decât de identitatea emoțională.

Pentru fete, sex înseamnă posibilitatea unui viitor scenariu romantic de căutare a destinului (ceea ce face atât de frecventate telenovelele!) și a identității emoționale.

AUREL CODOBAN

# Festivalul Național de Creație „Ana Blandiana”

Festivalul Național de Creație Literară „Ana Blandiana”, ediția a VI-a, desfășurat la Brăila în perioada 4-6 mai 2016, având ca parteneri și Direcția pentru Cultură Mureș și revista „Vatra veche” a fost un adevărat regal literar.

Programul Festivalului, un maraton literar în toată puterea cuvântului, i-a avut ca invitați pe Ana Blandiana, Nicolae Băciuț, Nicolae Grigore Mărășanu, Radu Voinescu, Constantin Gheorghinoiu, Ana Maria Gîbu, Corneliu Goldu, Valeriu Ostaș, Ion Găină - ultimii doi din Basarabia.

La Concurs, s-au înscris peste 1200 de participanți din România, Republica Moldova, Italia și Ungaria. Între laureați, se numără și elevii din Târgu-Mureș (Sorana Gabor, de la Școala Gimnazială „Dr. Bernady Gyorgy”, prof. coord. prof. dr. Laura Pui, la secțiunea recitare/gimnaziu), Reghin (Ionela Nădășan, Liceul „Petru Maior”, și Ciprin Buta, de la aceeași școală, secțiunea recitare/liceu, prof. coord. Monica Molnar, secțiunea recitare/gimnaziu), și Luduș (Cozma Ioan Casian, Premiul I, Școala „Ioan Vlăduțiu”, secțiunea recitare/primar, prof. coord. Ana Sălcudean, și Alexandru Mărginean, Mențiune, Liceul Nr. 1, prof. coord. Casiana Mircea Cozma).

Manifestările au debutat la Colegiul Național „Gheorghe Munteanu Murgoci”, cu o întâlnire a scriitorilor Ana Blandiana și Nicolae Băciuț cu elevii școlii.

A urmat un spectacol la Teatrul Dramatic „Maria Filotti”, „Un timp numit NICIODATĂ”, prefațat de evocările scriitorilor Ana Blandiana și Nicolae Băciuț. În program, o prezentare multimedia „Printre clipe - remember Romulus Rusan”, o lec-tură din cartea „America ogarului cenușiu”, susținută de profesorii Gheorghe Antonescu și Ștefan Ionescu, recitalul actriței Wanessa Radu „Viața nu te întreabă niciodată nimic”, momente muzicale - pian, vioară - susținute de elevii de la Liceul de Arte „Hariclea Darclée”, cu conferințele „Timpul în teatru”, de Lucian Sabados, director al

teatrului brăilean, și „Orologiul fără ore”, de prof. drd. Daniel Kițu.

Simpozionul Național „Timp (de scris”, găzduit de Muzeul Brăilei „Carol I”, a dezbătut cele două teme „timp de scris” și „timp descris”, din genericul manifestării, cu participarea scriitorilor invitați din țară și Basarabia.

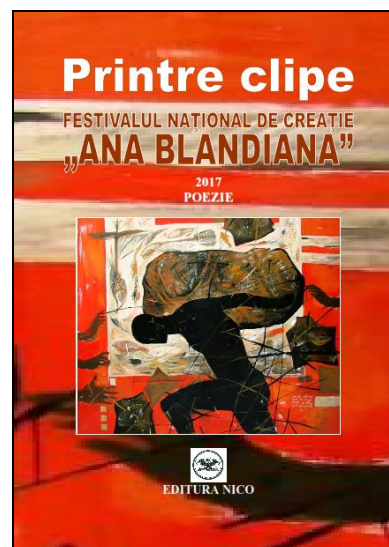
Festivitatea de premiere a avut loc la Școala Gimnazială „C. Sandu-Aldea”, fiind oficiată de prof. dr. Gabriela Vasiliu, unul din artizanii concursului, Ana Blandiana și Nicolae Băciuț, la care s-au alăturat dascăli din Brăila, Galați, Căușeni (Republica Moldova), care au dezbătut un subiect incitant „Timpul poetic”.

În același cadru, au fost lansate și antologiile Festivalului, „Printre clipe”, (Editura Nico, 2017, ediție îngrijită de Carmen Scarlet, Gabriela Vasiliu și Daniela Stroe), „Nostalgia Paradisului” (Editura Nico, 2017, ediție îngrijită de Carmen Scarlet, Gabriela Vasiliu și Mihaela Preda), „Râul cu un singur mal” (Editura Nico, 2017, ediție îngrijită de Carmen Scarlet și Mihaela Preda, cuprinzând lucrările premeiate la toate secțiunile, „Sunt nimeni”, traduceri din lirica lui Emily Dickinson, (I’m Nobody/Sunt nimeni, - Târgu-Mureș : Editura Nico, 2017) revista „Vatra veche”, numărul special dedicat Anei Blandiana, la 75 de ani, și „Cuvântând”, revista Cenaclului literar „Nicolae Băciuț” din Brăila.

Organizatorii au făcut o surpriză invitaților la Festival, care au făcut o croazieră pe Dunăre.

A fost o ediție la înălțime, pe măsura valorii celei care poartă numele Festivalului, poeta Ana Blandiana.

## TIMPUL FĂRĂ TIMP



„Printre clipe”, ca și „Orologiul fără ore”, titluri din cartea Anei Blandiana, *Orologiul fără ore*, Editura Humanitas, 2016, scot timpul din materialitatea sa, dându-i acestuia dimensiune ontologică. „Omul fiind măsura tuturor lucrurilor”, de la Protagoras citire, are propria percepție a timpului. Dacă e măsura tuturor lucrurilor, el este și măsura timpului. Timpul, de fapt, nu există, el e în noi, în fiecare, o vreme, apoi pleacă din noi și își găsește cui... de cui, în care își lasă clipele, secunde, orele, zilele, anii, ca să iasă din ei pui, buni pentru zbor.

Ana Blandiana scoate timpul din timp, orologiul nu mai are ore/cifre, viața se scurge printre clipe. Aparent, e doar un orizont metaforic o astfel de perspectivă. „Un timp numit *Niciodată*”.

O samă de copii ai acestui veac românesc se poziționează și ei, pe urmele Anei Blandiana, metaforic și polemic, într-o structură lirică în care ne regăsim cu ființa noastră, deopotrivă a Doinei și a Anei, repere fundamentale ale cântecului și jertfei, pentru a ne accepta condiția de Grădină a Maicii Domnului.

Sunt copii dintr-un cuprins mai larg al patriei noastre de cuvinte, de la Chișinău la Torino, care își modelează sufletele pe temelia cuvântului mântuitor, căci adevărata poezie nu poate fi altceva decât mântuire.

Și-au asumat provocarea concursului, nu în sens de competiție, →  
**NICOLAE BĂCIUȚ**



și-au asumat metafora Anei Blandiana, ca temă, pretext literar, ca sursă de inspirație.

Odată cu scrutarea unui orizont de timp, tinerii aspiranți la cunoașterea prin poezie își perfecționează mijloacele de expresie, iar prin exercițiile lor de stil caută cuvântul ce exprimă adevărul. Pentru că, urmând Evanghelia lui Ioan, "adevărul va face liberi".

Ținta e bine definită însă, „scopul scuză mijloacele” (Machiavelli): „arta e minciuna ce dezvăluie adevărul” (Maria Raluca Arhipencu, Tulcea, clasa a VII-a).

Încă o ediție de Concurs „Ana Blandiana” vine să ne demonstreze cât de multă poezie e în noi, câte elanuri literare există, câți copii minunați și câți oameni potriviți la locul potrivit, astfel ca talanții primiți să nu se risipească.

Deși adună între copertile sale și ierarhii, această carte nu le reține, pentru că acum nu ierarhiile contează, ci drumul spre ele.

Tinerii antologați în această carte, unii cu aura debutului absolut, sunt argumentul că avem încă mari rezerve de poezie, că e ceva ce nu ne poate lua nimeni, că nu trebuie găsite decât prilejuri, locuri, pentru ca, într-o maieutică a vârstei inocente, poezia să devină și o formă de libertate și memorie.

Poate că unii dintre ei vor urma calea poeziei, că se vor salva prin poezie cu viața lor, nu ca mijloc de a avea, ci ca șansă de a fi.

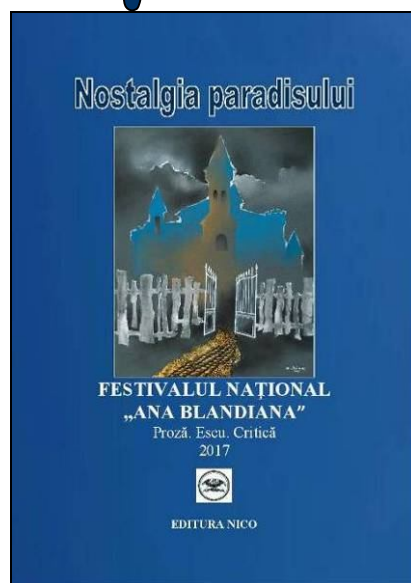
Dar, indiferent ce se va întâmpla, ei vor rămâne cu amintirea trecerii „printre clipe”, cu descoperirea unei lumi, a unor locuri, a unor împătimiți de frumos, undeva, la Dunăre, nu departe de vărsarea ei în Marea cea Mare.

Binecuvântată fie clipa, binecuvântați cei ce o pun în rost!

\*)Prefață la volumul *Printre clipe* - Festivalul Național de Creație „Ana Blandiana”, Editura Nico, 2017



## Nostalgii de/din... viitor



Dacă există „Proiecte de trecut” (Ana Blandiana, *Proiecte de trecut*, proză fantastică, Ed. Cartea Românească, 1982), atunci trebuie să acceptăm că e loc și pentru „Nostalgii de/din... viitor”. De ce nu ar fi această „Nostalgie a paradisiului” tocmai o astfel de proiecție? O proiecție cuprinzătoare, care așază ca temelie și proza și eseu și critica, ca genuri distincte, dar configurând un același orizont al cunoașterii.

Chiar dacă adolescența, prin excelență, este mai întâi una a poeziei, concurenții acestei ediții a Concursului de Creație Literară „Ana Blandiana”, Brăila, 4-6 mai 2017, se lasă seduși și de proză și de critică și de eseistică, fără discriminări și fără ierarhii de gen.

Cea dintâi constatare a lecturii acestei antologii, în prima ei secțiune, proza, este apetitul narativ, plăcerea de a povesti, cu simplitate și cu sinceritate, întâmplări și fapte care vin din experiențe personale, dar care glisează adesea spre fantastic.

O altă constatare este maturitatea, nu doar din perspectivă literară, ci și din dimensiunea gândirii.

Imperativul atitudinii este fără echivoc, așa cum îl impune Alexandra Denisa Mihalache: „Când copilăria vorbește, trebuie s-o ascuți!” pentru că, spune aceeași „prozatoare”, „Tim-pul trece, iar fiecare rând e scris cu durere, cu dor și cu amintiri”. Deviza e blandianeană: „Ce oră frumoasă”.

Și sunt lucruri demne de ascultat/citit aici!

Dacă „proza” e asumată, la nivel

gimnazial, critica și eseistica sunt apanajul liceenilor, ca o treaptă superioară a capacităților de a descoperi și înțelege, interpreta lumea literară și nu numai.

Dacă eseistica e pusă sub încă un semn blandianean, „Nostalgia paradisiului”, ca perspectivă morală, critica e direcționată comparativ: Emily Dickinson și Ana Blandiana, într-o încercare a organizatorilor de a aduce, pe de o parte, un poet important din literatura universală în orizontul de întâlnire al unei vârste care e îndreptată prea puțin spre valorile recunoscute ale poeziei altor literaturi, iar, pe de altă parte, și din preocuparea de a-i îndemna pe cei mai tineri cititori să cunoască opera Anei Blandiana în integralitate și în altitudinea sa.

Eseurile premiate exploatează sugestiile temei propuse concurenților, „Nostalgia paradisiului”, dar ele își iau libertatea unor digresiuni, alternând între tentația epicului și digresiunea filosofică.

Și în această secțiune se face dovada unei bune educații a gustului estetic și a deschiderii spre teme ce exced cu mult vârstei concurenților.

„Criticii literari” citesc cu inteligență texte din cele două opere situate distinct și ca timp al creației, dar și ca loc al acestuia, autoarele aparținând unor secole diferite și unor geografii îndepărtate una de alta.

Am sesizat în judecățile de valoare și în analizele particulare pe text, mult rafinament interpretativ, intuiții surprinzătoare, rigoare științifică.

Cu siguranță, și această secțiune este una forță a ediției a VI-a a Concursului de Creație Literară „Ana Blandiana”, competiție care a intrat în conștiința publică drept una dintre cele mai relevante întreceri literare la nivelul învățământului românesc, care și-a câștigat repede notorietate și a intrat deja în tradiție, beneficiind la fiecare ediție de prezența memorabilă a poetei Ana Blandiana.

Trebuie remarcată și integrarea prin cultură/ literatură a copiilor basarabeni, ca parte a uneia și aceleiași limbi.

NICOLAE BĂCIUȚ

\*)Prefață la volumul „Nostalgia paradisiului” - Festivalul Național de Creație „Ana Blandiana”, Editura Nico, 2017

## Ana Blandiana-pecetea sufletului meu

Zarea orizontului meu adună amintiri din roadele ce cresc în sufletul meu. Le culeg în neștire și încerc să mă regăsesc cu fiecare clipă pe care o șterg de praful timpului nemilos și o păstrez cu strășnicie. Chiar mă ambiționez!

O singură sămânță rămâne în pământul vieții mele și nu o pot culege, pentru că înflorește etern și nu se ofilește. E ruptă, dar nu moare. E maronie, dar nu se usucă. E Ana, Ana sufletului meu!

A vorbi despre Ana e ca și cum ai vorbi la nesfârșit și, totuși, nu aș ști să spun multe. Acum doi ani, alături de o elevă de-ale mele, o așteptam pe Ana Blandiana. Mă cuprinseseră tot felul de furnicături, inima îmi ticăia asemenea unui orologiu fără timp, iar bătăile cadente și, totuși, haotic răspândite în sufletul meu, parcă prevesteau o furtună pe pământul reavăn al existenței mele. Ușa s-a deschis încet și, fără prea mult ecou, se aud niște pași, se văd niște ochi și o poftă de culoare se zărește pe orizontul sălii neîncăpătoare din cadrul unei clădiri ce a scris istorie. (Sala Muzeului Brăilei „Carol I”).

Cu un zâmbet prietenos, cu o căldură din priviri ne-a învăluit și ne-a udat cerul vieții. Pentru mine, era un vis împlinit. Niciodată nu o zărisem în față, nu i-am simțit gândurile și nu i-am admirat chipul senin și vocea-i suavă asemenea unui cântec ce nu se termină niciodată.



Cristina Vasiliu și Ana Blandiana, discipol și maestru



S-a așezat la masă și a început să vorbească simplu, delicat și, totuși, sugestiv. Era o forță a Cuvântului pe care nu am reușit să îl pătrund nici acum, pentru că mi-am dat seama de originea lui, de destinul nostru.

Pe Ana am perceput-o atunci ca pe o sămânță pe care Dumnezeu a sădit-o în pământul sufletului meu. Aștept să rodească, pentru că nu am reușit să îi spun cât de mult o admir. Nici nu se cade. În fond, cine sunt eu? Un umil pământean care străpunge un univers literar cu sau fără îngăduința Omului ce a sădit sămânța de a FI.

Pentru mine, acea întâlnire cu Universul unui Suflet va fi cel mai de preț dar pe care l-am primit la o vârstă frumoasă, o jumătate de viață de om.

Fără să o idolatrizez, Ana a fost, este și va fi sămânța pe care am văzut-o încolțind, răsădind și împrăștiind flori pe pământul din jurul meu, dar care nu se usucă, pentru că, odată cu trecerea anilor, ea devine și mai puternică, plină de viață.

Astfel, Ana a ajuns pecetea sufletului meu. Sper, din toată inima, să știe acest lucru, deoarece m-a învățat cea mai importantă lecție despre viață: simplitatea valorii e în fiecare, însă nu o putem percepe fără EA....

**EA ESTE ANA SUFLETULUI MEU!**

Ea este Ana Blandiana, iar eu sunt un om ce o admiră din umbră și care se gândește cu dor la tot ceea ce a fost cândva, undeva și la ceea ce va fi acum, mâine...

**Profesor DANIELA STROE,  
Școala Gimnazială „Mihai  
Viteazul” Brăila**

## ANA BLANDIANA

### *Nu singurătatea*

*Nu singurătatea  
Mă înspăimântă,  
Pe ea o visez  
Și rar îmi apare  
Precaut,  
Miez  
Al ființei care  
Îmi cere să-l caut.*

*Ceea ce mă înspăimântă  
E singurătatea-n mulțime,  
Aglomerările rele  
De ființe necunoscute-ntre ele  
Și mai neînsemnate  
Și mai fără chip  
Decât firele de nisip  
Care formează-un pustiu,  
Decât picăturile  
Care formează o mare,*

*Minuscule fiare  
Strânse în haite  
De ființe străine,  
Indiferente unele altora  
Și fiecare față de sine.*

\*

### **Not seclusion**

Not seclusion  
Frightens me,  
Of it I dream  
And it seldom shows itself  
Wary,  
As the marrow  
Of the being that  
Seeks to be found.

What frightens me  
Is seclusion in the crowd,  
The motley throngs  
Of beings obscure to each other  
More petty  
And more faceless  
Than grains of sand  
That devise a no man's land,  
Than the drops  
That shape a sea,

Minuscule brutes  
Congregated in packs  
Of outlandish souls,  
Impassive to each other  
And to themselves.

**VICTOR DUMITRESCU  
Clasa a XII-a  
TULCEA**

## CLOPOT DEȘTEPTĂRII NOASTRE

După ce, în 2015, zgândărise limba română și curiozitatea cititorilor cu *zvâcromanele* sale, Nicolae Dan Frunteletă mai lansează o provocare: *Baladângile* (București, Editura Semne, 2017, 106 p.), volum de poezie de data aceasta, ireproșabil „înveșmântat” de Mircia Dumitrescu și Anna-Măria Orbán. Poemele sunt susținute grafic de detalii din șapte lucrări semnate de pictori naivi „de lângă noi și de departe”, adică din spațiul „Balcanilor nebuni” despre care NDF ne spusese poveștile din „Lambretta”.

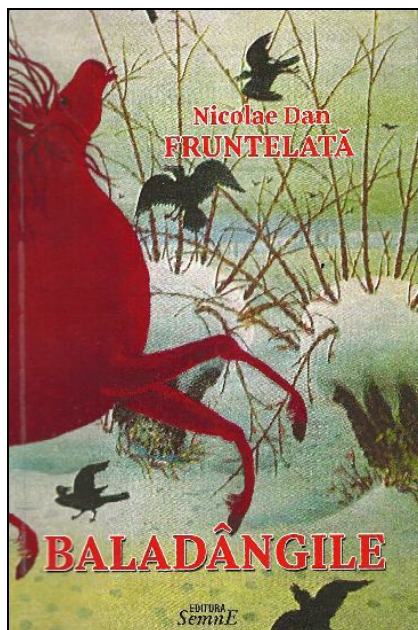
Foarte sugestivă este ilustrația copertei – calul roșu cabrat, cu coama și coada în vânt, înconjurat de mulțime de ciori agresive, aproape sonore, într-un peisaj acoperit de zăpadă, mut, înghețat, desfrunzit și pustiu...

Ce sunt *baladângile*? Cam ce-ar fi și *zvâcromanele* – cuvinte create ad-hoc pentru a numi niște, hai să le zicem, specii literare aparte născute dintr-o realitate anormală.

„Pseudo-balade furioase” – îmi scrie autorul în dedicație.

„Un fel de **poeme de scris pe ziduri**” – le zice același, în scurta prefață lămuritoare („De ce **baladângile**?”). Cu siguranță, poeme de scris pe ziduri, așa cum erau și „Florile de mucigai” argheziene, scrijelite pe tencuială „cu unghiile de la mâna stângă” (să nu uităm că *baladânga* rimează cu *stânga*), într-o „fîridă goală / Pe întuneric, în singurătate, / Cu puterile neajutate...” „căci ce altceva este acest veac desacralizat, alienant, cu „aerul poluat de cuvinte corcite, de idoli falși, de aroganța unor miliardari semianalfabeți, de greva continuă a gunoierilor, de discursurile emfactice ale unor papagali pe care, culmea, noi i-am votat cu mâna noastră, tăia-ne-ar mâna asta Vlad Țepeș!” Și ce altceva este azi Patria, decât o fîridă carcerală cu „zidurile în ruină”?

„Niște lacrimi de ciudă și de durere” – le mai numește autorul, un strigăt de disperare, de neputință, de obidă. „Nu simțiți că nu mai avem aer? Nu simțiți că nu mai avem pe ce să ne scriem gândul și povestea?” Avertismentul baladângilor se cere



auzit, „citiți-mă și dați-mi dreptate ori înjurați-mă sănătos. Numai nu rămâneți indiferenți”.

„Clopote mute”, zice din nou autorul, amintind povestea veche din Sudul său „nebul” despre cătunul Scorila, unde sătenii „au îmbrăcat clopotul bisericii în hălci mari de carne de la o vacă jertfită.” Atâta doar că „jertfitul” din aceste balade este Poetul însuși, clopotul este captușit cu hălci din propria-i ființă...

Dacă acceptăm că termenul e compus din împletirea a două cuvinte, *baladă* și *nătâng*, le-am putea zice balade pentru un veac nătâng, „bolnav”, „stupid, debil”, „golani”, dintr-un „mileniu crepuscular”, într-o țară populată de „închinători la veșnica prostie”, de „fete drogate și futuriste”, de „pipițe, golani, analfabeți cu doctorate / Și cu masterate în pioaneze”, unde colcăie o „lume crepusculară”, o „lume de alcool și iarbă”, preocupată doar de „sex sălbatic și narcoză”, în timp ce „copiii cresc bolnavi fără părinți”, „uită și limba română / și vorbesc fracturat arătându-și feisbucile” etc. etc.

La prima vedere, poezie fără profunzimi, mizând pe latura parodică, pe jocurile de cuvinte, spumoase, uneori șocante, ducând tema în derizoriu („Bade pălărie nouă / Tu mi-ai rupt inima-n două / Și, de nu săreau vecinii, / Cred că-mi rupeai și bikinii!”), discurs încărcat de oralitate, de termeni argotici (vezi *Fără limbă*) ori de cuvinte *nepoetice* (pasta Lacalut, Vodafone), mimând ritmurile folclorice, pe cele ale cântecelor de mahala ori ale cântecelor studențești de acum câteva,

nu multe, decenii („Mi-a dat mama gin și lapte / m-a dus într-un club de noapte / când eram mai dezbrăcată / știa doar c-am fost fată...”), un fel de joc facil – cu cuvintele, cu prozodia, „Baladânga se cântă frumos / Ca moartea în Țara de Jos / Unde nu mai contează nimic / Decât să fii ticălos și peltic”.

În fond, pseudo-baladele sunt croite după chipul și asemănarea acestui veac, desacralizate, bolnave, *piciorul de plai* este înlocuit de o „stână dadaistă”, „unde brânza o iau alții / unde iarbă nu există”, iar *gura de rai* este *Mall*-ul („Grădina mea se cheamă *Mall*”), Carpații sunt „fără păduri, fără balade, / fără aur, fără tot ce-ar fi fost / averea unui neam cumsecade”, „palatele mari, boierești” s-au transformat în „localuri de lux” unde au loc „nunțile geambașilor”, iar „voievozi, căpitani / ori (...) prințese valahe” sunt înlocuiți de „fanți / mediocri și plini de avere” și de „muieri dezbrăcate”. O țară unde se petrec fapte monstruoase („Un milițian și-a împărțit muiera / în bucăți egale de carne de cal unu”) din care „se naște epopeea” neamului, deloc eroică, iar pentru a fi „spusă”, Poetul nu mai invocă „zeița”, ci pe un manelist celebru: „Cântă Minune mânia ce-aprinse / pe Sică Sulică, marele mire”.

Scuturând însă baladângile de veșmintele lor de „miștocăreală și trombon”, scurmând sub pojghița – care sare în ochi la cea dintâi lectură – a parodiei, a derizoriului, a lipsei oricărui fior liric –, dăm peste adevărata semnificație a baladelor lui NDF. Când „Patria mea e-un cimitir / Orașul meu – un cuib de morți”, baladângile se încarcă de dramatism, par a face parte dintr-un ritual de înmormântare a tot ce înseamnă Patrie – limbă, tradiții, istorie, literatură: „v-am adus din tristețea mea baladângile noi, / ca pe niște clopote să sune prohodul / acestei patrii”. Și totuși...

Pe dedesubt, poemele colcăie de trimiteri culturale, 56 de baladângi cu sonorități venind când din amintitul ciclului arghezian („poate că tu, femeie ușoară, / ca pana, ca fulgul, ca iluzia / nici măcar n-ai fost și nu ești”), când din „Cânticele țigănești” ale lui Miron Radu Paraschivescu („Foaie verde de secară / dor mi-e de viața șucară / de când eram prinț, afară / →

**RODICA LĂZĂRESCU**



cu gagici la subsuoară / Acum trupul greu se face / sub bolta de trei capace / unde toți șmecherii zace / șmecherii din tot raionu' și din Gran Pantelimonu' / Lasă-mă, gabore frate, / să fac noaptea jumătate / să ajung nebun în tei / unde-s barbugiile mei").

Cel mai adesea, elementele de prozodie și tematica urmează tiparul folcloric, adaptat însă realității cotidiene – iată, de pildă, vechiul cântec haiducesc *Spune, spune, moș bătrân*, în care se zicea despre cai furați pentru a lua „pâne la copii”, în vreme ce acum se fură țara cu totul spre îndestularea unora („Spune, spune, moș bătrân / Spune țara când se fură / Când golani dau din gură... [...] Când își strâng parlamentarii / Euroii și dolarii...” ș.a.m.d.). Ori doina de jale cu melodicitatea și sintaxa specifice: „stalini-m-aș și n-am cui / hitleri-m-aș timpului / mi-aș pune țara pe cruce / de mi-ar fi fost soarta dulce / dar mi-a fost de tot amară / ca mama de-a doua oară”. Dăm chiar și peste sonorități de colind, precum în *Cântec foarte vechi*: „Vai, vai, vai, vai, vai / nu mă duc în jos / eu mă duc spre Rai [...] / că noi, neam bătrân / doar pe lângă Rai / către Rai om mere”.

Alteori, cadența și lexicul evocă lirica închisorilor: „Într-o noapte au venit mascații / din istorii oarbe, din coșmar, / ne-au legat pe toți de stâlpii casei / și-au aprins pe masă lumânar / ne-au cătat cuvintele și grija / din pereți, din mame și copii / și ne-au înjurat cu vorbe groase / pentru tot ce-am fost ori ce vom fi”.

Nu lipsesc nici ecourile – sintagme, sonorități, simboluri, sintaxă – din marea poezie română, cele mai multe cu trimitere la Marin Sorescu și la al său ciclu „La Liliaci”, precum în baladanga *Iarnă grea la Bălăcița*: „Lina Petricana, lipita / nu are lemne deloc, și-a ars și gardul / și acum doar cu patul o-ncearcă ispita / Urlă gerul ca un vier flământ / În Pestevale, la Centru, în Țigănie / Iarnă grea la Bălăcița, doamnelor, / domnilor, numai murături / și zaibăr la masa din bucătărie”.

Sunt depistabile și sonori eminesciene, precum: „țara mea de glorie, țara mea de miere / jefuită și trădată, lacrimă și fiere” ori „Codrule, codruțule / Ce mai fac draguțele...”, iar „pisica roșie”, deloc blazată: „ce bine-i, domnule, să fii

pisică”; „Mă alduiește torcător pisica / Miau, miau, poete, uită frica / și lășitateea vremii, crasă...” din *Baladanga a opta, Pisica*, pare o trimitere evidentă la motanul din „Cugetările sârmanului Dionis”.

Versurile din *Sictir* – „O simfonie la clavir / Az' noapt-am auzit la porți / Patria mea e-un cimitir / Orașul meu – un cuib de morți” – îl direcționează pe cititor către universul liric bacovian, la fel și *Descântec de deochi* („Iar în oraș e aer mort”) ori cele din *Diluviu* („De câteva zile în urbe-i prăpăd...”). Doar două cuvinte din *Prohodul* – „Nimeni, noi, nu...” – îl cheamă din eternitate pe Nicolae Labiș. Evocatori sunt și mistreții lui NDF, chiar dacă nu au colți de argint, precum la Șt. Aug. Doinaș, ci sunt tineri și au „capete de furnici”. Îndemnul lui Goga din „Oltul” („...să-ți aduni apele toate / Să ne mutăm în altă țară”) este reluat în diverse formulări („Noi o să plecăm de-aici...”; „cimitirul a plecat cu tot, mormânt cu mormânt”), Nichita Stănescu este și el evocat în această galerie a înaintașilor (versuri ca „ne va fi atât de dor încât aripi vor crește / în carnea noastră bolnavă” și „Mi-e frig, Doamne pune-mi pe suflet / Câmpia dintre Bălăcița și Oprișor” ne duc cu gândul la „Emoție de toamnă”, iar „Domnișoară preasubțire / Și păcătoasă din fire” la versurile din „În dulcele stil clasic”). Balada *Moara veacului*, pe care o citez în întregime, are tragismul din „Moartea căprioarei”, capodopera lui Labiș: „Venim cu sacii la moară / fiecare cu grâul lui, cu patima lui / cu foamea lui, cu tot neamul / așteptând bucata de pâine caldă / Începe dansul nebun, valțul / să spargă cămășile



Dora Groza, „Baffle, zădărnicii”

grâului / să ne arunce într-o altă stare / într-o albă zăpadă cutremurată / doar de mirare / Aducem sufletul la moara veacului / aducem visele la măcinare / iartă-ne, Doamne, Grăule, Zeule, / această vină din toate mai mare / iartă bogatului, iartă săracului / această pândă neomenească / în marea foame / la moara veacului”.

Mă opresc aici cu exemplificările, lăsând cititorului curiozitatea, bucuria, plăcerea de a descoperi și alte corespondențe, ecouri, reactualizări, punți sau cum vreți să le ziceți...

În condițiile în care „doar amintirea luminează / În bezna veacului golan”, într-o vreme în care „Cine mai plânge când se cântă balada / uciderii unui cioban, când toți ciobanii / sunt lichidați cu aprobare de la Bruxelles / Cine mai visează visul în care / strigă o femeie din zid, cu sânii umflați de lapte / și cu copiii de-acasă morți de foame?”, adică într-o vreme deloc propice, ostilă chiar, actului cultural, Poetul nu se retrage, „vorba lui Marin Sorescu, în / vizuina viziunii” sale, ci consideră că „multe versuri albe mai am de pus / pe colacii acestor zile negre și mincinoase”. „Umilit (...) / de cultura noastră fără de cultură”, Poetul exclamă premonitoriu: „Eu voi rămâne într-o poezie” – așa cum au rămas toți predecesorii săi, **chemați** aici ca într-o ședință de spiritism, căci – ne avertizează NDF – poeții uitați mai mor o dată, asemenea lui Topîrceanu din *Drumeț sârman*: „Azi-noapte la mine, în raftul de sus / s-a sinucis un poet foarte mare / și-a tăiat carotida cu un vers genial [...] / El s-a sinucis **pentru că îl uitasem** / pentru că **nu-l mai chemasem** de mult...” [s.n.]

Subtilă trimitere la „maestrul” de la care, pesemne, a învățat tehnica versificației atât de bine valorificată în acest ciclu *baladângesc*!

Dar, mai ales, clară explicitare a semnificației întregului volum! Baladângile nu psalmodiază prohodul, ci, ca să folosească același procedeu al „ecourilor”, al „chemării”, trag clopotul „deșteptării noastre”, slujindu-i Poetului să-i cheme „din negură de vremi”, ținându-i adică vii în conștiința contemporanilor, pe cei care au scris „o limbă ca un fagure de miere”.

Semn că numai prin cultură ne mai putem salva.

## De-a fotonii și reprezentările originare

Nu cred că un studiu exhaustiv privind coerențele lumii în poezia postmodernistă ar fi în aceeași măsură unul de critică literară sau/și de psihologie a reprezentărilor; cât despre utilitatea lui, nu știu cui i-ar folosi mai mult.

Alții, reducând filosofia doar la farmecul ideilor, găsesc la fiecare poet o nouă filosofie a aspirațiilor, deși nu este vorba mai mult decât de o libertate exuberantă care se are pe sine ca scop și consecință exersând modalitățile poetice pe un teren tot mai umbrit de clișeele cotidiene și mai lipsit conotație poetică.

Și totuși, există poeți care își creează cu remarcabilă consecvență o lume a lor și un sine notoriu, un univers în care cred și simt ca în lumea verosimilă a celorlalți, larg acceptabilă, dar pe care o contestă tocmai pentru asta. Cred că este și cazul lui Ion Pachia-Tatomirescu, despre a cărui poezie am mai scris și altădată și ale cărui cărți (ex: *Istoria religiilor*, vol. I, 2001; *Dicționar estetic-literar, lingvistic, religios, de teoria comunicației...*, 2003; *Generația resurecției poetice*, 2005; *Întâiul dadaism*, 2009 etc.) îl prezintă ca pe un spirit complex, remarcabil prin originalitatea viziunilor sale și prin aria travaliului său spiritual.

Am citit cu interes și atenție cel mai recent volum de versuri semnat de Ion Pachia-Tatomirescu, *De-a fotonii* (Ed. Waldpress, Timișoara, 2017), cules cu grijă pe linia cu care ne-a obișnuit, începând chiar cu *Fulgerul sferic* (1999), dar mai ales cu *Salmi* (2000), poate și cu *Cereasca horă din carul cu doisprezece brebenei* (2002), mai sigur însă cu registrul sideral din *Compostorul de nori* (2004), *Despre fructul curcubeului* (2007), precum și cu *Elegii din Era Arheopterix* (2011).

Or pentru o imagine critică asupra operei sale a avut grijă însuși poetul în finalul cărții oferindu-ne o selecție de opinii în capitolul *Metaionizarea imaginarului critic-horal* (p.289).

Volumul, riguros structurat, așază după o rafinată selecție tematică bogatul material poetic, 172 de

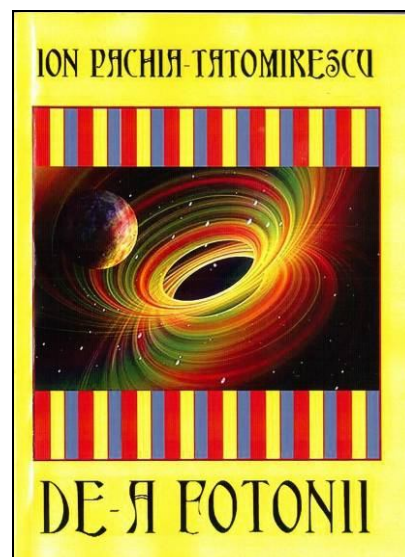
poeme, în câteva grupaje, cel care dă și titlul cărții fiind cel mai spațios, 70 de poeme, iar menționarea datelor când au fost scrise poemele este doar auxiliară, fiindcă poetul nu își ordonează textele după criteriul cronologic.

Încă de la prima lectură, Pachia-Tatomirescu surprinde, ca și altă dată, prin asocieri lexicale mizând pe o semantică de interferență mai întâi în titluri: *Estetică și rogvaiv, Dintâi-începătorul...*, *Soartă-zăpadă, ...soț-urs al Stelei Polare, ...libelulă-cap-de-diamant, Sublim dacic-limită* etc., procedeu care se dezvăluie liber însă în textul poeziei cu reflexe ale cugetării, ca săgetări îndrăznețe către un denotativ divergent în aparență, dar ușor insidios, operând cu o scală vastă, unde extremele ies din paradox și din contradicții pentru a coabita în realitățile intuiției poetice și ale conceptelor: „Nu mă-ntreba iar din ce se mai poate naște holopoemul,/ că-ți răspund pe loc în toată mecanica astrelor/ de mai joacă olteano-rustemul,/ pe platforma de marnă./ în ritmul ieșirii din solstițiul de iarnă...” (p.52).

Ion Pachia-Tatomirescu știe că poezia face o segregare a lexicului; limbajele pot interfera, pot fi în contiguitate, însă nu pot fi și congruente.

Și dacă proza este mai permisivă, poezia consacră predilect prin conotativ și poate să-și asume doar de la periferia celorlalte limbaje câte ceva, chiar concepte, dar nu orice – un precept în care postmodernismul refuză să mai creadă.

Revenind la ciclul de poeme *De-a fotonii* (*Dar de la lumina din dor*), însă în aceeași idee a asocierilor stranii în conturarea unor reprezentări la fel de surprinzătoare, descoperim: *geometrii ale fricii* (p.135), *perfecta cupă, umplută cu vârf și-ndesat de nectarul supraetajelor noastre gânduri* (p.138), *grăind în „sol” – notă înmiresmatei aperturi în cheie – / depre enigma „jumătății” de-i cosmica-mi femeie...* (p.145), forme optative inverse („Întrezări-te-aș, Iubito, tămăioarele tale sunt dalbe/ ca mieii și filosoful-clepsidră intră pe traectoria/ luceafărului tău...” p.134) și atâtea altele concepute într-o sintaxă poetică din care răzbate liricul, adesea suav, clasic, viguros: „Toamna nu-și mai poate duce, Iubito, metaforele toate/ la-mbobocire, deși suie surfzând în soare, blânde/ noastre reliefuri interioare...” (p.158) sau „Iubita mea, nor-de-pământ,/ mie-ntrupată din



cuvânt,/ alină-mă, humă azură,/ dumnezeiască parte pură./ întrezărește-mi suflet, casă./ doar cu fotonii tăi, mireasă...” (p.171) etc.

Titlul volumului, după o consecvență didactică a scriiturii, se sprijină în cazul de față pe reluarea, în expresii, a misterioșilor fotoni, trimițând nu spre o redefinire a lor, ci spre o selecție a sensurilor.

Poetul a optat, judecând după contextualizări, pentru înțelesul de element constitutiv al luminii, de corpuscul care posedă energie și care nu poate exista în stare de repaus: „Ce sinceri și-s fotonii (...) și-n matcă de idee-mi roiești vibrând cercuri” (p.123); „...poemul meu/ cel de toate eternitățile, ce-are absolut îndrăgostiți/ de tine toți fotonii cali-grafi...” (p.154); „...de ce intră partea materială a fotonilor tăi/ în urzeala ambiguă a ființei” (p.156); „Da, Iubito, stadiul cel mai înalt de atins – în materie/ de erotologie – este iubirea fotonică” (p.167) etc.

Mai mult, Ion Pachia-Tatomirescu construiește și o stilistică nouă, vădit novatoare, și tinde spre figuri de cugetare care schițează reprezentări la fel de originale: *ca niște trifongi pufoși-luminoși* (p.134), *energetica zăpadă cogaionică* (p.135), *am legat de coada frazei-cometă* (p. 140), *edenic triluiitor* (p.144), *inimă carmine* (p.148), *semicerc-oriizont* (p.149), *Zeul acela, din vecinătatea ta, Iubito, mănâncă/ uniform-accelerat doar lubenițe, în toate anotimpurile/ și la toate mesele* (p.153), *etajul găurea-no-chindian* (p.161), *perechea secund-zalmoxiană, Lună și Soare* (p.162) etc. Iar figurativul →

IULIAN CHIVU

# Gravuri pe inima Transilvaniei

Stă aproape să înceapă vara. Mi-au apărut două cărți noi și, ca de obicei, le trimit prietenilor, scriitorilor pe care-i admir și-i iubesc deopotrivă, lui D.R. Popescu, lui Radu Cârneli, lui Ion Brad, lui Ion Horea, lui Ion Dodu Bălan, lui Mircea Radu Iacoban, lui Nicolae Băciut. M-a sunat un prieten și mi-a spus că unul dintre aceștia, ardeleanul Ion Horea, trece printr-o stare de suferință. M-am înnegurat și scrisoarea asta care putea fi deschisă ca o dedicație pentru profundul poet transilvan s-a transformat într-o scrisoare mai lungă pe care o așez într-o revistă. „Gravuri pe inima Transilvaniei”, i-am zis, cetind iar o carte subțire, înveșmântată în grinegru ca un călugăr de la Sâmbăta, de la Rohia ori de la Prislop, o carte pe care mi-a trimis-o cu câțiva ani în urmă marele prieten Ion Horea și care se cheamă *Gravuri*.

Pe ce ar putea fi săpate gravurile sale? Fără îndoială, pe scoarța copacilor din podiș, pe apele Murășului, pe dealul de lângă satul natal al scriitorului, Vaidei, pe clopotul vechi al bisericii care bate ca să nu pierdem măsura veșniciei: „*S-aud bătăi de clopot repetând/ În unduirea dealurilor tale/ Vestirea unor noi itinerarii./ Închipuire-i tot ce lași în urmă/ După-nserat, pe drumul fără martori*”.

Versurile lui Horea urcă din Blaga luminosul, din Novalis și Trakl, din înserarea secolelor în care poezia era cântec și mireasmă.

Cartea e un jurnal de versuri, fiecare zi având un Adaos, un ecou ca o „clătinare sfântă”, ca o mână de nisip în ceasul când *o moarte-nvinsă pare orice vers. Cât morții încă nu-i cunosc măsura*.

E un joc divin acesta, un joc de-a îndoiala și de-a ispita, un joc de umbre și de lumini, de tăceri ce nu cunosc întoarceri. Atmosfera e aceea a unei case ancestrale, pierdute în timp, acolo unde *Pe-o laviță, lângă perete, -n umbră/ Stătea, pe vremuri, însuși Dumnezeu./ Pe locul Lui, când ne-adunam la cină*.

Lumea despre care scrie Ion Horea e o lume a esențelor, a aromelor de struguri de toamnă târzie, de Ceasla și Coarnă, Riesling, Afuzali, care se alătură gutuilor, miresmei crude a porumbului.

Poezia pe care o scrie Ion Horea e o rugăciune în casa de leac a limbii române, o rugăciune cu adorație și umilință, o tristețe sublimă a trecerii spre neființă: „*Acesta-i timpul meu de rugăciune/ Mă rog de drum, de iarbă, de cărare./ De pîr, de ciucălăi și de fasole./ De făscă, de răzoare și de lut./ Mă rog de sălci, de plopi și de acăți/ De câine și de foc și de colibă./ De rouă și de brumă, și de ploi./ Și de cartofi mă rog, și de cenușă./ Și mai ales de grauri când apar/ Deasupra viei, ca un stol de îngeri*”.

Ascetul bolnav de Transilvania lui, poetul care, umăr la umăr cu Ion Brad și Ioan Alexandru, poartă în credința lui umbra lui Lucian Blaga, știe că trăind în București, în orașul-furnicar, e dator să vadă și prezentul calp, să simtă aroma neagră a Ferentarilor, deziluzia bălărilor care

acoperă cartierul clasei muncitoare.

Dar totul nu e decât o iluzie, un fel de vamă pentru a te întoarce în Vaideii tăi sacri, în inima Transilvaniei pure pe care poți să faci gravuri de vis.

Apa-departe-licărind e Mureșul, nu ochiul unei fântâni, și ea e orizontul poemelor lui Ion Horea.

Ultimul ciclu al cărții se cheamă *Lespezi. Pietre pentru templul meu*, ar fi zis Tatăl nostru, marele Lucian Blaga: „*Nu mai știu cum s-au scris poeziile mele de până acum./ Parcă de-o mână străină, pe-o palidă coală de fum*”. De unde vine Poetul? „*Dinspre Mureș, ceața acoperea valea ca un giulgiu greu.../ Am fost eu, acela de-atunci, n-am fost eu?/ Și cum începeau să pâlpaie minunile lui Dumnezeu!*”

Închizând această carte subțire mă încercă un sentiment de milă pentru oamenii tineri din vremea mea, cei care nu au parte, pentru că nu vor și nici nu cred, de aceste frumuseți ale limbii române. De elevii din miile de școli sărace de spirit și de literatura adevărată și de istoria adevărată a acestui neam. Nu sunt patetic, nu sunt nostalgic, sunt pur și simplu trist.

Și mi-e milă de voi, că nu știți nici măcar că prin aerul vieții voastre au zburat asemenea păsări cântătoare în limba română.

Termin scrisoarea pe care i-o trimit domnului Ion Horea, Poetului din inima Transilvaniei. Pun pe ea un timbru de fum și o trimit celor de-o simțire cu mine, prin poșta greierilor.

**NICOLAE DAN FRUNTELATĂ**

→metaforic conduce uneori până la o evidentă tendință de (re)conceptualizare și de accentuare a atributivității: *prundul-miercuri* (p.123), *filosoful-clepsidră* (p.134), *dorință-ca-vis-împlinit* (p.137), *spațiu edenico-triluitor* (p.144), *cogaionic-botticeliano-de-frumoasă* (p.149), *al nouălea cer-spațiu curbat* (p.153) și exemplele pot continua. Și tot reprezentările se poate asimila și spațio-temporalitatea pe care se întemeiază nostalgia începuturilor, *illo tempore*, ancestralul timp tare al pelasgo-geticității.

„Strămoșii mei – nemuritori prin Zalmoxianism/ și muritori prin Creștinism –, treziți-vă/ să nu

rămâneți submerși câteva milenii/ și cu o nereunită Dacie ca între anticele-i hotare...”(p.183).

Cantonat spiritual într-un asemenea spațiu, poetul reconsideră chimia prezentului în aceleași coordonate: „...în Dacia/ strămoșilor noștri cu știința de a se face nemuritori./ mai există și argilă albastră, cum a de la Răciu-Mureș – / cea mai pură și cu cea mai mare putere tămăduitoare/ de pe planetă, având în unica-i, fericita-i com-ponență./ aproape eternizator-zalmoxiană, patruzeci și unu/ de minerale, de oligoelemente...” (p.235) ceea ce ne amintește de *Zalmoxianismul și plantele medicinale* (1997) și chiar de *Daco-românia lui*

*Regalian* (1998) semnate tot de Ion Pachiea-Tatomirescu în același registru protoistoric al preocupărilor.

Cu acestea și cu stilul său inconfundabil, poetul, *septuagenarul Piramidei Extraplate* (cum îi place să se semneze), a atras de multă vreme atenția criticii literare și a primit girul mai multor croniciari cu ale căror referințe completează la finele volumului *De-a fotonii* o bogată listă bibliografică, iar din adnotările câtorva dintre aceștia (Miron Radu Paraschivescu, Vladimir Streinu, Artur Silvestri și alții) reproduce consistente fragmente sau texte integrale care îl confirmă, dacă mai era nevoie.

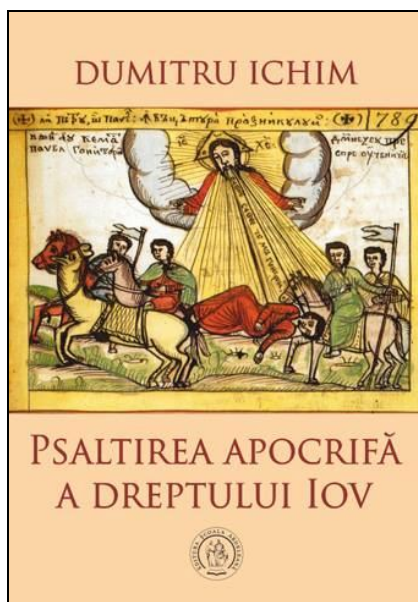
# IOV, OMUL LOVIT DE CEL RĂU

„Epidemia de ziduri continuă și toată populația globului a intrat în panică răspândindu-se vestea că, de fapt mormântul era gol”.

(Dumitru ICHIM)

Această carte de excepție a ajuns pe masa mea de lucru, grație directorului Revistei *Credința ortodoxă*, Revistă de cultură, atitudine și spiritualitate a Episcopiei Alexandriei și Teleormanului, Ioan Enache, și nu ascund că mi-a stârnit, prin simbolistica titlului, interesul creștinului ce știe că nu poți să stăpânești Răul raportându-l la vreo vină anume, dar și curiozitatea criticului, de a vedea ce anume actualizează/ transfigurează preotul din Kitchener, Canada, din Cartea lui Iov. Ceea ce susținea proorocul Iezechiel (cap. 14, versetele 14 și 20) care laudându-i spiritul de dreptate („Nae, Daniel și Iov, apoi aceștia, prin dreptatea lor, și-ar scăpa numai viața lor, zice Domnul Dumnezeu” – V. 14) era convins că Iov nu s-ar salva decât pe el sau răbdarea în credință exemplificată în Epistola Sfântului Apostol Iacov : „Iată, noi fericim pe cei ce au răbdat: ați auzit de răbdarea lui Iov și ați văzut sfârșitul hărăzit lui de Domnul; că mult-milostiv este Domnul și îndurător” (Cap. 5, V. 11). Desigur că poetul Dumitru Ichim figurează în *Psaltirea apocrifă* ... un Iov, „pildă de suferință și îndelungată răbdare”, dar și un Iov spirit/ simbol al dreptății divine și al nevinovăției, care a întâlnit „răul ca Cealaltă față a lumii”, Răul, lucrare a lui Satan, venit ca o fatalitate asupra robului „fără prihană și drept și temător de Dumnezeu și care să se ferească de ce este rău” (*Cartea lui Iov* (cap. 1, V.8).

Pentru psalmistul Dumitru Ichim, asemenea marilor poeți mistici de la David, la Juana de la Cruz, Eckhart, Iacob Böhme, Arghezi, Voiculescu, Blaga, Nichifor Crainic, Radu Gyr etc., dincolo de contingența istorică, de limitele individualității și de dimensiunea etico-religioasă, poezia este în primul rând revelație, încât enigma Iov este transfigurată între vinovăție și nevinovăție, între căință și revoltă, între dreptate și nedreptate, sub efectul



frazei intuitive: „Domnul a dat, Domnul a luat, fie numele Domnului binecuvântat” care l-a salvat pe acest „maestru prin excelență al Omenirii” (Aubier – Montaigne) de la cădere.

Revelația este prilejuită mai degrabă de spaimă decât de suferință, în spiritul: „Din spusele unora și altora auzisem de Tine, dar acum ochiul meu Te-a văzut” (42, 5).

Preotul – poet ce slujește credincioșii din Kitchener are intuiția poetică a divinului, pentru care Dumnezeu nu se poate revela în calitatea sa de acționa decât în Tot: „Oare acesta să-mi fie ceasul?! Și care mi-e paharul ce-o să-l beau?! De azi noapte hiena/ îmi hă-hă-ie în față, în nas,/ și nimic din mine n-a mai rămas/ să nu-mi batjocorească:/ „Iată-l pe Iov/ ce s-a ncrezut în Dumnezeu!/ De ce nu vine/ acum să-l mântuiască?”/ Smeritum-am foarte/ îmbrăcat în sac și cenușă/ și cu grumazul frânt:/ din rărunchi și străfundul inimii strig:/ „Părinte, nu mai pot,/ mă soarbe pustiul,/ și vârtutea din duh/ nici aceasta nu este cu mine;/ mi-e frică, mi-e foame, / mi-e sete, mi-e frig./ Învește ciolanele mele/ cu pătura Ta de somn și pământ./ Facă-se voia Ta/ chiar dincolo de moarte/ că iubitul-Te-am foarte.”// Pe când se ruga/ Iov/ a văzut la răscruce/ pe Fiul Omului/ căzând prima oară sub cruce./ Închise ochii și, oftând, tot largul/ se prăbuși alături, în genunchi./ apoi amândoi se ridicară/ să-nalțe peste lume/ catargul.” (*Iov – fratele Domnului*, 41-42).

Erudiția teologului, stilul biblic, când solemn, când smerit, permanent interogativ și meditativ și talentul poetului cuprins de cele sacre păs-

trează inefabilul și paradoxul revoltelor lui Iov, dar mai ales enigma faptului că în cele din urmă Dumnezeu proclamă că nici unul din interlocutorii săi din Cartea sfântă „nu a vorbit despre el, așa de drept, cum a vorbit robul Său, Iov”.

În psalmistul Dumitru Ichim loquiesc confortabil poetul și misticul, cel de-al doilea ajutându-ne să-l cunoaștem pe primul.

Dacă poetul este fascinat de nevoia de a-și comunica trăirea, supunerea față de o tradiție îndelungată a credinței din perspectiva căreia Dumnezeu guvernează Lumea, spre a-i controla dreptatea (după cunoscutul mecanism al greșelii și al răsplătirii), misticul refuză dorința de a se comunica pe sine în integralitate.

Cele două voci au ca numitor comun în Eul psalmistului, posedarea realului, adică adeziunea activă cu Divinitatea, realitatea realităților, „deoarece psalmul revelează omul atins de Dumnezeu și pe Dumnezeu înlăuntrul omului” (v. Tălăhăind înfloritul luminii, pp. 20-23, La ce v-a-jută moartea mea, răspuse Iov, pp. 27-29, Spovedania lui Iov pp. 30-33, Psalmul 151 al lui Iov, pp. 38-40, Zidul plângerii, pp. 43-45 etc.).

Credem că poetul religios este „ales” nu numai pentru a spune, ci și pentru a fi. (v. *Tălăhăind înfloritul luminii*).

Limbașul, cititorul va fi observat deja, se încarcă cu o subtextualitate sacră neobișnuită creațiilor profane și cu o reflexivitate de intensă coloratură gnomică, încât structurarea discursului capătă inflexiuni sacral-psalmodice, imprimând Psaltirei apocrife a dreptului Iov o acută tensiune lirică, ce solicită capacitatea credinciosului de a intra în contact direct cu revelația însăși: „Și se făcea/ că Fiul Omului/ s-a oprit în fața/ păcătosului Iov/ și mi-a grăit:/ „De ce te-ai îmbrăcat/ cu cactusul greșit?! Haina se poartă/ cu spinii-n afară,/ că nu-s inimii țineri./ Numai Fiul Omului/ o va purta ca tine/ la ceasul cucutei de Vineri./ cu țepii inverși, de pri-goană.”// Simțeam/ necunoscutul înflorit/ de vișin alb în răsărituri line.../ Iar ultima vorbă mi-a spus/ privind spre coroană:/ „Așa se poartă/ dar să știi –/ e numai pentru Mine”// ...și-a dispărut Iisus.” (*Visul lui Iov*, pp.59-60). Psalmistul, un alter ego al fiecărui dintre noi, dându-și seama →

PETRE ISACHI

de propria stare de ființă păcătoasă își proiectează devenirea în aspirația de a fi creștin înfricoșat că l-a pierdut pe Dumnezeu (v. *Ispitirea lui Iov*, pp. 56-58, Ia – mi, Doamne, umbra, zise Iov, p. 68).

De observat că nu poate exista un sens al idealității în absența ideii de păcat, nicio conștiință a păcatului în absența unei dimensiuni în raport cu care să poată fi definit acesta și nicio dimensiune în absența necesității de raportare la ea.

Iov, în viziunea lui Dumitru Ichim, păstrează misterul inocenței lui Adam, singura situație/ stare când individul era el însuși și specia, susținându-și nevinovăția.

Se știe, inocența se pierde numai prin intermediul vinovăției. Depărtarea inexplicabilă a lui Dumnezeu, lupta sa cu Satan, nu reprezintă pentru Iov prilejul de apărare a unui Dumnezeu bun, amenințat a posteriori de Rău (v. *Dumnezeu respinge arderea de tot a lui Iov*, 61-63).

Probabil, trebuie să luăm în considerare ipoteza unui Dumnezeu rău, inaccesibil rațiunii, tiranic, care abandonează lumea atrocității, Locului său (v. *Iov dovedește nevinovăția sa*), pentru a observa/ remarca realitatea indisociabilă de prezența răului.

Așa s-ar explica de ce Satan, Adversarul divin, adversarul lui Iov/ Omului nu mai apare ca atare la sfârșit și este resorbit în misterul lui Dumnezeu. Părintele Dumitru Ichim se desparte, în mod firesc, de predecesori (Arghezi, Blaga, Rilke etc.) în transfigurarea angoasei credinciosului = reacție traumatică la neputință, „stare sufletească originară”, sentiment „fără obiect”. Pot fi distinse în scriitură două tipuri de angoasă (sau angoasa dublă, în terminologia lui Jaspers) coexistente în metafizica autorului *Psaltirii apocrife* ...: angoasa de așteptare și angoasa reală, în mod esențial și întotdeauna în relație cu un pericol: „Întâi l-au părăsit dușmanii./ apoi prietenii./ Ultimul dintre cei trei/ parcă șovăia./ Să fi fost remușcare? Istov?/ Părerea de rău l-o fi-nvins?/ „Așteaptă-mă!” țipă femeia,/ răgușită,/ zăbavnicului ins./ Apoi către Iov:/ „Ți-am repetat de o mie de ori:/ ce mi-a rămas de spus e atât:/ De piciorul dumnezeului tău/ leagă-ți ștreangul de gât,/ spânzurat,

visătorule,/ ca un diamant.”/ Apoi bărbătește, cu mâna în sold,/ îl cheamă șuierând/ pe amant.”/” (*Nevasta lui Iov*, p. 69). Poet al religiosului, Dumitru Ichim impune implicit prin *Psaltirea apocrifă* ... o pedagogie teologică, în sensul că realizarea individualității se realizează atunci când conștiința păcatului îi permite „omului suferinței” (v. *Iov profețește despre omul suferinței*, pp. 17-19) să se pună în relație cu Dumnezeu – Iubire, prin intermediul Dumnezeului – Om (v. *Povestea lui Iov în oglindă*, pp. 70-71). Arhitectura *Psaltirii*..., armonizarea sacro-profană a părților: I. *Psaltirea apocrifă a dreptului Iov*, pp. 15-71, II. *Vinovat pentru aripi*, pp. 73-122, III. *Greierul din vatra lumii*, pp. 125-188, felul în care Dumnezeu însuflețește Lumea, care în cheie parabolică este spațiul epifaniei, al deschiderii harului divin, potențează ideea că poezia religioasă este pentru Dumitru Ichim, o deschidere și, în același timp, o închidere către Taină, în care Iov „însoțește generațiile”, oferindu-le un itinerariu drept al unei convertirii la Divinitate, al de-creării și re-creării și care îl conduce pe creștin din întuneric spre lumină, adică dinspre rău/ păcat, spre trezire, dacă nu spre dragoste. Indiscutabil devenirea credinciosului nu poate fi pusă în act decât prin acțiunea libertății individuale. Credința este un act suprem de libertate: „Zi pietrelor din cale să se prefacă-n pâine”/ insinuă ispititorul./ Iisus zâmbi spre ele./ trezindu-le din somnul greu./ și le schimbă în păsări./ „Nu doar cu pâine/ omul se hrănește./ ci-n primul rând din zborul/ când piatra-și înflorește/ aripile pierdute/ din nou



Dora Groza, „Cunună de spini”

spre Dumnezeu.”// (*Înaripele pietre*, p. 96). De observat că devenirea lui Iov permite prin analogie, configurarea personalității credinciosului. Alegerea îl scoate pe om din angoasă, dezvăluindu-i în profunzime ceea ce filosoful Kierkegaard numește „hotărârea în existență”, actul prin care devenim noi înșine, numai apropiindu-ne de Dumnezeu. Autorul *Psaltirii*... susține depășirea finității angoasei (angoasa păcatului și cea existențială), numai grație forței înălțătoare a credinței, altfel spus, „urmării lui Iov”.

Despre punerea în legătură a angoasei cu neantul definit de Kierkegaard, drept „o intuiție și o gândire vidă” nici nu poate fi vorba, dacă omul credincios alege doar o posibilitate și se decide pentru ea, învățând necesitatea libertății, necesitatea alegerii.

În creștinism, lasă să se înțeleagă *Psaltirea apocrifă* ..., manifestarea evidentă și imediată este existența individuală, subiectivitatea. Realitatea etică, individuală este unica realitate, susținea Kierkegaard, care profitând de libertate, de liber arbitru, poate depăși neputința angoasantă.

Poezia volumului este dovada înaltei posibilități care există în noi de a comunica cu Divinitatea, iar străbaterea tăcerii lui Dumnezeu de către Iov nu poate fi redusă la o simplă încercare, așa cum susține exegeza iudaică. Ideea eternei reîntoarceri, omniprezentă, nu are numai un rol conciliator. Reîntoarcerea aceluiași Iov, deși enigmatică este previzibilă. De ce? Pentru că dacă Totul devine, atunci Nimic nu devine, deoarece devenirea nu ar putea fi apreciată decât față de ceea ce nu se schimbă. Dar dacă Nimic nu devine, Totul revine ca reîntoarcere a aceluiași. De această revenire a aceluiași Iov/ Om pare să se îndoiască psalmistul. Consecințele: rugăciune, agonie, luptă, îndoială, credință. Se știe, credința se naște din îndoială.

Ce reușește admirabil Dumitru Ichim? Să-și convingă cititorul că locuirea și șederea omului pe pământ au semnificație divină și poetică, iar „obiectul poeziei este universul lucrurilor nevăzute” (P. Claudel).

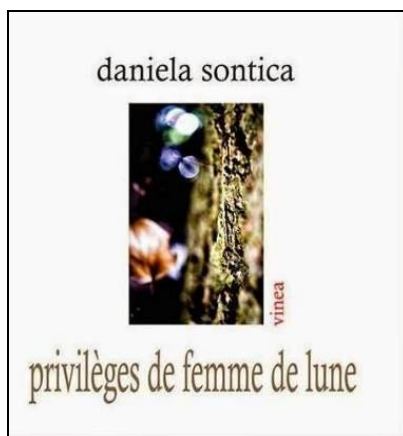
\* Dumitru ICHIM, *Psaltirea apocrifă a dreptului Iov*, Prefață de Aurel Sasu, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012.

# Privilegiile artei poetice

Despre poeta Daniela Șontică, renumitul critic literar Alex. Ștefănescu spunea că se înscrie în spiritul epocii noastre și că: „în istoria literaturii române, doar Magda Isanos a avut grația unei asemenea forțe lirice delicate” (Apud Daniela Șontică, *Privilèges de femme de lune*, Editura Vinea, București, 2015, p. 65.)

*Privilèges de femme de lune* este o antologie cuprinzând poezii ale Danielei Șontică publicate în limba franceză, într-o traducere admirabilă a cunoscutului Claudiu Soare. Antologia reunește texte poetice definitorii pentru viziunea lirică a autoarei, volumele anterioare conturând un spațiu vizionar-contemplativ: *Arlechini într-o pădure sălbatică*, Editura Vinea, București, 1995, *Uitați-vă prin mine*, Editura Brumar, 2007, *Iubita cu nume de profet*, Editura Tracus Arte, București, 2014. Majoritatea poemelor alese sunt arte poetice, autoarea definindu-se pe sine în sine și în raport cu lumea. „Uitarea” prin sine este un proces complex, definit prin reîntoarcerea la sensurile primordiale ale sinelui.

De exemplu, în poemul *Poveste de pe strada mea*, în care poezia este definită în sfera iubirii și a oniricului, trăind, precum călătorul din Sahara căutând oaza, sub semnul iluzoriului timp al regăsirii. Poezia este o călătorie a spiritului într-o introspecție marcată voit confesiv: „*au-delà des océans nous voyagerons / au-delà des étangs des pleurs*”. Călătoria are repere spațiale vagi: dincolo de Sahara, în țara visată de o fetiță a zânelor „*cu dantele și coifuri*”, peste poduri, autostrăzi sau oceane. Scopul poeziei este sugerat diafan, din perspectiva celui care privește „*de pe strada mea îngustă*” („*de ma petite rue*”): a învinge Nilul și a cuceri Olimpul sunt ingredientele magice datorită cărora „*această iubire se vede foarte mare*” („*cet amour on le voit très très grand*”). Coborârea în cotidian, în îngustimea străzii privitorului, poate simboliza o coborâre în infernul inimii care se sacrifică, din iubire, pentru ceilalți. Ne aflăm în fața unei ima-



gini inedite, fiindcă referințele poetice nu vizează doar sufletul omului, ci și Poezia. Salvarea acesteia e sinonimă cu salvarea iubirii. Îndrăgostiții care înțeleg că „*vom lupta cu stihiiile, / vom salva bibliotecile de la incendiu*” sunt aceia care duc Poezia mai departe. Mesajul artistic este o eternă reîntoarcere la sine și la esența divină a Poeziei. Misiunea artistului e de a salva Iubirea și de a o duce mai departe, prin ieșirea din si-ne (din „*strada mea îngustă*”) pentru a cuprinde întreaga esență a acesteia, de a purifica sentimentele. Imaginea simbolică a străzii e o constantă a liricii poetice postmoderniste, întâlnită deseori. De exemplu, recitind *Între două lumi*, Convorbirile cu N. Steinhart ale lui Nicolae Băciut, am descoperit într-o scrisoare a cunoscutului monah vorbindu-se despre problematica străzii în poezia postmodernă, pe care acesta o consideră foarte importantă „în puterea perceptivă a poetului”, Nicolae Băciut având o „poveste” asemănătoare (în versurile amintite de N. Steinhart: „*Azi strada mea doar singur o pot duce - / o port pe umeri ca pe-o cruce*”). Nevoia de a ieși „în stradă”, în cotidian, e o idee specific postmodernistă, prin care „povestea” capătă noi valențe ficționale și estetice, în comparație cu „biblioteca” salvată prin Iubire și Creație.

Rolul poetului care se reîntoarce înspre sine e definit *În exil*. Consider că e textul definitoriu pentru viziunea poetică asupra lumii a Danielei Șontică. Înțelegerea lirică transpune sublimul și tragicul poetic într-o interpretare originală. Eul liric are nevoie de transcenderea ființei în singurătatea absolută menită să-l ajute să se regăsească pe sine. Eterna reîntoarcere aparține celui care „*De când trăiește singur / pe insula jumătate pustie, jumătate cu animale fioroase,*

*a învățat să facă pâine*”. Poetul creează, învață să (se) hrănească din Pâinea vieții. Se împărtășește cu Poezie în momente grele, de cumpănă („*et pour le mauvais moments / une sorte de vin des raisins de la plage*”). Pâinea și Vinul îl recrează devenind Pescar al Cuvintelor. În arta sa este, metaforic vorbind, „un întreg pateric” (în versiunea franceză „des apophtegmes du désert”), în el se rotesc cuvintele și se amestecă uluind universul prin minunea mersului pe apă. „*Își petrece zilele / punând în atele oasele / fracturate ale păsărilor, / iar când pescuiește cu mâinile goale în lagună / pare el singur un pateric întreg, / uitat de starețul care l-a trimis acolo. / Încă puțin și va merge pe apă*”. Și până la urmă nu acesta ar fi rolul poetului în lumea de azi? Să meargă pe apa Cuvântului? Un „altfel” decât Petru dar pendulând între agonie și extaz, între certitudine și incertitudine, pe valurile atât de iluzorii ale cuvintelor pe care, de multe ori, căutând să le stăpânească, devine victima acestora, dar este salvat tot de ele.

O simbolică bogată conferă poeziei Danielei Șontică o delicatețe lirică aparte, un ritm suav, o fericită combinație între „*Dragostea sacră și erosul monden, ce împreună fac scheletul acestor construcții lirice*”. Asemenea unui Pygmalion postmodern, Daniela Șontică își recrează Poezia, iar pentru ea a scrie poezie înseamnă a iubi. Totul e Iubire. Totul e Ființă. Transcendența despre care vorbește Emanuela Ilie în finalul volumului e justificată prin trăirile simbolice originale, prin incizii lirice și senzualitate rafinată. Dincolo de cotidianul peisajului și de simbolurile predominante (deșertul, floarea, mama, femeia, pruncii, născuți ori nenăscuți, carnalul, scripcarul, sângele, călătorul de argint, îngerul, grădina etc.) se află Poetesa al cărei îndemn ne reține fără doar și poate atenția: „*uitați-vă prin mine, sunt mozaic transparent, / astăzi dau spectacol caleidoscopic!*”

Limbajul autoreferential, atitudinea auctorială, personalizarea discursului poetic, deconstrucția scenariului liric axat pe „povestea de pe strada mea”, în acord cu practicarea poeziei intertextualității conferă poeziei Danielei Șontică valoare și un plus de prospețime în peisajul →

MARIA-DANIELA PĂNĂZAN

literar actual. *Poem pentru dv.* este edificator în acest sens: *Îmi dați voie, domnule, să mă îndrăgostesc de dvs, / îmi dați voie să vă / conduc în inima mea / și să circulați / ca Sena umflată de ploi / prin cavele mele superioare? / N-ați vrea, domnule, / să fiți eroul meu, / personajul-autor, / ce mai! - Sherlock Holmes-ul meu-./decriptorul crime-lor / cu premeditare din cromozomii mei / alertați la maxim de când Sfînxul / și-a săpat vedere / în găvanul de ciment istoric? / N-ați vrea să lăsați deoparte / orice prudență / și să dăm autografe / cu același sânge?"*

Nu aș putea încheia fără a aduce în atenție excelenta traducere a lui Claudiu Soare. El însuși autor, traducătorul simte pulsația versului, frumusețea limbajului uzitat și reușește să echilibreze ideile poetice printr-o frumoasă limbă franceză, de admirat. Iată un singur exemplu: în acest volum, definierea poetică e autoreferințială, dar este de ...*Aur: „Sunt rezerva ta de aur, / lingoul la care te vei întoarce / într-o zi, / nu-i nimic vulgar în această pretenție / pe care o așterni peste pleoapele mele convinse / și ai dreptate să spui / că sufletul meu ciocolatiu / îți vine atât de bine”*. În franceză, Claudiu Soare a preferat persoana a treia, croind astfel un scenariu poetic în care „el” (și nu acel „eu”) are rol hotărâtor: *„Je suis sa réserve d'or/ lingot qu'il retrouvera / un jour / rien de vulgaire dans cette prétention / qui se laisse sur mes paupières éloquentes / il a raison de dire / que mon âme lui sied si bien”*.

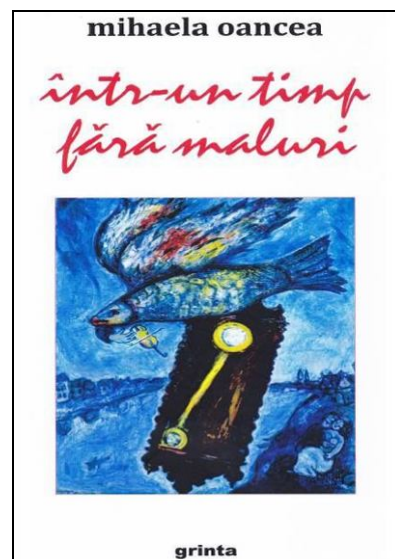
În concluzie, volumul e o chintesentă a gândirii lirice a autoarei. Găsim în această carte cele mai frumoase poeme, elegante atât în formă, cât și în conținut, vibrând și pulsând emoție a gândului liric. Daniela Șontică e o poetă autentică, un nume care are forța exprimării artistice și blândețea iubirii care clădește lumea spiritului, o lume a sinelui regăsit pe sine și redăruițelor lăli. Poezia Danielei Șontică e chemată să salveze frumusețea. Privilegiile artei sale sunt privilegiile Ființei pentru care a iubi înseamnă a crea. În iubirea aceasta ne regăsim cu toții, fiindcă viziunea artistică și tematica ne îmbie să (pre)gustăm din darul divin al Creației.

## RECONSTRUCȚIA LIRICĂ A REALULUI

Voce tot mai distinctă în lirica actuală, cu fiecare nou volum publicat, Mihaela Oancea se integrează temeinic, prin creația sa, în „secțiunea românească” a liricii pur feminine, dar și împotriva înfocaților ideii că poezia e poezie fără să conteze sexul creatorului. Ba contează! Sunt destule cazuri de „poezie mai bărbătoasă” în lirica feminină de la noi și de aiurea, însă Mihaela Oancea a evadat triumfător, și de câte ori a dorit, din această etichetare/încorsetare și – drept că nu des, ceea ce demonstrează responsabilitate și respect față de sinele poetic – își implică cititorii în trăirile ei artistice publicând câte-un volum de poezie dislocat dintr-un real rareori cumsecade... Întâmplător sau nu, ea folosește realul ca materie primă în stare brută pentru ca, la un moment dat să exclaim: aha, te-am prins! Iar de-aici la convertirea în poezie nu mai este mare distanță, ca să nu mai spun că poeta se dedă și la aplicarea, cel mai des cu îndemănare, a fenomenului osmotic...

De-aceea, aparent calmă, creația poetei e, de fapt, o aparență/camufraj dincolo de care se află reconstrucția subtilă a realității forțată să accepte filtrarea pe coordonatele trăirilor sale intime. Concret, lucrurile stau (și) așa: *„Nimeni nu vorbește/nici despre arsura din piept,/nici despre frigul ud;”* (**Secvență**, p. 92), în consecință, poeta intervine și cu bisturiul fin al talentului său, își asumă responsabilitatea și, printr-o manevră simplă, dar de maximă eficiență, pune lucrurile la punct cu un realism liric imposibil de eludat. În această ordine de idei, transferul idee/imagini se produce pe neobservate chiar, înveșmântă poezia cu frumosul brodat pe construcția textului și aterizăm sufletește, concret, adesea chiar abrupt, într-un teritoriu în care: *„N-au nici un efect trucurile astea/de slabă calitate(...)* (**Iarna nu poate fi domolită**, p. 31).

Trebuie subliniată ușurința, normală deja în cazul Mihaelei Oancea cu care – să fie vorba chiar despre o rețetă proprie? – ea convertește, cum spuneam cu alte cuvinte, momentele cotidianului în creație artistică, de valoare în mai toate poemele din volum cu ramificații, în întregul eșafodaj al poemului. Înaintând pe această idee, aproape fără să vrem,



ajungem la regretatul critic literar Cornel Regman care, referindu-se la poeta Ana Blandiana spunea/scrisa: *„Principiul său de unitate e lirismul, despletirea elegiacă, fără de care poezia nu se poate constitui: participare la un nivel care nu exclude reflexivitatea, asociată fiorului existențial, fiorului în genere.”* (Cornel Regman, **De la imperfect la mai puțin ca perfect**, Ed. Eminescu, 1987, p. 150). Nu pare perfect valabil comentariul și pentru Mihaela Oancea? El, comentariul, plîndu-se foarte cuminte, zic eu, și pe creația Mihaelei Oancea. Că lucrurile stau așa sau chiar așa, o dovedesc poemele (și) din acest nou volum de versuri semnat de autoarea pornită cu ceva timp în urmă pe fâgașul unei creații care, prin individualitatea exprimării epico-lirice, o proiectează automat și fără echivoc în lirica valoroasă a momentului. Feminină sau nu, dar mai feminină totuși! Cel puțin. În urmă cu ceva timp, spuneam despre autoare că m-aș fi bucurat mai puțin, poate chiar cu mult mai puțin dacă poeta s-ar fi lăsat sedusă de un așa-zis curent literar nou, al defeminizării, al... dezumanizării – de ce nu? – al „locuirii” într-unul din proaspetele curente literare nou-apărute (și unele decedate ca... avortoni)... Citindu-i versurile, în câteva rânduri mi-am dat seama că a rezistat (poate chiar eroic, spre binele său) de a nu se lăsa înregimentată întru pierdea personalității ei poetice. Oarecum neașteptat, chestiunea se limpezește în mare măsură, fie și pornind de la structura metaforică a interesantei, simbolice și →

**DUMITRU HURUBĂ**

frumoasei poezii **Ridicare din lut**: „Te logodești cu-n munte, în lan cu iarbă albastră./se-adună cerbi când încă e vară la fereastră.//Pe brațe și se culcă păduri cu dor de stele;/zâmbind, le-nmuguresc pe tâmpile, brumărele.” (p. 68). Dacă nu trecem în viteză cu lectura, ne vom bucura să aflăm că, dincolo de cuvintele poeziei, se află dramele unui existențialism de sorginte sartriană...

Cert e că prezenta carte, intitulată cât se poate de sugestiv-simbolic: „**Într-un timp fără maluri**” (Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2017), e cea care, măcar deocamdată, o definește cel mai clar pe artistă, ca o nouă treaptă spre desăvârșirea ființei sale poetice într-o evoluție neechivocă. De altfel, pe coordonate diferite, atât cei familiarizați cu creația sa, cât și curioșii/cititorii de ocazie, urmărindu-i parcursul liric, se vor întâlni, în final, la aceeași concluzie net favorabilă. Însă, pentru consolidarea ideii în sine, să notăm că Mihaela Oancea nu s-a lăsat prinsă în vârtejul „pus la cale” de către unii autori-autorași actuali năvălind spre cititori cu volume de versuri de valoare mai mult sau mai puțin îndoielnică, ci și-a publicat poemele mai mult prin reviste, ceea ce a însemnat din punctul meu de vedere „un inteligent atac... la cititor” în așteptarea reacției acestuia – un truc simpatic, bine și eficient gândit/țintit. Acest adevăr a fost de bun augur, fiindcă volumele publicate, cred eu, sunt un câștig și un mod mai eficient și mai responsabil de a-și rotunji zestrea și valoarea poetică.

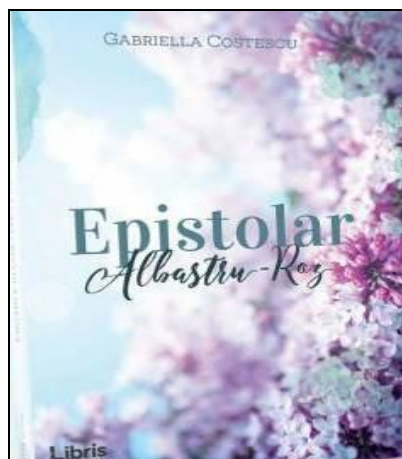
Pentru a da concretețe afirmației, să notăm titlurile cărților publicate până în prezent: *Armonia Contrariilor*, Ed. „Armonii culturale”, 2014; *Motanul Ioachim*, Ed. „Armonii Culturale”, 2014; *Solzii negri ai timpului alb*, Ed. „Destine”, 2015; *Năzdrăvanii din pădure*, Ed. „Pim”, 2015; *Într-un timp fără maluri*, Ed. „Grinta”, 2017.

În încheierea acestui comentariu, îndrăznesc să o propun pe Mihaela Oancea ca făcând parte dintr-o familie de poete condusă cu autoritar de Ana Blandiana, Ileana Mălăncioiu, Gabriela Melinescu, Nora Iuga, Constanța Buzea, și încă vreo câteva personalități din poezia românească, dar nu multe, cu

precursoarele lor Otilia Cazimir și Magda Isanos, în a căror comunitate lirică se circumscrie tot mai ferm și mai individualizat Mihaela Oancea. Desigur, fără a forța nota, în partea mai realistă a poeziei sale, poeta, prin lirica proprie, mai are câte o discretă și ne semnificativă incursiune prin zona liricii dominată de Nina Cassian (foarte puțin) și chiar Maria Banuș, cu poezia sa într-o oarecare măsură tributară celebrului nostru proletcultism implantat și bine administrat de „obsedantul deceniu”.

Însă acesta nu e un păcat, ci o verificare a potenței sale artistice, un test al sinelui artistic pe care îl trece (și pe el!) cu bine.

## IUBIRE DE MODĂ VECHĂ



A vorbi despre o relație de iubire te îndeamnă, reflex, la discreție, la a o ține departe de ochii lumii, de un public setos de senzational, de bârfă, de culise.

În istoria literaturii române există schimburi epistolare celebre de iubire, între care cel dintre Eminescu și Veronica Micle a suscitat un interes aparte, făcându-l nu cu multă vreme în urmă pe un comentator (Cezar Pădurariu), într-o gazetă ieșeană, să afirme că prin ei avem o „Lecție epistolară servită de cel mai celebru cuplu de îndrăgostiți ai românilor: Eminescu și Veronica Micle.”

Sigur, nu era vorba de oarecine, ci de un mare poet al iubirii, care și-a revărsat preaplînul său sufletesc spre ființa pe care o considera pe potriva aspirațiilor/viselor sale.

Păstrând distanța necesară, tot despre o poveste de dragoste e vorba și în această carte, (*Epistolar albastru Roz*, Ed. Libris editorial, 2017), despre un schimb epistolar de o jumătate de deceniu. Personajele cărții sunt reale, Lil și Tul, nume generice care definesc

deopotrivă două persoane și totodată două stări de spirit.

Nu știu dacă a existat premeditare în acest demers editorial ori totul nu-i decât recuperarea unui timp fără de timp, căci biografia celor doi devine doar un decupaj existențial fără final... la starea civilă.

E o carte de poezie și nu e, ci e mai degrabă o piesă de teatru cu două personaje, care găsesc cu cale să comunice liric, așa cum îi stă de altfel bine unei povești de dragoste.

Cartea, deși scrisă în duet, nu are pe copertă decât un singur autor, celălalt a preferat să rămână în anonimat, de unde să privească spectacolul propriei sale iubiri.

Cele două voci sunt distincte, fără diferențe evidente de îndemânare artistică, dar parcă e sfidată relevanța estetică, înainte de toate contând valoarea sentimentelor. El (Tul) e eminescian, dar ea (Lil) nu se poartă ca Veronica Micle, chiar dacă, la amândoi, versul pare a fi reverberație eminesciană.

Lil are un ascendent emoțional care o face mai stăpână pe situație, dominantă/dominantă. Distincția fiecărei voci se face printr-un joc de cuvinte facebook-ist: Lil4Tul, Tul4Lil, care par mai degrabă substanțe chimice, cu o structură bine definită.

Într-o ecuație în care intră cele două substanțe, tonul confesiv e inevitabil, cu tot ce implică acesta, cu efuzii de sinceritate. Replicile sunt consecutive, niciunul din personaje nu sare peste rând – un poem Tul/ replică Lil.

Nu există conflicte majore, tensiuni în acest epistolar liric, ci doar căutări, nuanțări ale unor stări de erotism. Fiecare în parte încearcă să se facă înțeles, să-și definească sentimentele.

E ca într-un joc de oameni mari, dar cu suflete de adolescenți.

Ce șanse are o astfel de scriitură care nu mizează pe exigențe estetice, cât se lasă în brațele mărturisirii, spovedaniei, când este nu doar recunoscut „păcatul iubirii”, ci i se desface acestuia firul în patru, cum se spune.

E un risc asumat, pe jumătate, nu doar prin „deconspirare”, ci și prin asigurare identitară.

Nu pot lipsi într-un atfel de scenariu accentele romantice, uneori chiar ai senzația că și temporal lucrurile se petrec într-un alt veac. E ca și cum ni s-ar sugera că „romantismul n-o muritu’, numa-un pic s-o hodinitu’”.

Această carte te înduioșează, cu gândul că epistolele de dragoste se trimit azi prin SMS. E mult, e puțin?

NICOLAE BĂCIUȚ



# POEME DE DRAGOSTE

Nu poate fi vorba de o ieșire din timp cât de o ieșire din modă, din moda liricii brutale, cinice, uzitând un limbaj ce decurge din experiența suprarealistă ș.a.m.d. Nimic din toate acestea în poezia lui Nicolae Silade, el oferind cititorilor un volum culant, cuminte (dacă vreți), insinuat clasicist, cu un titlu ironic: **Iubirea nu bate la ușă** (Editura Brumar, Timișoara, 2016), construit cu rigoare inginerască – un inginer din epoca renascentistă, italiană (eventual), care scrie (false) sonete de dragoste („Sunt ultimul amant din lumea asta”), așezate pe pagini pereche, față-nfață, numerotate cu cifre romane și arabe, unele începând de la LXXIX și mergând până la CLVI, celelalte de la 55 și ajungând la 131 – o speculație ludică, amuzantă dar cu versuri și imagini pline de savoare, scrise (rostitite) cu patimă (pasiune), totul vibrând de o autentică trăire febrilă a sentimentelor, fie că sunt exaltate, pasionale, fie izvorâte din blazare, neîmplinire sau pur și simplu din trădare.

E o poezie de frumoasă caligrafie prozodică, bazată pe armonie, într-un discurs liric elegant, amintind – ca într-un halou teatralizat cu stilată regie – de *songurile* minulesciene, aduse într-un azi mai cinic și mai pragmatic, dacă se poate vorbi de o asemenea atitudine.

Ca un veritabil trubadur, acordându-și ghitara, poetul se adresează înfiorat iubitei: „De-aș fi bogat, cum n-am fost niciodată/ Niciun nabab arab pe-acest pământ,/ Mi-ai dăru, scump, trupul său de fată/ Sau sufletul, sau ambele, pe rând?// De-aș fi frumos, cum nimeni n-a fost încă,/ Icoana frumuseții-n veșniciei,/ Mi-ai da iubirea ta cea mai adâncă/ Sau cea mai 'naltă dragoste-mi vei fi?” (LXXXI).

Altădată, cu tandrețe romantice, sedus de frumusețea chipului iubitei ce-i aparține, își decantează lamentația știindu-se, la rândul-i răsplătit de iubire: „Și cerul plânge. Lacrimi mari și dese/ Ți se preling prin părul ud și greu,/ Pe sânii goi, pe trupul gol, pe fese,/ Te îmbăiezi în lacrimă de zeu./ Plâng îngerii, cu lacrimi mari și grele/

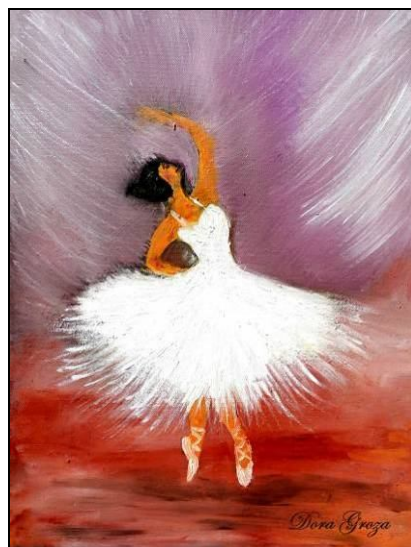
Poate că plânge însuși Dumnezeu,/ C-a izgonit, din raiul său, din stele,/ Așa o frumusețe,-n raiul meu.// Pământul plânge, lacrimi de izvoare/ Spală într-una trupul tău pierdut./ Că frumusețe asemănătoare/ Din al său pântec nu s-a mai născut.// Pâng toți, de dor, eu plâng de bucurie./ Căci ce pierdură ei îmi dăru mie” (CXXVI).

Toate poemele numerotate latinește și așezate pe pagina din stânga, au construcția sonetului clasic, modificat însă cu un distih la urmă în loc de terțină, conclusiv și el.

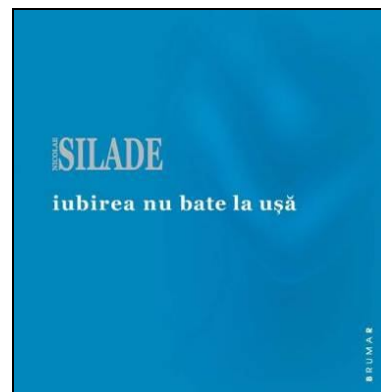
Celelalte, de pe pagina din dreapta, numerotate cu cifre arabe, au aceeași structură liberă a sonetului, numai că versurile sunt mai lungi, cu o metrică ce amintește de alexandrinul, pe care nici pe acela nu-l respectă în tocmai, Nicolae Silade fiind un mare iubitor de rostire altfel, în ciuda aparențelor, un inovator.

Substanțial, poemele din replică au mai mult dramatism, au un soi de durere a înfrângerilor, dar și o melancolie gravă, reflexivă, cu viziuni metaforice încercând spectacolul retragerii în sine: „ar trebui să-mi fac timp pentru acele timpuri atemporale ar trebui/ să-mi fac timp îmi spun de parcă și timpul se face așa cum faci/ un ceasornic un orologiu care măsoară mereu alte timpuri ar trebui/ să-mi fac timp îmi spun un timp numai al meu o lume numai a mea// să intru în ea ca într-o împărăție din care a fugit împăratul” (84).

Alteori ruptura idilei îl înverșunează, versul devenind mai dur, mai sentențios: „nu te mai caut nu te mai sun nu te mai chem nu te mai



Dora Groza, „Dansând cu viața”



vreau/ nu voi mai vorbi despre tine nicicând te voi scoate din inima mea/ te voi scoate să știi și din gând din memorie din istorie fără glorie/ ca pe o rufă murdară aruncată afară ca pe un sac de gunoi// de mâine îți voi fi un străin îmi vei fi o străină vom trece/ unul pe lângă altul cum trece orbul pe lângă lumină” (95).

Atașat generației optzeciste, pe care o evocă în stil posmodernist (în viziune proprie), cu o afectivitate ironică („când silade iubea o femeie și ion mureșan o iubea pe femeia aceea/ și tot clujul o iubea pe femeia aceea și românia întreagă o iubea/ lumea de la facere până la apocalipsă tot pe femeia aceea o iubea/ dar femeia aceea nu iubea pe nimeni în afară de mureșan și silade” – 119), Nicolae Silade nu face dovada implicării sociale, existențiale, altfel decât prin marea sa dăruire pentru frumos în dragoste. E coordonata ideatică ce-i individualizează lirica, ce-l personalizează ca pe un senin goliardic dezinvolt într-o lume încrâncenată și abuzivă: „hai să ne iubim pe-un mal de râu./ Să fie-așa, ca o descătușare./ Să dăm frâu liber marelui desfrâu!!/ Și să vedem, în apa curgătoare./ Păcatul, înecat până la brâu,/ Și inocența-ntoarsă la izvoare./ Ca pâinea caldă într-un bob de grâu” (CVIII).

Volumul **Iubirea nu bate la ușă** e, în fond, o amplă construcție rapsodică, alcătuit din multe tablouri sentimentale (!) ce-și au fiecare în parte anume tonalități muzicale proprii dar care, asamblate, toate împreună, se armonizează contrapunctic având sonorități ce par înviate dintr-un timp vetust, când iubirea, cu frumoase reverențe galante, făcea legea într-o societate liniștită, abrutizată azi, pe cale a se pierde definitiv.

CONSTANTIN CUBLEȘAN

# UT PICTURA POESIS

## DORA GROZA ȘI OVIDIU STAN SAU EXILUL ÎNTRE PICTURĂ ȘI POEZIE

Cu ani în urmă, investigam exilul românesc în dimensiunea sa americană (*A doua Americă*, Editura Tipomur, 1994), ca apoi să mai încerc o radiografie a exilului românesc din perspectivă literară (*Literatura exilului, exilul literaturii*, Editura Nico, 2008), iar în ultima perioadă, în paginile revistei *Vatra veche*, am inițiat ancheta “Exilul românesc”, o dezbateră a aceluiași fenomen.

Cuprind în demersurile mele un orizont extins, din care cred că se poate contura o radiografie a exilului românesc în parametrii lui esențiali, ori măcar referențiali.

Fenomenul a ajuns însă la o amplitudine dramatică, dacă avem în vedere numărul mare al celor care au ales exilul ca o formă alternativă a supraviețuirii decente, în condițiile degradării continue e nivelului de trai din România.

Dacă termenul exil își are echivocuri inconfortabile, poate că cel de emigrație definește mai puțin ambiguu condiția celor care, nu de ieri de azi, trăiesc departe de casă.

Emigranții ajunși în exil (iată o juxtapunere de concepte, ușor forțată) din considerente ideologice sau financiare au trecut înaintea de toate prin sindromul adaptării, apoi prin cel al integrării, temporare sau definitive, aici opțiunile sunt oscilante și nu întotdeauna fără întoarcere, fără reveniri.

Fiecare în parte, acolo unde s-a stabilit, a încercat să dea un sens existenței, să se regăsească, să-i adune puteri pentru a merge mai departe nu în genunchi, ci cu fruntea sus, în demnitate și onoare. (Nu mă feresc de cuvinte mari!)

Una dintre componentele definiției ale exilului românesc, ale emigrației românești este cea a creației – literare, plastice, muzicale etc... – fie ca o continuare a unor preocupări din perioada viețuirii în patria natală, fie ca o activare a unor resorturi compensative, în țara de adopție.

Dacă e să trag o sintetică concluzie, trebuie să remarc înainte de toate funcția terapeutică a creației celor care, indiferent din ce motive – politice sau economice, au optat pentru un alt spațiu geografic în care să trăiască.

În cele mai multe cazuri, prin cre-



șterea, se continuă, într-un fel, legătura cu țara, țară însemnând deopotrivă neam și limbă, într-o regăsire continuă a unui paradis pierdut.

Această carte (*Într-un salon mizer din Occident*, Editura Nico, 2017) adună între copertile ei ceea ce în termeni noi-ceni ar fi sentimentul românesc al ființei.

Cei doi autori, Ovidiu Stan, ca poet, și Dora Groza, care ilustrează această carte, prin poezie și pictură, au fiecare alte motive ale opțiunii de a se stabili în străinătate, după ani de formare “acasă”, după împliniri/nehămpliniri profesionale, după eșecuri ale așteptărilor lor.

Există mai multe fețe ale exilului. Pentru Ovidiu Stan, copleșitoare e fața urâtă, cea care se delimitează de toate avantajele unei civilizații occidentale, vorbind despre un “Exil în negru”, nu despre cel “roz-bonbon” pe care-l invocă/evocă mulți. Ovidiu Stan a ajuns la un *Capăt de pod*: “Poate-i tristă viața mea acum./ Dar e tot și toate la un loc./Vreau să repornesc furtuna./ Vreau și să se oprească timpul loc”. Poetul nu-și găsește locul în lumea care-l înconjoară, dar nici nu se poate rupe de cea din care vine.

Oricum, creația rămâne un mod aproape organic de a menține legătura cu cei de acasă, de aici și opțiunea de a scrie în limba română a celor mai mulți scriitori, pe de o parte, și de a valorifica simboluri dintr-un specific cultural etnic, în limbajul artelor vizuale.

Dacă poezia din această carte e un strigăt continuu, o revoltă, o luptă a autorului dusă cu sine însuși, plastica Dorei Groza are calmul armoniilor. În ambele cazuri, creația e reflexul firesc al stărilor dominante în viața de zi cu zi, al nevoii de integrare, cu hărțuirea nostalgiilor (*Dorul de casă* se cheamă un poem!).

Avem de a face cu o curgere contrapunctică – vehemența atitudinală e

într-o succesiune ritmată cu armonia cromatică și compozițională, fiind creat un echilibru al limbajelor artistice.

Poate că lucrurile se leagă mai bine și datorită faptului că, la rândul său, lui Ovidiu Stan nu-i este străin limbajul plastic.

El simte formele plastice și culorile, ceea ce îl apropie, pe de altă parte, și mai mult de bacovianism, nu doar în simbolistica culorilor, pe care de altfel îl invocă în poemul *Într-un salon mizer din Occident*: “Vreau un salon bacovian cu ploaie”, ca orizont de așteptare.

Ovidiu Stan stă departe de mode și modele poetice însă, el încearcă să fie el însuși, dezvoltând stări dominante pe traseele sale existențiale.

E, într-un fel, poezia din acest volum, și o autobiografie lirică, într-un decupaj temporal și geografic bine delimitat, un poem chemându-se chiar *De vorbă cu mine*.

Nu are complexe de vreun fel și nici rețineri, mergând până la radicalism opțional: pentru că se simte *Pedepsit fără motiv* („În sala de trofee, Dumnezeu/M-a răstignit într-un ungher ascuns”) „Și scriu cu litere de-o șchioapă pe o ușă/Că nu mai cred de mult în Dumnezeu!” (*Într-un salon mizer din Occident*).

Cartea, în cele șase “etaje” ale sale (DESPRE MINE, DESPRE aproape NOI, DESPRE IDEALURI, DESPRE PREZENT, DESPRE NOSTALGII, DESPRE MONȘTRI) are densitate și profunzime, îndeamnă la meditație, la reflecție. Ea cuprinde totul în calea ei, ca un bulgăre de zăpadă – fericire, tristețe, bine, rău, iubire, ură, frumos, urât, speranță, deznădejde, teamă, încredere...

Poate că e una dintre cele mai dense cărți despre condiția exilului românesc din ultimele decenii, de mare altitudine a trăirilor.

Dacă poezia lui Ovidiu Stan cuprinde un arc de timp de aproape trei decenii (un poem e datat “prin 1989”), cele mai multe sunt din ultimii ani, ca și ilustrațiile Dorei Groza, care sunt de dată recentă, fiind o regrupare a binecunoscutei maxime (“Ut pictura poesis”), “ca pictura poezia”! Pictura Dorei Groza e ca un ecou al poeziei lui Ovidiu Stan.

Totul în această carte nu e doar de stringentă actualitate, dar se constituie, deopotrivă, și în document existențial.

Un document generat de nevoia de libertate, de democrație, dar și de întortocheatele cărări care duc spre sau ocolesc astfel de aspirații.

NICOLAE BĂCIUȚ

## Lumea lui Daniel Marian: interiorul unei secunde

Daniel Marian s-a eliberat de povara poemelor sale prin volumul *Lumea de la capăt*, un salt peste timpuri dense. Treizeci de ani de poezie sub umbra îngerului. O antologie, o sinteză a viselor materializate, sub semnul editurii Contrafort din Craiova, în anul 2016. Orele albastre au fost depășite. Efortul său este vizibil, salvarea poate veni și prin poezie, limitele versurilor aduc în matcă iluziile de fiecare zi. Oricum, Daniel Marian iubește poezia și poezii care veghează la nașterea poemului real. Un titlu care sugerează posibilitatea reînnoirii lumii sunt cupola poeziei.

Întâmplări personale speciale, o istorie în mișcare, mitul credinței care mișcă îngerii în poem, cultura care marchează destine, toate se încheagă sub pielea poeziei.

Dinamica poemelor sale se mișcă de la stările facultative la poeme libere, la exercițiile de zbor. Traseul multiplică poemele în fiecare noapte, sunt poeme discrete, de rezervă sau poeme de lux. Poetul privește poemul ca pe o prezență evidentă, ceva viu care flămânzește la fereastra poetului. Comunicarea dintre poet și lume este una a sufletului care se deplasează de la vest spre inimă, alergarea se face din poet în poem. Apare febra înțelesului, poemul cu muză, se aud pașii poetului la malul ploii de vară. Când iubirea se ivește în zonă, poemul nu se poate cuprinde în toate poemele lumii. Nemurirea devine posibilă cu veioza la căpătâi, cu moartea care nu are loc de cuvintele poetului. O, câte poeme rătăcite, ele nu mai ajung la poet, există o limită a timpului, o răscruce de suflet...

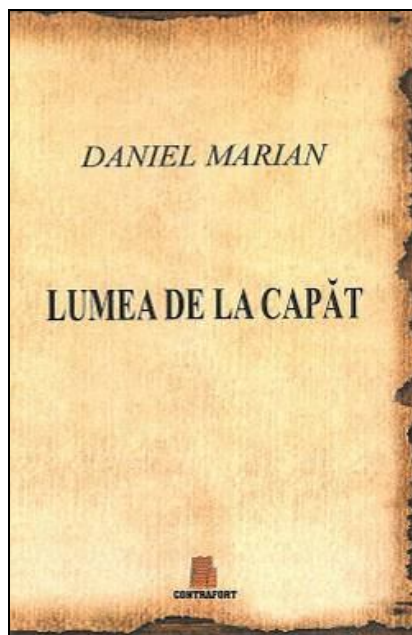
Daniel Marian este un generos cu sine, își lasă poemele să-l caute.

Salvarea sa, mirarea sa, foamea sa de cuvinte se realizează în această carte. Tehnici vechi și inspirații noi, urmele unor poeți care au stabilit jocul în istoria literară, toate vădesc respectul religios, pu-tem spune, pentru poezie.

Sunt unele poeme reușite, la ele nu se mai poate schimba ceva. Reținem: „în pauza dintre două /

acte de tristețe / stăm încheștați în interiorul unei secunde / și nu ne vedem / în interiorul unei secunde / de apă – sau de cer / de care ne-a fost sete toată viața” (*poem de circumstanță* -3, p. 75).

Daniel Marian folosește grafia modernă, semnele de punctuație s-au evaporat sub temperatura ideilor pe care le subliniază cu delicatețe. Se aliniază generației grăbite, deși își elaborează textele cu migală și atenție la detalii. Are capacitatea de a folosi cuvinte obișnuite pentru a exprima stări complicate. El se aruncă în *interiorul unei secunde!*



Versurile sale surprind inefabilul, poezia aceea unică din poezie: „toamna albul de prin copaci pica/lăsând să se vadă moartea” (*contele de snagov*, p 92).

El reușește să capteze clipele astrale ale zicerii: „se băteau monede cu chipul ploii” (*încă nu se terminase lumea*, p. 93).

Lecturile intense, curiozitatea pentru literatura corectă politic din punctul de vedere al poetului flămând, se simt în tot volumul, el încearcă și reușește, să se integreze în tradiția cărților care sunt semne pentru cercul poezilor sinceri.

Marian smulge din labirintul vremii stării speciale: „pașii mei prin catedrala răsăritului/ monumentala înclinare a frunzelor/ spre lumină/ iar tristețea ce stătea în capul mesei/ umbla desculță” (*odată*, p. 95).

La finalul volumului, el se pleacă umil sub destin, moartea este o transformare a iubirii în albastru: „a

venit moartea mi-a zis: / - ia-mă în brațe sunt caldă / mai caldă decât toate celelalte // tu moarte încearcă pe mine iubirea / și lasă-mă până la schimbarea banilor pe vise / până la capăt / mă sprijin de sabia unei lacrimi / până la albastru cel mare și albastru” (*deocamdată*, p. 174).

Cartea ne prezintă un *curriculum vitae literar* și, la final, postfața cu un titlu filozofico-teologic, *Întrebări despre om*, de Alexandru Cîrțu, date necesare pentru înțelegerea fenomenului poetic la Daniel Marian, viața unui om în căutarea sinelui.

Reținem explicarea inexplicabilului la poet: „De sub mantaua lui Nichita Stănescu răsare, personajului gogolian, Daniel Marian. De la ortografia lui Nichita Stănescu, prezentă încă de la pagina 5, spre forma de exprimare și ideile, multe și amestecate constituind grinzile de rezistență pe care se ridică, aidoma unei construcții solide din beton armat, universul poetic.

Dar și betonul, depășind o anumită înălțime, poate lăsa ochiului impresia că zboară” (p. 176).

Daniel Marian este ironic cu starea poetului, totul este sub semnul unei relativități și ștaif, a unei șoapte pe care urechea poetului o percepe în zgomotul și furia lumii: „noapte în care Dumnezeu își adună îngerii blonzi/ noaptea în care cuvintele-s greieri cu chef de greiereală cri” (*elegia nopților greșite*, p. 159).

El nu ezită să-și asume și erorile, sunt erorile ivite sub tensiunea dorinței și necesității de a scrie despre interiorul clipei.

Uneori se lungeste, îl pasionează acțiunea lirică a personajului principal, poetul neastâmpărat, își depășește limitările prin sinceritate și umilință.

Este conștient de acest lucru și aceasta dă tărie poeziei de a rezista la eroziunea timpului.

La final, pentru că toate au un final, editorul explică nașterea cărții: „Acest volum reprezintă, în sine, exprimarea unui dublu orgoliu; al autorului și al editorului. Autorul a dorit să exprime, poate pe deplin, gândurile care-i trec prin cap. Editorul a încercat să facă o carte frumoasă, aidoma celor dinaintea lui” (*Colofon*, p. 201).

CONSTANTIN STANCU

## PASĂRE ÎN DEVENIRE

Specialistă în psihologia adleriană, autoare a mai multor cărți cu acest subiect, poeta Maria Cernegura profită din plin de experiențele psihologului și neuropsihologului austriac, care i-a colorat concepția de viață și devenirea poetică, ajutând-o să surprindă cu ușurință aura mistică a obișnuitului și să vadă dincolo de lumea obiectuală.

Volumul său de debut, *Pasăre în devenire* (Editura Semne, București, 2014), impresionează prin forță și limpezime, prin claritate și echilibru, prin tonul liric personal și prin discursul liric de calitate, neutral, adesea memorabil. Cartea se bucură de o prefăță entuziasmantă semnată de Florentin Popescu, mai mult decât cunoscut critic literar, care, după ce evidențiază prospețimea și limbajul necontrafăcute ori metafore binefăcătoare, adaugă: „Neliniștea, întrebările, melancolia – toate pe canavaua unor spații imaginare – alcătuiesc arsenalul unei poezii de dragoste ce se citește cu empatie, dându-i lectorului o senzație plăcută, fie a adăstării la umbra rece și binefăcătoare a pădurii în miezul verii, fie a pătrunderii într-o livadă înflorită la ceasul luminos al primăverii”. Desigur, F. P. se gândește la pădurile seculare ce străjuiesc orașul Piatra-Neamț, unde s-a născut Maria, care și-a împrumutat pseudonimul de la unul din munții falnici ce străjuiesc această localitate legendară. Aici, pe strada Florilor, a deschis uimită ochii fetița, care s-a trezit purtată de un covor fermecat peste acest ținut de basm, de cântec și poezie.

Iată de ce în peisajul ei interior e mereu primăvară, „doi copaci se iubesc, împletindu-și crengile”, „seva urcă prin cercurile umede ale arborului/ ... în tăcere trunchiul secular/făurește aureole”, pădurea o întâmpină cu toate „izvoarele, cu toate ale sale și cu flori de mălin”, poeta se leagănă pe muzică de greieri, mai încolo o întâmpină „un cerb cu stea în frunte”, nimic nu i se opune „în sălbatica pădure plutitoare”, „grădina copilăriei o apără cu miresmele ei, cu liniștea ei, cu foșnetul frunzelor nukului” sau „cămările inimii, părul, ființa, mai toate miroseau a frunză de nuc”, „lacul e plin de stele, nuferii plutesc pe luciul lacului”, „bolta senină îi toarnă miere în suflet”.

Așa trece copilăria, trece adolescența și vine prima tinerețe când

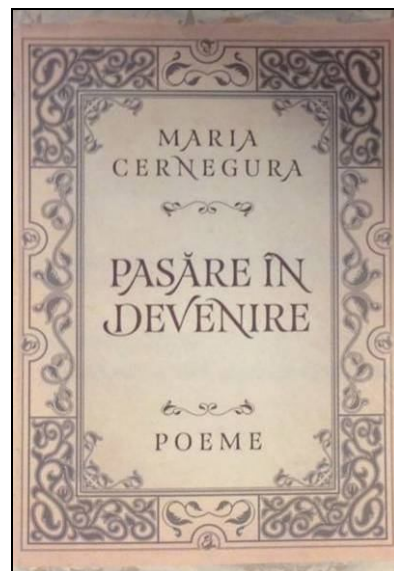
dragostea e trăită ca un miracol unic și irepetabil.

Parabola liricii sale din volumul de față e susținută de finețea și laconismul expresiv al imaginilor și de o gestică a esențializării: tăcere, liniște, interiorizare, într-un cuvânt, atitudine de pură contemplativitate, premergătoare iluminării și extazului. Poezia sa surprinde printr-o formulă extrem de personală, departe de „generația 2000”, demonstrându-ne că e posibilă o poezie feminină legitimată prin discreție, interiorizare și fluiditatea imaginilor. Notația e directă, frustă, emoționantă, poemele sunt scurte, limbajul aerisit, toate concurând la afirmarea stării de grație a iubirii, sentimentul tutelar care structurează cele mai multe poeme: „caut loc/ într-o inimă pereche,/ în miezul ei,/ într-una din cămări,/ la demisol/ printre artere/ sau unde se poate, dar să fie cu fereastra spre suflet” (Anunț, pag. 6), sau „Se făcea că eram două semințe./ una lângă alta/ doi luieri de liană înlănțuiți/ apoi am devenit păsări de noapte/ încrucișându-ne zborul/ el și eu/ apoi spre miezul nopții/ am devenit luciri pe cer/ eu și el/ apoi se făcea că/ oceanul inunda cerul/ preschimbându-ne în scoici/ el și eu, laolaltă/ în adâncul oceanului/ Noi” (Eu și el, pag. 7).

Romanțioasă, de o ingenuitate rară, poeta știe să abordeze tema dragostei fără penibilele căderi în vulgaritate, mișcând pe o demnitate a rostirii, pe o stare sărbătorească a cuvântului: „Proaspătă/ ca firul de iarbă/ puternică/ precum rădăcina nukului/ iubirea mea/ venită dintr-un ținut înmiresmat/ ușor de atins/ de trăit/ de sărutat/ de iubit/ iubirea mea” (Iubirea mea, pag. 25), sau „Din moliciunea tălpilor/ până-n creștet/ din năuntru venelor/ până-n adâncul timpanelor/ din vârful genelor/ până-n capătul răsufletării/ te iubesc eu pe tine” (Mătasea privirii, pag. 37).

Confesiunea Mariei Cernegura este o pendulare continuă între lumea concretă și cea abstractă, între realitate și imaginea ei, între transcendent și imanent. Uneori, poezia sa se apropie de rugăciune, invocarea principiului divinității impunându-se ca o trăsătură a discursului său: „Doamne, la ușa inimii mele/ nu trebuie să bați/ poți intra oricând/ ești așteptat/ pentru tine am dereticat și păstrez curățenia” (pag. 20), „Într-o seară, Dumnezeu m-a vizitat/ ne-am întâlnit în câteva rânduri scrise până să ne luăm în seamă.../ mai târziu/ în fața icoanei de pe peretele de la răsărit/ am îngenuncheat împreună/ amin a spus la sfârșit/ și-am înțeles că suntem frați” (pag. 47).

Izvoarele, arterele inimii, pasărea,



nucul, albul, pădurea, stejarul, miresmele, brumele toamnei, florile de mălin, liniștea, cerul senin, oceanul, muzica de greieri, ușile, grădina, catedrala, dar și neliniștea lacrimilor, valurile, florile de gheață sunt constantele universului liric al Mariei Cernegura, toate ordonându-se într-un joc de irizări diamantine.

Oglinda (de sticlă sau de apă) apare ca o expresie a realității secunde, rivalizând cu realitatea primară, pentru a accentua că desăvârșirea spirituală îi apare de neconceput în afara dimensiunii religioase: „oceanul inunda cerul, port în mine oceanul și norii de deasupra, marea, luna oglindită în privire, flori de gheață roz pe la geamuri”.

Emoționantă prin autenticitatea trăirii, prin sinceritatea neafectată, poemele Mariei Cernegura ni se dezvăluie ca o invitație intrinsecă la regăsirea purității și armoniei originare a sufletului. Angajându-se în direcția unei poezii autoscopice, mizând pe o euforie în tonalitate luminoasă, plonjând în abisul sinelui, vehiculând neliniști metafizice capitale, cartea Mariei Cernegura se constituie într-o pledoarie convingătoare pentru trăirea întru iubire a clipei celei repezi trecătoare.

Obsedantă și recurentă e simbologia pasării (vezi și titlul volumului!), pasărea semnificând iubirea și puritatea. Aceași frecvență o are albul, culoare revelației, a stării de grație, a transfigurării („nu vezi cum albul câștigă, în cămașa asta albă, un cal alb, înspumat, sonerie de argint, lacul plin de stele, nămeți înalți de omăt, pulberi de zăpadă), zăpada întregind simbolul purității originare, al prospețimii și al frăgezimii.

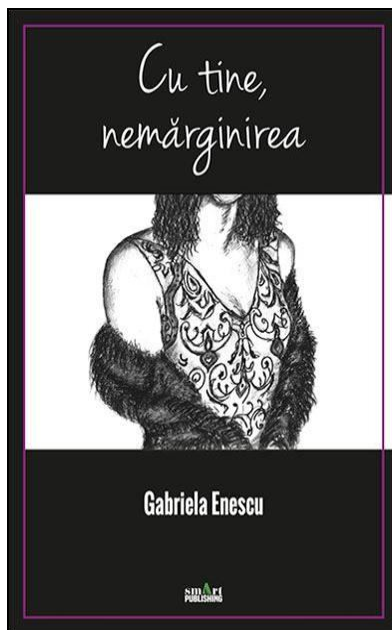
MIHAI MERTICARU

# CU TINE, NEMĂRGINIREA - RAPORT CĂTRE DON QUIJOTE

Într-o lume mereu grăbită, în care timpul se scurge mănât de grijile zilnice, de dorința realizării unei cariere, de orele de muncă, de multe ori peste programul normal, având ca scop obținerea unei situații financiare necesare existenței decente pentru unii, iar pentru alții, cât mai îndestulătoare, depășind chiar și limitele bunului gust și ale bunului simț, puțini oameni se mai opresc să inspire aerul proaspăt al unei sensibile poezii de dragoste. Unul dintre aceștia este Gabriela Enescu pe care, cu ochii minții, o văd ridicându-se de pe scaunul din fața unui birou plin cu dosare cu tot felul de spețe de drept pentru a se așeza destinsă, zâmbitoare, pe altul, față în față numai cu sentimentele și trăirile cele mai intime, având generozitatea de a le împărtăși altora, și nu oricum ci prin versuri provenite dintr-un interior sufletesc sensibil și plin de iubire. Romanticismul firii sale se răsfrânge în poezii care amintesc de cele eminesciene, îmbrăcând forma fixă, dar și în altele, care, eliberate de obligativitatea rimei poeziei clasice îi permit o mai mare libertate de exprimare sub haina modernă a versificației; uneori, prin frumusețea exprimării, m-au dus cu gândul la Cântarea Cântărilor.

În poeziile Gabrielei Enescu, este vorba despre o iubire totală în care femeia și bărbatul se contopesc într-o singură ființă, ca două jumătăți ale aceluiași întreg, iubirea depășind timpul, trecând în eternitate. Iubirea „înalță mai sus de cerul tot, / Mai sus de tot ce pot și nu mai pot, / Mai sus de viață și de eternitate.” (*Cu mâinile-amândouă...*) Autoarea speră că „Eternitatea nu va dispărea în noi / Și poate-n cea viață fără pripă, / Ne vom iubi până la stele și-napoi!” (*Cu tine, nemărginirea*).

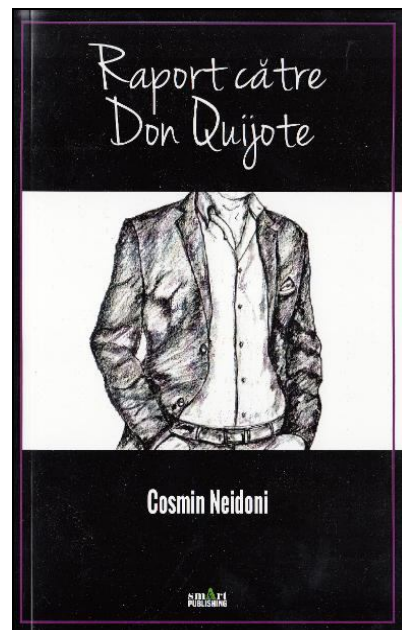
Temerea pentru pierderea ființei iubite regăsite după o așteptare de dincolo de viața aceasta este exprimată și ea în versuri la fel de delicate. „Te-am așteptat o viață, o încă altă viață / Lumina din adâncuri s-o scoți la suprafață / Acum că ai venit, rog, Doamne, să veghezi / Asupră-ne zi și noapte, iubirea s-o păstrezi!” (*Două luni albastre*).



Elementele naturii intermediază exteriorizarea trăirilor și a iubirii nesfârșite. Spre exemplu, în poezia *Dacă tu...*: „Dacă tu mă iubești, vântul nu va sufla cu putere niciodată / Dacă tu mă dorești, floarea își va deschide pe rând petalele sub ochii tăi! / Dacă tu mă cunoști, soarele și luna își vor unii razele și își vor pierde originea definitiv!...” Multe dintre versuri reflectă pasiunea arzătoare, dorința nestăvilă de a fi alături de persoana iubită. Iată câteva versuri din poezia *Mă vei chema*: „Să mă săruți, să mă atingi, să mă îngenunchezi, / Să nu poți respira când nu mă vezi, / Să simți cum o atingere de-a mea / De ești la Hades, ea te va învia, / Te va robi, dar te va ridica / De tu-n această viață mereu mă vei curta.” Sau în poezia *Prin început de anotimp* – Și prinde-mă în brațe și mă ține / Atât de strâns să nu pot respira, / Să simt că pot trăi numai prin tine / Alt adevăr, eu să nu pot afla!”

Femeia își îndeamnă iubitul – „Vino cu mine!” (în poezia cu acest titlu) și „Îți voi arăta în zare / Tot ce poate fi atins de soare...” iar noaptea sub „clar de lună” vor exista „Două inimi mână-n mână!” Mai mult decât atât, ea îi cere bărbatului iubit să îi citească „până la capătul zorilor și înapoi / prin toamna cea târzie / până când iubirea mea, prin ochii tăi, devine poezie !” (*Quando l' amore diventa poesia*).

Nimic nu stă în cale iubirii nemărginite, femeia îndrăgostită fiind capabilă de lucruri incredibile pentru a o păstra. Va învinge timpul, căpătând puteri demiurgice. „Dacă timpul îmi va cere să șterg urma pașilor tăi, / Voi acoperi soarele cu mâinile mele! / Voi



revărsare! / Voi ascunde munții sub acoperi râurile în drumul lor spre mările adânci!” (*The things you are to me*) Superbă imagine!

Gabriela Enescu ne apropie, prin poeziile sale, de timpuri de mult apuse, când iubirea era cântată de marii scriitori ai literaturii universale, iar eroii poveștilor de dragoste iubeau cu toată ființa lor, fiind în stare de orice pentru a fi alături de ființa iubită sau a o proteja. Versurile sale de dragoste ne reamintesc că iubirea este tot ceea ce contează în viață, că fără ea doar existăm, în așteptarea scurgerii zilelor, dar nu TRĂIM. Doar cu persoana iubită putem avea... NEMĂRGINIREA. Iată mesajul care transpare chiar din titlul primei părți a volumului, *Cu tine, nemărginirea*, pentru că a doua parte, scrisă de Cosmin Neidoni, este un *Raport către Don Quijote*, autorul însuși mărturisind în *Cuvânt înainte* că privește lumea prin ochii lui Don Quijote „pentru că în felul acesta toate asprimile vieții sunt mai ușor de îndurat”.

Absolvent al Facultății de filosofie, are un anumit punct de vedere asupra vieții, scriind că și-o imaginează „ca o pendulare între cele două figuri – Sancho Panza și Don Quijote”. „Luați-i omului unul din aceste chipuri și veți vedea un om mutilat, un om a cărui identitate se consumă în orizontul unei singure dimensiuni, pierzându-și cromatica interioară”.

Poeziile lui Cosmin Neidoni relevă partea visătoare a omului, socotită drept „chipul” lui Don →→

CAMELIA PANTAZI TUDOR

Quijote, chiar dacă nu trădează aceeași pasiune intensă și nu au exuberanța caracteristică poeziilor de dragoste ale coautoarei volumului, Gabriela Enescu. Iubirea este redată într-o formă mai potolită, de unde se dezvoltă „chipul terestru” al lui Sancho Panza despre care scrie în *Cuvânt înainte*. Versurile sunt mai simple, poeziile, în majoritatea cazurilor, mai scurte, „arsenalul” romantic mai puțin folosit. Nu știu dacă din cauza viziunii sale despre viață mărturisită la început, sau a faptului că bărbații sunt mai cu capul pe umeri, mai raționali în aceste vremuri, ori, poate, doar introvertiți. Discutabil. Cert este că și atunci când scrie despre o iubire profundă, autorul propune un joc: „Uite, îți propun un joc: / tu fă-te că nu mă cunoști, / eu mă prefac că nu te știu / și – așa – lumea ne va crede străini, / apoi hai să ne întâlnim, / iar eu, învățând a te iubi, / voi lăsa să se creadă că ne știm de o zi! / nimeni nu va înțelege – nici măcar eu – / unde se termină sufletul tău / și de unde – începând – / e sufletul meu!”

Poeziile sale se disting prin simplitatea și sinceritatea exprimării, iar volumul în totalitatea lui câștigă prin lipsa monotoniei, datorată celor două modalități destul de diferite de exprimare a trăirilor și a iubirii. În poezia lui Cosmin Neidoni, îndemnul *lubește-mă demențial* apare astfel: „iubito – /fă-mă insular / și hai, apoi, naufragați, / să ne salvăm de ce-i banal / iubindu-ne mai nu știu cum / să nici nu știu, / nici tu să știi / atâta doar să fie demențial!” Este de a dreptul cuceritoare destăinuirea din poezia *Mai cred*, când aflăm că adeseori mai crede în romantism, în „anacronicul buchet de flori”, în basme cu feți-frumoși și zâne. Și „dintr-o mie de fantasmă / aleg un vers – și nerostit ți-l dărui!”. Cu siguranță, există femei care ar prefera un vers nerostit în locul unui buchet de flori. Deși, tot la fel de sigur, există și altele care le-ar prefera pe ambele.

Cred că atât Don Quijote cât și Sancho Panza s-ar putea considera mulțumiți de poeziile scrise de Cosmin Neidoni, dar și de alăturarea, în acest volum, a poeziilor celor doi coautori. Cîntorii nu au decât de câștigat.

\*Gabriela Enescu, *Cu tine nemărginirea*, – Cosmin Neidoni – *Raport către Don Quijote*, Editura Smart Publishing, 2017

## Cronica literară – cartea de proză DEMIURGIE ȘI DERIZIUNE



Tehnica narativă favorită în **Sindromul de exaltare**, noul roman al lui Nicolae Suci (îmbogățit recent cu un al doilea volum) este ceea ce am putea numi, cu un termen neomodern, critici-ficțiunea. Toposurile dezvoltării epice sunt abordate ca oportunități de semnificare. Baza de edificare a demersului propriu este mai întâi degajată de reziduu vechi, fermitatea grundului e testată într-un du-te-vino laborios al chestionării, urmată de instalarea treptată în „subiect”. Conceptul comun al realității e dinamizat sistematic. Zelul demolator instalează un duh al schimbării, o atmosfera de „șantier” al ideilor, domeniu al prefacerii continue. Sursa de ritm, „pace-maker” în **Sindromul de exaltare în sud-estul noii Europe** e galeria de reclamații depuse de părinți (uneori și profesori) pe blogul școlii, ingenioasa tehnica de „spatializare” a unui mediu specific. Imaginația ludică a autorului e inepuizabilă. De o versatilitate proteică, abilitatea sa în a scoate în evidență îngustimea de vederi, agresivitatea, lipsa de respect și înțelegere pentru rolul și efortul dascălilor în munca de educație constituie o sursă continuă de compensare ironică. Subiecții „plângătorilor” încep prin a avansa o opinie aparent normală, dar pe parcursul argumentării, se descalifică în iremediabile agramatisme. O debordantă comedie a erorilor ni se derulează în fața ochilor, cu „per-

formanțe” fără cap și coadă ale unor specimene bune de pus la insectar. Greșelile ortografice sunt regula. Abundența formelor corupte de exprimare edifică un loc geometric al neregulii. Redundanța e cuvântul de ordine. Efectele umorului involuntar se derulează în trombă. Pleonasmul e abundă: „*antecedente penale dinainte făcute*”; „*otrăvindu-se cu otravă, ca să se sinucida pe ea însăși*” s.a. (177).

În faza acută, ne aflăm, în același registru ironic, cu episoadele consumate în „Țigănie”. Intrăm aici într-un tărâm al extremelor. Scriitorul apelează, spre a-l înfățișa, la mijloace forte: șarjă comică, sarcasm, caricatură. Abordarea e insolită: o meta-narativitate, epos dialogal, o „conversație” în ghetou, pledoarie pentru o alta (anti-) lume virând, cu tot spectacolul ei burlesc, spre noi înșine.

Anticipat în primul volum în secțiunile despre căutătorii în tomberoanele de gunoaie, cu a lor luptă pentru supraviețuire, fără menajamente, (mini) romanul comunității rome este o mișcare compozițională ingenioasă. De o parte e orașul, lumea de deasupra, de cealaltă, coborând în pantă e așezarea de sub deal, noua „groapă” a cartierului de bordeie înghesuite, de „șmecheri” improvizați, de prestatori de slujbe precare, cerșetori, paznici de noapte, meseriași de îndemănări tradiționale, hingheri, „ciorditori”, pierdevară și mulțime de gură-cască luând parte la spectacolul continuu al străzilor înguste și mereu animate. O atmosferă de bălci al deșertăciunilor vechi și noi, dar și al unor eforturi desperate de ridicare pe val, deasupra vicisitudinilor.

Întregul carusel al întâmplărilor se desfășoară sub semnul unei morți amânate (cadavrul bătrânei decedate ramâne uitat *sine die* în casă, neîngropat). O fervoare a trăirii invadează spațiul, totul e în mișcare, alunecare, săltare, rostogolire. Lumea ca spectacol ni se perindă în fața ochilor într-un vârtej de imagini ale exceselor. O galerie a cruzimilor asaltează privirea captivă, desprinsă parcă din seria lui Bosch, cu devianță spre un haotic neistovit. Iată, dintr-o privire, descărcarea de pură energie din joaca dezlănțuită a copiilor: „*Pe panta pe care se poate coborî pe scurtătură, din șosea în cartier, copiii, fie despuiați de la brâu în jos, fie înotând în hăinuțe prea largi pentru vârsta lor,* →

IOAN MARCOȘ

trăgeau un schelet de cărucior improvizat pentru bebeluși, în șosea și, după ce se urcau, clăie peste grămadă pe el, coborau în viteză chiuind și rasturnându-se în scaieții prăfuiți”. Puțin mai încolo (14), ca într-un peisaj breugelien cu personaje suspendate în spațiu, dăm peste observația rece, de la distanță: “De pe dealul cu pini, dincolo de vale, se vedeau venind alți trei bărbați cărând în spate câte o berdă de bețe pentru foc”. Se poate ghici, în spațele acestei subdimensionări aproape de miniatural, privirea de sus, cvasidemurgică amintind de regimul observației din *Les paysans* al lui Balzac, însă aici nu polemică, ci complice. Ubicuitatea, ca și atotștiința naratorului e jucată, convențională, uzitată ca simplu instrument de expresie. Enumerația post-joyceană se înscrie în formula exagerării parodice: “Dintr-o curte imprejmuată cu gard de pari (...) ieșiră patru baiieți trăgând un cărucior plin cu fier vechi: suluri de sârmă împletită, cazane sparte, cuve de mașini de spălat, oale, cratițe, grătare pentru gard, indicatoare de circulație rutieră etc.” (14). O parodie de trafic se induce din descrieri paralele de „evenimente” pe (auto)strada strămtă în pantă: copiii “rasturnându-se în scaieții prăfuiți”, căruciorul cu fier vechi tras la deal, bărbătoasa Fibra coborând “cu caruța încărcată cu ciordeală”: “Caruța derapă. Mai, mai să calce caii un copil zvăpăiat și, mai mult, să se bage-n cadrul cu stâlpi al lui Maski”. Cu o potrivă norocoasă „nevasta lui Pitașu, Rozalia” ajunsese și ea, puțin mai înainte la casă, „tragând împreună cu Pifu, baiatul cel mic, căruciorul încărcat peste măsură cu un dulap, o plasmă și o dormeză, primite de-a moaca” (5). Dar sarabanda continuă: “Cum Rozalia lăsase dormeză în fața ușii până avea să vină Pitașu, copiii își găsiră jocul suindu-se pe blatul ei, sărind ca pe trambulină, cântând și strigând” (15). În același registru al derizivității, se înscriu și alte (mini) evenimente pe „scena” ambulantă a cartierului, precum trecerea celor trei femei cărând „ploști cu apă” din oraș, episodul (de strigăte) cu Acreala bătând pe Aurica pe care o „teme” că pune la cale cu „popa ăla”, al ei, rugăciuni pentru moartea lui, sau prinderea și jupuirea dihorilor de către temutul Bișa, sub privirile uluite,

întăritate ale unei largi asistențe improvizate. În descrierea scenei, e o cruzime crescândă, prin acumulări vizuale (mănuirea cuțitului), auditive (schimbul de insulte, amenințări cu voci din audiență), tactile, olfactive (contrastul, culminant, între „mirosul greu” pentru oameni „care năvălea valuri-valuri din măruntaiele dihorului” și efectul ademenitor pentru câini, care „șoseau... încetișor...salivând”). E loc, în această Lecție de anatomie laică, pentru undă unei clipe a compasiunii: „În sfârșit, măcelarul... decupă maruntaiele abdominale ale animalutului și, lăsându-le atârnând spre căpșor, ceru un lighean cu apă” (196). Încheierea e însă o revenire a cruzimii în registrul brutal al confruntării: protagonistul își savurează triumful împachetând cu grijă „trofeul” (pieile dihorilor), tranșând autoritar chestiunea îngropării bătrânei soacre (se amână!), precum și campania de votare prin strângerea „haitei” lui numeroase în favoarea „pesedistrului”.

De altfel, cearta politică, sfârșind cel mai adesea în ciorovăiala oțărâtă, unde agresivitatea, de limbaj sau reală câștigă, e moneda de schimb frecvent uzitată în multele întruniri din “cartier”. Lideri de opinie sunt, de regulă, bătrânii „înțelepți” ai comunității: unchiul Boar, „cel mai priceput constructor de bordeie”, Beju - „cel mai răsărit din Țigănie” (instructor în cerșit și furat, dar și „povestăș”, mai tinerii discipoli atârnând fermecați de „istoriile batrânului handicapat”); ori, în plan secund – Pompil (Hornaru), „un alt bătranel uscat”, acesta din urma interlocutorul de care are nevoie Beju, ca un alt Moromete în dialog, de asta data nu la fierăria lui Iocan, ci în chiar modesta-i casă nepodită, lipită cu „lut galben”. Nesfârșitele lor dispute, pe cele mai diverse, mari sau mărunte teme, sunt antologice. Chipurile lor, schițate lapidar, lasă o impresie neștearsă în mintea cititorului.

Lumea ghetoului, Țigănia - fără nume, căci e condiția (sub)umană sim-



Dora Groza, “Geneza astrală”

bolică – ne apare ca frescă în pasta densă a realului în materialitatea lui exterioară. Scurta și strâmta vale a comunității rome e și un creuzet al schimbărilor, o moară a timpului revelator, filtru alchimic în care mutațiile, oricât de promiscue, sunt decantarea aurului incoruptibil. Numeroasele figuri care o populează fac din strămta vale a plângerilor, vaietelor, părelor, certurilor - un spațiu al așteptării, un limbo, o albie a spălării păcatelor mari și mici prin cuvânt, povestire, mărturisire.

Un spațiu analog, însă interior, e conceput pe linia analizei continuate - din prima parte a romanului - ca „voce interioară a profesorului” Dinu. Vocea analizei e orientată, în mare parte, pe relația Dinu/Frimu. Dinu se autodefinește ca unul cu „obsesia... de o viață”: „cultul lui pentru scheletul uman” (87). Model și înaintaș, Frimu e „omul care și-a vândut scheletul”. Dinu își clarifică identitatea prin încercări succesive de a-și explica fascinația pentru „idolul” copiilor și al copilăriei sale.

La o primă vedere, mobilul atracției era curajul gestului excentric, în lumea uniformizată totalitară.

O alta ipoteză, temeinic argumentată, e aceea a diferenței între model și cel ce-l urmează, primul activ, asertiv, celălalt pasiv, dependent de gestică exterioară a „eroului” preferat. Un altruism genuin îl ajută pe Dinu să-și înțeleagă „dascălul” ca „non-conformist” viețuind „în sine”, indiferent la presiunea opiniilor altora, ridicat sfidător „peste putregaiul unei lumi” a prejudecăților.

O altă fațetă ni se revelă pe înțelegerea lui Frimu ca „o prelungire a imaginii propriului său tată”, stins „mult prea devreme”. Mai mult, „prin Frimu, cei doi, tatăl și fiul, păreau că seamănă tot mai mult” (27). Așadar, pe urmele lui Frimu, excentricul secund Dinu se află în căutarea tatălui. Hamletizarea lui prelungită în preajma scheletului are conotații multiple. Între altele, vedem cum scheletul „durează” când trupul se topește, scheletul e, în sens peren, „viitorul”; este nevăzutul, esența. Contemplarea mulajului didactic stârnește imaginația personajului, într-un „nevermore” poesc, aici cu gândul la „hârca lui Frimu”, alt Yorick fascinant în „aventura” lui postumă.

Altă fructuoasă dilemă e vânzarea scheletului acuzată ca „vânzare a →

sufletului". Prilej de melancolice speculații pe tema faustică a „*pac-tului cu diavolul*” în versiune derizorie, căci comuniștii nu i-ar fi îngăduit bietului Frimu mari tentații, desfătări lumești fără limite.

Iluminări intense reies din confruntarea „decisivă” a lui Dinu (Constantin, cel constant, „echilibrat”) cu soția Areta. Soțul e acuzat, după aducerea acasă a scheletului, de intenții malefice, de „nebulie”, „jignire”. Zbuciumat între „*vocea interioară*” și disputa reală, Dinu are mereu noi răspunsuri la întrebările ei și ale lui însuși, conduse pe linia împăcării cu „*scheletul din noi*”, pe introducerea „scandalosului” în normalitate.

O scormonire a interioarelor conștiinței, evoluând înspre o aventură macabră într-un târâm al nimăului, undeva între trezie și vis e secvența distrugerii scheletului. Cu aceasta, lanțul legăturii nefaste continuă însă. „Uciagaș” de imagine, Dinu continuă procesul de conștiință: pune scheletul într-un „sicriș” pe care încearcă, fără succes, să-l îngroape noaptea, în cimitir. „Aventura” lui în spațiul dintre lumi are o valoare simbolică. E o descindere în labirint fără firul Ariadnei.

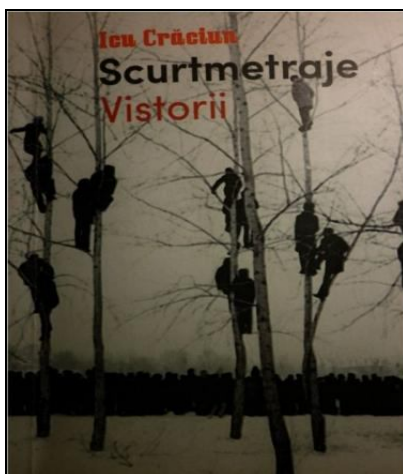
Rătăcirea în spațiu, înăuntrul și în afara cimitirului cunoscut, se dovedește o prefăcere în timp, cronofagie. Căci timpul, marele înfulecător, șterge repere majore precum lacul de sub deal, știut aievea, acum redus la un fir de apă „foarte sănătoasă”. Narațiunea lunecă pe nevăzute în umbra fantasticului.

Finalul romanului e conceput ca o *dezangajare* treptată din combustia temelor narrative puse în joc. Analiza se estompează, firele epice își reduc numărul, elementele de recuzita dispar în fundal. Rămâne spectacolul exterior – reclamațiile, „dezbaterile” înfocate ale ghetoului. Zbaterea majoră a dascălului meditativ e restrânsă la confruntarea cu „ceialți” – parinții agresivi și acuzatori, colegii coalizați împotriva-i, în frunte cu directorul Umbră (a lui) Noe.

De la revelațiile pe linia naturii omului și a vieții, se marșează înspre „greutățile vieții” exterioare, micile mizerii și pizme.

Romanul lui Nicolae Suciuc are, „*în rotirea-i dinamică, furtunoasă, sfericitatea întregului, a unei totalități epice*”.

## Povestirile lui Icu Crăciun



Notorietatea de scriitor consacrat, pe care și-a câștigat-o în ultimul timp Icu Crăciun, e efectul unui exercițiu ambițios de a-și pune în valoare potențialul său creator. Palmareșul literar al năvădeanului aflat în verva scrisului, membru al USR, cuprinde: 5 lucrări de publicistică, 5 romane cu rezonanțe sociale, un volum cu piese de teatru pentru toate vârstele și 5 cărți de proză scurtă, între care se află și cea de curând apărută la Editura Charmides, Bistrița, cu titlul *Scurtmetraje Vistorii*.

Cartea are în structura ei 16 povestiri și un buchet de 20 de texte care fac parte „dintr-o nouă specie literară, ceva ce poate fi încadrată între bancul sec și gluma spumoasă”, numindu-le *Vistorii*, după inițialele celui care le-a plâsmuit, pronunțate „vi” ca în engleză, la care a adăugat cuvântul „story”. Povestirile sunt scrise inteligent, antrenant, cu răbdare și multă atenție la detalii. Personajele provin atât din mediul rural, cât și din cel urban, cu psihologii diferite și caractere complexe, cu atitudini și comportamente mai mult sau mai puțin obișnuite. Subiectele acestor povestiri reprezintă secvențe din lumea reală sau imaginară, în care peisajul uman este alcătuit din figuri tipice luate din medii sociale diferite, detașate de ceea ce este firesc, pentru a se remarca prin senzațional, prin ceva ieșit din comun. Fiecare povestire conține un dram de înțelepciune, un cuvânt de învățătură și pe deasupra au și umor. Protagonistii sunt oameni care își urmează cu îndărătnicie destinul, cu frământări și porniri surprinzătoare, nemulțumiți și dornici de împliniri rapide, îndrăgostiți la vreme târzie, ori stăpâniți de unele vicii, bârfitori și palavragii, zeflemitori sau creduli, etc.

Cea dintâi povestire intitulată „Prietenul tatălui meu” este un dialog al autorului cu ba’ Toader din Maieru, care își amintește cu drag de tatăl său, alături de care a copilărit, „au feciorit împreună și au făcut împreună războiul”. Icu

Crăciun este receptiv la viața satului, la provocările cotidiene postdecembriste, care îi inspiră povestirea „O dramă în familie”, ce are un final tragic. Tot din această lume în care s-a născut veșnicia, fac parte și povestirile *S-a dus* și *Sticla*, în care autorul face referiri la unele credințe și obiceiuri, păstrate doar în mintea și sufletul celor bătrâni. Ciudată și inoportună este scena în care doctorul îi inapoiază lui Gavrilă Buhai sticla goală, „după ce i-a golit conținutul valoros în chiuvetă”.

Autorul prozei scurte își extinde exercițiul literar și asupra mediului citadin, dezvăluindu-ne preocupările unor intelectuali, părerile și discuțiile lor interminabile despre democrație, despre vot, despre artă, despre viață și moarte, pe care le întâlnim în povestirile *O partidă de poker*, *Încă nu*, și *Pensionarii bârlesc*. Ca un bun cunoscător al vieții dascălilor, autorul se face mesagerul celor din învățământ, mulți dintre ei slujitori de excepție ai acestui domeniu, dar știe să pună în „vârful peniței” pe carieristii și demagogii acestui sistem. O imagine potrivită pentru un film de scurtmetraj ar putea fi povestirea *Professorul*, în care Petru Nicoară își pierde mințile, îndrăgostindu-se de o studentă și, după ce este abandonat, se sfârșește într-un mod tragic. Pline de haz, dar greu de suportat pentru conducătorul auto din *Mătușile din America* sunt cicălele nevestei sale și ale celor două însoțitoare. Același umor străbate și povestirea *E-mulsia miraculoasă*. Nu lipsesc nici scenele de amor descrise în detalii rebreniene.

În acest volum, întâlnim și secvențe autobiografice prin care, autorul își amintește cu drag de anii copilăriei și ne oferă povestirea *Păstrează restul*. Ca în romanele polițiste, scriitorul devine în mod indirect anchetator în cazul crimei și jafului de la „S.C. Bradul SRL”. Viața religioasă e reflectată în lecturile: *Așteptându-l pe... popa* sau *Măicuțele*.

Din punct de vedere stilistic, Icu Crăciun se dovedește un narator de excepție, un peisagist desăvârșit, care pune miezul cuvântului pe șevaletul sufletului. Arta lui e sensibilă și emoționează. Sunt extraordinare descrierile celor trei Măguri, dar și a altor frumuseți naturale de pe Valea Someșului. Autorul se află într-un dialog permanent cu cititorul, folosind sintagme familiare: „vă sfătuiesc, vă spun, mă uit la el” și multe altele. Structura frazei e una rar întâlnită. Sunt puțini acei scriitori care își permit să lege un număr impresionant de subordonate în aceeași frază, fără să piardă logica ideii și a mesajului. Limbajul său poartă amprenta autenticității, a frumuseții lăuntrice, prin care, Icu Crăciun mai are încă atâtea de spus despre viață, în general.

**MIRCEA DAROȘI**



## Un roman al secolului al XVIII-lea românesc

Personalitatea lui Constantin Brâncoveanu, martirajul său, cruzimea sultanului care a vrut să dea o lecție celor înclinați spre *hiclenie*<sup>1</sup> au inspirat numeroși oameni de litere români. Pe de altă parte, epoca brâncovenească este contemporană cu iluminismul occidental și etalează o formă specific românească de interferență a ideologiilor occidentale tipice epocii moderne cu realitățile estului european.

În spirit postmodern, Dan Perșa se concentrează, în romanul său istoric *Cărțile vieții*, asupra unui personaj minor: Ștefan, fiul mezin al vestitului Stolnic Constantin Cantacuzino pe care manualele școlare ni-l prezintă doar ca umanist și om de litere, uitând să informeze tânăra generație că el a fost și un mizerabil delator.

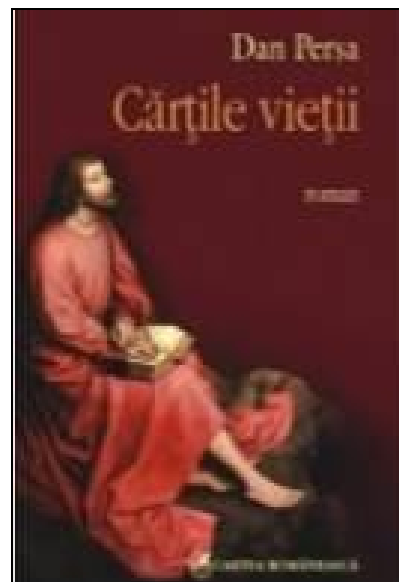
Ștefan nu e atras nici de politică, nici de studiile înalte pe care tatăl său ar vrea să îl vadă făcându-le. Ștefan vrea, pur și simplu, să își trăiască viața, cu alte cuvinte să primească mesajul de "bucurie a lumii fericită să lenevească în acea lumină aurie și mângăiată de vânt, de diferențele de temperatură ale aerului unduios și boarei. Regreta că nu se trezise în zori, ca să soarbă de pe frunzele lăcrimioarelor mazărice de rouă" (11). Tatăl său, ambițios, cât pentru amândoi, îl va așeza pe tronul Țării Românești cu prețul unei uriașe ticăloșii. El îl va pârî pe Brâncoveanu la Poartă că e *hiclean* și va unelti chiar pieirea lui deși voievodul îi era rudă, prin legământul de naș. Ștefan are alte visuri. Ar prefera să fie "povestaru, pentru a pune în cuvinte și fraze viața aidoma unui fluviu mîlos și mînos..." (24).

Brâncoveanu însuși, e descris ca un uneltitor, un trădător obsedat de bani și putere. Doamna Marica este urâtă, sgărțită, dar bună administratoare a averilor domnești pentru că știe că doar banul îl ferește pe soțul ei de capugi. Iar la o adică, va putea cumpăra o brumă de siguranță pentru familia ei.

<sup>1</sup> Trădarea suzeranului, deci a sultanului, potrivit dreptului feudal.

Autorul preia din realitatea istorică atmosfera de intrigi, lupta aprigă pentru putere, respectiv pentru tronul Țării Românești. După martiriul brâncovenească, "Ștefan domni doi ani și într-al treilea fu mazilit și descăpăținat de turci" (74). Planurile temporale se combină potrivit capacității paranormale a personajelor, cu precădere a Stolnicului, de a depăși moartea personajelor sale, parte din curgerea normală a timpului. Moartea, trecutul fertilizează prezentul care crește precum bobul de grâu din holdă. Stolnicul privește "cum moartea lui se soarbe în curgerea vieții ca un fluviu mîlos, somnolent și magnific, ce sigur ajunge la țintă și cară pe malurile lui fecund cernozium și ține pe maluri mănoasele holde" (74). Șarban Cantacuzino, la rândul lui, "se văzu culcat cu fața în sus, îngropat în păduri și fânături și pe jumătate transparent, ca și când nu ar mai fi făcut parte pe de-a-tregul din lumea aceasta..." (80). Domnul devine una cu propria țară prin moarte și în moarte.

Orice roman istoric cu pretenții măcar de nivel mediu, trebuie să se bazeze pe o solidă documentare. Romanul lui Dan Perșa nu face excepție de la această regulă de aur. Informația istorică, extrem de bogată, legată nu numai de evenimente de marcă, dar și de viața de fiecare zi, se traduce prin lungi și savuroase enumerări pe care autorul se complăce în a ni le oferi, precum un ghid bine pregătit. Cu precădere, este invitat cititorul a se împărtăși din bucatele cu care se înfruptau privilegiații vremii. Iată, de exemplu, meniul unui prânz al Stolnicului Constantin Cantacuzino: "un clapon prăjit, salată verde cu roșii și castraveți și ulei, hrean abia dat prin răzătoare și dres cu două picături de oțet amestecate cu miere de stup, un pahar cu lapte de vacă, o cafetieră cu peltea de gutui zaharisită, două bomboane fondate făcute după o rețetă de giugiuc trimisă de Mustafa-pașa sarsaschierul, prietenul tainic al stolnicului..." (51). Aceeași plăcere a detaliului istoric o deslușim în descrierea veșmintelor personajelor – un alt domeniu obligatoriu de studiat pentru un autor de romane istorice. Cum altfel s-ar putea obține măcar o brumă de culoare și pitoresc istoric? Iată, de exemplu, descrierea veșmintelor occidentale alese de stolnic pentru o importantă întâlnire politică internațională: "Pantaloni sășești de călărie din



postav, strânși pe gambe și bufanți la pulpe, o cămașă neagră cu pieptul brodat, o jiletcă cu găitane și o pălărie neagră cu pieptul brodat, o jiletcă cu găitane și o pălărie neagră așezată un pic pe sprânceană" (64). Autorul preia de la mari înaintași într-ale romanului istoric – mă gândesc la Sadoveanu ori Barbu – plăcerea enumerărilor bazate pe o documentare solidă. Aceste lungi înșiruri ne introduc în epocă și creează așteptarea unui depășiri a contingentului istoric. E un soi de catharsis care vine dintr-un prea plin al detaliului material. Iată, de exemplu, puzderii de arme: "maldăre de bricole, praștii, arcuiri, ghioage, javeline, panganete bune de pus la țevile sânețelor, hangere, rapiere, pale, toporiști și barde, revolvere, săcălușe, ghiulele și gloanțe" (181-182) sau de parale: creițari, denari, carboanțe, ași, firfirici, copeici, coroane, dioboli, stâlpari, funducii, husași, groșițe, leite, icobari, iuzluci, piaștri, țechini, sorcovăți, stateri, zgripturoi, rubii, talanți, șustaci, scuzi, rupii, ba chiar și o pungă de patașce și o pungă de sfați" (188-189).

Păcat de finalul romanului, cam forțat și neconvingător! Introducerea scribului în narațiune (procedeu postmodern!) nu salvează trama. Evocarea istorică eșuează într-o viziune pacificatoare a unui viitor în care trenul suieră traversând câmpiile valahe, iar Ștefan își strigă celebrul său tată într-o posteritate din vârful cerului.

**MIHAELA MUDURE**

Dan Perșa, *Cărțile vieții*, București, Cartea românească, 2009.

## O paradigmă ludică și parodică

Scriitorul vâlcean **Puiu Gheorghe Răducan** continuă să vină cu noi argumente în favoarea convingerii noastre că este un creator pe cât de talentat și polivalent, pe atât de fecund și prodigios, care are de pe acum o bibliografie impresionantă, bogată și de o rară diversitate, ce însumează cincizeci și trei de volume de poezie, proză, teatru, eseistică și publicistică literară.

Noua sa carte, purtând titlul **Cartierul ascuns**, se înscrie în perimetrul statutului estetic al prozei fantastice, este, de fapt, o povestire fantastică de o mai amplă întindere narativă, în care fantezia și inteligența artistică a autorului construiește epic, în planul imaginarului, din perspectivă și cu substanța existențialului, a realității imediate. Fabulosul, de factură folclorică, tradițională, își situează geneza la interferența realului cu fantasticul.

Titlul – „Cartierul ascuns” – este o inspirată metaforă a cimitirului, a „lumii cealalte” sau „de dincolo”.

Pentru că subiectul povestirii este pe cât de simplu, pe atât de ingenios și original. Nea Ion cel mult iubăreț este urmărit, împreună cu numeroase alte personaje din comunitatea din care face parte, și în „viața” lui „de apoi”, ascunsă sub lespezile grele, măhnite, din cimitir, fapt ce obligă la organizarea substanței epice a cărții în două părți distincte, corespunzător celor două „lumi” pe care le evocă.

În ambele secvențe ale admirabilei sale povestiri fantastice, Puiu Gheorghe Răducan face risipă de fantezie și imaginație, de remarcabile, nebănuite disponibilități satirice și, mai ales, umoristice.

Împrumutând foarte multe dintre ipostazele, tehnicile și modalitățile de expresie narativă, proprii povestitorului popular, discursul epic din „Cartierul ascuns” este unul prin excelență colocvial, de o genuină, fermecătoare oralitate, frecvent și intens, hotărâtor nuanțată/ marcată de accente satirice și umoristice de calitate, de

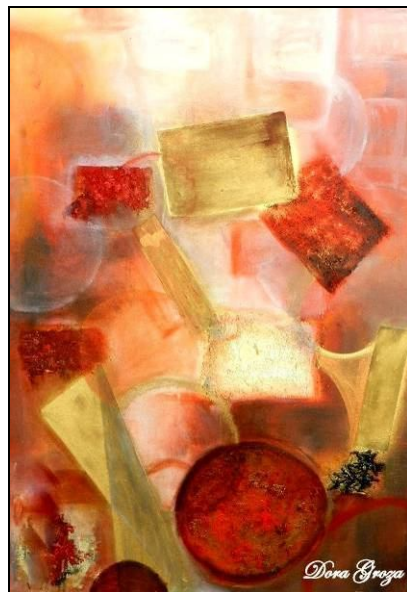
finețe și rafinement aluziv. Comical este, în primul rând, la Răducan, unul de limbaj. Cititorului i se oferă o veritabilă „comedie a limbajului”, cum scria undeva, în monumentală sa operă „Scriitori români de azi”, marele critic și istoric literar Eugen Simion.

Un savuros, suculent, expresiv spectacol lingvistic, caligrafiat, în manieră folclorică și într-un registru ușor arhaic și dialectal, în limbajul unor oameni simpli din universul încă tradițional al unui sat vâlcean.

Arta și talentul autorului se fac simțite în modul inteligent și subtil în care izbutește să potențeze, să nuanțeze oralitatea frustă, expresivitatea discursului său epic cu truculențe verbale, cu jocuri de cuvinte semnificative, revelatoare, cu calambururi, (rebusistice) ligamente, cu poante sau formulări frizând paradoxul etc.

Toate acestea plasate, în mod evident, sub semnul benefic al ludicului, ca și nenumăratele nuclee anecdotice, cu valoare estetică de farse inteligent regizate către un final cu totul surprinzător și, prin aceasta, generator de accente/ momente agreabile, de comic eruptiv, contagios, de situație.

La care se adaugă semnificativ și valențele satirice și umoristice ale unei savuroase onomastici, alcătuite, în principal, din porecle hazlii, pitorești: Pălămidă, Vulvuzel, Bobocel, popa Fleașcă, a lui Clopotniță, Mitică-al lui Zgâita, Mimos, Veta lui



Dora Groza, „Geometria sufletului”

Puiu Răducan

### Cartierul Ascuns

(pamflet)



Arpagic, Gabriela lui Sarma, Mișu al lui Taifun etc.

De remarcat și talentul autorului de a configura succint, spontan, cu naturalețe, doar din câteva linii (cuvinte, sintagme, propoziții) schițe de portret ale unor personaje ce se rețin, pregnant individualizate.

Partea a doua a cărții, dedicată „vieții de dincolo”, din „lumea cealaltă” evidențiază, la rândul ei, toate aceste virtuți expresive ale discursului narativ, dar substanța sa epică este abordată și transfigurată artistic în registru în exclusivitate parabolic și simbolic, care o metamorfozează, în final, într-o remarcabilă parabolă existențială, care vizează cu multiple trimiteri directe, incisive, moravurile și năravurile societății noastre, de dramatică tranziție, situată nefast sub zodia „capitalismului sălbatic”.

Mai simplu și mai apăsat spus, imaginea „lumii de apoi”, imaginată și propusă cu o efervescentă, prodigioasă, dezlănțuită fantezie de către autor este imaginea societății de azi, parodiată cu rară, contagioasă vervă umoristică și satirică.

Ușor sesizabilă, de asemenea, mutarea accentului de pe umor, pe satiră socială, registrul de expresie al celei de a doua părți a volumului îmbogățindu-se consistent, vizibil, cu vitriolante, corosive accente pamfletare.

Volumul „Cartierul ascuns” rămâne un experiment izbutit al scriitorului Puiu Gheorghe Răducan.

VICTOR RUSU

O carte scrisă e asemenea unui copil pe care l-ai adus pe lume și pe care îl iubești nespuns, e o părticică din tine, ni se destăinuie **Dorina Stoica**, poeta înduhovnicită, „moralista cu vervă satirică“, eseista sensibilă și cititoarea asiduă, ce soarbe cu nesaț slovele confrăților.

Îndrăgostită iremediabil de cărți, în care caută „energia“ celor ce le-a scris și „picătura de sacru“, ea e ferm convinsă că între file „stă ascuns un suflet“ pe care merită să-l descoperi și tocmai de aceea își părăsește nu de puține ori propria lume, intrând în intimitatea autorilor și întârziind „pentru un timp acolo“, răgaz suficient pentru a încerca să fie „altcineva“ și a descoperi, mai totdeauna, „acel grăunte de credință, acea rază de lumină dătătoare nu numai de speranță, ci de certitudine că omul se află mereu sub aripa protectoare a Divinității, ce lucrează direct sau prin îngerii săi veghind la triumful binelui, al vieții și al luminii“.

Sesizând din propria experiență că „Acum, nu publicarea cărții e o problemă, ci să o citească cineva de la un capăt la celălalt și să scrie o recenzie ori câteva rânduri despre ea, să se dea un semnal editorial măcar“, că „Părerea unui critic literar recunoscut e vitală“, dar și că, din păcate, „puțini dintre acei care publică pentru prima oară o carte au parte de evaluări avizate“, poeta bârlădeană s-a gândit să ia taurul de coarne și, recenzând cărțile primite, să scoată **Lumina din cuvinte** (Ed. Corgal Press, Bacău, 2017) și să o dea mai departe.

Deși recunoaște că nu are „competența necesară pentru a elabora aprecieri“, cea ce se consideră un „colecționar de suflete frumoase ascunse în poezii“ se apleacă minuțios asupra paginilor, considerând că „fiecare carte merită să se scrie câte ceva despre ea“ și nu numai pentru că autorii au trudit la elaborarea ei, ci mai ales pentru că fiecare în parte e imposibil să nu transmită un mesaj, o idee, un fapt demn de interes.

În pofida celor declarate, condeiul său vădește, totuși, un anume exercițiu critic, judecățile de valoare având acuratețe și prospețime, dar trădând și o empatie instantanee cu mulți dintre cei pe care îi comentează, chiar dacă pe unii nu-i cunoaște decât de pe rețelele de socializare sau din mediul virtual, unde și ea e foarte



prezentă, fie cu creații literare, fie cu comentarii bine apreciate de lectori.

Acest din urmă aspect i-a dat, de altfel, curajul de a-și reuni în pagini de carte eseurile critice și cu toate că unele au fost scrise cu „un soi de sfială“, ca în cazul comentariului pe marginea volumului „Poemele ființei“ de Ioan Romeo Roșianu, în majoritatea dintre ele lectorul va găsi nu doar „mărgăritarul credinței și lupta dintre sacru și profan, Lumină și întuneric, moarte și viață“, ci și aprecieri pertinente, demne de pana unor critici exersați, care pot fi oricând preluate de autori și inserate în grupajele de opinii aferente cărților publicate.

Spre deosebire de aceștia, nu de puține ori reci și obtuzi, Dorina Stoica trăiește uneori fiecare secvență a cărților comentate, mai ales că unele o ajută să se definească (*Nu sunt critic literar, nici filolog, nici măcar coleg de breaslă cu poeta, ci doar o pasionată de lectură, un mânuitor al condeiului, o consumatoare și creatoare de poezie. Cred că orice om are dreptul să se manifeste prin artă dacă simte nevoia să o facă, lăsând în urma sa o dovadă a trecerii sale pe Pământ, fie doar și numai pentru cei din neamul său. Am căutat să pătrund în universul poetic al vasluienei stabilită pe meleaguri elene, medicul Anna Nora Rotaru, „cu pași de porumbel“ ca să nu-i tulbur armonia întregului la care ne-a făcut părtași, citind cu sufletul, așa cum numai un poet poate citi poezia altui poet și cu întreaga considerație ce se cuvine a o da truditului în cele încântătoare pentru iubitorul de frumos.*), să se raporteze la propria creație sau îi trezesc amintiri nostalgice (*Cartea doamnei Roxana Galan cuprinde în ea toate trăsăturile amintite mai sus. Pentru mine a fost o mare bucurie să aflu că printre autorii din orașul nostru există și un scriitor de piese de teatru. Am citit*

cu mult interes aceste scurte scenete scrise pentru copii, educative, și ușor de interpretat. Mi-am adus aminte de vremea când, elevă fiind, am făcut parte din grupa de teatru. Ne plăcea atât de mult, încât continuam să ne jucăm de-a teatrul și în afara școlii, undeva prin Cotul Negru. Acolo era o sală cu scenă și cortină, cu bănci, un fel de club de cartier, unde când nu erau ședințe, noi, copiii, aveam voie să facem repetiții ori să dăm spectacole improvizate.

Mai aproape de genul liric, eseista consideră că poezii sunt „ființe speciale, așezate cu un scop doar de Dumnezeu știut la granița dintre teluric și astral, trăind în ambele stări, sfidând sau doar oglindind într-un mod aparte ipostasurile aceleiași realități“ și că „poezia e ca vinul, trebuie degustată, interpretată pentru a-și dezvălui înțelesurile“, însă asta nu o împiedică să se apropie cu aceeași deschidere și trageră de inimă și de alte specii literare.

Pentru Dorina Stoica, a citi o carte „înseamnă să pătrunzi în universul tainic al unui om, să deschizi o ușă în spatele căreia cineva respiră, gândește, se revoltă, iubește, suferă. Trăiește! Dar nu oricum.“ Fascinată și, de câteva ori, „copleșită de tăria cuvântului“, ca în cazul poemelor Mihalei Aionesei, de pildă, e gata să facă „un pas înapoi“, de teama că nu se va ridica „la înălțimea scrisului“ acesteia, dar de fiecare dată găsește resurse să meargă mai departe și citește, pagină cu pagină, până la capăt, bucură să ajungă la „Dumnezeul din miezul acestor poeme religioase atipice“ sau la Cel cuprins în cuvintele simple ale monahului Proclu Nicău, din „Lupta pentru smerenie și pocăință“, cartea apărută la Ed. Aragona, ori la profunzimea sufletului unui autor precum Ion N. Oprea, al cărui „jurnal intim, făcut public din dorința de a prezenta un mod frumos de a trăi cu fruntea sus, cu Nădejde, Credință și Dragoste de oameni ...“ a încântat-o.

Așa cum remarcă și scriitoarea Cezarina Adamescu în prefață, „A spune criticii o astfel de lucrare, nu este propriu-zis o validare obișnuită, ci un îndemn și un prilej de recunoștință pentru scriitoarea care și-a drămuț în așa fel timpul creației sale, încât a găsit vreme și disponibilitate pentru lucrări diverse, din spirit de prietenie și respect pentru cei care creează“.

V-o recomandăm, la rându-ne, cu căldură, nutrind speranța că ne vom reîntâlni, cât de curând, cu o nouă lumină din cuvinte.

CORNEL GALBEN

# Plăcerea lecturii

Piesa de rezistență a cărții are un titlu adecvat (*În căutarea senzaționalului*) pe care autorul studiului îl onorează însă pe baza elementelor din „dotare”, cunoștințele teoretice cu care operează, impresionat de demersul autorilor (Mircea Nedelciu, Adriana Babeți, Mircea Mihaieș) romanului *Femeia în roșu*, pe care-l analizează cu știință și responsabilitate. Pune astfel, în evidență conceperea cărții prin raportare la specificul romanului optzecist la care Mircea Cărtărescu remarcă un principiu nou, cel comercial, implicarea cititorului în actul povestirii, reconstrucția destinului unui personaj, precum și procesul acestei reconstrucții; nu în ultimul rând reiterează o altă caracteristică a prozei moderne și anume „desolemnizarea” discursului narativ, despre care vorbește Matei Călinescu (*Cinci fețe ale modernității...*, 1995) – acestea pentru economia studiului, dar și pentru cititor (Vasile Vidican *Itinerarii critice*, 2015). Revelarea metascrierii și consecințele acesteia sunt clar formulate la încheierea studiului. Documentarea în baza căreia se face analiza romanului și se emit opinii, e o dovadă a exigențelor unui atare demers, pe care autorul studiului îl rezolvă într-un mod profesionist, dar permițând cititorului să acceadă împreună în „descifrarea” structurii complexe de elaborare, a experimentului celor trei autori ai romanului.

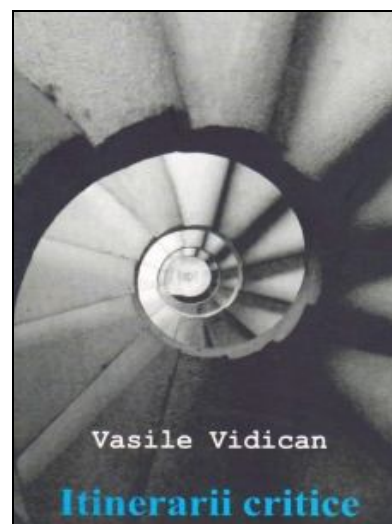
Referindu-se la *Ediția critică a Operelor lui Pavel Dan*, Ed. Eikon, 2012 îngrijită de scriitorul Aurel Podaru cu un *Studiu introductiv* semnat de criticul Andrei Moldovan, autorul recenziei argumentează – fapt important – motivul pentru care a scris despre această amplă lucrare, anume tendința sesizată în ultimul timp, de punere sub semnul întrebării a utilității edițiilor critice și subliniază oportunitatea cărții prin imaginea completă asupra operei prozatorului ardelean pe care-o oferă cititorului prin reafirmarea importanței scriitorului și a operei, precum și ca un punct de plecare pentru o exegeză literară pe care criticul o schițează. Se cade să menționez și cele câteva cuvinte de

reverență binemeritată pentru munca lui A.Podaru, activitate care așa cum se-ntâmplă adesea „este trudnică și aproape niciodată răsplătită.” (p.33)

A vorbi despre aprecierile unui critic la o carte de critică a unui alt critic... e un demers hazardat, de-aceea mă voi limita la a cita concluzia lui V. Vidican că prin *Coșbuc sau lirismul pragurilor*, 2012 semnată de Andrei Moldovan, nu se dorește o reevaluare a liricii coșbuciene, ci doar o statornicire a valorii acesteia. Fapt dovedit și de comunicările și interesul față de opera poetului, prilejuite de aniversarea a 150 de ani de la nașterea acestuia.

Scriind despre *Un om fără aripi*, 2009, de Olimpiu Nușfelean, criticul încearcă să demonstreze că recentele proze nu reprezintă o pauză/ suspendare a poeziei autorului și că în paginile cărții e prezent fabulosul, iar în textul narativ este inserată metafora, de unde o cumpătată „descendență vianiană”... Lumea reală văzută de autor și refuzul de îndepărtare la nivel tematic de real sunt considerați de critic elementele care indică „direcțiile formei povestirilor lui O.Nușfelean” (p.56) iar în ceea ce privește construcția povestirilor și a sensurilor acestora, el remarcă o maturizare a creațiilor din volumul recenzat, în sensul vectorizării lor spre interiorul ființei, comparabil cu cărțile precedente și ele de o reală valoare artistică. Lucru la care subscriu.

Așa cum îi șade bine unui critic, V.Vidican e atent atât la cărțile debutanților precum și la ale celor deja consacrați, în special în creația prozastică. Astfel, consideră promițător romanul *Agenția*, 2013, al tânărului Cristian Ardelean, la care remarcă „Detășarea textului de patosul livrescului, scrierea cât mai apropiată de spunere și, implicit de trăire.” – mize, de altminteri, ale noii literaturi. În comentarea ultimului roman al regretatului Gheorghe Crăciun, *Femei albastre*, 2013, analistul se oprește nu doar asupra complexității volumului, acea eternă poveste a „straturilor și substraturilor, a sondării dincolo de aparențe” (p.74), dar remarcă și faptul că volumul constituie „o formă de experiment romanesc”, o căutare a indicibilului. Analiza dovedește o bună cunoaștere în general a operei lui Gheorghe Crăciun, romancier și teoretician literar de prestigiu. Recent a apărut *La Poupée russe*, (traducere în



limba franceză de Gabrielle Danoux, éditions Maurice Nadeau, 2017).

Ceea ce lectorului obișnuit poate să-i scape, este faptul că Laura și Liana (*Micile sirene*, 2011, Dan Rebreanu) „nu își povestesc, ci se povestesc una celeilalte” (p.110), ca într-o piesă de teatru. (Dan Rebreanu este și autorul unei piese de teatru *Cocoșul de tablă*, care-a fost reprezentată, în stagiunea 1975/1976, la Târgu-Mureș, Brașov și Piatra Neamț). Criticul sesizează în carte mesajul despre importanța conversației, a mărturisirii, ca o salvare a umanului.

O altă carte care nu poate fi ignorată cu atât mai mult cu cât în paginile ei întâlnim personaje mai de demult cunoscute este și rămâne *Profetul de la Duba*, pun în paranteză autorul să nu se-(n)creadă că el ar fi *Profetul*, (Virgil Rațiu) de fapt un personaj printre personajele sale, precum C-tin Vieru cel *virgin*, *Alfonz*, ori – cine știe?... *Tata* (tuturor) *Luca*, tipi, despre care V.Vidican zice că ar merita să se scrie „un studiu aplicat”. De ce nu și despre finalurile care alături de „anumite întâmplări/situații, țin în mod clar de umor?...”

Numărul cărților recenzate este mult mai mare (mai amintim: *Lunetistul*, 2013, Marin M.Hondrari, *Demonul confesiunii*, 2009, Radu S. Ruba, *Gradele de comparație*, 2013, Icu Crăciun) și trebuie să spunem că nu-i ușor lucru să scrii despre autori contemporani unii cunoscuți, alții amici, cum îndeobște nu-i ușor să formulezi judecăți de valoare asupra oricărui lucru... Într-o manieră în care formulările savante se →

IULIAN DĂMĂCUȘ

# Cuvântul și Cuvântarea

Lectura unui jurnal de scriitor dezvăluie, nu de puține ori, laboratorul și zbaterea aceluia care caută calea de transformare a fantasmelor, a visurilor, în plâsmuirile de hârtie...

Dacă Maiorescu apare tenace, construindu-se riguros, Mihail Sebastian, frânt, dar neînfrânt de o societate aberantă, Fănuș Neagu scrie "cu fața ascunsă"<sup>1</sup>, parcă timid, despre întâmplările vieții sale, începând doar cu 2002.

Cu siguranță, un demers desfășurat pe parcursul mai multor ani ar fi relevat mult mai multe detalii semnificative despre viața omului-scriitor, dar cu atât mai dramatică este confesiunea din aceste două cărți\*, cu cât surprind pofta de viață, pasiunea pentru Cuvânt, dar și finalul călătoriei existențiale.

Familia, prietenii, spațiul drag, Gradiștea și Brăila natale, lecturile, planurile de lucru, toate se lasă dezvăluite cititorului. Nu lipsesc paginile delicate în care, cu știutele și neștiutele lui detalii metaforice, Fănuș Neagu trăiește emoția în fața grandorii naturii, mărturisind: "Aștept zăpezile, Crivățul, duhovniceasca lor cădere. Ce curat își numără anii pădurile! E aspră mângâiere își dorește câmpia" sau "Săni și lupi. Salcâmi vuind. Detunări în gheața râurilor, vulpi ieșind la furat."(p 204, I)

Alteori, copleșit de sfială, cu un sentiment apăsător al tristeții, după ce recitește versurile confratelui său într-ale nemărginirii, Esenin, Fănuș Neagu își spune nefericirea: "Și mi s-a făcut amar cu otravă-n suflet. (...) Simțeam, lângă cutia de conserve întregită iubirii cu o floare,



că inteligența lumii e în scădere, beată de votcă, fără de suspine..."(p 63, I)

Jurnalul, însă, este și oglinda spaimelor cu care se luptă, tensionat, artistul; variantele de lucru, crizele creației, opintirile depășirii lor, toate se regăsesc în sinceritatea unor observații pe care artistul nu le ascunde, nu le măsluiește: "Cumplit de greu am deslușit cheia, tonul, ființa personajului. Totul s-a transformat în mintea mea: dramaturgul a cedat și a intrat în alambicul povestitorului."(p 5, I), "De ce mi-oi fi amanetat viața Cuvântului?"(p 72, I) sau „Sunt un povestitor prin excelență, pentru că oricâte încercări fac nu mă pot ține la distanță de text. Mă atrage acel ceva pervers din ambiguitatea cuvintelor..."(p 84, II).

Deși boala se instalase de ceva vreme, tenacitatea cu care Fănuș Neagu nu vrea să îi cadă pradă este mult mai evidentă în volumul al doilea: „Mă apropii de sfârșitul Jurnalului. E cazul să cobor în fântâna cu apă sălcie, să beau o gură și să spun: de-a lungul acestor multe pagini am ronțăit alune prăjite-n miere, și mi-am lăsat gândurile să curgă slobod, având grijă ca tălăzuirea lor

confuză, asemănătoare cu a florilor din nopțile de primăvară/toamnă să nu apropie somnul de geana lectorului. Nu dețin supremația niciunii adevăr, așa că nu veți da peste o gârlă de perle, ci doar peste simple însemnări de lucru, mărturisiri ale îndoielilor, expresii ale durerii, câteodată țipete înjunghiate, scurte îmbrățișări cu umbra lumii, răbufniri ale dragostei pe care o port pământului, vieții și limbii române".(p 203)

Preocupat de lectură, neabandonând-o nicidecum, iscodește și formulează concluzii suficiente de percutante despre autori precum Sadoveanu, Nabokov, Virginia Woolf, Gorki sau Viktor Erofeev sau despre pictori ca Tizian.

Deloc bizar este faptul că Jurnalul și romanul "Asfințit de Europă, răsărit de Asie" - simultane ca act creator - au prelungit miraculos viața scriitorului, de parcă era necesară, înaintea Trecerii, împlinirea, completarea destinului, iar confesiunea-destinată publicării-o imensă responsabilitate față de lectori.

Mozaic despre supraviețuire, blândețe și tensiune, naivitate și tenacitate, album al amintirilor care trebuie aduse întru veșnicie (uneori cu accente triste, despre viața politică!), Jurnalul analizează destinul artistului care știe că: „Luxul de a scrie frumos se plătește cu viața. Mult prea scump”(p. 67, II).

MARIOARA NOVAC

<sup>1</sup> Neagu, Fănuș, *Jurnal cu fața ascunsă*, Editura Semne, București, 2004, (vol I);

Neagu, Fănuș, *Jurnal cu fața ascunsă*, Editura Muzeul Național al Literaturii Române, București, 2013, (vol al II-lea)

## PLĂCEREA LECTURII

→împletesc fericit cu claritatea, iar mesajul devine accesibil, cum și profesia de magister o cere, V. Vidican pune întotdeauna în evidență calitățile textului, dar printre rânduri se ghicesc și - nespuse - nemulțumirile ochiului vigilent al criticului.

Cum „nu e om să nu fi scris o poezie”/proză, desigur că-și va fi încercat și domnul profesor

condeiul; stilul colocvial al unor pagini ne-ar îndreptăți s-o credem, deși autorul nu se laudă... În alt plan, calitatea *Itinerariilor*, îndreptățește proiecte și mai ambițioase.

Când vorbește de bătrânețe, lui Andrei Pleșu îi face plăcere să citeze o vorbă de duh a unui psiholog american, James Hillman, care a scris o carte întreagă despre bătrânețe: „A fi bătrân e o aventură. Să ieși din cadă și să ajungi la

telefon sau pur și simplu să cobori câteva trepte implică tot atâtea riscuri ca o călătorie prin deșertul Gobi, călare pe o cămilă.“ Având pe masă cartea (Premiul pentru debut al Ed. „Școala Ardeleană”) profesorului Vasile Vidican, mi-am zis că la această „aventură” zilnică (din care înveți ca din orice aventură...) de ce n-aș adăuga și citirea unei cărți de critică literară?...

## Cronica literară – publicistică

# Floarea rromă

**Prof. Gheorghe Sarău**, un neobosit promotor al culturii rrome din România, publică la Ed. Vanemonde, București, 2016, un excepțional album intitulat **Floarea rromă (I rromani luludî)**, cuprinzând, așa cum precizează în subtitlu, "55 de exponenți rromi din România, decedați după 1989".

Cartea aparută în condiții grafice deosebite (154 p. format A4, hârtie cretată, cu coperte cartonate, în condiții de policromie în întreaga carte etc.) este un dicționar al celor mai proeminente personalități ale acestei etni, personalități care, practic, au fost contemporane cu noi.

Motivația autorului este una fără echivoc și apare în *Prefața* acesteia: "Am pornit în această întreprindere cu gândul de a salva ceva din ceea ce s-a consemnat în ultimul sfert de veac despre unii exponenți rromi și din ceea ce mai reține memoria colectivă, din ceea ce ne mai amintim fiecare dintre noi, cei care i-am cunoscut ori am aflat despre cei 55 de rromi mutați, după 1989, din această lume".

Este o încercare reușită de a arăta etnicilor rromi, cât și românilor (cartea fiind bilingvă rromă și română) "contribuția adusă de personalitățile rrome la patrimonial cultural și științific comun din spațiul geografic românesc".

Ea cuprinde biografiile acestor personalități (însoțite de o serie de fotografii semnificative), albumul fiind structurat pe diverse domenii de activitate, acolo unde aceștia au activat preponderent, cu rezultate semnificative: *muzică, teatru-divertisment, literatură, învățământ, religie, medicină, sport, ofițeri, lideri și activiști cunoscuți la nivel internațional și național și lideri și activiști cunoscuți la nivel național*.

Amintesc câteva nume: Ion Voicu, Marcel Budală, Ionel Budișteanu, Gheorghe Lambru, Marin Petrache Pechea, Romica Puceanu, Johnny Răducanu, Ștefan Ruha, Alexandru Țitruș, Ion Cioabă, Florin Cioabă etc;

Printre personalitățile rrome din album, la domeniul Literatură, se

regăsește și poetul Ștefan Fuli (1950-1995), cel care "lovit de o stare depresivă a inutilității", a încercat să se sinucidă cu sodă caustică (era în 17 decembrie 1994), ca apoi, după o lungă și grea suferință, pe un pat de spital din Tg. Mureș, să se stingă din viață pe 28 martie 1995, fiind înmormântat în satul Adămuș, la 3 km de Târnăveni, acolo unde își avea domiciliul.

Ștefan Fuli a lucrat ca muncitor în Combinatul Chimic din Târnăveni (Secția Carbid), dar și ca fochist la Liceul Industrial de Chimie din localitate.

La 37 de ani a terminat Liceul Industrial Agricol din Jidvei, jud. Alba, în condițiile unei familii numeroase (soție și 4 copii) și a unui trai foarte modest, într-o casuță sărăcicioasă.

A fost membru al Cenaclului literar "Tudor Arghezi" din Târnăveni, care din 1990 și-a schimbat denumirea devenind Cenaclul "Elena din Ardeal".

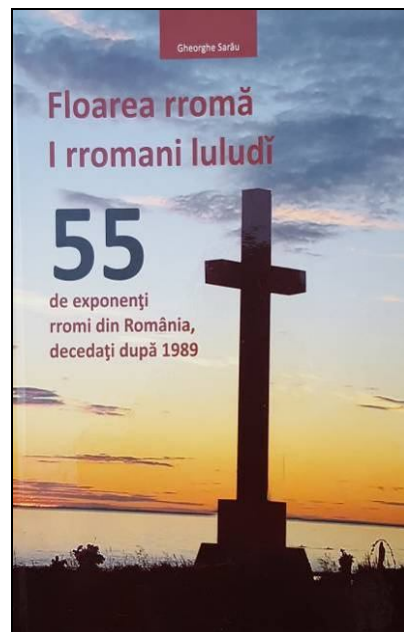
Datorită d-lui dr. ing. Vasile Cerghizan, directorul S.C. Carbid-Fox S.A. Târnăveni, Ștefan Fuli reușește să publice volumul de versuri *Aproape-departe*, Ed. Tipomur, Tg.Mureș, 1993.

Referitor la acest debut, Rimmel Francisc, redactor la ziarul de limbă germană *Allgemeine Deutsche Zeitung für Rumänien*, în articolul "Un poet rrom", în numărul din 5 martie 1994, menționa că Ștefan Fuli e "primul din etnia lui, cel puțin în ultimii 50 de ani, care poate prezenta un volum de poezii de sine stătător" și că el "s-ar putea să devină speranța poeziei rromilor din România".

Al doilea volum al lui Ștefan Fuli, intitulat *Calvarul rugului*, Ed. Nico, Tg. Mureș, 2008, a fost publicat post-mortem, prin eforturile editoriale și financiare ale scriitorului Nicolae Băciuț (apărând în trei ediții: 2008, 2013 și 2016).

De altfel, Nicolae Băciuț a fost și cel care i-a și dat talentatului poet o deschidere națională, prin propunerea făcută (și acceptată) ca numele acestuia să fie atribuit Concursului Național de Creație Literară în Limba Rromani.

Astfel, începând de la prima ediție din 2012, din jud. Brăila, și până la cea mai recentă, din anul acesta, de la Buzău, Concursul Național de Creație Literară în Limba Rromani se numește "Ștefan Fuli".



În anul 2013, cea de a II-a ediție a avut loc la Tg.Mureș și în Adămuș, satul unde a locuit Ștefan Fuli.

Aș mai menționa faptul că în urma propunerii făcute de subsemnatul, prin Hotărârea nr.35 din 20 septembrie 2001, Consiliul local Adămuș a aprobat schimbarea denumirii străzii "Înfundată" (stradă unde a avut poetul domiciliu) în **strada "poet Ștefan Fuli"**, festivitatea atribuirii noului nume având loc în data 28 martie 2002, la 7 ani de la trecerea poetului în neființă. Pe lângă subsemnatul, de Ștefan Fuli au mai scris: Nicolae Băciuț, Doru Mureșan, Ana Cosma, Dumitru D. Silitră, Zoltan Demeter etc.

Pedant, foarte politicos cu toată lumea, îmbrăcat mereu curat, în "același" costum gri, Ștefan Fuli a trăit într-o lume plină de prejudecăți, plină de sechelele unei gândiri, venite parcă din alt secol.

În venele lui "sângele creol" dansa "fandango", după cum mi-a și mărturisit! Și a plătit tribut acestei lumi cu propria viață.

Pe volumul de debut Ștefan Fuli îmi scria: "Poezia pentru mine este totul, când nu poți avea nimic. când acest nimic forțează pântecul transcendenței, în mine se naște poezia din truda disperată a gândului..."

Să-i păstrăm amintirea vie nefericitului poet și să-l felicităm pe prof. Gheorghe Sarău, pentru această Reușită cu R mare.

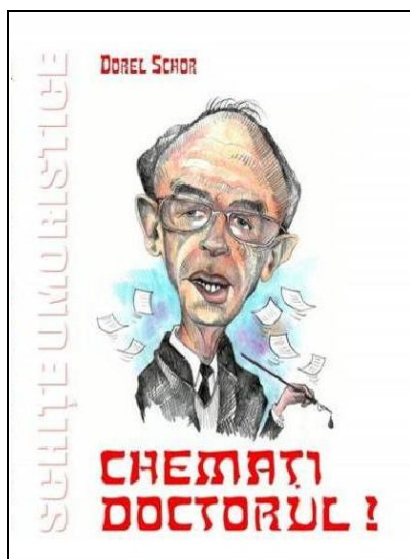
**RĂZVAN DUCAN**

# TERAPIA PRIN RÂS

Ca să vezi! Sub stricta priveghere a dragului nostru prieten din Sydney, poetul, prozatorul și publicistul George Roca, patru graficieni de renume planetară, doi din Israel (Edy Mattes și Andy Ceaușu) plus doi din România (Costel Pătrășcan și Constantin Ciosu), la care adăugăm și o excelentă fotografie a talentatei Natalie Schor, se adună în jurul povestirilor lui Dorel Schor, dând naștere unei cărți pe care aș recomanda-o spre lectură tuturor cititorilor, dar și bancherilor, pentru ca să o achiziționeze și să o pună la păstrare. Spun doar păstrare întrucât nu-i bănuiesc pe bancheri de umor și nici nu cred că i-ar interesa lectura dacă nu conține cifre de bilanț! Acest gen de tezaurizare va duce în timp la o creștere a valorii ei mult peste ceea ce se vorbește în legătură cu vreo companie petrolieră sau, mai nou, de soft-uri sofisticate depășite numai după o lună de la vânzare. Fac aceste recomandări nu doar pentru simplu motiv că avem întotdeauna nevoie să rădem ci mai ales pentru că, în sine, o asemenea „aglomerare” de talente umoristice din diferite planuri de manifestare este nu doar rarismă, dar și greu de înțeles, având în vedere orgoliile atât de firești ale breslașilor din acest domeniu. Dar dacă George Roca a reușit este și pentru că noi toți cei care activăm pe plaiurile nu tocmai înverzite ale umorului îl cunoaștem, îl prețuim și îl iubim pe Dorel Schor.

Aflat de ani de zile cam pe toate site-urile care publică umor, autor al mai multor cărți de gen încă din perioada în care umorul risca să devină un fel de crimă împotriva „intereselor statului”, citit și apreciat, după cum se vede și din paginile cărții, de oameni din toată lumea, la rândul lor buni cunoscători ai subtilităților fără de care umorul nici nu poate fi considerat astfel.

Amintesc și faptul că, exceptându-l deocamdată pe domnul Constantin Ciosu, toți ceilalți „făptași” sunt membri ai Asociației Literare Păstorel Iași, dar și colaboratori fideli ai revistei editate de această asociație, *Booklook* pe numele ei, iar asta ar explica într-un fel spiritul de echipă al realizatorilor cărții, însă nu ar fi suficient, fiindcă aș greși prin omisiune. Adevărul e mult mai simplu. Îl iubim și îl prețuim pe autor nu numai că e o prezență deosebit de activă în destul de mica lume a umoriștilor, ci și pentru că îl considerăm un maestru al



genului, fiind noi ceilalți deosebit de onorați să-i fim întotdeauna alături.

Specialitatea sa e aforismul, domeniu în care, afirm cu toată răspunderea că nu prea are rival, însă specificul prozei scurte pe care o practică îl face cu totul deosebit față de alți autori din aria acestui dificil gen literar. Pentru a-mi susține afirmațiile, voi aduce în discuție onomastica folosită de autor pentru a sublinia, cu multă subtilitate și haz, caracteristicile personajelor.

Astfel domnii: Ghezuntertoit, Plotchemacher, Oiterman, chiar dacă nu înțelegem sensul direct al numelor nu pot fi decât oameni cu o bună stare evidentă, uneori chiar bancheri, dar și cu metehnele care țin de această poziție.

Boris Israelovici Glazpapier, Marcel Haim Nasgâtașvili, Ioel Fiselovici, Ștrudelman, Won-zenkeisser (aici e o poveste de tot hazul!) sunt oamenii din jurul nostru, administratorul asociației de bloc, medicul sau micul afacerist, iar Ponedelnikman, Blumenfeldenberg, Voskresenickman Leonid dau Savoare unei lumi care reprezintă situația de fapt a societății din Israel, pe când Menășe, madam Gurnist și doamna Brodiciche Rozica sunt precum la noi vestitul Bulă, nevinovații, inocenții în capul cărora se sparg de regulă toate belelele. Nu poți înțelege însă pe deplin scrierile doctorului Dorel Schor dacă nu pătrunzi în finețea detaliilor și nu le corelezi cu abilitatea cu care au fost scrise textele în relația intimă dintre onomastică și acțiune. Ceea ce este în fond farmecul tuturor povestirilor sale!

„Madam Gurnișt tocmai era antrenată într-o discuție cu Pnina Brodiciche din Odesa despre noutățile politice și meteorologice actuale, când pe lângă ele trecu Amalia, englezoaica de la etajul patru, într-un complet bluză-pantaloni de culoare indigo.” Cam așa începe o poveste care nu se poate pro-

duce decât în Israel și a cărei urmare nu o voi face cunoscută fiindcă e plăcerea cititorului să afle ce pot spune personajele.

*Doctor Catan, medic pediatru. În jur de 40 de ani, necăsătorit, lucrează în câteva localități rurale, prin rotație. Specializat în infecții acute ale aparatului respirator superior și tulburări de tranzit intestinal la preșcolari. Locuiește singur într-un apartament de trei camere, din care una e folosită ca bibliotecă și cabinet filatelic. Vegetarian, dar nu prea convins, mai ales când e invitat la masă. Descrierea personajului devine în toate situațiile prologul și este doar pregătirea pe care autorul o face pentru intrarea acestuia în acțiune. O acțiune care va augmenta caracterul descris și va da un farmec inedit întregii povești.*

Lui Dorel Schor nu-i lipsește, de fapt nu i-a lipsit niciodată, curajul de a aborda, cu multă delicatețe, tact, dar și umor unele situații mai delicate pe care trăitorii din Țara Sfântă le cunosc destul de bine: *Puțin încurajat, dar numai puțin, reb Fisel își îmbracă haina, îi ridică gulerul și adăugă un fular negru de parcă s-ar fi pregătit să atace o diligență...* Este începutul unei povești absolut halucinante în care un rabin se trezește fără podoaba pilozității faciale. Lucru destul de greu de înțeles de noi cei care nu știm ce poate însemna asta.

Oricum, autorul, un umorist antrenat în decenii de activitate, ajunge în acest volum la acea înălțime pe care și-o doresc toți creatorii, indiferent de domeniu, de unde poate fi privit ca un reprezentant al genului, dincolo de orice îndoială. Afirm însă, stimate cititor, că este destul de ușor să scrii proză scurtă umoristică asemănătoare celei prezente în această carte. Îți trebuie doar o cultură mult peste medie, o capacitate excepțională de a observa lumea din jurul tău, o excelentă cunoaștere a limbii în care scrii, stil, eleganță, farmec și talent. Foarte mult talent! A! Și să nu uit! Să citești și prima poveste din această carte! Acea în care autorul îți spune cam cât de ușor este să scrii umor!

Dacă ai convingerea că poți eu unul îți doresc succes!

Până atunci însă pune această carte la îndemână și citește cel puțin o pagină din ea atunci când crezi că viața este mai grea decât știai până acum. Vezi vedea că lângă tine sunt și alții care știu însă că un zâmbet, sau chiar un hohot de râs, alungă orice nor din fața ochilor tăi. Și mai ales nu împrumuta niciodată volumul! Șansele de a-l recupera sunt infime!

**MIHAI BATOG-BUJENIȚĂ**

## Povești românești din New York

Menuț Maximinian este cu certitudine aproape de ceea ce, cu câteva decenii în urmă, literatura definea prin sintagma de „scriitor complet”. Scrie jurnalism, cronică literară, poezie, proză, istoriografie, dar și jurnale de călătorii. Și toate, cu mult profesionalism.

Cea mai recentă lucrare a sa, dovedește din plin acest lucru. Intitulată: *Povești românești din New York / Romanian Stories in New*, cartea, apărută la Editura Nico din Târgu Mureș, 2017, descrie experiența americană pe care a trăit-o înspre finele anului trecut. Cronica de călătorie amplă, surprinde deopotrivă aspecte ale efervescenței vieții culturale românești din spațiul new-yorkez (căci, bistrițenii care sunt protagoniștii întregii „aventuri americane”, au cunoscut acolo cenaclul literar „Mihai Eminescu” și revista *Lumină lină*; p. 13), dar și aspecte ale vieții complexe din spațiul american. Itinerarul aviatic îndelungat, ce străbate 7 fusuri orare (timp de 9 ore), constituie și el un pretext al scrisului. Menuț Maximinian surprinde aspecte ale drumului, sau ale ale gândurilor pe care i le genera iminența întâlnirii cu o lume atât de diferită:

„În avion, de la colegii mei, aflu că pierdem 9 ore din viața noastră. Că mergem din ziua în ziua, că o noapte va dispărea din biografie. Nu înțeleg eu prea bine ce e cu fusul orar, însă aveam să îl simt odată cu coborârea din avion, când în America era ziua, iar la noi miez de noapte. Și acest lucru m-a însoțit în cele două săptămâni, noi începeam dimineața când ai noștri trăgeau perdeaua zilei în ceas de seară”<sup>2</sup>.

Persoanele întâlnite acolo sunt și ele, cum era de așteptat, deosebite. Uneori, asemenea unui cinefil entuziast, scriitorul anticipează, face spoiler-uri, descriind oameni cu care urma să se întâlnească într-un mod altminteri realist<sup>3</sup>, și făcându-l pe ci-

<sup>2</sup> *Povești românești din New York / Romanian Stories in New*, Târgu Mureș, Editura Nico, 2017, p. 7.

<sup>3</sup> Așa se întâmplă, de exemplu cu părintele profesor Teodor Damian de la New York, amfitrionul său: „Și iată am ajuns în marele aeroport unde tot la minut un avion aterizează aducând oameni din toate



tor să pornească în evaluarea lor cu preconcepții.

Polivalența evenimentului cultural și a importanței lui e și ea subliniată în paginile jurnalului de călătorie, alături de interferența dintre experiența culturală și cea spirituală, al cărui context îl creează gazda, părintele Teodor Damian, care epatează atât prin slujirea sacerdotală, cât și prin modul măiestrit în care mănuieste condeiul:

„O premieră. Pentru prima dată în istoria literară a Bistriței, 3 scriitori au sosit în Statele Unite ale Americii. Și o agenda culturală pe măsură, cu întâlniri cu comunitatea românească, alături de care am participat la Sfânta Liturghie oficiată de preotul profesor dr. Theodor Damian la Biserica Sf. Ap. Petru și Pavel din New York, care s-a continuat cu un dialog despre cultura de dincolo și dincoace de Oceanul Atlantic, printre cei prezenți amintind pe scriitoarele Elena Mitru și Mariana Terra de la „Romanian journal”, prof. dr. Mircea Ghiță, prof. Nicole Smith, prof. univ. Valentina Ciaprazi, prof. Irina Anișului, Elena Burchea. Preotul Damian este un adevărat mesager al lui Hristos, Liturghia săvârșită de sfinția sa ne-a dus pe aripi de Cer,

colțurile lumii, iar altul decolează purtându-i pe americani pe alte meridiane. Ne așteaptă părintele Teodor Damian, un om extraordinar, cu evlavia preotului cu har și cu pana scriitorului adevărat. În casa lui vom petrece clipe minunate timp de două săptămâni, vom descoperi un adevărat cenaclu viu, în care cărțile stau mărturie a celor ce au mai vizitat aceste locuri și care au adus ca gest minim de recunoștință cărțile lor. Da, marele oraș te inspiră, te face să scrii, să fii curios, să cercetezi, să te bucuri de fiecare întâlnire cu spiritul American”. *Ibidem*, p. 12.

cântând împreună cu heruvimii și serafimii, coborând apoi printre chipurile românilor adevărați păstrători ai credinței străbune. E destul de greu în America, unde mulți nu mai cred nici în ei, nici în Cel de Sus, unde se închid biserici, părintele de 30 de ani să poarte icoanele și rugăciunile românești în ceas de sărbătoare, în Altarul Ortodoxiei”<sup>4</sup>.

Flatați de diplomele de excelență primite<sup>5</sup>, scriitorii bistrițeni vor oferi și ei frumoase lecturi gazdelor și vor lăsa o impresie frumoasă, după cum reiese atât din însemnările avute în vedere, cât și din ecurile evenimentului.

Desigur, pe lângă interacțiunea cu spațiul american, ei vor fi impresionați și de cele descoperite aici. Vizitarea anumitor locuri va constitui pentru cronicar adesea prilejul unor ample incursiuni literare, și al redactării unor texte ce se constituie într-un adevărat exercițiu de erudiție<sup>6</sup>.

Toate acestea sunt anturate de frumoase fotografii ce dovedesc realitate tuturor experiențelor trăite, și sunt pigmentate cu frumoase povești din spațiul american, legate fie de experiența unora dintre cei întâlniți, fie de cea a unora cu care aceștia au interacționat.

Despre acestea, însă, vom vorbi mai puțin, preferând să-i lășăm cititorului plăcerea de a le descoperi.

Garantăm că merită!

**MAXIM MORARIU**

<sup>4</sup> *Ibidem*, p. 13-14.

<sup>5</sup> „Am citit din cărțile noastre, am oferit autografe prietenilor, jurnaliștilor și scriitorilor americani, am fost distinși cu Diplome de Excelență, care de acum vor sta la loc de cinste în atelierul nostru de creație. Un dialog pe teme literare și culturale, subliniindu-se începutul unei colaborări în diverse domenii artistice între Bistrița și New York”. *Ibidem*, p. 13.

<sup>6</sup> „Dacă vorbim de America, Statuia Libertății, monumentul din portul „Liberty Island” este un adevărat simbol. La fel ca Turnul Eiffel pentru francezi, însă cu alte conotații. De altfel Gustave Eiffel (cel care a realizat Turnul Eiffel), a creat armătura Statuiei Libertății. A fost plasat în anul 1886 la intrarea portului de pe insulă cu scopul de a transmite călătorilor sosiți salutul de bun venit pe pământ american. Statuia este un cadou al Franței făcut Statului Unite ale Americii cu ocazia aniversării a 100 de ani de la câștigarea independenței Statelor Unite și inaugurată de președintele Grover Cleveland la 28 octombrie 1886. (...)



# DOCUMENTELE CONTINUTĂȚII

NAȚIUNEA ÎN STARE DE VEGHE

## NOTE ȘI COMENTARII SOCIOLOGICE LA ROMANUL MARI UNIRI

### 24. „Poporul” - ca „stare de veghe” și putere constructoare a „patriei” (II)

„Poporul” este expresia „stării de veghe” a națiunii. „Poporul”, ca „totalitatea creatorilor de bunuri materiale”, dar și spirituale, este expresia organică a capacității națiunii de a-și construi „patria” și de a o reconstrui în urma agresiunii imperiilor și ideologiilor antinaționale. Așa îl prezintă Mihail Diaconescu în romanul *Sacrificiul*.

„Poporul” nu reprezintă stadiul premergător națiunii în evoluția sa istorică, ci modalitatea concretă de organizare socială care cuprinde numai organizațiile sociale producătoare de valori sociale, respectiv „clasele pozitive”, care se reconstruiesc „pe sine” prin „spirit” și amenajează prin muncă spațiul național și-l mențin ca spațiu al libertății sociale.

Folosirea fără discernământ a noțiunilor „popor” și „națiune” îi determină și astăzi pe unii ideologi să creadă că națiunea, asimilată uneori cu „neamul”, a rămas până astăzi un cuvânt prin excelență ambiguu, și că nimeni nu îndrăznește să declare că este „dușmanul națiunii”.

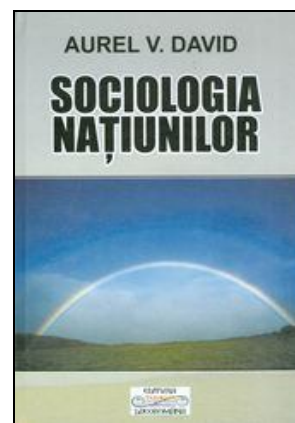
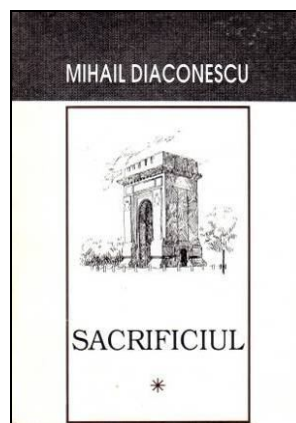
Istoria confirmă că națiunile, de la geneză, au fost nevoite să fie mereu „în stare de veghe” împotriva construcțiilor mecanice supra-naționale, transnaționale ori infranaționale („anarhii”, „dictaturi”, „imperii”, „cetăți”, „puteri coloniale”, „regate”, „regimuri aristocratice”, „tiranii” etc.). Toate acestea au încercat, deseori în istorie, să despartă națiunile de substratul lor etnic și să slăbească „puterea poporului” (democrația). Națiunile au putut fi supuse, temporar, dar au renăscut mereu din cenușa imperiilor, indiferent dacă acestea au fost „laice” sau „spirituale”, „brune” sau „roșii”, cu „față hidoasă” sau cu „față umană”.

Într-o permanentă „stare de veghe” este și poporul român de pretutindeni evocat de Mihail Diaconescu în romanul *Sacrificiul*.

Renașterea națiunilor a necesitat o luptă acerbă împotriva imperiilor, împinse de ideologi să supună națiuni și să acapareze „patria” acestora. Numai în urma victoriei asupra imperiilor, în epoca modernă, a putut fi instaurată „democrația”, ca putere a poporului. Chiar istoria recentă a destrămării Imperiului sovietic demonstrează că națiunile nu pot fi desfăcute de substratul etnic, de trăsăturile rasiale specifice, de masa ereditară, de însușirile fizice și psihice proprii.

Imperiile au apărut, au acaparat, au înrobuit, au tâlhărit, au strălucit și au apus, precum cometele, dar națiunile au rămas și oamenii se raportează la ele ca la *Pronie*. Națiunile au rezistat tuturor presiunilor și agresiunilor și au avut forța de a renaște, ca organizări sociale, pe fundamentul eternului „*etnic fondator*”, care a menținut umanitatea ca o constelație de unități sociale în procesualitatea socială. Încă de la geneză, națiunile au mobilizat „poporul” pentru a rezista presiunilor construcțiilor mecanice, imperiile, iar acesta a întreținut permanenta „stare de veghe” a națiunilor.

Prin „popor”, națiunile și-au apărut, și-au conservat „patria” și au exercitat puterea, ca „democrație” (*demos* = popor, *kratos* = putere) în raporturile cu „puterile” expansioniste și anexioniste din exterior sau cu forțele distructive, de dezordine internă, penetrate în corpul națiunii. Istoria scrisă a omenirii confirmă că această luptă a fost benefică pentru națiuni atunci când au fost antrenate resursele



propriului popor în limitele „patriei” sale și a avut consecințe dezastruoase când, sub presiunea ideologiilor violente, au dezvoltat agresiuni față de alte națiuni.

„Poporul” reprezintă „starea revoluționară” a națiunii, pentru că numai în această „stare” aceasta este capabilă să-și realizeze unitatea, să genereze armonia și concordia între „clasele sociale” construite de ideologi. Ca expresie a „stării de veghe”, națiunile și-au construit **statul național**, expresia capacității de a întreține legătura organică dintre „popor” și „patrie” („casa națiunii”). „Statul național”, ca organizare politico-juridică și administrativă, a fost creat de „popor” în numele națiunii și întreținut pentru a reface „patria”, a revitaliza capacitatea de raportare la „geneză” și a susține elitele sociale și organizațiile cu funcții gestionare explicite.

Statul național unitar e idealul poporului român de pretutindeni, evocat epic și simbolic în romanul capodoperă *Sacrificiul*. E un ideal trăit cu toate puterile sufletești de fiecare român în parte și de toți laolaltă. Unitatea aceasta este sacră.

\*

„Poporul” este **puterea constructoare a „patriei”**. „Poporul” conferă națiunii „drept de cetate” și capacitatea de a evolua „de la sine”, întrucât este capabil să asigure triumful „dreptului asupra silei”, dar și a „dreptății și frăției”-cum afirma Nicolae Bălcescu. Istoria scrisă a omenirii demonstrează că națiunile care sunt capabile să se opună tuturor construcțiilor mecanice și ideologiilor agresive prin „popor” și prin statul construit de acesta, nu pot fi distruse decât de calamitățile naturale care distrug „*fiumina socială*”.

„Poporul” (*demos*, *cives*) a demonstrat puterea națiunilor în momentul în care acestea au redescoperit capacitatea lui de a reconstrui „patria” și prin „popor” au reușit să înfrângă cruzimea și dominația seculară a imperiilor și a celorlalte construcții socio-politice mecanice. Transferul legitimității politice de la construcțiile socio-politice mecanice la națiuni a fost posibil numai prin „*revoluțiile*” din epoca modernă, începând cu „*revoluția engleză*” la mijlocul secolului al XVII-lea. Prin această acțiune socio-politică reieșită din necesități sociale, națiunile au confirmat că el, „*cetățeanul*”, este sursa și depozitarul legitimității și suveranității asupra „patriei”.

Filosoful și omul politic Jean Jacques Rousseau a fost promotorul ideii după care națiunea nu poate fi întrupată în persoana suveranului, a regilor și împăraților, ci în persoana „*corpurilor producătoare de resurse*”. „*Revoluția franceză*” începută în 1789 a constituit momentul în care națiunile au reușit să impună transferul suveranității politice din mâinile capetelor încoronate, ca „*puteri lumești*”, chiar dacă acestea s-au autodefinit ca „*puteri spirituale*”. Astfel, națiunile au devenit conștiente de capacitatea de a impune grupurilor socio-politice dominante alte simboluri de raportare la →

AUREL V. DAVID

„social” și alte modalități de construire a „socialului”.

„Poporul” reprezintă „tăria” unei națiuni, conferindu-i capacitatea de regenerare numai atunci când este clădit pe suportul „*etnicului fondator*”. El protejează etniile încorporate și întreține organizații cu funcții gestionare explicite. O națiune este cu atât mai omogenă, cu cât cuprinde mai puține etnii diferite de „*etnicul fondator*”. Spargerea coeziunii și unității unei națiuni nu se datorează, exclusiv, numărului de etnii pe care le încorporează, ci mai mult gândirii și acțiunii ideologice. Interesele politico-ideologice, dar mai ales incapacitatea organizațiilor cu finalități integratoare de a asigura socializarea oamenilor, generează așa-numita „*problemă a naționalităților*”, care poate lua forme conflictuale.

Faptul că „*problema naționalităților*” a avut caracter prioritar în cadrul politicii interne și externe a Imperiului Austro-ungar este, de altfel, bine cunoscut. Tocmai această „*problemă a naționalităților*” susține ample capitole din romanul *Sacrificiul*.

Sursa principală a unor conflicte din Imperiul multinațional Austro-ungar este statul construit de ideologii care ignoră sau alungă „*poporul*” de la actul de guvernare. Acesta este un stat dominator chiar pentru propriul „*popor*”. El nu mai trăiește „*prin sine*”, ci prin exploatarea corpurilor socio-profesionale care produc resursele și generează valorile sociale.

În astfel de situații, civilizația este falsificată, iar cultura nu mai oferă oamenilor și organizațiilor orientări de valoare, ci devine un instrument de dominație și asupra. Statul construit de „*popor*” și cucerit de ideologi domină națiunile și le obligă să agreseze popoarele și „naționalitățile”, adică etniile pe care le încorporează. Astfel, națiunile pot fi transformate, temporar, în construcții mecanice, unde chiar și cei lipsiți de resurse, dar mai ales cei care acumulează violent avuția produsă social, sunt impregnați de ideologii violente. În astfel de situații, „*poporul*”, ca producător de bunuri materiale și spirituale, devine el însuși prizonierul ideologilor, iar „*democrația*” este înlocuită cu „*dictatura*”, adică cu puterea unui grup socio-politic, care-și impune voința, în forță, în numele națiunii.

Prin „*popor*”, națiunile exprimă **voința („voința națiunii”)**, care încorporează în sine aptitudinile, energiile și întregul „*spirit*” generator de valori sociale și se mențin ca unități sociale gestionate de „*statul național*”, prin „*adunarea poporului*” și prin așezarea „*patriei*” pe temeiul politico-juridic al „*constituției*” - ca lege supremă de funcționare a organizării sociale. Acestea sunt expresia puterii poporului (*democrația*) și conferă națiunilor statutul de „*putere*” în lupta cu imperiile și feudele.

Prin „*popor*” - ca putere constructoare a „*patriei*”, se asigură **integrarea socială**, un proces social complex prin care oamenii care se raportează la aceeași „*geneză*” și la aceeași „*patrie*” participă la viața socială și întrețin „*spiritul de comunitate*”. „*Integrarea*” este, deci, rezultatul socializării, prin care oamenii se pregătesc și se instruiesc, se reproduc, își modelează personalitatea sub influența „*agenților sociali*” și se adaptează împrejurărilor socio-politice.

„*Integrarea națională*”, ca proces al socializării, durează pe parcursul întregii vieți, deci trebuie să fie subsumată normelor și valorilor specifice națiunilor și desfășurată sub prin intermediul organizațiilor socializante, în care rolul fundamental îl au *familia, școala, biserica și cultura*.

„*Poporul*” asigură **integrarea** altor etnii (*emigranții*, de pildă) în spațiul național („*patria*”), cu condiția ca acestea să

contribuie la afirmarea națiunii ca unitate socială. De aceea, „*integrarea națională*” este o problemă de conștiință a fiecărui om și un proces social adesea afectat de diferitele „*revoluții*” provocate de ideologi în numele democrației sau de necesitatea schimbării modalităților de repartiție a resurselor. Prin „*popor*”, națiunile asigură armonia între „*clasele sociale*”, construirea, socializarea și circulația elitelor sociale prin merit și prevenirea proceselor dezorganizante generate de așa-numita „*luptă de clasă*”.

Națiunile **integrează** și nu **asimilează** oamenii aparținând altor etnii, care au capacitatea acestora de a se raporta la „*patrie*” construită de națiunea care le încorporează. Astfel, sunt prevenite crizele „*de apendice*”, revendicările, naționalismul minoritar, cu efecte nocive și distructive pe plan integrator. Experiența istorică confirmă că națiunile pot fi independente, satelite sau anexate, întrucât ideologii readuc mereu în discuție ordinea socială și, în anumite conjuncturi geopolitice reușesc să impună modele mecanice de administrare a „*socialului*”.

Confruntările, numite „*revoluții*”, au fost, în esență, confruntări între grupurile socio-politice și „*clasele sociale*”, construite pe fundament ideologic. Ideologii care au cucerit puterea, „*în numele națiunii*”, au impus prin forță și presiuni ideologice redistribuirea resurselor și au construit mecanic altă „*ordine*”, fără să poată găsi alternativa la construcția organică generată de națiuni.

Numai prin „*popor*”, națiunile își conservă etno-spiritualitatea, își amenajează „*patria*” și întrețin „*pacea socială*”, ca expresii ale „*domniei poporului prin popor*”.

\*

Romanul capodoperă *Sacrificiul* surprinde spiritul de sinteză al poporului român, omenia și ospitalitatea - caracteristici care izvorăsc dintr-o traică comuniune spirituală. Străinii care i-au cunoscut în vechime, dar și în acele vremuri de maximă încordare și așteptare a vremii pentru împlinirea voinței neamului, au fost uimiți de ospitalitatea de care românii dădeau dovadă, ori de câte ori erau solicitați. Astfel, se confirmă că la români omenia a constituit din vremuri ancestrale baza iubirii aproapelui, iar ospitalitatea este o trăsătură unanim recunoscută a poporului român.

Mihail Diaconescu a surprins chipurile și trăsăturile unor români implicați în evenimentele tumultuoase din acei ani care au pregătit Marea noastră Unire. Din manifestările lor reiese că românii le place să trăiască în mulțime, sunt cutezători, dar sunt greu de încorsetat într-un sistem socio-politic care nu le apără valorile, nu le reprezintă interesele și nu le protejează nevoile sociale.

Romanul *Sacrificiul*, a realizat o imagine „*în oglindă*” a poporului român, tocmai atunci când „*a sosit ceasul*” pentru refacerea unității vetrei distruse de imperii. Autorul a reușit să confirme o concluzie străveche, cu caracter de continuitate: o caracteristică esențială a românilor nativi este, după cum aprecia părintele Dumitru Stăniloae, „*învrăăcinarea în spațiul propriu*”, considerată calitate și defect, în același timp.

Românii acelor vremuri au fost atașați de locurile lor natale, alegând să nu-și părăsească baștina, chiar dacă viața le-a fost primejduită.

Modul cum romanul *Sacrificiul* evocă poporul roman ca permanentă „*stare de veghe*” și „*putere constructoare a patriei*” este unul dintre cele mai importante merite artistice prin care capitolele sale de neuitat se impun în sufletul și în mintea cititorului.

# Florian Medrea Un apărător al Marii Uniri

(II)

Ofrandă târzie, în anul 2012, împreună cu jurnalistul Virgil Lazăr, am decis scrierea unei cărți închinată lui Florian Medrea, punând la dispoziția jurnalistului documente, cercetări, gânduri și evocări despre acest personaj aparținând familiei noastre și totodată Marii Istorie...

Scrisă de Virgil Lazăr, cu o prefață de profesorul dr. Doru Radosav și o postfață de Alexandra Medrea, cartea apărută la editura Grinta, în același an, subliniază rolul istoric al lui Florian Medrea, eroismul *Corpului de Voluntari Horea*, faptele și destinul unor personalități, lupta și acțiunea lor pacificatoare în Transilvania, imediat după aprobarea hotărârilor de la 1 Decembrie 1918 la Alba Iulia.<sup>7</sup>

În noiembrie 2016, la Muzeul Unirii din Alba Iulia, a fost vernisată expoziția *Documentele Marii Uniri mai aproape de oameni*, spre a introduce în circuitul expozițional al Sălii Unirii documentele legate de acest eveniment, al cărui centenar se apropie. A fost expusă *Biografia lui Florian Medrea și Schița planului de apărare a orașului Alba Iulia de către Garda Națională*, condusă de căpitanul Florian Medrea, care a organizat un triplu cordon de gardiști și un detașament mobil în jurul sălii și al împrejurimilor unde urmau să se întrunească delegații românilor transilvăneni...

Florian Medrea s-a născut la 30 iulie 1884 la Țelna, o comună din apropierea comitatului Alba Iuliei, într-o familie care venea de departe, avându-i părinți pe Ioan Medrea și Maria Nestor, proprietari de pământuri și de vii mănoase în satele din împrejurimi, Țelna, Ighiu și Bucerdea, unde și-a petrecut copilăria alături de frații săi, Nicolae, Ion, Aurel și Dominic, aproape de bunicul lor, Țiriac Nestor, notar public, un om cu vederi largi, umaniste.

O familie în care trăiau în armonie țărani înstăriți alături de oameni cu o rară aplecare spre învățătură, dând lumii noastre mai multe generații de învățători,



preoți, avocați, notari, artiști, ingineri, istorici, academicieni, oameni pentru care nici un efort nu era prea mare, mai ales când era vorba să-și slujească patria.

Mama celor cinci frați, străbunica mea, Maria Nestor, o femeie instruită, era fiica notarului Țiriac Nestor, un om luminat, umanist. Sora ei, Letiția Nestor, căsătorită cu notarul Antonie Pop din comuna Bucerdea, era mama lui Emil Pop, devenit botanist de prestigiu la Universitatea din Cluj, renumit savant, membru al Academiei Române, fondatorul școlii românești de palinologie și citofiziologie, membru titular al mai multor academii internaționale.

Azi, bustul savantului Emil Pop se află în locul care de drept i se cuvine, aproape de biserica din Bucerdea Vinoasă.

Martor și trăitor al evenimentelor Unirii, Emil Pop a participat la Marea Adunare de la Alba Iulia, evocând acea zi măreață în amintirile sale.

Unul dintre frații Medrea, Dominic, a studiat medicina la Viena, fiind membru al asociației *România Jună* a studenților români, participând la serbările anuale ale asociației cu grupul de dansatori ai *Călușarului ardelenesc*.

Mama lui a decupat din ziarul vienez fotografia „călușarilor” și a înrămat-o sub sticlă, ca pe o icoană, pe care o păstrăm și azi, spre marea noastră uimire.

Devenit medic primar la Alba Iulia, Dominic a luat parte la evenimentele Marii Uniri, alături de fratele său Florian, având rolul de medic militar.

Dominic Medrea a dăruit un clopot bisericii Maierii II din Alba Iulia, drept mărturie a generozității și a devotamentului său față de credință. Gestul lui a fost consemnat memorabil de către preotul Nicolae Cado în *Cronica bisericii ortodoxe din satul Pâclișa*: „La biserica din Centru clopotele au fost turnate și instalate în anul 1926. Unul dintre ele a fost donat de către dr. Dominic Medrea, membru al familiei căpitanului Florian Medrea, care a fost comandantul Consiliului Militar Român, constituit la Alba Iulia pentru desfășurarea în bune condițiuni a marelui act de la 1 Decembrie 1918.”

Aceste clopote au o valoare deosebită, confirmând prin înscrisul turnat în relief acțiunea diabolică săvârșită împotriva bisericilor românești în perioada 1916-1918.

Iată înscrisul în relief pe fiecare dintre cele trei clopote: „*Turnat gratuit în locul celor jefuite în anul 1916, din bronzul tunurilor vrăjmașe, capturate în anul 1919*”.

Verii lor, Ana și Ion Medrea, dascăli în comuna Țelna, au instituit din averea lor o bursă oferită ani de-a rândul celui mai merituos școlar din comună. Dascălul Ion Medrea era cunoscut ca un mare susținător al mișcării memorandiste, această importantă acțiune națională care a pregătit Unirea din 1918. Fiica lui, profesoara Hortenzia Medrea, era căsătorită cu eruditul profesor Ion Berciu, o personalitate științifică, cu studii și doctorat în Istoria Antică la Sorbona, numele lui fiind legat de prestigioasa instituție transilvană a Muzeului Național al Unirii.

După semnarea sentinței arbitrate a Dictatului de la Viena în anul 1940, au fost evacuate de la Cluj, prin angajamentul personal al profesorului Ion Berciu, Institutul de Studii Clasice al Universității „Ferdinand I” și o parte a Bibliotecii Centrale. „Timp de zece zile și zece nopți au fost salvate valori de o deosebită importanță națională, transportate cu trei camioane ale Rezidenței, cu stăruitoare și dezinteresată răvnă, impusă de nevoi mai presus de ei înșiși, participă la această acțiune și Florian Medrea și Iustin Sava și toți membrii familiei Berciu.

Paris, ianuarie 2017

ALEXANDRA MEDREA

<sup>7</sup> Virgil Lazăr, *Ibidem*.

Unii învățați ai secolului al XVIII-lea credeau sincer – și nici nu se înșelau prea tare – că viața poporului se poate îmbunătăți prin cultură și învățatură.

Această încredere în știința de carte și în lumina învățaturii a dat până la urmă numele iluminismului și a devenit o caracteristică a sa<sup>3</sup>. Cea mai de seamă mișcare iluministă românească a fost Școala Ardeleană, adică o grupare de intelectuali care au transformat cultura și mai ales câteva domenii ale sale (istoria, filologia, literatura, dreptul etc.) în arme de luptă politică puse în slujba emancipării naționale.

În secolul al XVIII-lea, se făcea mare caz de argumentul istoric în disputele politice: cei mai vechi și mai nobili locuitori ai unei țări se cuveneau să dețină și puterea în acea țară, să se bucure de toate drepturile.

În această situație, românii se considerau complet nedreptățiți, deoarece, ca urmași ai romanilor, ei erau într-adevăr cei mai vechi și nobili locuitori din Ardeal, dar nu se bucurau de drepturi.

Pentru a scoate la lumină cu mijloacele științei originea românilor era nevoie de oameni învățați, cu studii înalte.

Un asemenea savant fusese Dimitrie Cantemir, dar vocea sa fusese singulară și el nu crease o școală.

Soluția a venit din sânul românilor uniți cu Roma, care, deși nu au primit toate drepturile promise, au avut posibilitatea să intre în legături culturale, pe anumite canale, cu Europa.

Întâi, prin strădania marelui luptător care a fost episcopul greco-catolic Inocențiu Micu și a onora dintre contemporanii săi, s-au creat, la 1754, școlile înalte ale Blajului, adevărată pepinieră de teologi, profesori și savanți.

Cei mai buni elevi de aici plecau apoi cu burse la școlile din Viena, Roma sau Trnava și, după rezultate strălucite, reveneau acasă ca preoți, ajungând apoi protopopi, ierarhi, profesori, funcționari etc.

Din rândul lor s-a desprins, spre finalul secolului al XVIII-lea, un grup de teologi, savanți și scriitori, între care cei mai importanți au fost Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior și Ioan Budai - Deleanu.

Ei au scris erudite lucrări de istorie, filologie și teologie, prin care au dovedit originea romană a românilor, continuitatea lor de locuire în spațiul vechii Dacii, unitatea tuturor românilor, indiferent de țările și provinciile în care trăiau, latinitatea limbii române, exprimând și nevoia imperioasă a cultivării limbii naționale. Ei au încurajat publicarea de lucrări de luminare a poporului, de combatere a ignoranței, de stărpire a unor superstiții.

Până la urmă, prin uriașa lor activitate, ei au demonstrat cu argumente științifice originea veche romană a românilor, adică proveniența românilor din cel mai nobil și mai civilizată popor din lume.

Ei au lăsat intenționat la o parte (nu din ignoranță) componenta dacică a formării poporului român, deoarece dacii erau „barbari” și deci mai puțin „nobili”.

De aici se vede și scopul național și politic al efortului lor, care era făcut în plan cultural. Natural, după publicarea lucrărilor lor, ale căror idei au fost, de altfel, combătute de reprezentanții națiunilor de la putere în Transilvania sau de oameni ai Vienei, românii nu au obținut egalitate în drepturi și nici libertate națională, dar au creat bazele ideologice ale mișcării naționale din secolul al XIX-lea.



Dora Groza, „Dealuri transilvane”



Natural, în secolul al XVIII-lea s-a modernizat și ortodoxia, cu influxuri venite nu doar dinspre Occident, dar și de la Constantinopol sau dinspre lumea sârbească. Publicarea Bibliei de la București (1688), domnia lui Constantin Brâncoveanu (1688 - 1714), formele fascinante ale barocului românesc (stilul brâncovenesc) cu ecouri atât de vizibile în Transilvania, mișcarea intelectuală din Șcheii Brașovului sunt numai câteva dintre mărturiile evidente în acest sens. Dar unirea cu Biserica Romei a creat cele mai importante premise și condiții favorizante ale acestei mișcări culturale numite Școala Ardeleană. Treptat, unirea – act teologic și bisericesc – a fost interpretată și ca o reîntoarcere în sânul Romei mame, care le dăduse pentru vecie românilor numele, originea și limba, adică identitatea. Întoarcerea către Roma a fost și o cale de revenire a românilor în lumea occidentală, adică spre modernizarea de care avea atâta nevoie societatea românească. Această cale, străbătută cu sușuri și coborâșuri din secolul al XVIII-lea încoace, s-a dovedit până astăzi, cu toate dezamăgirile ei, obiectivul fundamental al societății românești.

**Acad. IOAN AUREL POP**

<sup>3</sup> Abia după secolul al XVIII-lea vechea zicală medievală „ai carte, ai parte” (care însemna că cel care avea document de danie, adică scrisoare sau carte, avea drept să stăpânească partea sa de pământ) și-a schimbat sensul, fiind pusă în legătură cu școala și cu învățatura. Lumea a uitat astăzi cu desăvârșire sensul cel vechi, primar.

# Ioan al Banatului

„Cum să nu strige o mamă când își vedea fiica stăpânită de un demon?!”

**L.C.:** Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, aș vrea ca astăzi să ne oprim, vă rog, asupra conținutului Evangheliei de la Matei, cap. 15, 21-29, despre femeia cananeeancă.

**Î.P.S. Ioan:** Mântuitorul, într-o zi, se afla în nordul Țării Sfinte și le-a spus apostolilor, ucenicilor Săi: să mergem mai departe, mai spre nord. Și probabil că unii dintre apostoli îi va fi spus: n-avem ce căuta mai departe, că mai spre nord sunt doar păgâni. De aceea, consemnează Sfântul Apostol Matei care spune: „a plecat Iisus în părțile Tirului și ale Sidonului.” (Matei 15, 21) Dacă cercetăm harta Țării Sfinte, aflată la sfârșitul *Sfintei Scripturi*, vom vedea că la nordul ei, pe malul Mării Mediterane, se află două orașe Tirul și Sidonul ce astăzi se află în Liban. În lumea antică, aceste două orașe făceau parte din celebrul, anticul stat, Fenicia. Tirul se găsea mai aproape de Țara Sfântă, era un fort mai mic. Astăzi numără cam șase mii de locuitori. Atunci era un orașel, o cetate din lumea antică care exporta vin, lemn de cedru, ulei, dar avea o flotă foarte puternică. Așa se face că îi găsim pe cei din Tir ca întemeietori de colonii în Spania de astăzi și în nordul Africii.

Între cele două localități, Tir și Sidon, este cale cam de patruzeci de km. Sidonul era o cetate mult mai mare decât Tirul. Acolo se afla în acele vremuri și tronul regelui acelor ținuturi. În timpul Sfântului Ilie, în Samaria, era rege Ahab, pe la anul 765. Acest rege din Samaria s-a dus până în Sidon, să-și ia soție. De acolo, și-a adus soție pe Isabela. Tatăl ei era rege al Sidonului și purta numele Baal. Și iată cum Izabela i-a impus soțului ei Ahab să părăsească credința cea într-un singur Dumnezeu și Legea lui Moise și să se închine și lui Baal, ce era zeul păgânilor la care se închinau cei din Sidon și chiar pe tatăl ei îl chema Baal. Dacă cunoașteți viața Sfântului Ilie, știți câte necazuri i-a făcut această femeie din Sidon. Iată de unde era această femeie care a încercat să acopere lumina dumne-



zeirii dată de profeți poporului lui Israel! Era din Sidon!

Deci unde se ducea Hristos? Într-o lume a păgânătății. E posibil ca unul dintre apostoli să-i fi spus: ce să căutăm noi în Tir și în Sidon? Știați ei ce a pățit Sfântul Ilie cu cei din Sidon. Mântuitorul are totuși, până la urmă, un cuvânt de apreciere asupra acestor două cetăți: „Atunci a început Iisus să mustre cetățile în care se făcuseră cele mai multe minuni ale Sale, că nu s-au pocăit. Vai ție, Horazine, vai ție, Betsaida, că dacă în Tir și în Sidon s-ar fi făcut minunile ce s-au făcut în voi, de mult în sac și în cenușă s-ar fi pocăit. Dar zic vouă: Tirului și Sidonului le va fi mai ușor în ziua judecății decât vouă” (Matei 11, 20-22)

**L.C.:** Înaltpreasfințite Părinte, am fost în pelerinaj în Țara Sfântă, dar nu am fost în aceste localități, Horazine și Betsaida.

**Î.P.S. Ioan:** Cei care au fost în Țara Sfântă, în Galileea, știu că nu departe de Capernaum se află Horazine. Am fost în cetatea Horazine, dar nu se mai află astăzi din ea decât ruinele celor ce-au locuit acolo. Deci Mântuitorul a făcut multe minuni în Horazine și în Betsaida. Deși a făcut acolo atâtea minuni, Hristos spune că nu s-au pocăit și că le va fi mult mai ușor, în ziua judecății, Tirului și Sidonului. De fapt, să știți că în epoca primară a bisericii, în Sidon erau mulți creștini. Avem mărturie că acolo a fost un scaun de episcop, o episcopie.

Prin urmare, acesta a fost contextul istoric și geografic al locului unde se afla Hristos. Iată deci două cetăți din lumea antică foarte dezvoltate în vremea aceea. Vă dați seama, să pleci cu niște corăbii până în Spania, în zona Gibraltarului, și să întemeiezi acolo cetăți, nu era puțin lucru. Plus că la Sidon se afla, am putea spune în termeni de astăzi, o puternică școală, o instituție de învățământ, unde se studia astronomia, filosofia și celelalte discipline din acea vreme.

**L.C.:** Iertați-mă, Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, vă rog să revenim la minunea cu acea femeie cananeeancă.

**Î.P.S. Ioan:** Mergând prin acel spațiu al lumii păgâne, spune Sf. Evanghelist Matei că le-a ieșit în cale o femeie cananeeancă, care a început să strige, „zicând: Miluiește-mă, Doamne, Fiul lui David! Fiica mea este rău chinată de demon.” (Matei 15, 22) I-a cerut să-i vindece fiica. De fapt nu este vorba despre o vindecare. Să vedem despre ce e vorba. Femeia îi mărturisește că fiica ei este stăpânită de un demon. Iată această femeie păgână recunoaște, își dă seama că fiica ei nu suferă de o boală oarecare, ci că este stăpânită de un demon. Ce-am putea spune? Că această femeie, în viața ei, mai întâi, s-a întâlnit cu un demon și apoi s-a întâlnit cu Hristos.

Bindecuvântat să fie Dumnezeu că pe noi, încă din fragedă pruncie, **mamele noastre ne-au dus și ne-au botezat și ne-am întâlnit întâi în viața noastră cu Hristos!** Această femeie auzise despre Iisus, ce minuni săvârșea în Galileea și-atunci ea părăsește tradiția păgână, nu se mai duce la templele păgâne, la care probabil fusese de atâtea ori să-i vindece fiica. Părăsește credința păgână și se îndreaptă spre Hristos, Fiul lui David, Fiul lui Dumnezeu.

Ce face Hristos în această situație? Pentru că și El era alături de ucenicii Săi, cărora le spusese că este trimis numai la oile cele pierdute ale casei lui Israel ... Iată, precum femeia părăsește credința și tradiția păgână, tot așa și Hristos părăsește tradiția iudaică și se întâlnește undeva cu femeia – ea ieșise din spațiul păgânătății, Hristos a ieșit din spațiul iudaic. Se întâlnesc undeva într-un spațiu al iubirii. **Iată unde ne putem întâlni cu Hristos! În spațiu iubirii, nici într-o parte, nici în alta, decât în spațiul iubirii.** Pentru că dacă nu ne-ar fi iubit, dacă nu ne-ar iubi, n-ar veni și astăzi la noi.

**L.C.:** Înaltpreasfințite Părinte, de ce evanghelistul folosește verbul „a striga”? Nu este prea dur în raportul dintre o simplă femeie și Mântuitorul Hristos?

**Î.P.S. Ioan:** Sfântul Evanghelist Matei ne spune într-adevăr despre femeie că striga, deci n-a mers cu→

**A consemnat  
LUMINIȚA CORNEA**

oarecare blândește, ci striga. Auziți ce fac mamele care-și văd fiii și fiicele stăpânite de un demon? Nu se mai roagă, ci ajung la starea de a striga. Cum consemnează Sfântul Evanghelist: striga în urma lor!

**Cum să nu strige o mamă când își vedea fiica stăpânită de un demon?!** Cum să nu strige?! De aceea îndemn mamele, îndemn părinții să strige și astăzi, cum a strigat femeia cananeeancă, să strige către Hristos și către Maica Domnului, să le păzească fiii și fiicele, să nu-i stăpânească diavolul.

Oare de cine ascultă unii dintre tinerii de astăzi? Nu prea vin la biserică, să-L asculte pe Hristos. Unde vă sunt fiii și fiicele? Chiar nu putem lăsa internetul și televizorul, un pic, pentru Hristos? Chiar nu-i iubiți? Chiar nu vă doare când atât de ușor îi lăsați să vi-i smulgă cel rău din brațe? Așa cum o mamă sau un tată, cu un copil mic în brațe, nu lasă pe nimeni să i-l smulgă, tot așa vă îndemn să nu vă lăsați copiii răpiți de cel rău.

Iată Hristos, la strigătul femeii, îi spune că „Nu este bine să iei pâinea copiilor și s-o arunci câinilor” (Matei 15, 26). Cei ce nu erau în credința iudaică, respectiv păgânii, erau numiți de iudei câini.

De ce? Pentru că ei consumau și alimente spurcate ce nu erau prevăzute în Legea Vechiului Testament. Practic, Hristos îi spune acestei femei că ea și fiica ei fac parte din neamul câinilor. Cum să-ți dau Eu harul acesta ca să izgonesc diavolul și să-ți dau fiica înapoi limpede și curată?

Femeia merge mai departe și spune: „Da, Doamne, dar și câinii mănâncă din fărâmiturile care cad de la masa stăpânilor lor.” (Matei 15, 27) Ce I-a cerut, în ultimă instanță, femeia lui Hristos? I-a cerut s-o împărtășească, să-i împărtășească fiica cu o fărâmiță din iubirea Sa, din potirul Său. Asta I-a cerut, așa cum și credincioșii, după spovedanie, după pocăință și după canon, veniți în fața sfântului altar îi spun preotului să le dea o fărâmiță. Acea fărâmiță a cerut-o femeia. I-a cerut o fărâmiță de iubire, o fărâmiță de har și din fiica ei a fost izgonit demonul.

**L.C.:** Prin urmare e vorba despre sfânta împărtășanie și importanța ei

**Î.P.S. Ioan:** Nouă, Hristos nu ne dă doar o fărâmiță de iubire, ci din potir ni se dă El nouă, nu numai iubire, ci ni se dă pe Sine. Această

femeie nu-I răspunde obraznic așa cum Îi răspundem noi de atâtea ori lui Hristos, când nu ni se îndeplinește ceva, când ne certăm cu Hristos. Femeia își asumă chiar starea de câine. Nu-i spune: de ce mă numești câine? Îi spune: da sunt câine, dă-mi și mie o fărâmiță.

**L.C.:** Înaltpreasfințite Părinte, înțeleg că atmosfera perioadei când a venit Mântuitorul era destul de tulbure, ca să zic așa.

**Î.P.S. Ioan:** Starea lumii când a venit Hristos pe pământ era în cea mai de jos cădere, deoarece câinele în structura iudaică era cel mai josnic dintre animale, pentru că mânca toate spurcăciunile pământului.

Hristos nu a vindecat pe fiica femeii, pentru că ea dispunea de toate facultățile omului, dar era stăpânită de un demon căruia Hristos, la strigătele femeii, i-a spus: părăsește prunca aceasta să prindă harul iubirii Mele!

Fapt pentru care eu zic ca în calendar, la Duminica Cananeencii, să se scrie Duminica maicii mele care a strigat toată viața ei către Hristos, pentru mine. Deci această duminică este **duminica tuturor mamelor care din fragedă pruncie au strigat către Hristos pentru copiii lor**, să-i păzească de tot ce este rău. Este duminica mamelor noastre ce strigă mereu pentru copiii cu care i-a dăruit Dumnezeu.

**L.C.:** Un sfat / îndemn adresat mamelor, vă rog, Înaltpreasfințite părinte.

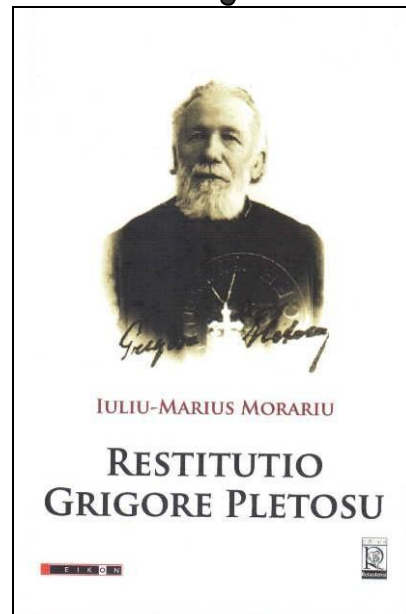
**Î.P.S. Ioan:** Nu încetați, iubite mame, a striga către Hristos și către Maica Domnului să vă salveze copiii din lumea aceasta a păcatelor, a desfătărilor și dezmiardărilor care se întâmplă a fi azi în popor.

Strigați pentru fii, strigați pentru fiice și împreună să strigăm către Dumnezeu și pentru a noastră dulce țară românească.



**Dora Groza, „Lacrimile sufletului”**

## Restitutio Grigore Pletosu



Între numeroasele și importantele studii și volume publicate de tânărul preot Iuliu-Maxim Morariu, un loc aparte îl ocupă volumul „*Restitutio Grigore Pletosu*” (1). De ce și de unde provine acest evident interes al autorului pentru un preot al Transilvaniei, din ținutul Năsăudului? Cu certitudine de la faptul că profesorul și preotul Grigore Pletosu (1848-1934) se încadrează în două categorii deosebit de importante pentru cultura și spiritualitatea românească din Transilvania secolului al 19-lea, când dascălii și preoții au reprezentat elementele progresive ale societății românești din Transilvania, menținând viu sentimentul național și religios.

Autorul volumului mărturisește în „*Introducere*” că prezentarea portretului părintelui Grigore Pletosu a rămas, până în prezent, incompletă. Valoarea cercetărilor este îndoielnică, deoarece cei care au scris despre el au preluat informații fără a le verifica, fără a merge direct la surse. Cartea preotului Iuliu-Marius Morariu umple, cu acribie bibliografică și cu un nuanțat demers științific, această surprinzătoare carență.

Autorul, „un foarte profund și serios cercetător al istoriei și al spiritualității bisericești” (2), își structurează volumul în mai multe părți. De un interes deosebit pentru pledoaria noastră sunt cele două consistente capitole referitoare la „*Profilul spiritual al protoiereului Grigore Pletosu reflectat în activitatea sa didactică*” (46 de pagini) și „*Profilul spiritual al protoiereului Grigore Pletosu reflectat în activitatea sa pastorală*” (32 de pagini). →

**LUMINIȚA CORNEA**

# Pedeapsa maximă: IERTAREA

Din nou, pr. dr. Gheorghe Șincan ne surprinde prin ingeniozitatea și frumusețea propunerilor sale editoriale.

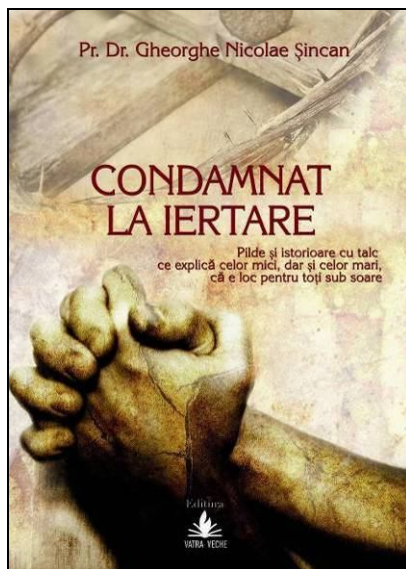
«Condamnat la iertare», ca titlu, nu are doar o componentă metaforică, ci și una morală, una de sublim al oricărei instanțe, inclusiv cea divină.

Am cunoscut un astfel de înalt prelat, care acorda, în practica sa administrativă, un loc important iertării, ca pedeapsă.

Sigur, nu generalizăm, lucrurile trebuie tratate de la caz la caz, dar acolo unde este posibil, aceasta poate fi calea cea mai potrivită pentru îndreptare. Pentru că o pedeapsă, în durata ei, tocmai această țintă are: îndreptarea păcătosului, admitând că orice faptă reprobabilă intră și în sfera păcatului, oricât de mică și de neînsemnată ar părea ea la prima vedere.

Am fost ușor contrariat atunci când, întrebând cum a fost pedepsit “păcătosul” – și nu vorbim aici de instanțe exclusiv judecătorești, ci și de instanțe morale, care exced justiției, destul de ipocrită atunci când aplică sentințe, când dă pedepse – am aflat că acesta a fost “pedepsit cu iertare”.

Acolo unde există conștiință morală, pedeapsa cu iertarea e mai greu, dar și mai frumos, de ispășit. Pentru că



iertarea te face nu doar să te angajezi în a te îndrepta, ci chiar în a-ți spori virtuțile, în a dovedi că greșeala ta a fost o întâmplare a vieții, un moment de slăbiciune și nu unul de rătăcire pe o cale fără întoarcere.

Acest orizont al pedepsei cu iertarea îl scrutează și părintele dr. Gheorghe Nicolae Șincan în această nouă carte a sa, care vine să consolideze și un statut de cărturar și unul de adevărat slujitor la altar, preocupat să valorifice moștenirea primită de la cei care au extras din lungul parcurs al umanității spre mântuire, picuri de înțelepciune.

Ca și în demersurile anterioare ale pr. dr. Gheorghe Nicolae Șincan, acesta a optat pentru formula “Pilde și istorioare cu tâlc, ce explică celor mici, dar și celor mari, că e loc pentru toți sub soare”, ca modalitate de a intra în dialog cu cei care țin la o mai bună cunoaștere de sine.

Cred și eu, ca și autorul acestei cărți, că lecția de morală predată arid, în exces teoretic, are mult mai mic efect decât pilda care diminuează imperativul în favoarea revelației. Că cel care ascultă/citește o poveste de viață extrage cu mai multă ușurință învățătura decât dacă aceasta ar fi slogan încrâncenat.

Educația (și cea religioasă) are nevoie de “poveste” și acest lucru l-a înțeles și și l-a însușit încă o dată pr. dr. Gheorghe Nicolae Șincan.

Sunt oferite în această carte pilde, istorioare care îl ajută pe creștin, dar și pe cel cu mai puțină credință, să descopere că se poate împăca cu sine, cu lumea, dacă-i înțelege acesteia rosturile prin locul pe care îl ocupă iertarea.

Căci fără iertare, îndreptarea își pierde esența sa creștină.

**NICOLAE BĂCIUȚ**

\*) Pr. dr. Gheorghe Nicolae Șincan, *Condamnat la iertare*, Editura Vatra veche 2017

## RESTITUTIO GRIGORE PLETOSU

→Din capitolul *Profilul biobiografic al lui Grigore Pletosu* (20 pag.), cititorul află date despre viața și opera preotului Grigore Pletosu, născut în localitatea Chintelnic, format intelectual la *Gimnaziul Grăniceresc* din Năsăud, apoi la *Seminarul Andreian* din Sibiu, finalizând studiile la prestigioasa Universitatea de la Leipzig și la Universitatea din Budapesta.

Bazându-se pe o vastă bibliografie și pe propria-i cercetare, autorul cărții insistă asupra activității preotului Grigore Pletosu desfășurată la Năsăud, ca profesor, apoi ca preot (a înființat prima biserică ortodoxă din oraș), ca protopop, ca important astrist, fiind președintele secțiunii școlare, în cadrul ASTREI, din perioada 1900-1911. Sunt evidențiate calitățile sale de mare patriot și român adevărat, calități ce se vor afirma și după pensionare, cu precădere în cadrul momentele istorice de la 1918.

Documentele cercetate atestă faptul că preotul Grigore Pletosu s-a aflat între membrii senatului național

român din secția comitatului Bistrița-Năsăud, între semnatarii manifestului unirii, între membrii Sfatului național, precum și între delegații de drept ai Marii Adunări de la Alba-Iulia și între semnatarii „credenționalului unirii”.

Mai mult, Iuliu-Marius Morariu argumentează că după reînființarea, în 1921, a Eparhiei Ortodoxe Române din Cluj, preotul Grigore Pletosu va deveni asesor consistorial al acesteia și profesor la Institutul Teologic Ortodox înființat și Cluj.

În volum este evidențiat faptul că la 80 de ani, profesorul și preotul Grigore Pletosu a fost sărbătorit ca o personalitate a meleagurilor unde 30 de ani din viața i-a dedicat școlii, ca dascăl la Năsăud, și 20 de ani, ca protopop al tractului Bistriței. A fost sărbătorit și în plan național, inclusiv printr-un mesaj de felicitare din partea Casei Regale, a Patriarhiei Ortodoxe Române, a primului patriarh Miron Cristea etc.

Scopul cărții de a oferi o prezentare a principalelor trăsături ce caracterizează portretul spiritual al preotului Grigore Pletosu a fost într-

totul realizat. Volumul constituie „un pios omagiu adus celui care a fost părintele Grigore Pletosu, om de cultură, de mare ținută și un formator de caractere” (p.134). În final, menționăm extraordinarul corpus bibliografic, 425 de titluri în 40 de pagini, plus bogatele note de subsol.

În totalitatea lui, volumul este alcătuit după stricte standarde științifice. Toate dovedesc că autorul Iuliu-Marius Morariu este un harnic și destoinic truditor întru cercetarea științifică în general și în special a personalităților culturii românești.

### Note bibliografice:

1. Volum apărut, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, la Editura Renașterea și la Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2014, 187 p.

2. *Prefață* semnată de Înaltpreasfințitul Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, p. 7

# ÎNCERCARE DESPRE SUBLIM

Dialog cu romancierul, esteticianul  
și criticul de artă

## MIHAIL DIACONESCU

(XI)

Deși este limitat, spiritul uman urmărește consecvent «rațiunile» lucrurilor. De aceea teologia dogmatică ortodoxă este și simbolică. Lumea naturală ca simbol al lumii suprarăționale, ca realitate rațională sesizabilă în cadrul experienței umane, ne solicită prin descoperiri inepuizabile în planul semnificațiilor.

Credința, trăirea, puterea de judecată, sentimentul, conștiința, dorința contribuie la completarea cu elemente noi a referințelor la existență, proprii simbolurilor. Capacitatea de semnificare a simbolurilor e universală. Simbolul e incompatibil cu accidentalul, insignifiantul, inexpresivul, cu contingența banală. El este una dintre cele mai elevate modalități de cunoaștere și comunicare.

Pentru ca simbolul să existe e necesar ca analogia pe care el se bazează să fie sesizabilă. Sesizarea analogiei este importantă pentru că orice simbol e polisemantic (plurivoc). Orice simbol poate fi un punct de plecare pentru variate polisilogisme. Desemnând identitatea de raporturi, respectiv asemănarea (similaritatea) dintre realități disjuncte, analogia poate fi substanțială sau structurală. De aceea simbolul face posibilă exprimarea unor realități pur spirituale, a unor idei abstracte de maximă generalitate cu ajutorul unor cuvinte, obiecte sau imagini care aparțin lumii fizice. În acest sens, simbolul nu e un «obiect» pur și simplu, ci totdeauna un «supraobiect», care ne trimite spre arcele lumii. El este o realitate paradoxală, pentru că ni se impune prin aspecte sesizabile, perceptibile, dar și prin variate principii ascunse.

Întrucât Dumnezeu e de necuprins, cunoașterea nemărginirii divine e conformă cu capacitatea limitată de a cugeta și de a simți a omului.

Cunoașterea teologică e fundamentată analogic. Ea corespunde, pe de o parte, Revelației, pe de alta, evoluției spirituale a oamenilor. Ea e, totodată, o cunoaștere antinomică, în sensul că între definițiile noastre formale și misterul de necuprins al lui Dumnezeu, Sfânta Treime există o permanentă inadecvare. Cunoașterea

antinomică este utilă totuși, pentru că evită raționalismul conceptual excesiv, respectiv pretenția de a defini logic conținutul unor noțiuni teologice.

Înfăptuită analogic și antinomic, teologia ne duce pe cale rațională spre nemărginirea lui Dumnezeu (...).

Cunoașterea antinomică și cunoașterea analogică implică necesitatea de a utiliza simbolurile. La rândul lor, simbolurile ne descoperă ceva esențial și profund pe calea catafatică și calea apofatică a cunoașterii noastre în teologie (...).

Analogia, ca și simbolul, este, așadar, foarte departe de a epuiza ființa la care se referă. Chiar în Revelație, Dumnezeu rămâne transcendent, absolut, tainic, nerevelat, inefabil. Analogia are caracter limitat.

Și cunoașterea teologică fundamentată analogic, antinomic și simbolic are caracter limitat. Niciun semn, niciun sistem de semne, nicio reuniune de simboluri, nicio construcție teologică, nici o încercare teoretică nu poate comunica integral nemărginirea lui Dumnezeu și, în consecință, bogăția sacramentală a Bisericii ca instituție divino-umană.

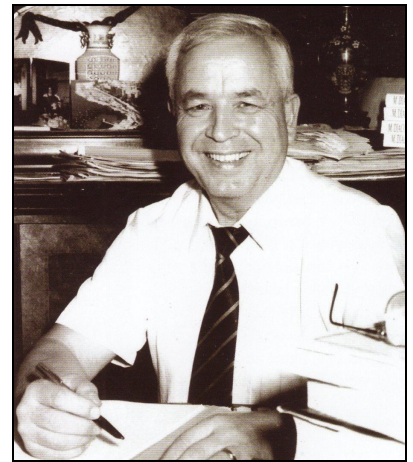
Conștiința acestei limite susține **anagogia**, respectiv ridicarea sufletului pe cele mai înalte culmi ale contemplației mistice. Dincolo de forma simbolului distingem un sens spiritual. Analogia evoluează și se împlinește ca anagogie” (pag. 256-258, în ediția a II-a, 2009).

Precizările cu privire la natura specifică a simbolului ne ajută să înțelegem faptul că, dintre toate teoriile cu privire la sublim, cele mai coerente sunt, în opinia mea, cele articulate de Hegel și de Crainic, pentru că ei asociază principiile teoretico-estetice cu cele teologice.

-Sunt uluit de modul cum Mihail Diaconescu discută despre problema simbolului situându-se într-o perspectivă spiritualistă. Nu știu dacă teologul și esteticianul Hegel, pe care îl citești atât de des în scrierile D-Voastră, v-a inspirat sau nu afirmațiile despre simbol.

- M-a inspirat doctrina Bisericii noastre Ortodoxe și strămoșești despre teologia icoanei. Iconodulia și iconologia ortodoxă sunt de o inepuizabilă bogăție spirituală.

- Înțeleg... Dar atunci cum ră-mâne cu opiniile esteticienilor ilum-iniști englezi și ale lui Kant despre



sublimul care se poate manifesta în variate forme ale existenței concrete, așadar într-o perspectivă imanentistă, și cele ale lui Hegel și Crainic, care afirmă, în totală și categorică opoziție cu ei, că sublimul este doar la Dumnezeu. Mai precis – este unul dintre atributele Divinității.

- Înainte de a răspunde, vă rog să vă amintiți de principiile eclecticismului, ca metodă de cunoaștere ce afirmă necesitatea de a împrumuta uneori, măcar uneori dacă nu totdeauna, principii, idei, demonstrații, argumente, exemple ce aparțin unor doctrine diferite pentru a le pune de acord, în cadrul unui sistem de gândire pe care-l dorim coerent.

Victor Cousin, un adept al ideilor lui Leibniz, a teoretizat eclecticismul. Scrierile lui m-au atras prin fermitatea cu care condamnă crimele de tot felul, ororile, violența sângeroasă și delirul considerat „teoretic”, comise în timpul Revoluției franceze de la 1789 – unul dintre cele mai nefericite momente din istoria umanității. Un moment care a însemnat întoarcerea unor oameni josnici, în numele „Rațiunii Suverane”, la barbarie, sălbăticie și bestialitate.

Mari criminali sadici, paranoici, după convingerile psihologilor și psihiatrilor, precum Robespierre, Marat, Saint Juste – cel care a imaginat și realizat decretul prin care bunurile dușmanilor revoluției erau confiscate, conducător fanatic al terorii, dar ghilotinat și el, la vârsta de numai 26 de ani – și alții ca ei sunt simboluri oribile ale carnagiului comis în numele „rațiunii suverane” și al urii delirante față de valorile creștine.

Îmi controlez bine afirmațiile...

**Prof. SABIN GEORGE SĂNDULESCU**



## O VREDNICĂ ASTRISTĂ: SILVIA POP

Silvia Pop s-a născut la 2 iunie 1937 în Nădăștia de Sus, județul Hunedoara. Absolventă a Facultății de Filologie-Istorie-Filosofie a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca (1959).

A lucrat în învățământ ca profesoară de limba și literatura română: Școala Generală din comuna Măgherani, Regiunea Autonomă Maghiară (anul școlar 1959-1960); Liceul Teoretic - Secția română din Sângeorgiu de Pădure, județul Mureș (1960-1968); Liceul Agricol Blaj (1968-1994), Liceul Teologic „Sf. Vasile cel Mare” și Colegiul Național „Gh. Șincai” Blaj.

A obținut definitivarea în învățământ în anul 1963, gradul II în 1971 și gradul I în 1976. A desfășurat o activitate bogată de culturalizare, susținând conferințe, cursuri de perfecționare și altele.

Președinte al Despărțământului „Timotei Cipariu” Blaj al ASTREI (1995 până în prezent); fondator și redactor șef al revistei „Astra blăjeană” (1996 până în prezent); fondator și director al Editurii „ASTRA – Despărțământul Timotei Cipariu Blaj” (1999 până în prezent); inițiator și coordonator al Cenaclului literar „Fântâni ale darurilor”; a inițiat Premiul „ASTRA – Despărțământul Blaj” din anul 1995, acordat până în prezent, pentru activitate deosebită în folosul Asociațiunii; a extins activitatea culturală prin înființarea și reînființarea Cercurilor ASTRA Blaj în: Roșia de Secaș (1997), Sâncel (1998), Pănade (1999), Biia (2000), Crăciunelul de Jos (2000), Căpâlna de Jos (2001), Cergău Mare (2003), Cetatea de Baltă (2004), Bucerdea Grănoasă și Mihalț (2005), Micăsasa și Valea Lungă (2006), Cenade (2007). A înființat Cercuri ASTRA în școlile din Blaj. A organizat sesiuni științifice, simpozioane, conferințe și seminarii, concursuri și tabere de creație, expoziții, concerte, spectacole, festivaluri.

Menționăm manifestări semnificative, intrate în tradiția Asociațiunii și a Blajului: Colocviile literare „Aron Cotruș” (1998-2008), Colocviile literare „Ion Agârbiceanu” (1999-2007), Festivalul Internațional de Muzică Clasică „Camerata blă-

jeană” (2002-2004), Concursul de poezie și muzică religioasă „Credo” (2005-2008), Concursul de poezie patriotică „Noi suntem români” (2004-2007), Concursul Național de Creație Literară „Fântâni ale darurilor” (1999, 2000, 2005, 2007), Festivalul-concurs de poezie „Ocroțiți de Eminescu” (2000-2007), Tabăra de creație literară „Veronica Micle” (1999-2003), Festivalul de colinde „O, ce veste minunată!”.

De asemenea, s-au impus în conștiința blăjenilor manifestările cu caracter național de omagiere a personalităților blăjene: „Timotei Cipariu – bicentenarul nașterii” (1805-1887), Centenar „Virgil Fulicea” (1907-1979), Centenar „Pavel Dan” (1907-1937), „Ion Agârbiceanu – 125 de ani de la naștere” (1882-1963), „Alexandru Lupeanu-Melin – 150 de ani de la naștere” (1887-1937).

E inițiatore a edificării monumentelor și plăcilor memoriale, realizate sub egida ASTRA Blaj: Timotei Cipariu și frunțașii blăjeni ai ASTREI (monument dezvelit în 2005), Popasul lui Eminescu la Blaj. 1866-2006, monument dezvelit în anul 2006 ș. a.

Un rol important în promovarea culturii blăjene și românești l-au avut și-l au revista „Astra blăjeană” și Editura „ASTRA Blaj”, coordonate, cu simț de răspundere și dăruire de președinta Silvia Pop.

Atrage colaboratori de valoare, care le asigură prestigiu și profil distinct: Ion Brad, Ion Buzăși, Ioan Chindriș, Ioan Mitrofan, Mircea Popa, Ioan Popa, Ion Mărgineanu, Ana și Arcadie Hinescu, pr. Ioan Fărcaș, pr. Petru Pinca, pr. Anton Rus, pr. Ioan Mitrofan, Leon Sorin Muntean, Daniela Pănzan, Marcela



**Silvia Pop, la una dintre edițiile Concursului de Creație și Interpretare „Ocroțiți de Eminescu”, la festivitatea de premiere**



*Silvia Pop „este inima ASTREI de la Blaj... de numele ei se leagă azi la Blaj fapte și realizări cultural-spirituale de notorietate” (Ioan Popa).*

Ciorrea, Marcel Știrban, Cornel Tatai-Baltă, Daniel Voina ș. a.

A publicat numeroase articole, eseuri, recenzii, note, interviuri în revista „Astra blăjeană”, contribuind la apariția trimestrială neîntreruptă și la menținerea prestigiului revistei.

A creat rubrici permanente: I. Editorial, II. Ecumenica, III. Istorie și critică literară, IV. Istorie și cultură, V. Pagini din istoria Asociațiunii, VI. Autori și cărți, VII. Aniversări-comemorări, VIII. Plastică-poezie-muzică, IX. Revista revistelor.

Din mulțimea textelor publicate în revistă, amintim selectiv: Din activitatea Despărțământului „Timotei Cipariu”; Membrii pe viață ai Despărțământului „T. Cipariu” Blaj; Binefăcători și sponsori ai „Astrei blăjene”; Agenda cultural-artistică; Retrăind clipa unică de praznic al neamului nostru; Ctitorul - episcopul Inochentie Micu-Clain; Tabăra de Cultură și Civilizație Românească „Acasă la noi”, Ediția a II-a, 3-16 august 1997; Manifestări dedicate episcopului Inochentie Micu-Clain; De la Revoluție la ASTRA; ASTRA reînviată la Blaj; Școlile Blajului la aniversare; ASTRA Tineret la Blaj; Din istoricul Despărțământului ASTRA Blaj; Concursul Internațional de Creație Lirică „Veronica Micle”, Ediția a III-a Blaj, 26-28 iulie 2001; Spiritul ASTREI la Blaj; „O scrisoare pierdută” de I. L. Caragiale în viziunea lui Nicolae Steinhardt; Despărțământul ASTRA Blaj și Marea Unire; Dascălii Blajului – oameni ai ASTREI; Despărțământul Blaj al ASTREI – 135 de ani; Moment aniversar – „Astra blăjeană” la 10 ani.

# Silvia Pop - 80



M-am întrebat adesea dacă „tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte” există? Din când în când, am primit și răspunsuri. Iar Silvia Pop, prin viața, prin activitatea sa puse în slujba credinței, istoriei și culturii, este un răspuns.

Ceea ce face susținut și entuziast într-un prezent continuu Silvia Pop are consistență nu doar într-o proiecție sintagmatică, ci și într-o dimensiune paradigmatică.

Pentru că Silvia Pop nu doar că dă consistență prezentului, ci pune temelie și viitorului.

Am admirat-o, cu invidie frumoasă, pentru energia sa, pentru devotamentul său cultural, pentru, pentru unii perimatul, patriotism.

De altfel, e greu să fii altfel la Blaj, locul încărcat de atâta istorie națională. Nimic exagerat însă, nimic ostentativ, totul cu bună și dreaptă măsură, cu eleganță și distincție, într-un firesc al cotidianului necontaminat de viciile politicianismului ieftin (dacă nu ne situăm cumva în zona pleonasticului!).

Nu vreau să jignesc pe nimeni, nu vreau să marginalizez în vreun fel meritele atâtor oameni de ispravă în domeniul culturii blăjene.

Dar eu când mă gândesc, azi, la Blajul cultural, mă gândesc în primul rând la Silvia Pop, la arta implicării culturale, cu onestitate și demnitate. De aceea, măcar din când în când, Blajul se numește și Silvia Pop.

Ce o distinge pe Silvia Pop într-un astfel de peisaj cultural e la îndemâna oricui să constate, dacă nu suferă cumva de cecitate.

Acțiunile culturale ale Silviei Pop au consistență, au relief. Doamna

culturii blăjene știe, cum puțini știu/pot să o facă, să ne adune pe toți în jurul său, din toate generațiile, indiferent de opțiuni religioase ori convingeri politice, să ne întrețină un entuziasm tonifiant, revigorant.

Am participat la toate manifestările culturale inițiate de Silvia Pop, la care m-a invitat, pentru că Silvia Pop, din punctul meu de vedere, nu poate fi refuzată. E atât de curată în modul în care dă coerență faptului de cultură, într-o cuprindere în care cultura nu e niciodată pe locul doi în ierarhiile zilei.

Am fost/sunt mereu aproape de Silvia Pop. Prin ea am simțit cum cultura capătă durată, cum oamenii devin mai frumoși, mai buni!

Am spus adesea că Silvia Pop ar trebui clonată, fiindcă de spirite ca domnia sa e nevoie peste tot.

Iar dacă nu ar fi fost, ea ar fi trebuit inventată. Fiindcă de astfel de invenții e nevoie în cultura română, ca aceasta să își îndeplinească rolul nobil pe care îl are în devenirea noastră ca neam, ca popor.

Îi mulțumesc Silviei Pop pentru lecțiile de tinerete fără bătrânețe. Dincolo de timp, de acte de naștere, de identitate, Silvia Pop rămâne fără vârstă. Fiindcă ea are tot ceea ce are fiecare vârstă în parte!

NICOLAE BĂCIUȚ

## Un iluminist al timpului prezent!



La începutul anului curent, în sala Consiliului Local al municipiului Blaj, în cadrul Simpozionului dedicat lui Eminescu, din uvertura Concursului Național de Creație și Recitare "Ocroțiți de Eminescu", spuneam în fața a peste 100 de oameni că d-nei Silvia Pop, Președinta Despărțământului "Timotei Cipariu" al ASTREI din Blaj, ar trebui, ca în "Mica Romă", să i se facă statuie! Nu era o afirmație de poziționare, nu era una menită să mă poziționeze față de domnia sa într-o lumină favorabilă.

Era una sinceră și corectă, din punctul meu de vedere, menită să marcheze o activitate culturală de-a dreptul extraordinară, percepută astfel și de subsemnatul, prin numeroase acțiuni culturale la care am participat și care au avut ca organizator sau principal catalizator pe distinsa d-nă Silvia Pop. Văzând însă C.V.-ul domniei sale, dens, plin, cât pentru 7 vieți, am constat că ceea ce știam eu era doar o mică parte față de ceea ce a făcut cu adevărat aceasta, în cei peste 22 de ani de când conduce destinele Despărțământului ASTREI din Blaj. De fapt, de când stimulează și coordonează tot ce este mai frumos și înălțător în cultura și istoria zonei, de când se implică cu responsabilitate și tragere de inimă și în acțiuni din țară și chiar străinătate, sub faldurile generoase ale ASTREI.

Se spune că omul sfințește locul. Omul bun la suflet, altruist, dinamic, iubitor de cultură și istorie românească, organizator de excepție, harnic cu implicare până la sacrificiu, care este aceasta, a sfințit cu vârf și îndesat până acum plaiurile de legendă ale Blajului. Blajul trebuie să fie mândru că are un astfel de om, care îi continuă bunele tradiții de "creștere a limbii românești și a patriei cinstire". Aceasta, la rândul ei, a făcut ca mica urbe încărcată de atâta istorie și cultură să fie percepută și în prezent ca un focar de cultură, de cinstire a înaintașilor, dar și cu privire pragmatică, spre viitor.

D-na Silvia Pop poate privi înapoi "fără mânie". Și-a pus definitiv pecetea iubirii și priceperii culturale, dar și al altruismului său în Blajul cultural de astăzi, așa cum și-a pus-o și când a fost dascăl, zeci de ani, în școlile Blajului, aceste "fântâni ale darurilor". Și nu numai în școlile Blajului.

Suntem contemporani cu d-na Silvia Pop. Și asta trebuie ținut minte. Suntem și martori al formidabilei sale energii în slujba lui Eminescu, a lui Timotei Cipariu etc., și a tot ce ține de istoria și cultura zonei și a neamului românesc, în general.

D-na Silvia Pop este un iluminist al timpului prezent!

Aceste rânduri sunt o formă de recunoștință și apreciere, dar și un prilej de a-i ura sănătate și putere de muncă, acum la ceas aniversar. LA MULȚI ANI, d-nă Silvia Pop!

RĂZVAN DUCAN

Ancheta „Vatra veche”

## SCRITORII. CASE MEMORIALE

În volumul nostru *Excursia literară, îndemn spre cunoaștere* (Cluj Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2008), am evidențiat faptul că muzeul memorial de scriitor are în vedere colectarea și conservarea bunurilor ce au aparținut unui creator de literatură. Casa memorială a unui scriitor este o comoară de amintiri... o scrisoare, o fotografie, o călmară, un instrument de scris, o haină, un costum, o mașină de scris, cărți, mobilier... toate, atinse cândva de mâna și sufletul creatorului, trezesc o anumită stare sufletească și o anumită curiozitate de a ști, de a cunoaște mai multe despre acea personalitate, îmbogățindu-te cultural.

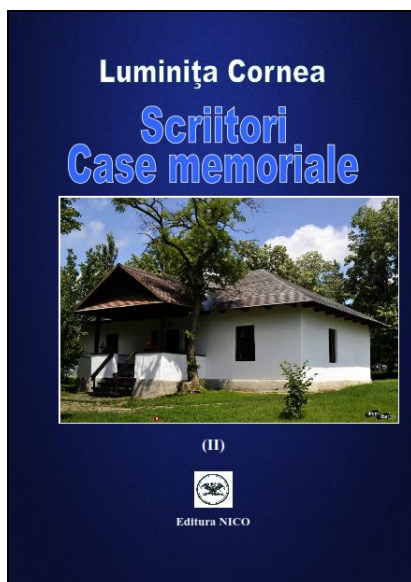
În mod special, într-un muzeu memorial de scriitor, cu un ghidaj bine realizat, cu pasiune și implicare, se trezește în sufletul vizitatorilor o multitudine de sentimente împletite cu o anume curiozitate a lecturii, a cunoașterii.

Nu se poate ca atunci când vezi în casa memorială a unui scriitor imagini interesante, desene inedite, titluri nemaîntâlnite, coperte minunate, biblioteca plină de cărți, reviste, instrumente de scris, mașină de scris etc., nu se poate să nu te gândești la creatorul respectiv, la cel care a dat viață unui anume univers literar, la opera lui.

Firește, direct ori indirect, vine îndemnul de a-l cunoaște, adică de a-i citi opera.

Într-o casă memorială de scriitor, vizitatorul participă la o întâlnire cu cărțile, la ele acasă, acolo unde au fost create. Poate de aceea pleci dintr-un asemenea muzeu hotărât ca imediat să-ți faci timp să citești anume carte, despre care ai aflat ceva minunat.

În concepția noastră, *casa memorială* de scriitor e instituția muzeală organizată în clădirea legată direct de o personalitate literară, în care a văzut lumina zilei, a copilărit sau a trăit un număr de ani, ori a trecut la cele veșnice un scriitor (ex. *Casa Memorială „Ion Creangă”* din Humulești, unde s-a născut și unde a copilărit marele povestitor, *Casa Memorială „Ion Creangă”* din Iași, cunoscută sub numele de *Bojdeuca din Țicău*, unde autorul *Amintirilor din copilărie* a



trăit ultima parte a vieții, unde l-a avut ca oaspete pe Mihai Eminescu; alte asemenea: *Casa Memorială „Liviu Rebreanu”* din Prislop-Năsăud, *Casa Memorială „Vasile Alecsandri”* din Mircești, jud. Iași, *Casa Memorială „Tudor Arghezi”* din strada Mărțișor, București, *Casa Memorială „Romulus Ciofleac”* din Araci, jud. Covasna etc.).

*Muzeul memorial* este acea instituție muzeală organizată într-o localitate în care a trăit un anume artist, dar nepăstrându-se clădirea în care a locuit, s-a construit ori s-a folosit o altă clădire în care s-a organizat, cu obiecte, exponate, cărți, tablouri etc. ce i-au aparținut, un muzeu dedicat vieții și activității scriitorului respectiv.

Astfel de muzee memoriale, în România, sunt *Muzeul „Mihai Eminescu”* din Parcul Copou, Iași, *Muzeul „Panait Istrati”* din Brăila, *Muzeul „I.L. Caragiale”* din Ploiești etc.

*Complexul memorial* presupune existența mai multor clădiri ori și a altor monumente de artă, monumente naturale, religioase, aflate în strânsă legătură cu viața și activitatea unui scriitor, precum și felul cum este perceput în memoria actuală.

Exemplificăm prin *Complexul Memorial „Mihai Eminescu”* de la Ipotești, județul Botoșani, și prin *Complexul Muzeal Memorial „Octavian Goga”* de la Ciucea, județul Cluj.

În cadrul obiectivelor muzeale de scriitori, ce se pot vizita, există la noi, pur și simplu, *casa* în care a locuit un scriitor, care s-a păstrat ca un muzeu, dar care aparține familiei.

Este, spre exemplu, cazul casei din Rășinari, în care s-a născut și a copilărit poetul Octavian Goga, proprietatea familiei, putându-se vizita doar cu acordul acesteia. Astfel de case, în perioada actuală, se află multe în România – ne gândim la scriitorii contemporani.

*Punctul muzeal* este un spațiu muzeal mai restrâns (o clădire proprie sau încăperi într-o clădire de interes public), organizat într-o localitate aflată în strânsă legătură cu viața, activitatea ori opera unui scriitor.

Așa de exemplu sunt punctele muzeale organizate de *Muzeul Național al Literaturii Române* din Iași: *Punctul Muzeal „Garabet Ibrăileanu”*, Târgu Frumos; *Punctul Muzeal „Ionel Teodoreanu”*, Golăiești-Iași; *Punctul Muzeal „Cezar Petrescu”*, Cotnari; *Punctul Muzeal „Dimitrie Anghel”*, Miroslava-Iași.

Într-un context larg, toate acestea sunt *muzeu memorial*, iar exponatele prezentate au scopul clar de instruire, educare și agrement pentru cel mai variat public.

Prin titlul propus acestui volum, *Scriitori. Case memoriale*, am dorit să facem referire la denumirea încetătenită pentru muzeele memoriale ale scriitorilor.

În primul volum al cărții *Scriitori. Case memoriale* (Editura Nico, Târgu-Mureș, 2014), am prezentat douăzeci de muzee memoriale ale scriitorilor: V. Alecsandri - Conacul din Mircești; C. Negruzzi - Conacul de la Trifeștii Vechi- Hermeziu; Ion Creangă – Casa părintească din Humulești și Bojdeuca din Țicău; Alexandru Vlahuță – Mănăstirea Agapia; G. Coșbuc – Hordou (Năsăud); N. Iorga – Botoșani; M. Sadoveanu – Casa de la Copou; M. Sadoveanu și Visarion Puiu - Casa de la Vovidenie (Neamț); L. Rebreanu – Prislop (Năsăud) și Valea Mare (Argeș); Cezar Petrescu – Bușteni; G. Topîrceanu – Nămăiești (Argeș) și Iași; O. Cazimir – Iași; M. Codreanu – Iași; Panait Istrati – Brăila; Romulus Ciofleac – Araci (Covasna); Perpessicius – Brăila; Nichita Stănescu – Ploiești.

În volumul de față, am adăugat încă douăzeci și șase de muzee memoriale ale unor cunoscuți scriitori români.

Textele din volum înmănușează experiența noastră de →

LUMINIȚA CORNEA

muzeograf (Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni) și de istoric literar (membru al Uniunii Scriitorilor din România).

Bibliografia generală este menționată la finalul volumului, însă bibliografia folosită la prezentarea fiecărui muzeu este inclusă direct în text, pentru a facilita lectura.

Toate au fost publicate mai întâi în revista *Vatra veche* (rubrica *Ancheta „Vatra veche”*) din Târgu-Mureș, redactor-șef scriitorul Nicolae Băciuț.

Îi mulțumim.

În perioada actuală, muzeele se implică în activități de pedagogie muzeală.

Asemenea activități organizate în parteneriat cu școli, cu profesori pasionați de literatură și lectură au ecou în rândul elevilor.

Este vorba de activități extra-curriculare de omagiere a scriitorului respectiv, constând din recitări, lecturi, mese rotunde, dezbateri, scurte programe artistice într-un anumit climat afectiv; apoi desfășurarea unei activități de cerc/cenaclu literar, cerc dramatic, chiar lecții de literatură desfășurate în incinta caselor memoriale.

Astfel, fiecare dintre participanți simte mai puternic gustul cărții, învățând mai repede, mai mult și cu mai mare plăcere decât la școală, în mediul arid, stresant, îngrădit de sunetul clopoțelului.

Reînsuflețite și conectate la prezent, muzeele de scriitor stimulează la lectură și la creație.

Intrând într-o casă memorială, ai impresia că treci pe sub arcul vremii și te trezești într-un alt veac, sigur într-o altă atmosferă.

Cum să reziști altfel în această ambianță, dacă nu prelungind-o, intrând în lumea miraculoasă a operei, prin lectură.

Emoția în contact cu atmosfera specifică în care a trăit și a creat un anumit scriitor, îi poate determina pe vizitatori să dorească a citi, pentru a obține cât mai multe informații, pentru a trăi anumite sentimente, pentru a fi cât mai aproape de sufletul creatorului respectiv.

Astfel, **muzeele memoriale ale scriitorilor devin spații iradiante**, îndrumându-și vizitatorii spre lumea miraculoasă a textului literar, spre lectură, spre cunoaștere.

Asterisc

## Între răs și plâns

Imediat după terminarea facultății, am făcut o vizită la țară în Oltenia. Față de satul Ardelenesc, ordonat, curat, în care totul era făcut cu socoteală, în băutura oltenească părea că totul este vrain. Viața se desfășura ba din deal, ba din vale, câinele mușca purceaua iar purceaua schilodea puii, toți și toate erau în devălmășie, iar mie îmi părea că nimic n-are cap sau coadă... Puii erau chemați la mâncare: Pui, pui, pui, mânca-v-ar moartea! Iar moartea nu era niciodată prea departe. Ori venea dihorul, ori vulpea, ori scroafa, ori vecinii, pe puii ăia se bătea o lume întreagă. Cred că nimănui de-acolo nu-i trecuse prin gând să zică: Mânca-v-ar viața!, sau, și mai bine: Mânca-v-ar Raiul!

Puteai să prevezi cu certitudine care vor fi poveștile când te duceai în satul cu pricina. Ori a murit vecina, ori a murit scroafa, ori puii s-au îmbolnăvit, mânca-i-ar moartea. Și cu toate acestea, lumea de acolo părea mereu mirată, veștile ne erau prezentate ca ceva mereu nou, surprinzător.

Mai auzeam de câte unii care au căzut betegi, de-aveau gâtul moale, sau capul moale, sau au dat în alte alea, și explicația era ori că i-a descântat cineva, ori era vreo vrajă la mijloc. Fantasticul făcea parte din viața zilnică acolo.

Un lucru pe care-l credeam uitat, dar mi-a fost readus în memorie, e drumul cu autobuzul de la Craiova la satul cu pricina. Țăranii plecau de la oraș cu corfele pline, doar veneau la oraș după ale gurii, căutau de la pâine la zahăr și ulei și alte de astea. Erau femei încovoiate de greutate, unele cu cobilițe, altele aveau mâinile pline și de multe ori mai cărau și pe cap câte ceva. Odată intrate în autobuz, femeile se țineau cum puteau de corfele pline, nici nu se gândeau să se mai țină cu o mână de ceva. Din fericire, chiar dacă le scutura bine autobuzul, ele tot n-ar fi avut unde să cadă, doar nu era loc să arunci un ac. Îmi aduc aminte că după ce autobuzul era încărcat ochi, șoferul se dădea jos de la volan și mai ruga un bărbat să îl ajute să închidă ușa. Amândoi își uneau forțele, puneau fiecare câte un umăr în ușă. Cei de pe scări, împinși,



și înghesuiau pe ăilalți, până când burțile călătorilor erau presate de cei din jur, iar masa aia de oameni devenea un tot amorf. De afară vedeai câte un obraz deformat, strivit de câte o fereastră. Vedeai lumea stând în poziții chinuite, nădușind de căldură. Cum ușa îi presa tot mai tare, unii vociferau, alții râdeau prostește, bucurându-se poate că au făcut un pas înainte pe scară, până când, în fine, ușa se închidea ferm în urma lor. Cum spuneam, nimeni n-avea cum să cadă, autobuzul putea pleca de-acum, ușa era închisă, dar stai, că pe fereastra ușii de-abia închise, încep să se urce alții, sărind în capul bieților oameni din autobuz ce de-abia mai răsufleau de înghesuiți ce erau. Cu toate acestea, o femeie de lângă mine ținea o corfă cât toate zilele pe burtă, fără să se gândească că dacă ar pune-o la bagaje s-ar mai face loc în jurul ei. Șoferul se urcă și el la volan și speram că, în sfârșit, vom fi gata de plecare. Dar stai, că șoferul începe să peroreze, să dea lumea dracului și, în dulcea limbă română, să se adreseze de această dată sexului frumos:

- Bă fomeilor, zice, voi nu vedeți, fă, că sunteți și proaste și urâte?

Eu am înmărmurit, dar nimeni altcineva nu s-a sinchisit. Părea să fie normal. Acestea fiind spuse, am fost, în sfârșit, gata de ducă.

Relația mea cu Oltenia a fost una complicată. De atunci mi-am mai înmuiat judecățile. Am avut nevoie de ceva perspectivă în spațiu și timp, să ajung să descopăr farmecul acelor locuri, ba chiar să le văd sufletul.

**MILENA MUNTEANU,**  
**Toronto, Canada**

## Sufiu

Ideea e să rămâi în zbor,  
să nu cedezi niciodată.  
Coliva supersonică e  
din grâu limitat:  
poate că și el ar fi avut  
chef să fie altceva, o mâncare  
comună și mai populară  
la un bălci fericit,  
dar cineva trebuie să se  
sacrifice, trebuie cineva  
să facă și această muncă  
plătită prost a deserturilor  
ultime, cele cu dune de dulce.

E un zbor constant în ingredientele  
colivei, se înțeleg de minune,  
încât alăturarea lor e un fuselaj,  
nimeni nu se întoarce.  
Mai ermetic de atât nu se poate.  
De aceea zahărul și iodul din  
nucă devin imponderabile  
și jonglează deja în categorii  
matematice, pe când fondul,  
coliva, e un low-cost.

Trebuie să rămâi în zbor și  
să nu te clintescă niciun nor  
mai venos, nicio pasăre  
rătăcind la reci dimensiuni.  
Mintea trebuie să îți fie conectată  
ca un cuțit de bucătărie la  
bucătăria lui, să oglindească tot  
în așa măsură încât, dacă te-au  
prădat hoții, să poți derula  
și să-i vezi cum își fac praxeologia,  
didactica în lama din ce în ce mai  
boantă.

## O cafea și un pahar cu apă

O cafea și un pahar cu apă,  
b a u t e în toiul nopții,  
pur și simplu spală de viață.  
Uneori bei diluant și nu ar părea  
freonul placid că are altă treabă  
decât o pumă nostalgică în stomac și  
că toate aceste baruri ca un ghemotoc  
de lână în care intri sunt niște  
șanse ale reținerii și timidității.  
La masă nu trebuie să umbli și nici  
să faci vreun gest. Ea e punctul tău  
forte, un atu al fratelui copac.  
Împreună  
veți intra în masonerie. Tu în el  
mai degrabă și apoi cu cratima  
copărtaș la lucruri compuse,  
anemie în anemie și în anemie  
adevăr. Și, în adevăr, rutină.  
Și, sub rutină, dorința de a bea  
o cafea și de a mai turna apă în ea

ca să se învețe cu lucrurile trase de  
păr  
și să învețe că omul trage de viață de  
fapt, nu de cafea:

niciodată n-a băut-o atât de jos  
cât să vadă craniul cafelei.

## Acte. Semafoare. Ventilatoare

Ținem de observație.  
Ne gândim la moarte.  
Sutem cinici la suprafață.  
Și dacă mai jos e azot?  
Și dacă mai jos e mentenanță?  
Și dacă mai jos e combustie?  
Și dacă mai jos e portieră?  
Ce frumos ar fi fost să fiu  
printre prioritățile tale. Ar fi  
fost indescriptibil. A rămas nedescris.  
Lumina care tace talc în talc.  
Și mai ales asuprirea, rugina  
minții, acetona dansantă  
făcută opturi, tot ce îi rămâne  
acestui lingou de piele și pești,  
acestei dragoste de sfeclă zdrobită  
să pară că lupii cu buturile lungi  
s-au pus în contrapunctul apei  
premeditând lăstărirea oțetului.  
Și dacă mai jos e azot?  
Și dacă mai jos e combustie?  
O să ne reculegem cu toții  
la draft-ul de apă,  
visând în toată lumina  
Oceania patinoar?

## Ison

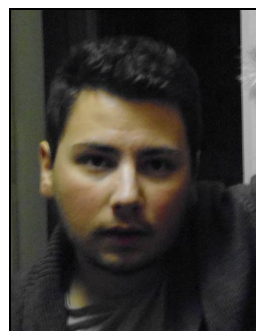
Viața, timpul condiționează  
un Fleming de ploi interioare.

De aceea, dacă s-ar  
prăbuși avionul cu  
ambii părinți  
(ca un amidon vacantat)  
ar trebui să fiu făcut  
din ei așa,  
ca limba latină,  
să văd dacă îmi  
semăn trecând  
pe sub potența din crepuscul  
crestele terciului ablativ.

Viața continuă în ritmul ei,  
tocând splina a ceea ce știe.

## Nocturnă

Unde am putea păstra  
niște spirit extra,  
dacă nu în acest pen house  
de îmbrânceană vegană?



Dacă aici podelele scârțâie,  
nu auzi amortizarea  
balsamului nocturn?

Oțelul și carbonul  
fagocitează nesperat  
în cântece surde,  
cu băț alb.

Bulanele răsfirate sunt  
o armată de ocupație.  
La colțul ochiului karma  
descinde în usturoi alb

și din el în maritala spumă  
când îmi zici *fă-mi procură  
peste vicleșug!* și ceri apă.

## Artă și calm

Oamenii normali sunt iubiți.  
Oamenii singuri, nu.  
Oamenii singuri fac show-uri  
erotice cu ceapa, nu au  
pe nimeni de sărutat și, când au,  
gura gropii se lasă.

Oamenii normali știu diverse lucruri.  
Oamenii singuri le știu  
pe toate și eșuează la ei în cap.  
În el, ei, în afară, mătreața.

Oamenii normali nu au subtitrare  
Oamenii singuri sunt  
în foiță de aur și ce e tradus  
e scriptură: ce s-a spus, o dată  
s-a spus. În rest, nu e cui.

Oamenii normali au la ei.  
Oamenii singuri împrumută  
și le cresc apoi pe negi firele  
albe ale plecării.

Complex cât casa, dă-ne o  
casă. Cât Tine ea,

Tu fă-ne mare. În numele Tatălui,  
al Fiului, al Sfântului Duh,

Cămin.

**DARIE DUCAN**  
**(Din ciclul "Dublin: Valsuri. Moire")**

Starea prozei

# Domnul ministru

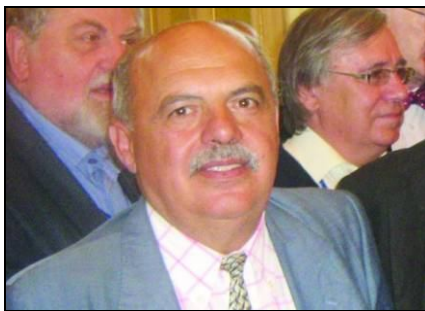
Coborând scările blocului modern din centrul Capitalei, unde avea închiriat de mai multă vreme „cuibușorul său de nebunii”, excelența sa, Ilie Vălean, noul ministru al culturii, se simte copleșit de tristețe. Întâlnirea și mai apoi partida de amor cu ultima sa cucerire, Aida, superba brunetă promovată de el, cu atâtea sacrificii, în departamentul de investiții, părea că intră pe făgașul atât de cumplit al rutinei și inerției.

Aida se arăta din ce în ce mai plictisită de escapadele lui grăbite, uneori brutale, tiranice chiar, cu cât trecea timpul încă nesățios al dragostei lor și, fără să-și dea seama, el însuși intrase pe nesimțite în vârstă considerată, de cei mai mulți din anturajul său, a înțelepciunii.

Ilie Vălean se considera încă tânăr la cei cincizeci de ani ai săi, datorită coamei leonine, încă negre, strălucitoare, și a ochilor albaștri, lăcrămoși, cu care reușea să impresioneze femeile, dintre care recolta, cu minuțiozitatea unui grădinar, pe cele mai frumoase, și le ducea în paradisul său secret de pe strada Batiștei.

Erau orele marelui său triumf al vieții, orele în care se topeau toate ostenelele tracasarilor zilnice, ale mașinașionilor de gestionare a puterii unui partid ce plătea încă tribut istoriei mai vechi și mai recente, dar la fel de devastatoare, când elitele românești au fost măcinate și sacrificate, la foc mic, de interesele cunoscute ale oamenilor vânzuți Marelui Imperiu de la Răsărit.

Atunci, el simțea că se răzbuună pe timpul străin care i-a fost dat și care-i subjugă inteligența și energiile pe căi niciodată deplin cunoscute. Atunci, ceea ce era mai profund în ființa sa, vulcanul nestăvilat de putere masculină, se revărsa cu toată bogăția lui de simțire și viață în adâncurile primitoare ale frumuseților feminine cucerite. Atunci marele om de acțiune, Ilie Vălean, aidoma unui țăran aplecat peste brazdele reavene primitoare de semințe ale ogorului său, se simțea parte din echilibrul Ființei universale, se simțea în armonie cu plenitudinea Marelui Tot. Desigur, Ilie Vălean avea o familie frumoasă, o soție deosebit de prezentabilă, care îl



ajuta să impresioneze orice asistență în activitățile cotidiene, care îi dăruise doi copii frumoși, un băiat și o fată, dar pe care instinctele materne sănătoase o îndepărtaseră încet, încet, de trăirile de cuplu, pe care el și le dorea cu atâtea ardoare.

Dragostea lor se desfășura destul de rar, patriarhal, în limitele necesităților firești, fără aplombul nestăvilat al evadărilor cu noile frumuseți în „cuibușorul său de nebunii”. Acolo se simțea el răsplătit de Marele Univers pentru eforturile inumane ale unei funcții atât de ingrate, în niște vremuri atât de înșelătoare.

Aceste ființe fragile, creații ale divinității pentru bucuria de-o clipă a constructorilor de idei și instituții ale civilizației unei nații greu încercate, erau și continuă să fie cele care-l reîntreamează și-i redau echilibrul pentru realizarea unor noi fapte și acțiuni.

Dar Ilie Vălean mai păstra încă tristețea unei fapte mârșave. Își pusese semnătura pe actele ce îngăduiau demolarea unei clădiri istorice al Bucureștiului și construirea în locul ei a unui bloc urât, de sticlă și beton, pentru noile birouri ale dezvoltării viitoare. El n-ar fi vrut în ruptul capului să facă acest lucru, însă partidul i-a cerut-o, întreprinzătorul cu pricina oferind o impresionantă donație pentru alegerile care tocmai băteau la ușă. Or, marele Ilie Vălean fără partid ar fi doar ceea ce este: un anonim din mulțime. Lucru pe care el nu și l-ar fi putut accepta în această viață a sa, unică, de neînlocuit. El a devenit ceea ce este, el cu partidul lui.

La ieșirea din fața blocului, se întâlnește cu colegul său de facultate, zdrențărosul Ion Ganea, clătănându-se în bătaia aburilor alcoolului.

Ion Ganea fusese un poet cunoscut în tinerețe, cuprins în antologii naționale, mereu înconjurat de femei dispuse oricând să-i devină muze. La cina revistei *Tribuna* din Cluj, de deasupra Cofetăriei Arizona, citea

versuri în atmosferă romantică, înconjurat de sfeșnice artizanale cu lumânări aprinse.

Era pe atunci un campion al eleganței, un bărbat râvnit al Clujului, iar acum a decăzut și-și duce viața umilă, aproape ca un om al străzii. Asta s-a ales de talentul său, de promisiunea unui geniu în tinerețe. Acesta, când îl vede pe Ilie Vălean, are un moment de tresărire. Aburii alcoolului par să i se risipească, se oprește drept în fața ministrului. Face o plecăciune teatrală, simulează faptul că se dă la o parte din calea lui, dar îi depune o flegmă puturoasă tocmai pe gulerul hainei.

-Excelența ta, asta meriți din partea poeziei pe care ai trădat-o din funcția pe care ai uzurpat-o. Du-te în noaptea ta!

Și pleacă de data aceasta drept, înalt, ca un patrician al mizeriei.

Ilie Vălean își șterge scuipatul cu grijă, dar constată că urma urâtă lăsată de saliva bețivului nu cedează. Hotărăște să se ducă acasă, să se schimbe, pentru că mai târziu avea să onoreze o întâlnire la Ambasada Franței.

O întreagă cohortă de scene din segmentul de viață comună de pe strada Horea, din orașul perlă a Transilvaniei, îi trece prin față ministrului umilit de ruina umană care l-a scuipat.

Erau amândoi tineri, frumoși și talentați. Erau amândoi colegi ai Facultății de Filologie și două promisiuni ale literaturii viitoare. Înconjurați de fete frumoase și dornice de dragoste, amândoi făceau paradă de inteligență și spirit, încercând să facă cât mai multe cuceriri. E drept că Ion Ganea era cel mai tare, cel mai frumos și mai talentat. El a reușit să iasă pe piață cu mai multe volume, el a câștigat Premiul Herder. Chiar a intrat definitiv în istoria literaturii.

Dar ce s-a ales acum de viața lui? Și mai ales de ce îi poartă lui pică? Pentru că este acolo unde este și că nu poate face nimic pentru condiția scriitorilor?

Dar acum societatea este alta. Este individualistă, egoistă, acum nu mai guvernează spiritul, valorile. Acum guvernează banul. Ai reușit să scrii pentru piață, ești. Nu ai reușit, mori de foame. Ce pot face eu în această lume în care omul este lup →

**GEO CONSTANTINESCU**

semenului său? Mai ales al aceluia care încearcă să se afirme și se dovedește mai deștept decât cei ce au pentru o clipă pâinea și cuțitul. Aceștia vor fi primii scarificați. Asta de când e lumea. Ce s-ar fi ales de Brâncuși dacă ar fi rămas în România?

Vrea să telefoneze la minister să-i trimită o mașină dar se răzgândește. E prea mâhnit și dezgustat de ceea ce i s-a întâmplat astăzi ca să se mai întâlnească cu cineva cunoscut de la înalta lui demnitate. Hotărăște să ia un taxi până la vila familială de pe strada Primăverii. Nimerește o rablă achiziționată la mâna a doua de un taximetrist rechin.

Cu nas fin, scaietele de maidan își dă seama că cel ce s-a urcat e un demnitar și hotărăște să nu-l jupoaie de bani. Se mulțumește cu puțin, că e mai bine așa. Poate că are vreo legătură cu reglementarea taximetriei și atunci va fi vai de capul lui. Îi cere costul real al cursei, iar Ilie Vălean îi lasă un ciubuc gras. Atunci fața țepoasă a omului de la volan se destinde și-i răspunde mios politicianului:

-Vă mulțumesc, excelență, să aveți o seară minunată! Acolo mă găsiți întotdeauna. Vă servesc oricând...

Ilie Vălean coboară obidit. Se gândește ca întotdeauna la falsă mină de amabilitate pe care trebuie s-o afișeze cu regularitate tovarășei sale de viață, după o aventură cam nereușită. Ipocrizia vieții în comun începe să-l obosească. Este un semn al bătrâneții? Face semnul îndepărtării cu mâna a unui astfel de gând și urcă tinerește scările. Fetița îi sare în față și o ia în brațe, vesel. Băiatul îi cere să-l ajute la lecții, dar se scuză repede. Îi transferă responsabilitatea soției, așa cum făcea întotdeauna. Femeia înaltă, blondă, superbă îi acceptă sărutul fugitiv pe obraz și nu-i înțelege graba piezișă și lunecoasă nici până acum, nici pentru această seară:

-O să vin cât de repede pot. Promit că nu întârzii...

Apoi urcă grăbit, preocupat, în dormitorul său. Trebuie să se schimbe, să ajungă la timp la reuniunea diplomatică. Acolo va întâlni, desigur, alte și alte frumuseți, care vor avea nevoie de el, marele Ilie Vălean, de puterea lui dobândită cu atâtea sacrificii, pentru încercarea firească de a-și face loc în lumea aceasta mare. Acesta poate fi, până la urmă, adevăratul său destin...



### *variații de a(poe)titudine*

\* \* \*

în pletele lunii  
se drăgosteau pisicile de pe  
acoperiș  
lungeam noaptea albă  
cu o cafea *espresso*  
am zis poate totuși cauți în zaț  
magia cuvântului  
pentru care aezii tăi  
robesc precum savanții  
la deconspirarea legilor newton  
tu ai întins o frumusețe de aripă  
peste ceștile goale și te-ai făcut  
dimineață

\* \* \*

am prins-o că se ține de mine  
pe când nici măcar nu mă  
gândeam la ea  
mă însoțește neconținut oriunde

o simt și când nu apare în  
geometria liniilor mele  
și când poza-mi cu ea la picioare  
nu am cum să privesc  
îi aud tăcerea ca pe o notă  
nescrisă pe portativ

teribile porniri: chiar încercasem  
s-o intimidez!

am scris pe coperta unui volum  
de poeme  
*condamnarea umbrei – zadarnic*

se ține de mine precum o antică  
filosofie

\* \* \*

la început cuvântul era o  
circumferință

asemenea ideii făuritorului

după povestea aia cu mărul  
nenorocit  
toate semnele ce îi țineau de  
sens  
s-au transformat într-un bolovan  
de piatră  
s-a cioplit (a se vedea  
nichita stănescu *lecția despre  
cub*)

zicea poetul că la urmă perfectă  
lucrare  
a fost lovită fulgerător cu  
ciocanul și...  
au cum se scriu poemele astăzi

\* \* \*

strălucitor  
trage de crengi pădurea în sus  
pământul ei rămâne în umbră  
muncind

pe de lături (se mai întânplă)  
ciulinii  
dau sens valid cărărilor  
olimpului

tălpile blestemă ochii ce încurcă  
drumul spre domiciliu

vântul – măturător de serviciu –  
șterge  
urmele ce și-ar dori o glorie  
antumă

\* \* \*

poetul – de ce să nu-l credeți că  
veșnicia  
dacă nu s-ar fi „născut la sat”  
flutura fanion  
pe turnul babel?

boem sau naiv – iarăși compune  
de la-nceput  
ca pe o dimineață „corola de  
minuni a lumii”  
și doar cei ce „se vorbiră...”

pe frescele luminii cântăresc  
eterna frumusețe și o toarnă-n  
pâlnii

\* \* \*

atâția ochi străini  
și-n fiecare – tu  
de pretutindenii

ascunde-te într-un poem infim  
singurătate ori  
în veșnicia unui serafim

**DUMITRU BĂLUȚĂ**

# TREI FRAȚI

(I)

„Câte capete există, tot atâtea înclinații sunt.” (HORAȚIU)

Cine a spus că scrisul este un lucru pe care oricine ia un pix și o foaie de hârtie în mână îl poate face, nu prea știe ce spune... Da, ca să scrii tot felul de lucruri, de la cele mai diverse și banale "punerii pe hârtie", mă rog... E doar forma vorbirii prin semne convenționale. Fără glas. Care ne permite, în acord cu cel mai răbdător lucru din lume – hârtia, să scriem cuiva, pentru a-i comunica ceva, pentru a nota ceva, a însemna ceva, lucruri de practică zilnică sau periodică, să scriem lecții, citate sau rețete culinare, să completăm chestionare, formulare, cuvinte încrucșate, sau să ne exprimăm gândurile, ideile – o, asta e de acum ceva... superior! – ori, să relatăm, să descriem, să povestim – oho, atingem de acum elementul scrierii scriitoricești!...

Da' ce m-am apucat eu acum să fac teoria asta? Probabil că și influențat de o conversație pe care am avut-o deunăzi cu un coleg cu care scriu la aceeași publicație, care – cu iz de jignire profesională – mi-a spus: "Măi, tu vezi câți au început să publice? Li se pare că dacă au scris câteva rânduri, au devenit de acum scriitori!"... (Temă de gândire!...)

Așadar, scrisul este ceva - după exemplele date mai sus – care poate într-adevăr să fie făcut de fiecare. Dar... Până la a scrie literatură... Asta-i, vedeți ..., "altă mâncare de pește!" (Ce să fac? Eu sunt de la Dunăre...)

Eu care sunt – se zice – oarecum consacrat, am o mie și una de frământări până mă apuc să scriu ceva. Acum, de pildă, sunt impulsivat de problema care mă frământă (și asta nu pentru prima oară), cum să scriu ceva despre anumiți oameni pe care i-am cunoscut de mult, dintre care unii mai sunt în viață, fără să folosească nume. Din anumite motive de discreție, care aparțin, poate... conștiinței... (Să zicem!) Și atunci – nu chiar inspirat de vreun... originalitate – am hotărât ceva inedit pentru scrierea mea: personajele povestirii mele nu vor purta nume proprii sau de familie. Nici ale lor și nici inventate. În locul acestora, îi voi numi cu o singură literă. Ca cititorul să poată totuși ur-

mării narațiunea, știind cine spune sau face, ceva. Literale-nume sunt convenționale, fără contingente cu adevăratele nume ale personajelor mele, care în realitate, au existat sau există. Firește, fiind – cred - literatură, ele poartă "vesta" fanteziei...

Și localizarea geografică, de data aceasta, din aceleași motive de discreție, nu va fi chiar un element exact nominalizat, dar cu posibilități de identificare...

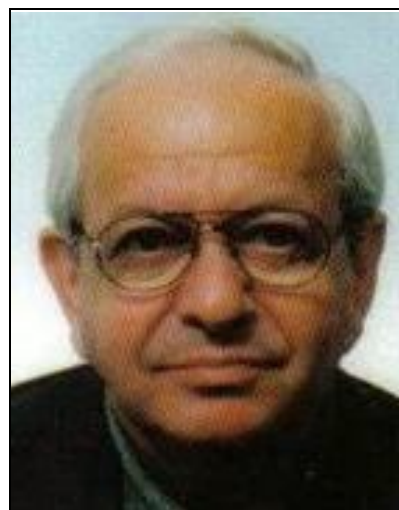
Urmează, deci, după pregătirea făcută, să încep povestirea.

Familia X, care locuia pe strada noastră, într-o casă tare frumoasă, despre care am crezut totdeauna că e casa lor – dar nu era - erau de origine slavă; o familie de oameni bigoți, creștini aparținând unei minorități cu credință mesianică, fapt care îi face să fie foarte apropiați de evrei. Soții X erau cunoscuți familiei mele. Credința lor - ei fiind foarte habotnici - era considerată de unii ca fiind cam... "prea, prea"..., cu nuanțe fundamentaliste, chiar; ea avea ca principiu de bază, recunoașterea ca putere supremă a legii și a respectului sacru – Biblia. Biblia – singura autoritate. Acești credincioși erau adepții libertății sufletului și credeau în mântuire numai prin credință.

Soții X erau apreciați ca fiind oameni cu stare. Nu bogați. Tatăl și mama erau doi oameni distinși, a căror plimbare aproape zilnică, în amurg, de-alungul întregii străzi, ținându-se de mână, ca doi copii îndrăgostiți, o admiram, urmărindu-i cu mare plăcere și respect. Această pereche de "porumbei" – cum îi numeau oamenii, aveau trei copii, toți băieți: A, B, C. Ordinea alfabetică e după cronologia vârstei lor. Apreciez că între A și B să fi fost o diferență de vreo șase ani. Cu B am fost prieten până la vârsta adolescenței. Rămânând pe tot restul vieții prieteni de departe...

Familia X, mama, tata și cei trei copiii ai lor, frații A,B,C, ocupă un loc important în "letopisețul" vieții mele. Un capitol interesant, la care de multe ori mă gândesc cu străduință aduceri aminte a câtor mai multor lucruri din el; el exemplificându-mi pregnant fenomenul des întâlnit în viața omului, a diferențelor dintre frați... În pofida "numitorului lor comun"... Fenomen destul de prezent și în familia mea. Din păcate!...

Munca de documentare despre familia X am început-o în urmă cu



câțiva ani, descoperind în cursul ei multe lucruri neștiute, sau știute altfel... Așa cum dorința mea depășea ceea ce știam, mai ales datorită legăturilor mele cu B și C, în copilărie/adolescență și apoi, de departe, cu toate surprizele descoperite, simțeam că voi reuși să alcătuiască puzzle-ul proiectat, conturându-mi intențiile, chiar cu un plus de dorință. Nu, nu era un lucru simplu! Mă angajam să scriu despre câțiva oameni pe care-i cunoșteam nu într-un tot, mult – din cele auzite, și, deodată descopăr că ei fac parte dintr-o familie mare de tot... Un arbore genealogic mare, ca un stejar uriaș și spectaculos! Care-și are rădăcinile în Rusia și Ucraina și care și-a răsfrat ramurile cu iscusință în diverse direcții pe întinsul mapamondului, sub nimbul credinței lor adânci în Creator și Mântuitor, sub pavăza Bibliei. Îi găsești în Europa, în cele două Americi, până și în Australia!...

Cu relatări fragmentare din marea "Cronică a familiei X", scrisă de E.X., în Statele Unite, mi-am completat și lărgit – fiind uneori chiar uluit – cunoștințele pe care le aveam, unele locale și simple, pentru a mă putea referi la cei cinci despre care voiam să scriu (mai ales, la cei trei frați), în contextul - cât de cât - impresionantului cronici.

Vedeți că nu-i lesne să scrii?... M-am căznit să caut...

Simțeam că într-un efectiv într-o pădure deasă, în care nu prea știam cam ce să fac și cum voi ieși... Dar parcă auzeam, sau aveam impresia că aud, ca un îndemn al credinței (a mea și... a altora...), dar pe același ton: "Dumnezeu a zis: <<Scrie lucrul acesta!>> "

CAROL FELDMAN



## DUHUL

Uneori sufletul

mai ales dacă plouă  
asemeni duhului fermecat din  
afumata lampă a lui Aladin  
ca un abur plutind din adânc  
se strecoară

și-ncepe dansul peste clapele  
imagnarului pian

facând să răsun-n odaie  
divina muzică a orișicărui  
clar de lună

zărit vreodată undeva  
și numai stropii ploii cei  
nerăbdători

îmi strică uneori magia  
bătând inoportun  
a nerăbdare-n jaluzea.

## PULBERI DE VISE

Ziua căteava costelivă  
ce-și strecoară pe sub grilajul  
ruginitei nopți  
trupul deșirat scuturându-și blana  
colbuită

de pulberea muribundelor stele  
neluându-mi în seamă prezența  
își ridică botul înspre cer  
ațintind cu jind conturul palid al  
lunii  
fragilă ca o costiță de miel  
alunecată-n bolta înghețată

și un răstimp  
numai ca una  
noi

neființe - ființe  
împărtășim aceeași răsuflare  
valsând pe pașii visurilor strecurate  
între noi

către magia vag întrezărită  
până când zvâcnetul scurt al  
șarpelui  
- mobil cu clopoței –  
își șuieră din nou avertizarea  
undeva

cineva  
mai vrea o bucată

din mine.

## ROPOT

Petale albe  
cad  
petale roz  
mirosul crud al ierbii cosită-ntâia  
oară  
și colo sus de tot  
pe cer  
precum baloanele de mâini ne-  
ndemânatic scâpate



pâlcuri de nori gonesc spre depărtări  
și lasă-n urma lor  
fumegetoare  
amețitoare chemări  
privirea rătăcită-n deja-vu  
tresare gata să-i urmeze  
dar  
- acvilă ce a îmbătrânit –

se-ntoarce golurile străbătând  
si-ncremenește așteptând  
pe mâna ce-o hrănește și-o dresează

și-n dosul ușii ce cu zgomot s-a închis  
mă sprijin și rămân s-ascult  
ecoul zborurilor de demult  
și ploaia  
care-n urma mea  
ca mână neastâmpărat  
tot ropotește și lovește-a nerăbdare cu  
copitele  
în prag.

## DINCOLO

Într-un sfârșit către seară ajungi la  
liman  
și zaci îndelung eșuat în fotoliu  
cu-o ceașcă fierbinte de ceai de  
ghimbir cu lămâie  
strânsă-ntre mâini - colac de salvare  
după un timp picotești surzând  
mulțumit  
sub adierea de-arișă a fluturului gând  
care-ți șoptește  
că nu ai nevoie de prea mult pentru-a  
fi pe deplin fericit  
până când  
dând semn că-i iritat de-atâta liniște și  
armonie  
telefonul fluieră nerăbdător și-n  
obsedanta-i melodie  
ți smulgi într-o clipită halatul  
călduros  
în care te-ai pierdut cu totul  
și vocea-n smochingul protocolar și-  
mbraci  
nu înainte de-a împinge cu mâna spre  
spate agasarea

ce deja s-a lipit - nechemata - de tine  
în fine închizi  
și taci îndelung  
lăsând sentimentul de a fi  
supraviețuitor  
să-ți toarcă molcom la picioare  
dar  
dincolo de geam auzi cum timpul  
iarăși își mână mustangii  
ce-aleargă răsfrînd coame de flăcări  
în vânt  
și mușcă sălbatic cu dinții lianele  
albe-ale ploii  
te apropii ca să vezi mai bine  
dar geamul este aburit  
sau  
poate doar  
ochii.

## CONCERTUL

Dimineața  
ușierul somnoros  
îmi îngână în urechi nedeslușit  
numele zilei ce îmi bate în

geam  
și-o recunosc  
- îmi cam ia timp -  
ca pe o melodie  
după sunetul pașilor ce o  
compun

clinet  
pașii pe tocurele cui  
ai secretarei de la trei  
ropot  
nestăviliții pași ai gemenilor de la  
cinci

întârziți ca de-obicei la  
orele de școală  
un târșăit  
papucii pensionarului ce  
locuiește la mansardă  
ce-și inspectează chiar de două ori pe  
zi

cutia poștală ticsită de  
reclame  
iar pe la unsprezece  
gong  
cum ritmic bate-n fierul balustradei  
mopul femeii de servicii  
cu sfert de normă

așadar azi este luni

sunetele s-au rostogolit peste  
scări  
ca-ntr-un râs gălgăit  
și - acum  
nehotărâți urmează pașii mei  
adagio-n concertul  
zgomotoasei zile.

TANIA NICOLESCU

# La Mulți Ani, Canada!

Anul acesta, pe 1 iulie, Canada împlinește 150 de ani. Despre istoria Canadei și stabilirea primelor așezări românești pe teritoriul ei sunt ample informații pe Internet, de aceea nu le voi consemna aici. Rândurile mele sunt mărturia unui Român venit în Canada cu peste 35 de ani în urmă și care, în ciuda faptului că a lucrat și trăit în societatea canadiană în ambele limbi oficiale ale țării, engleza și franceza, gândește și scrie încă în limba maternă, cea a României.

Dintre cei 150 de ani ai Canadei, am fost prezentă în ea aproape un sfert din vârsta ei și pot afirma cu satisfacție că și eu, în calitate de chimistă, dar și regretatul meu soț, inginer constructor, am lăsat o urmă a muncii noastre în Canada. Anii adaptării n-au fost ușori, dar, privind în perspectivă, au fost compensați de satisfacțiile pe care ni le-au adus lucrul bine făcut, pe de o parte, și a recunoașterii lui, pe de alta. Dau numai un exemplu: datorita faptului că soțul meu a făcut parte din echipa care a calculat structura clădirii "National Gallery" din Ottawa, am fost invitați la inaugurare, cu ani în urmă, împreună cu oficialitățile, în frunte cu Bryan Molroney, atunci Prim Ministru al Canadei. Clădirea, devenită simbol al capitalei canadiene, a apărut acum câțiva ani pe un timbru aniversar.

Comunitățile de Români din Montreal și Toronto - orașele în care am trăit din 1982, primii 15 ani în Montreal, următorii în vecinătatea lui Toronto - s-au mărit considerabil după anii 90; astăzi în GTA (Great Toronto Area) sunt peste 60.000. La Montreal activează, separat, *Asociațiile de Scriitori de Limba Română din Canada și Quebec*, din care fac și eu parte. La Toronto, există *Cenaclul Nicăpetre* de pe lângă ziarul *Observatorul*. Marile orașe ale Canadei au ziare și reviste, emisiuni de radio și televiziune în limba română. La Hamilton (la o oră de Toronto) se află *Câmpul Românesc*, unde vara are loc anual *Săptămâna internațională a Culturii Române*, care a ajuns anul acesta a 50-a ediție. Participă Români din toate colțurile lumii, spre bucuria organizatorului, părintele Dumitru Ichim, talentatul poet cunoscut și

iubit de cititorii *Vetrei vechi*. În superba curte a Câmpului, sunt busturi ale unor importante figuri de scriitori din exilul românesc ca Aron Cotruț, Mircea Eliade, Horia Vintilă, Horia Stamatu, George Donev, Vasile Posteuca ș.a., dar și superbul bust al poetului Eminescu, toate sculptate de Nicăpetre.

Frumusețea Canadei constă nu numai în așezarea geografică, cu inegalabilele ei peisaje, dar și de multitudinea de comunități etnice care îmbogățesc environmentul cultural și culinar al țării. Numeroase festivaluri se țin cu regularitate în toate orașele țării. În regiunea în care sunt eu, în ultimul week-end al lunii mai are loc anual festivalul multicultural *Carassauga*, în care comunitățile etnice își expun, în pavilioanele situate în diverse puncte ale orașului, articole de artizanat, dau spectacole de dans și muzică și au chioșcuri cu mâncare specifică. Accesul de la un pavilion la altul este asigurat de autobuze și e gratuit.

Îmi face plăcere să particip, de peste 20 de ani, la *Carassauga* și am constatat, de-a lungul anilor, creșterea continuă a popularității și a numărului de comunități participante la festival: de la numai câteva în anii 90, s-a ajuns în 2017 la un număr de peste 30 de pavilioane.

Românii au avut prima participare la *Carassauga* în 2016, anul acesta a fost a doua. La pavilionul românesc, pe lângă dansurile populare prezentate de fete frumoase și băieți chipeși în superbe costume naționale,



am admirat ademenitoarea masă cu brânzoaice, fursecuri și cozonaci proaspeți. M-am delectat apoi cu o cafea grecească (zis și turcească) la pavilionul grecesc, cu niște dansuri țigănești în costume multicolore la pavilionul polonez, cu o delicioasă *shavarma* de pui și o piesă - foarte bine jucată - despre Nefertiti - la cel egiptean și m-am fotografiat, la pavilionul canadian, cu un domn costumat în Prim Ministru John Macdonald, al cărui portret e pe bancnota canadiană de 10 dolari.

La pavilionul hawaian, am apreciat dansurile vioaie și costumele colorate. În echipa de dansuri de adulți erau și câte doi-trei copilași de 3-4 ani, în costume identice cu ale adulților, dansând alături de ei. O minune de spectacol!

Sunt multe manifestări în cinstea aniversării Canadei, fiecare comunitate își sărbătorește, în mod specific, țara de adopție.

Eu iubesc imensa Canadă, pentru că în ea m-am născut - conștient - a doua oară. Dar cu gândul, inima și graiul am rămas legată de România, descrisă de N. Steinhardt într-o scrisoare către Virgil Ierunca:

*"Feriți cei ce s-au născut în acest paradis românesc; cei ce l-au privit cu ochi veseli și înlăcrămați; cei în ale căror vine curge sângele șesurilor, dealurilor sau munților natali; /... fericiți cei ce-l poartă-n suflet, deși se află departe; cei ce - orice, oricum și oricând- nu și-l zmulg din lăuntrul lor, unde paradisul acesta pământesc și-a pus indelebila pecete."*

La Mulți Ani, Canada!

**VERONICA PAVEL LERNER**



**Hamilton, Câmpul Românesc, bustul lui Eminescu, autor: Nicăpetre**

## La o cafea cu Dora și Ovidiu

- Se zice că viață are niște căi ciudate de a aduce împreună oameni diferiți, cu vieți deosebite, care locuiesc în colțuri depărtate ale lumii și pe care aparent nu i-ar lega nimic. Dar doar aparent... Deși azi îmi beau cafeaua cu doi pragmatici și realiști, nu pot să nu mă minunez și să nu îmi spun că nebănuite sunt căile pe care viața ne conduce pașii. Destinul mi i-a scos în cale pe acești doi oameni. Și nu pot să nu mă gândesc că sunt privilegiată că am ajuns să-i cunosc. Nu pot să nu realizez că sunt mai optimistă și mai veselă și că viața mea a căpătat o doză de culoare și de nebunie frumoasă odată ce i-am întâlnit. Acesta este efectul pe care ei îl au asupra oamenilor. După cât îi cunosc eu, au moduri de gândire asemănătoare, aceeași bucurie și dragoste de viață și de frumos în general și, fără să comunice inițial, au exprimat aceleași sentimente în moduri diferite. Unul le-a versificat, iar celălalt le-a pictat. Iar munca lor îmbinată a dat rezultatul uimitor pe care îl veți vedea aici într-o carte (Într-un salon mizer din Occident, Editura Nico, 2017), pe care eu o văd ca pe o punte de legătură între două lumi ca două linii paralele, care, sfidând legile Universului, au decis să se încrucișeze chiar și pentru o scurtă perioadă de timp. De aceea, nu mă pot stăpâni să nu vă întreb, cine sunteți voi și de pe ce planetă îndepărtată proveniți?

Știu că sunteți ludușeni amândoi, dar care trăiesc unul în Spania altul în Germania, și ați decis să veniți în România să lansați această carte, scrisă de unul și ilustrată de celălalt. Dar, de asemenea, mai știu că amândoi ați avut vieți pline de neprevăzut și de evenimente mai mult sau mai puțin plăcute, care v-au întărit și v-au făcut poate să vedeți viața cu alți ochi. Mai aveți în comun faptul că amândoi ați fost autodidacți. Mi se pare atât de interesant că într-un fel semănați atât de mult. Chiar și uitându-mă la prezent, observ, din ceea ce știu despre voi, că acum ați ajuns într-un punct în care ați găsit



Portret de Liliana Ștefan

acel echilibru și acea stabilitate date cumva de persoană de lângă voi și de traiectoria pe care viața voastră a luat-o. Să ne întoarcem la încercarea de a face cititorii să înțeleagă ceva despre viața voastră și v-aș întreba cine sunteți voi?

Deci, cine ești tu, Ovidiu?

- Unul din mulțime. Nimic din mine nu o să te facă să întorci capul.

-Dar tu, Dora? Dacă te întreb același lucru, ce îmi vei răspunde?

-Ași spune la fel ca și Ovidiu, o persoană cu nimic deosebită de cei din jur, poate doar puțin mai dornică să explorez adâncurile personalității mele.

-Sunteți plecați din România de ceva timp amândoi. Ovidiu de mai multă vreme, Dora de câțiva ani. De ce ați ales plecarea?

- Am simțit că trebuie s-o fac. Ideea nu era să plec definitiv, doream doar să mă îndepărtez de tot ce mă înconjura și să pot continua tot ce mi-am propus. Vine o vreme când e nevoie să o iei de la capăt pe alt drum, fiindcă drumul ales prima dată îți julește genunchii. Evadarea mi-a făcut bine.

-Și tu Dora ai evadat?

-Eu nu aș fi vrut niciodată să plec, dar în urmă cu 9 ani l-am întâlnit pe Rainer, un neamț 100%, el e cel care mi-a schimbat viața total și care m-a făcut să simt că Acasă e acum acolo în Bavaria.

-Ovidiu, ești un artist talentat și apreciat, spune-mi ceva despre ceea ce faci.

- Nu știu cât de artist sunt. Poate în alte timpuri puteam fi. Azi e nevoie de mult mai mult pentru a-ți dedica

timpul artei. Eu o fac printre picături. Viața te îndeamnă să faci prea multe compromisuri uitând să faci ceea ce-ți place.

-Știu că sculptezi, pictezi și scrii poezie. Multe pasiuni.

- Da, fac multe, e adevărat. Le fac însă fără un plan prestabilit. Poate cea mai mare pasiune a mea e cea de a vedea lumea și a mă confunda pe străzi cu oameni din alte locuri.

-Mă gândesc acum la Dora și la talentul ei. La fel și ea, pictează, iar mai nou are această pasiune pentru confecționarea bijuteriilor, adevărate opere de artă, făcute cu talent și migală. Iarși observ asemănarea dintre voi. Atât de dăruți cu atât de multe talente. Dora, de unde a început totul?

-În vârtejul în care fiecare din noi ne trăim viața, niciodată nu avem timp să le facem pe toate, dar ar trebui să găsim suficient timp să facem lucrurile cu adevărat importante, lucruri care ne fac plăcere... care ne dau energie și putere. Creativă am fost întotdeauna, că au fost mici po-doabe pentru pomul de Crăciun, că au fost tablouri din mătase fronsată sau pictură în ulei, ele au fost mereu pasiuni prezente în viața mea. Bijuteriile m-au atras întotdeauna, am început să le lucrez, mai mult în ultimii ani, după ce mi-am deschis magazinul de artă. Sunt autodidactă, învăț din mers, "Learning to do", cum spune englezul, în fiecare zi experimentez ceva nou, fie în bijuterie fie în pictură, îmi plac provocările și mereu încerc să vin cu ceva nou.

-De ce direcția asta?

-Ți-aș răspunde cu două versuri ale lui Bacovia... "Acorduri, arpegii, armonii... Oricum-au voit din mine au făcut..."

-Să revenim la poezie. De ce poezie, Ovidiu și când ai început să scrii?

- Am început să scriu revoltându-mă pe tot ceea ce nu puteam controla. Mai la început, pe la 13 ani, supărat pe Dumnezeu, iar mai apoi a devenit un ritual. Scriam ori de câte ori nu-mi ieșea planul așa cum eu îl concepusem.

-Dacă ar fi alegeți între poezie și sculptură, care ar fi alegerea ta? Și până la urmă, ce anume te inspiră?

-Aș alege lemnul, fără îndoială. Ce mă inspiră? Tot ceea ce pe alții îi sperie. →

MONICA VOICU

**-Haideți să vorbim puțin despre fericire. Există sau este doar un mit? Ce este fericirea pentru tine, Ovidiu?**

- Stabilitate. Din toate punctele de vedere. Niciodată n-am avut-o așa cum o văd eu, așa că asta cred eu că m-ar face fericit pe deplin.

**-Dora, tu ești fericită? Există această stare sau este doar un ideal?**

-Fericirea există în fiecare din noi, dar trebuie să știi să o vezi. Fericirea mea înseamnă să trăiesc Astăzi și nu Măine și mai ales nu Ieri.

**-Împlinirea și sensul vieții. Vă simțiți împliniți? Ați găsit care este sensul vieții voastre? Dora, ce te face pe tine să te simți împlinită?**

-Acum 6 ani, un înger a ales că eu să îi fiu mamă, el, Paul-Christian, este sensul vieții mele, fără de care nici nu aș putea să trăiesc. Datorită lui suntem o familie mai frumoasă și mă simt o femeie împlinită, am tot ce mi-am dorit.

**-Ovidiu și tu te simți un om împlinit?**

- Sunt un om împlinit. Am tot ce alții doar visează să le poată avea. Aș fi nedrept să spun altfel. Iar ca proiect de viitor, poate singurul meu gând e că numele meu să rămână undeva, pe vreo lucrare, și să poată fi mândră fiica mea, Denisse. Nu fără a mă gândi și la omul de lângă mine, Jenny. Datorită ei nu am luat-o de nebun pe dealuri și am păstrat echilibrul.

**-Ei asta mă duce cu gândul într-o altă direcție. Dacă ar fi să o luați de la capăt, ați schimba ceva? Ovidiu, tu?**

- Da, cred că aș face aceleași greșeli și aș rămâne la fel de mulțumit ca acum. Am avut o viață plină cu de toate, n-aș da-o pentru nimic în lume pentru alte trei plictisitoare.

**-Dora, schimbăm sau lăsăm totul cum a fost?**

-Fiecare dintre noi are tatuată într-un spațiu intim o poveste, o poveste mai fericită sau o poveste mai puțin fericită. O legendă personală ce poate deveni un centru de putere de unde identitatea noastră începe să se configureze. Porția de mitologie pe care viața ne-o rezervă cu dărnicie. Suntem arhitecții vieții noastre și până și cei mai buni arhitecți fac uneori mici greșeli, deci lăsăm așa pentru că dacă nu s-a dărâmat până acum, nici de acum încolo nu se va mai dărâma.

**- Aveți vreunul dintre voi dorința sau ați luat vreun moment dat în calcul posibilitatea de a vă întoarce să locuiți iar în România?**

- Nu știu dacă mă voi mai întoarce. Pe undeva mi-aș dori, dar lumea-i mare și minunată. Mai bine să ne dăm o întâlnire la o cafea în Cambodgia sau în Insula Paștelui.

**-Dora, te-ai stabilit iar în România sau nu ar mai putea intra asta în discuție?**

-Pentru moment, Germania este pentru mine și familia mea acasă, dar eu încă visez românește, în următorii 20 de ani, cu siguranță, nu mă întorc, dar după aceea, cine știe, mergem la Ovidiu în Cambodgia la cafele sau ne vedem în România, totul e posibil.

**-Cum v-ați hotărât să lucrați la acest proiect împreună? Cine este vinovatul principal? A cui idee a fost colaborarea?**

- A fost spontan, cred că am simțit că lucrările noastre au câteva puncte comune. Întâmplător, părinții noștri au devenit buni prieteni, în lipsa noastră.

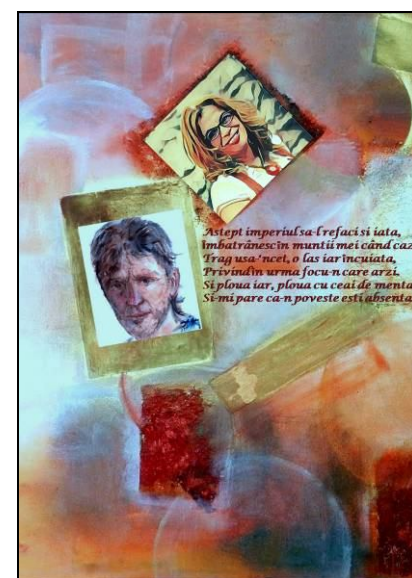
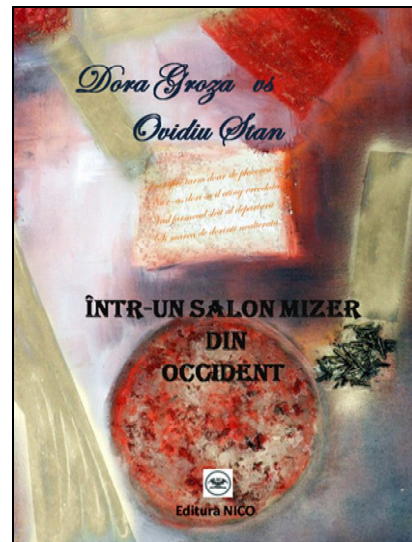
-Eu pictez sentimente, când am descoperit poeziile lui Ovidiu, m-am regăsit în versurile lui, am regăsit trăiri, momente și culori, așa am ajuns să asociez fiecare lucrare de-a mea cu o poezie de-a lui, i-am propus spontan, cum spune el, o copertă, dar până la urmă ne-am dat seama că poate fi mai mult decât atât și uite că s-a născut această carte.

**-Câteva gânduri de final pentru cititorii voștri?**

- Sper să nu supăr pe nimeni prin intrarea mea cu bocanci murdari în lumea poeziei. Nu asta a fost intenția. Am scris doar pentru mine, iar dacă o să citiți așa ceva, sunteți direct responsabili!

-Eu aș dori să mai adaug că sunt doar o diletantă în pictură, sper să nu mă judecați prea tare...

**-V-am întâlnit, v-am cunoscut și mi-ați arătat că nimic nu este imposibil dacă îți dorești cu adevărat. Pasiunea și plăcerea de a face un lucru sunt însă esențiale. Mi-aș dori că în fiecare zi să îmi beau cafeaua în compania unor oameni că voi. Mă simt onorată că v-am cunoscut și sper că toți cei care vor ajunge să deschidă cartea voastră să va cunoască și să vă aprecieze munca, așa cum am avut privilegiul să o fac eu!**



\*



Dora Groza, „Somnul rațiunii”

**Yun Dong-ju****(1917-1945)**

Anul 2017 marchează a o sută aniversare a nașterii poetului corean devenit un simbol al luptei împotriva opresiunii japoneze. Marele poet, care în versurile sale a exprimat toate speranțele și aspirațiile unei întregi generații însetate de libertate și independență națională, s-a născut în China, mai precis în Manciuria, unde se refugiaseră numeroși patrioți coreeni și a murit, ca martir, torturat groaznic într-una din închisorile japoneze. Vă prezentăm două dintre cele mai cunoscute poeme ale sale.

**Poem**

Până-n ziua morții mele în fața  
Cerului  
Să n-am nici cea mai mică urmă de  
rușine,  
Eu care-am fost întotdeauna sensibil  
La foșnetul frunzișului și al vântului!

Din inima-mi ce stelelor le cântă  
E musai să iubesc tot ce moare  
Și să străbat drumul dat.

În noaptea aceasta stelele se lasă  
mângâiate de vânt!

**Nocturna numărare de stele**

Acolo unde anotimpurile trec,  
Cerul se umple de toamnă.

În această liniște senină  
Aș putea să număr stelele toamnei.

Dar de ce nu pot număra chiar acum  
Cele una sau două stele din inima  
mea?

Pentru că zorii stau deja să apară  
Și toate îmi rămân pe mâine seară  
Și pentru că mai am din tinerețe ceva.

O amintire pentru o stea,  
O iubire pentru o stea,  
O solitudine pentru o stea,  
O dorință pentru o stea,  
O poezie pentru o stea  
Și pentru tine, mamă, altă stea!

Mamă, încerc să numesc fiecare stea  
Prin vocabule care să evoce cu forță  
ceva

Prin numele copiilor de la școală,  
Copii cu care împărțeam masa de  
scris,

Prin nume de fete exotice ca:  
Pal, Kynch, Ok, nume de fete  
Care și ele sunt mame acum,  
Prin numele vecinilor care trăiau  
În sărăcie, prin nume de păsări și de  
animale precum:

Porumbel, cățeluș, iepure, măgar,  
cerb

Și prin numele poezilor Francis  
Jammes

Și Rainer Maria Rilke,

Ei toți sunt departe acum  
Și imateriali ca și stelele.

Tu ești, la rândul tău, departe, mamă,  
În ținutul îndepărtat al Manciuriei!

Pentru că am un secret  
Așezat pe această colină acoperită de  
stele,  
Am scris pe ea numele meu  
Și l-am acoperit cu pământ.

Într-adevăr, pentru că găzele zumzăie  
Toată noaptea am plâns pentru  
numele meu rușinos,  
Dar primăvara va veni să se alăture  
Stelelor mele după ce iarna o să  
treacă.

Ea va acoperi cu gazon mormintele  
Și această colină unde numele meu  
e-ngropat  
Va fi din nou acoperit de o mândră  
verdeață!

**Prezentare și traducere de  
ION ROȘIORU**

**CONSTANTINO P. CAVAFIS**  
(1863 – 1933)**REVINO**

Revino și mă mai cuprinde o dată,  
iubită senzație, pătrunde-mă iar,  
memoria trupească trezește-mi-o  
iarăși  
dorința străveche gonind-o prin  
sânge;  
pe buze și-n pielea-mi reînvie  
amintirea  
ce mâinilor mele fiorul redă.

Revino pe noapte și stârnește  
amintirea  
ce freamăt pe buze și-n piele  
deșteaptă.

din: "Poemas eróticos" Edición

Arquitrave  
(*VUELVE*// Ven otra vez y tómate/  
amada sensación retorna y tómate/  
cuando la memoria del cuerpo se  
despierta/ y un antiguo deseo recorre la  
sangre;/ cuando los labios y la piel  
recuerdan/ y las manos sienten que aún  
tocan.// Ven otra vez y tómate en la  
noche/ cuando los labios y la piel  
recuerdan.)

**ALFREDO PÉREZ ALENCART**  
(Perú)**DORINȚE**

Viguroase  
sunt dorințele  
atunci când navighează  
pe al iubirii curs.  
Dar nu toate-și ating țelul  
la țarm  
unde le-așteaptă  
visate dezmierdări.  
În fiecare seară  
se adaugă epave  
și-n fiecare zori  
culegem  
de pe plaje  
trupurile-necate  
ale-atât de multor  
eșuate dorinți.

*DESEOS: Pujantes/ son los deseos/  
cuando navegan/ hacia el amor.// Pero  
no todos llegan/ al muelle/ donde  
aguardan/ las caricias.// Cada tarde/  
hay naufragios/ y cada mañana/ se  
recogen de laplaza/ los cuerpos  
ahogados/de tantos/ deseos.*

**Traducere GABRIELA CĂLUȚIU  
SONNENBERG  
GERMAIN DROOGENBROODT**

## Picătura de ploaie

”cu naivitatea melcului ce iese  
din casă  
fii fără grijă ți se spune  
fii fără grijă  
încă o dată se umple fagurele  
nimeni n-a stins încă oglinda  
în ea e duminică  
deși dormi pe un pat între  
toamnă și iarnă  
recunoști că ai înțeles  
dar cu gândul acesta  
nu te-ai împăcat  
prin preajmă se tutuiesc  
jupuitele piei de rezervă  
colocvii întreținem cum spune  
hans  
cu pisicile cu pietricelele  
cu focul cu orezul  
cu busuiocul și cimbrul  
răbdare se cere  
vremea curge șuierând pe sub  
arcul podului  
întoarse sunt semnele drumului  
vino până nu suntem încă orbi  
prințul strânge ostași  
jos în curtea castelului  
împarte oștirii iarba și frunzele  
toamnei  
îmi spun că au nevoie de mine  
drept răspuns citesc  
la pagina douăsuttreizeci și doi  
de aceea  
îmi port de grijă  
îmi cercetez cu atenție drumul  
și mă tem de fiecare picătură de  
ploaie  
să nu mă doboare”

## Liniiile de cretă

”un păianjen se plimbă pe cele  
două cărți  
de pe măsuta de la hotelul  
răzvan  
brun ca un coniac/brun  
ca frunzișul  
risipite-s cheile  
mereu siliți să pribegim mai  
departe  
toți fluturii mei  
sunt în grădina ta  
vezi jăratecul misiunii și-al țintei  
în jurul unghiurilor îndepărtate  
de unde vin ceasurile proaspete  
ca o apă subțire  
peste sămburele de jos  
caută-mă tu  
găsește-mă tu



prin jocul lor de lumini și umbre  
ordonate pe tabla de șah  
tăierea nodului numit gordian  
recunoaște că ai înțeles  
liniile de cretă pe care ploaia le  
stinge  
sticla goală își împlinește jertfa  
prea înaltă intenția  
prea mărunță puterea  
cine să mai vorbească  
printre vise înregistrate și poduri  
amare  
înțelepciunea își înalță coliba  
nu e ușor să privești în ochi  
moneda de schimb  
auzi cuvinte pe care nu le  
pătrunzi  
le-aduni și le-așezi lângă  
păianjenul brun  
ca frunzișul/brun ca un coniac  
de pe măsuta din camera de la  
hotelul răzvan”

## Metafizica unui pahar

”fie vorba între noi  
de mult nu mai fac valuri  
nu mai bat apa-n piuă  
văd cum se așteaptă unii pe alții  
și mărunțesc toate interpretările  
n-am mâncat și n-am băut  
mă duc să-mi trăiesc puțin viața  
uit că stau de strață  
îți poți pierde mințile de la atâtea  
reguli  
îmi spui că lumea-mi zice  
fluturaș  
deși-s lipit de glie cum se știe  
trudesc de greu în slujba ta  
vorbind în nisip ore întregi  
pierdem obișnuința de-a fi noi  
înșine  
așa înțelegem metafizica unui  
pahar  
care se sparge exact în clipa  
când s-a umplut  
la hotarul dintre prea mult și

nimic

mereu îți curge sub călcâie  
o cărare atât de îngustă  
memorie de apă curgătoare  
și graba cu care vrei să înțelegi  
toate de-odată  
mereu am rătăcit  
pe căile profunde  
privim malurile sau paharele  
facem socoteala anilor  
ca soldații  
din războiul de o sută de ani  
cum spune anton  
și uite așa  
am adormit cu tinerețea în brațe  
”

## Nesfârșite hârtii între prestigiul golurilor și luciul armurii

”mereu afli lucruri de neaflat  
prin materia vâscoasă a zilei  
vom trece strada  
și vom vedea ce se întâmplă  
privesc cu un ochi atent toate  
acestea  
cercurile unei aspre geometrii  
prestigiul golurilor și luciul  
armurii  
să pari liniștit  
să numeri în gând  
mereu afli lucruri de neaflat  
jurnalul curge mai departe  
sub păstăile ce-și deschid tecile  
frumoase femeile  
ce trec în sus și în jos pe  
scară/pe stradă  
când adevărul își sparge gogoșa  
și devine fluture  
neatins și lipsit de zgârieturi  
ceilalți se ocupă de treburile lor  
nesfârșite hârtii  
destul săpat destul scobit  
în ceea ce pe viitor ni se cuvine  
marți învâțăm răbdarea  
în oglinzi de hoteluri  
vechiul timp foșnind după tine  
așa te ferești din calea unui  
potop  
de întrebări fără sens  
din anii mai tineri  
am vrut să trec neobservat  
printre prestigiul golurilor  
și luciul armurii  
am numărat în gând  
jurnalul curge mai departe  
spre ziua așteptată  
când le vin perdelor stăpânii”

**GELU DRAGOȘ**

Timpul din timp

# Autograful

...Era una din melodiile ce mi-au adus aminte de perioada când făceam școala tehnică sanitară la Câmpulung Moldovenesc. Un cântec des solicitat și transmis adesea la stația de radioficare a orașului, unde-și prezenta știrile din viața urbei principale, dacă nu unica, animatoare a culturii, dna Artemisia Ignătescu, acum ajunsă la o venerabilă vârstă. Încă de pe atunci, cu înclinații pentru arta scrisului, eram frecvent invitat de domnia sa la acea stație, pentru a-mi citi diverse articole despre viața școlară. Prin scurgerea atâtor ani, constat că mi s-au întâmplat în viață o serie de lucruri plăcute și... neplăcute.

Nu am încetat însă niciodată să-l admir pe artistul căruia îi auzisem nu știu pentru a câta oară melodiile care, nemaifiind de mai mulți ani printre noi

este audiat, din păcate, la radio și tv, destul de rar, asemenea Mădălinei Manole, Mălinei Olinescu, Mihaelei Runceanu ca și altor cântăreți ce ne-au fost dragi, trecuți și ei în eternitate.

Dar, iată că din nou într-o poiană îmbălsămată de parfumul florilor de primăvară și de izul cetinii - din nelipsitul radio portativ am reauzit „Drumurile noastre”, „Măicuța mea”. Erau momente potrivite sau nu pentru aduceri aminte, ele însă mi-au cotropit memoria, proaspete de parcă întâmplarea s-ar fi petrecut „mai ieri”, nicidecum în 1976 când, într-o călătorie cu acceleratul de noapte pe ruta București-Suceava, ghemuit pe valizami, în holul ticsit de călători, l-am recunoscut pe Dan Spătaru! Artistul abia-și aflase un loc „mai comod”, evident că stând în picioare, la geamul întredeschis al vagonului. Privind poate cerul cu puzderia-i de stele, adulmecând aerul răcoros ce-i pălmuia plăcut fața, ca remediu în calea oboselii.

Nefiind sigur dacă cineva dintre călători îl recunoscuse, mi-am făcut puțin curaj, și m-am apropiat de el întrebându-l timid, dar simplu, dacă nu cumva e Dan Spătaru. Mi-a răspuns că nu mă înșel și, foarte amabil, mi-a spus că e obișnuit cu astfel de „drumuri” către publicul care-l așteaptă. De data aceea, în ziua ce avea să urmeze, la Bacău. Banii i se decontează în afară de „noaptea albă”. N-am îndrăznit să aflu cum s-a deplasat restul trupei, tot astfel oare? Sau, mă rog, cu autocarul. Repede i-am întins, în condițiile acelea, carnețelul însemnărilor mele zilnice, pe a cărui filă albă, zâmbind, s-a iscălit.

Au trecut de atunci atâția ani, dar autograful îl mai păstrez și astăzi, cu părerea de rău a dispariției dintre noi a idolului meu din Medgidia!

Cântecele sale însă vor rămâne nemuritoare!

**DECEBAL ALEXANDRU SEUL**

## NINGE ÎN APRILIE

Azi aș fi vrut să-mi fii alături. Măcar în spatele ferestrelor, dacă nu și în mijlocul naturii. Și știi de ce? Fiindcă ninge în aprilie! N-am apucat niciodată să strângem între palmele noastre fulgii lui aprilie. Nu seamănă nici pe departe cu cei de la Crăciun. Sunt mari și apoși, rari și neuniformi, dar sunt mulți, mulți de tot. Nu, tu n-ai cum să-i vezi sau poate chiar stai la adăpostul lor. Cine știe? Nu mi-ai vorbit niciodată despre fulgii lui aprilie. Să nu fi știut că există? Tu le știai pe toate!

Îmi arătai doar bogăția florilor, din toate livezile pământului. Mă duceai de fiecare dată acolo, unde era floarea mai deasă și mai înmiresmată și mă lăsa să amețesc sub farmecul lor. Te îndepărtai, pretextând că nu știu ce ai uitat în mașină, și mă priveai pe furiș, să vezi cât sunt de copil în fața atâtor frumuseți, știute până atunci numai de tine.

Alergam de fiecare dată și atingeam în goana mea crengile pomilor, iar floarea albă sau roz plutea deasupra capului meu. Albită de floare, îmi plăcea mângâierea lor, iar mirosul inconfundabil, mirosul acela, de crud și de curat mă amețea. Mă lăsam ușor îmbătățat, la poalele pomilor. Visam, zburam, iubeam!

Te bucurai, fiindcă era preludiul oferit de natură, iar eu îi cădeam pradă. Ușoară pradă! Tu doar priveai! Priveai

și te încărcai de plăcerea plăcerii, privindu-mă. Nu cereai nimic în schimb. Era suficient. Și nu era bucurie mai mare ca aceea: să oferi omului iubit ceva din ceea ce n-a gustat niciodată până atunci, iar tu să nu ceri nimic în schimb.

-Doruleț, întoarce-te, vino, unde pleci, nu te îndepărta! Pomii au înflorit și pentru tine!

Îți mai aduci aminte, nu? Îți întorceai privirea, apoi, după alți câțiva pași, te întorceai. Părea că mergi greu, că pașii nu te mai ajută, dar tu, de fapt, voiai să mărești suspansul.

-Ai crezut că te părăsesc? mă întrebai cu lacrimi în ochi. N-a venit vremea! Azi am venit special, doar pentru a nu fi singură prin ploaia de petale albe și roz. Livada asta îmi aparține, acum e și a ta.

-Și mâine? Mâine a cui va fi?

-A mea și-a ta, a noastră! A acestor clipe, albe și roz, pline de dor și de parfum numit „April”.

Știi, din livada aceea mi-ai adus primele cireșe, erau cireșe de mai. Mâncam lacom, cu sau fără sămburi, iar tu priveai și râdeai. Întotdeauna am iubit cireșele, dar nimeni n-a știut povestea lor, doar tu și eu.

Oare cum n-am știut atunci de ce ochii tăi erau plini de lacrimi? Stătea culcat, cu capul în poala mea, iar lacrimile izvorau din ochii tăi, așa cum ninge în aprilie. Ți le ștergeam ușor cu buzele fierbinți și înfometate de tine. Iar

tu... Tu îmi luai mâinile, una câte una, și mi le sărutai, de parcă ar fi fost ultimul sărut de pe lume. Așezai obrazul pe ele și iar le sărutai.

-Mi-s dragi mâinile tale! așa mi-ai spus atunci.

Știi, mâinile oamenilor nu seamănă între ele, iar ale tale sunt calde, blânde, tătăduitoare. Și cât le iubesc! Nu luam în seamă vorbele tale, mi se păreau normale, firești, fiindcă eu eram îndrăgostită de mâinile tale.

Le-am iubit din prima clipă, fiindcă sub vraja lor intram în mirajul iubirii. Erau frumoase, cu degete de pianist, cu unchii tăiate rotund și-ntotdeauna îngrijite.

Îmi pare rău că nici azi nu ești lângă mine. Am fi ieșit afară amândoi, ne-am fi întâlnit la locul nostru de taină și ne-am fi lăsat nișii cu fulgii lui aprilie.

Acum privesc doar de la fereastră minunea naturii, iar ochii mei se încărcă cu boabe de rouă. Și-mi este atâta dor...

Acum înțeleg de ce plângeai atunci, fiindcă știai că vei pleca. De aceea îmi sărutai mâinile cu atâta ardoare, de aceea mă strângeai la piept cu atâta emoție, cu atâta drag, de aceea îți lipeai obrazii de obrazii mei! Doar tu știai!

De n-ai fi plecat, azi am fi strigat amândoi: ninge atât de frumos în aprilie!

**ANGELA BURTEA**

Ocean întors

## Mărgelele copilăriei

(XV)

Eu cu Oana, jucăm șotron pe trotuarul care înconjoară casa. În cireșul de alături, cireșele au început să se înroșească. Anul trecut am mâncat până nu am mai putut. Ne-am pus cercei la urechi, ne-am făcut pălării din frunze și rămurele de brad și ne plimbam prin curte, zicând că suntem niște cucoane elegante. Și apoi lui Iris i-a venit ideea să ne mascăm și în indieni. Cu zeama de cireșe ne-am făcut tatuaje pe față și pe mâni, ne-am pus pene și frunze în cap și am plecat în șir indian să vânăm găini. Găinile fugeau cotcodăcind, încercau să zboare, cu un alai de fulgi după ele, iar noi le urmăream cu lasouri făcute din nuiele.

Până când, zăpăcită de atâta gălăgie, a venit mama și a stricat jocul. A spart gașca și ne-a dus la spălat.

Dar anul acesta, cireșele nu sunt încă chiar coapte. Cele mai roșii sunt prea suve. Ne urcăm pe gard, încercăm să ne agățăm de-o creangă, dar creanga se rupe. Într-un târziu cu ajutorul unor bețe, reușim să culegem câteva cireșe roz și fără gust.

Renunțăm la cireșe, dar începem să rupem bucăți de clei de pe trunchi. Ronțăim cleiul; are un gust interesant. Apare doamna Mihăilescu și ne ceartă: «De ce rupeți coaja cireșului? Îl răniți; îi faceți rău. Acolo unde e clei, e o cicatrice. Îl doare când i-o rupeți.»

Cu capul plecat, o ștergem amândouă rapid în cealaltă parte a curții.

Mama ne vede plimbându-ne de colo-colo cam fără treabă și ne zice:

-Ce stați ca niște "sărbători"? Ia mai smulgeți și voi buruienile din curte, că ne năpădesc cu totul!

Cică stăm că niște "sărbători"!! ... Asta-i expresia mătușii Raveca, sora bunicii mamei. Mama o dă mereu de exemplu și ne citează tot felul de vorbe de-ale ei! Mai are de la mătușa Raveca și alte îndemnuri de același soi, cum ar fi: "Aplecați-vă! Că nu aveți oase-n burtă!"

Începem să smulgem buruienile și ca să-mi fie mai ușor, iau o săpăligă. Mă încrâncenez în special contra păpădiilor, care sunt mai ușor de reperat. Dar apare tata și-mi zice:

-Vai! Nu stârpi chiar toate păpă-

diile; sunt și ele frumoase, au și ele dreptul să trăiască!

\*

Mama face curat în bucătărie și a scos în curte cratițele noastre. Eu trebuie să le frec cu nisip și cenușă ca să curăț negreala de pe ele. Înainte mama gătea la o lampă cu petrol. Acum avem un aragaz, dar totuși fundul cratițelor e negru pe dinafară. M-am așezat pe un scăunel în fața unei lăzi și sunt în plină desfășurare.

Hop! Apare Monica. Mă întrebă ce fac.

-Curăț cratițele de funingine. Voi nu faceți niciodată asta??

-Păi la noi sunt totdeauna curate. Se curăță imediat ce se murdăresc, îmi răspunde Monica.

Într-adevăr la Monica este altfel în casă. Mama ei este o adevărată doamnă. La ei vine din când în când o femeie care face curat și mâncare. Ei au și o mașină de spălat rufe.

«Vine căpitanul!» zice Monica la ora la care trebuie să se întoarcă mama ei de la serviciu. Și ne grăbim să facem ordine. Dar orice-ai face, «căpitanul» tot tună și fulgeră când intră pe ușă! Deci, e mai bine să nu îi apari în față. Tuturor le e frică de mama Monicăi. Dar, totuși, cu mine s-a purtat întotdeauna drăguț. Ba chiar mi-e jenă să o aud uneori dându-mă de exemplu în fața Monicăi.

\*

Steluța a fost cu mama la doamna Stancu, vecina noastră de peste drum. Doamna Stancu pusese ouă sub o rață la clocit și acum avea o mulțime de puișori aurii care piuiu prin curte. Steluța a fost cu totul fermecată descoperindu-i; nu se mai dezlipea. Și atunci doamna Stancu i-a dăruit un puișor. Galben auriu, frumușel foc! Nu l-am pus în ocolul găinilor din grădină; i-am făcut în verandă o căsuță dintr-o cutie mare de carton. I-am dus acolo un castronel cu apă și îi dădeam să mănânce mălai. Îi duceam și iarbă pe care o tăiam mărunțel, căci mama a zis că trebuie să-i dăm de mâncare și verdeață. I-am dat și un nume; îl strigam "Piupiu" și atunci el venea spre noi.

Steluța își scotea din în când protejatul la plimbare în curte. Puișorul începuse să devină rățușcă; penele înlocuiau puful auriu. Se obișnuise cu noi; mergea în urma noastră prin curte, împiedicându-ni-se printre picioare.



Și atunci a venit necazul. Mama vopsea lemnăria de la verandă. Nimeni nu știe, nimeni nu a înțeles cum s-a putut întâmpla aceasta, dar rățușca a căzut în cutia cu vopsea. A fost oribil, o catastrofă. Mama a scos-o repede, a șters-o cu dizolvant, a spălat-o apoi cu apă și în final a pus-o la sân că s-o încălzească... Rățușca abia respira, tremura toată și scotea un sunet jalnic. Steluța se zguduia în sughituri de plâns. Ne învăteau neputincioși. Și din păcate, a doua zi rățușca a murit. Ce-a mai plâns Steluța! Nimeni nu reușea să o consoleze. Toata curtea a ținut doliu. Rățușca a avut parte de o înmormântare de prima clasă. I-am făcut un sicriu dintr-o cutie de bomboane. Doamna Dumitrescu ne-a dat doi bujori ca să aibă rățușca și coroane. Toți copiii erau prezenți. A venit și Felicia și o susținea pe Steluța de braț. Iris ducea sicriul, eu am săpat groapa în fundul grădinii spre castan, acolo unde e zmeura. Am acoperit sicriul cu pământ, am pus deasupra "coroanele" și câteva păpădii. În jur am făcut un garduleț din pietricele rotunde. I-am pus și o cruce pe care am lipit o hârtiuță pe care scria "Piupiu".

\*

A venit la noi unchiul Ciobanu, un unchi de-a lui mama de la Cluj. E un om voinic, cu o față rotundă bine hrănită și cu ochii bulbucați ca de broască. Dar e foarte simpatic și glumește cu toată lumea. Și chipul de căpcăun al unchiului n-a speriat-o deloc pe Steluța. Se cățăraseră pe genunchii lui și când a fost întrebată dacă vrea să meargă cu el la Cluj, ea a răspuns: "Da!" Așa că unchiul a luat-o și pe ea și pe Iris și le-a dus pe amândouă la Cluj la bunica.

SIMINA LAZĂR HUSER



## Teatru **CONDIȚIA DE ACTOR**



Pentru că spațiul virtual este al tuturor, unii chiar cred că pot să spună orice, fără niciun Dumnezeu, fără pic de respect față de cei pe care-i judecă (înjură, uneori), ca la ușa cortului.

Mai ieri, un Neicanimeni, în totală necunoștință de cauză, îl acuza pe Facebook pe Florin Piersic că stă în crâșmă, iar prima sa soție, Tatiana Iekel, murise.

În primul rând, Florin Piersic nu era într-o crâșmă, era într-un local unde servea masa cu niște cunoștințe, în seara de dinaintea unui spectacol când, firește, el nu știa nimic despre Tatiana Iekel, care avea să moară în ziua următoare.

Și n-a aflat decât în timpul spectacolului (de la Blaj), și nu de la staful său tehnic, care a amănat să-i spună trista veste, ca să nu-l afecteze și să-l dea peste cap acolo, pe scenă. A aflat însă, într-un moment de respiro, de la

fiul lui și al Tatianei, Florin jr., despre moartea acesteia.

Și-a păstrat calmul, deși ne-a spus celor din sală, la un moment dat, că nu ar vrea să i se întâmple nimănui ceea ce i s-a întâmplat lui atunci.

Vădit afectat, a urcat pe scenă, după ce înainte venise în sală, aproape de publicul său, abia ținându-se pe picioare și ne-a spus că "Tatiana nu mai e!"

S-a adus din culise o lumânare aprinsă, care a ars până la sfârșitul spectacolului.

O sală întreagă a ținut un moment de reculegere în memoria Tatianei Iekel, iar Florin Piersic, a adus un gând pios memoriei acesteia.

Grăitor este chiar mesajul marelui actor, postat mai apoi pe Facebook:

"Tatiana, scumpa mea, de când ți-ai luat zborul către stele, mă gândesc neîncetat la tine, la noi, la cum ai apărut în viața mea și m-am îndrăgostit definitiv de tine, la cum ne-am iubit, la cum ne-am despărțit, la cum a apărut pe lume băiatul nostru pe care tu îl adorai și de care eu sunt atât de mândru și mai ales la cum am rămas prieteni, până la sfârșitul sfârșitului. Eu, Florin, cu durere și lacrimi în ochi și în suflet, îți sărut mâna și îți mulțumesc că mi-ai fost alături și m-ai însoțit cu gândul tău bun, chiar și atunci când am fost departe unul de celălalt. Dar tu știi bine că, deși viața ne-a despărțit, noi am rămas mereu aproape."

Și ne întoarcem, la idea din titlul acestor însemnări, la condiția de

actor, pentru că acesta, orice i s-ar întâmpla în viața lui, bine sau rău, trebuie să urce pe scenă, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

Într-un moment de cumpănă, poate amâna un spectacol, două, trei, dar apoi revine pe scenă și joacă roluri tragice, chiar dacă, în particular, e în culmea fericirii, sau joacă roluri umoristice, chiar dacă viața lui e cernită.

„Că bea, că iubește, că trece prin momente dificile din varii motive, spune dramaturgul George Astalos, într-un interviu realizat de Titus Suciuc în „Vatra veche” nr.4/2017, el trebuie să apară pe scenă, să interpreteze rolul ales ori încredințat”.

Până la urmă, capacitatea aceasta de transfigurare ține de talentul actoricesc, de puterea de a lăsa toate ale vieții la intrarea în teatru, ca să se intre apoi în pielea nu știu cărui personaj.

Dar nu numai actorul e supus unor astfel de trăiri, pentru că în orice profesiune – dascăl, medic, preot etc. – trebuie să-ți pui viața ta deoparte, ca să te poți dăruia celorlalți, să-ți îndeplinești ce știi ce obligații instituționale, indiferent ce se întâmplă în viața privată.

Dar, spre deosebire de toate celelalte profesii, în actorie îmi pare că e imperativ să te desparți de tine când intri în scenă.

Florin Piersic ne-a mai dat o probă a altitudinii condiției sale de actor.

**NICOLAE BĂCIUȚ**

## **Tatiana Iekel**

„Să joc teatru a fost bucuria mea cea mai mare! Este ca o patimă fără sfârșit...”

(Tatiana Iekel, în volumul *Teatrul Mic. 50 de ani*, București, 2013).

Născută la 10 octombrie 1932, la Iași, s-a stins din viață la 14 mai 2017, la București.

Actor de teatru, film și televiziune.

A fost soția actorului Florin Piersic (1962-1974), împreună cu care are un fiu, actorul Florin Piersic, Jr.

Actrița și fiul ei au avut o relație strânsă, trâmbitată de multe ori, ce-i drept modest, și în spațiul public. Juniorul nu lăsa să treacă zilele de naștere ale mamei lui fără o urare, cât de simplă, sau fără să scoată din



sertarul cu amintiri fotografii vechi de familie.

„Zboară cocorii”, de Victor Rozov (1958), în regia lui Mihai Raicu, este primul spectacol în care a fost distribuită într-un rol principal (Veronica Bogdanova), jucând alături de nume precum Iurie Darie și Ion

Gheorghiu. Are un succes de neuitat și participă în delegația Rusiei la Cannes, care promova filmul omonim, cu Tatiana Samoilova în rolul principal.

Pe scena Teatrului Mic și Foarte Mic (unde a jucat de la repartiție până la pensionare) a jucat în peste 70 de roluri, pline de substanță și apreciate foarte mult de publicul românesc. Ultimul personaj în chipul căruia a fost distribuită pe scena Teatrului Mic, Evelyn Thomas, a fost în spectacolul *Cum gândeste Amy*, regizat de Cătălina Buzoianu (2005).

Recent, Tatiana Iekel a interpretat-o pe Evelina în filmul „Sieranevada” (2016), regizat de Cristi Puiu, rol pentru care a primit o nominalizare în acest an la Premiile Gopo la categoria „Cea mai bună actriță în rol secundar”.

Literatură și film

## Imaginația și rutina

Copiii au imaginația nealterată, în timp ce adulții alunecă spre rutină și încrâncenări cotidiene maladive. Vedeți și revedeți filmul lui Laurent Tirard *Le petit Nicolas/Micuțul Nicolas* și veți simți prospețimea unui răs dezinhibat. Filmul a fost lansat în 2009, a costat vreo 22 milioane de dolari și a umplut sălile de cinema. Scenariul a fost scris de Alain Chabat și Vingneron Grégoire, după o lucrare de René Goscinny și Jean-Jacques Sempé. Joacă în film Maxime Godart, Sandrine Kiberlain, Valérie Lemerrier, Daniel Prévost etc.

Nicolas e fericit cu părinții săi, iar



la școală are colegi simpatici, colorați, care fac năzbâții diverse, adesea șocante. În preajma lor se află un supraveghetor feroce, o suplinitoare dictatoare, un director obedient, un ministru caricatural. Nicolas crede că i se va naște un frățior și vrea să împiedice acea apariție care - crede el - i-ar bulversa existența. Prietenii i se alătură în șirul de idei bizare, constitu-

indu-se într-o bandă „invincibilă”. Musai să găsească un gangster, au nevoie de bani, prepară o grețoasă licoare magică, dau în bară, o iau de la capăt. Minunată secvența curățeniei în apartament, după care avem senzația unei case ruinate. Sau mașina condusă de ei, care nu ține cont de pietoni. Părinții lui Nicolas se agită pentru o cină fastuoasă, la care participă familia Moucheboume. O cină ce subcombă în ridicol și eșec. Excelente grimasele actorilor, fețele jalnice, schimonosite, parodierea snobismului și a formalităților diverse. Doar copiii au savoare, inventivitate, fețe dezinvolve, agitație juvenilă frustrată, imaginație fortuită, chipuri luminoase și zâmbete tonice. De văzut și revăzut.

ALEXANDRU JURCAN

## UN AUTOGRAF FLORIN PIERSIC



Pe o filă de carte („La taclale cu Dumnezeu”) , alături de un poem („Grădinar în Rai”) care „i-a căzut cu tronc”, citindu-l în fața unei săli arhipline, la Blaj, dar promițând că-l va învăța pe dinafară și-l va spune așa cum rostește el poezia, în dialogurile lui la TV, Florin Piersic, cu gingășia sa de a unge la suflet, mi-a binecuvântat și scrisul meu:

„Dragule,  
Ce descoperire!

Știam că ai un frate care este un medic excepțional, dar tu ești și mai grozav cu poezia ce face parte din ființa ta.

Te admir, te felicit și te iubesc fără... final!

Al tău azi, mâine și cine știe până când,

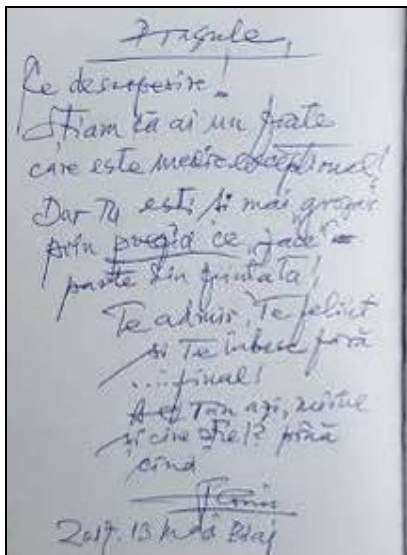
Florin Piersic,

2017, 13 mai Blaj”.

Îi spuseseam cu o seară înainte la o cină „În vie” (un local de nota zece, aproape de Blaj) poeme din repertoriul său și pe care, nu arareori le spun și eu, la întâlniri cu cititorii, dar îi spuseseam și poeme proprii. „Să-mi scrii *Grădinar în Rai* pe o hârtie, să o citesc mâine la spectacol”, mi-a spus Florin Piersic. Nu i-am scris poemul, ci i-am dat cartea în care e inclus acesta, cu o dedicație: „Am stat *La taclale cu Dumnezeu* și Dumnezeu mi-a spus: vezi că vine Florin Piersic la Blaj, să-i dai cartea ta!”

De-acolo-ncolo, totul a fost ca într-un basm, care începe cu „A fost odată ca niciodată...”

N. BĂCIUȚ



## FILE DE JURNAL Florin Piersic



M-a sunat Florin Piersic. Vroia să vorbească cu mine. Și, cu ironia-i fină, mi-a zis că poate vreau și eu să vorbesc cu el. Mi-a spus că vine din turnee de prin Moldova, de la Brăila, Târgu-Bujor, la Piatra Neamț, a ajuns și la Putna. „Nu-ți povestesc. Niciun președinte de țară nu e primit cum m-au primit, cu alai, cu călăreți, lume multă, cu Flutur, președintele Consiliului Județean, cu starețul mănăstirii. „Ca pe un patriarh al actoriei, i-am spus”, și mi-a răspuns laconic: ”Lasă, lasă”.

„Am o revelație că v-am cunoscut – și la Blaj și la Cluj!”. „V-am sunat să vă spun că rămâneți în inima mea. Poate că vă sună multă lume să vă spună asta, dar eu vă spun că sunteți cu adevărat în inima mea. O să fac un recital, mai la toamnă, cu muzică, cu tot dichisul, din cartea dumneavoastră, și am să pun totul pe un CD”, mi-a spus Florin Piersic.

„Ați făcut un om fericit în această seară, maestre”, am încercat să-i replic. „Hai, lasă, nu înțelegi că e o revelație faptul că v-am cunoscut?”

2 iunie 2017 (ora 21,00)

NICOLAE BĂCIUȚ

Aniversări  
**CONVORBIRI LITERARE - 150**  
 ET IN ARCADIA EGO!

Ce s-a întâmplat la Iași în zilele de 22-25 aprilie 2017? Nimic altceva decât că s-au sărbătorit fără festivisme, în mijlocul redactorilor și colaboratorilor, cu prilejul anual al Zilelor revistei „Convorbiri literare”, 150 de ani de la apariția nici mai mult nici mai puțin decât a unei „foi de cultură” cu rol întemeietor, continuat sau ratat de altele. Prin acțiunile ei în diferite perioade, 1867-1885, 1885-1944, 1995-2017, a contribuit în mod esențial să se afirme multe personalități, artiști ai cuvântului, filologi, istorici, filozofi, sociologi. Având darul longevității și puterea de a renaște, a lăsat adânci urme în istoria culturii române, ba încă a inspirat și a ajutat pe mulți alții să îi urmeze exemplul cu adevărat tonifiant.

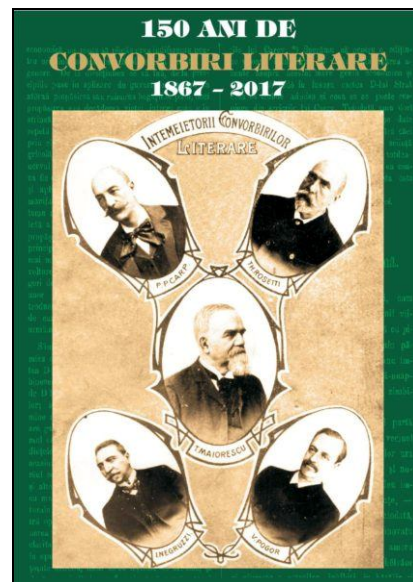
În zori, la coborârea dintr-un tren personal, m-a întâmpinat un oraș întunecat, înghețat, cu străzi flească de la zăpada topită în ajun, sau aruncată la marginile trotuarelor. Pe jos, am ajuns cu greu până în preajma Palatului Culturii, nu pentru că nu aș fi putut urca într-un taxi, dar voiam să observ orașul la pas, să-i simt parțial pulsul dimineții de sâmbătă. De-a latul străzilor, bennele anunțau sărbătorirea unui important eveniment scriitoricesc.

La hotel, l-am întâlnit cu bucurie pe exuberantul poet Spiridon Popescu, bardul din Tg. Jiul brâncușian, care mi-a oferit și recitat în întregime, în afară de adaosuri, întreaga sa antologie „Diavol cu coarne de melc” (Editura Timpul, Iași, 2017). Poetul a mai dezghețat atmosfera cu versurile sale ironice, atât de iubite de Gheorghe Grigurcu, celălalt bard de lângă Coloana Infinitului, unde ai prilejul să meditezi, și a Mesei Tăcerii, unde nu te așezi prezidențial.

După o noapte fără merite, dăruită de Compania CFR Călători SA, revigorat de versurile tonice și de evocări comune de prietenii literare, la ora 16, ne-am prezentat la Ședința solemnă din sala „Vasile Pogor” a vechii primării municipale, monument arhitectonic, cu scări impunătoare, de marmură, covor roșu, atmosferă glaciario-istorică. De pe pereții sălii, o galerie de primari în viziunea pictorului Dan Hatmanu ne privea impasibil, în culori întunecate, care impuneau o atmosferă prea sobră. Era prezentă lumea intelectuală, lumea bună a Iașului, lumea universitară, redactorii și colaboratorii altor reviste ieșene, cel puțin prietenii literari, pentru că lumea aparent mare îi încape inclusiv

pe inamici, junimiștii și convorbiriștii dintotdeauna fiind faimoși în meșteșugul de a și-i crea atât pe unii, cât și pe ceilalți.

Reflex balcanic, cu întârzierea de rigoare, Cassian Maria Spiridon, după model junimist, dotat cu un cadou din partea poetului Lucian Vasiliu, adică o talangă cândva la gâtul unei vaci, a „clopoțit” precum pe vremuri Iacob Negruzzi, pentru liniște și începerea simpozionului „150 de ani de Convorbiri literare”. Întâi se prezintă un film documentar despre istoria presei românești din secolul XIX, despre întâmplările apariției, la Iași, ale Societății culturale „Junimea” și a faimoasei reviste trecute, cu bune și rele, din partea ei, cu rele, din partea altora, prin cei 30 de luștri. S-a citit mesajul ministrului Culturii și Identității Naționale, Ionuț Vulpescu, de unde am reținut: „Convorbiri literare s-a născut odată cu România modernă și a contribuit la zidirea României moderne.” În continuare, acad. Basarab Nicolescu a punctat: „Convorbiri literare a edificat conștiința națională în spațiul românesc”; Marius Chelaru, specialist în poezia minimalistă și în poezia Orientului, redactor, a mărturisit că a citit și a fișat întreaga colecție a revistei, colecție fascinantă, unde se împletește o istorie culturală cu istoria României timp de un secol și jumătate; Liviu Papuc a afirmat că: „Istoria Convorbirilor literare nu a fost o istorie mercantilă”; Elvira Sorohan a recunoscut că: „profesorii universității ieșene au fost întotdeauna colaboratori și cititori de elită ai Convorbirilor literare”. Au mai luat cuvântul, întotdeauna inteligent, cu observații, pertinente, acad. Vasile Tărașeanu (Cernăuți), Mircea Platon, redactor-șef Antonio Patraș, Dragoș Co-



jocaru, Horia Gârbea, Horia Bădescu, Mircea A. Diaconu, Jean Poncet, poet, traducător, venit din Franța, Gellu Dorian, Leo Butnaru (Chișinău), Pavel Florea, autor al primei monografii dedicate revistei „Convorbiri literare”. Televiziunea Română, Radiodifuziunea Română, posturile ieșene de televiziune și radio (pentru a nu le spune locale) și-au făcut datoria și au umplut Sala de Festivități de aparatură și cabluri, tocmai bune să pună piedici invitaților la eveniment.

Seara, în sala de spectacole a Teatrului „Luceafărul”, cu un Ioan Holban, directorul, în mare vervă de gazdă, one manshow Dan Puric a oferit spectacolul de pantomimă „Suflet românesc”, răsplătit cu aplauze și „bravo!” la scenă deschisă.

A doua zi, duminică, 23 aprilie, ora 10, la sediul Filialei Iași a Uniunii Scriitorilor, în sala „Laurențiu Ulici”, a avut loc Colocviul „Convorbiri literare, perioada clasică, Iacob Negruzzi” urmat de lansarea „Corpusului de texte ilustrative”, 4 volume sub îngrijirea lui Mircea Platon, texte esențiale, selectate din anii ieșeni, 1867-1885, și bucureșteni, 1885-1895, așadar perioada pătrinită de fiul celebrului Costache Negruzzi.

După o pauză întreruptă de sunetul talângii lui Cassian Maria Spiridon, și-a urmat cursul simpozionul „Titu Maiorescu – 100”, dedicat unui secol de la moartea marelui mentor. Au luat cuvântul academicieni, profesori universitari, scriitori, unii doct, ca de la înalte catedre, precum Ioan Scurtu, Antonio Patraș, Marius Chelaru, Mircea Platon despre meritele istoricului A.D. Xenopol, eminentul eseist și istoric literar Ovidiu Pecican despre Hasdeu și →

ȘERBAN CODRIN

REVISTA A UNIUNII SCRITORILOR DIN ROMÂNIA ANUL CXLVIII  
**CONVORBIRI LITERARE**  
 FONDATĂ DE SOCIETATEA JUNIMEA DIN IAȘI LA 1 MARTIE 1867  
 Redactor șef: Cassian Maria SPIRIDON

„Un englez în istoria României”  
 - dialog între ANA ILIANDIANA și DENNIS DELATANT

POEZIE: Miodin PELLEA, Alexandru SFĂRȘEA  
 PROZĂ: Nicolae BĂLCĂREȘA  
 TEATRU: Ion V. MAFFET  
 ENEDRE: Vladislava HORIA

MIHAIL EMINESCU - 168:  
 Leonida MANIU, Constantin COROIE, Corneli Munteanu,  
 Paul-Doru BĂRĂȘTESCU, Irina RĂDĂ

Viețile SOROHAN: Gene și politici  
 Elvira SOROHAN: „Alcan”, o revistă mai mult decât școlară  
 Maria CARPOI: Puncte de vedere  
 Gheorghe GRIGURCU: „Căldura umană”  
 Basarab NICOLESCU: Despre Dumbrăvești  
 Mihail Ștefan HANȘALĂB: Nicolae Stănescu Sinteza  
 Alexandru ZEB: Un istoric englez despre comunismul românesc

Ioan HOLBAN: Copilul fieri copilărie  
 Adrian ALB GHEORGHE: „Viorea de via” și victimele colaterale  
 Horst FANSEL: O poveste moldovenească  
 Daniel COBZE: Lucian Vasiliu. Monografia literară...

ȘIRIUSI ȘIRIUSI: Despre un timp și un  
 Theodor COMBĂREANU: Antropologia colonială în era globalizării  
 Ion PAPUC: Descartes  
 Vasile ANDREI: În pragul revoluției. La Plătețel Săbănoș  
 Nicolae MUREȘU: O mîntuire falșă despre lăgul de odănoară  
 Călin Traian DRĂGOȘI: O istorie a cuceririlor

Lucrarea este de: Elvira LACOB, Ștefan BOBDELE  
 Colecția literară: Actualitatea literară. Colecția critică:  
 Cristian LIVRESCU Emanuel FLIE Adrian Dănuș BĂCĂREȘU  
 Constantin DRĂGAN Ștefan ANDREI Vasile SPIRIDON  
 Dan MĂNICA Adrian G. BOBDELA Antonio PATRAȘ

IANUARIE 2018, Nr. 1 (229)

„La noi e putred mărul”, adică la „Convorbiri literare”, unde lucrurile nu trebuiau luate în serios, deoarece polemicele erau permise și înfrăunau atmosfera. Au mai luat cuvântul Liviu Papuc, cu povestea unui junimist atipic, Ion Voinov, parvenit parlamentar cu „pile” din partea domnitorului Alexandru Ioan Cuza, dar cu merite, omul fiind școlit, în bune relații cu politica. Universitarul Nicolae Crețu a comentat „Corpusul de texte” ca o „încercare de dezîmbălsămare, nu pentru ca istoria să-și arate părțile urât mirositoare, ci pentru ca istoria să redevină vie (...) În *Convorbiri* nu s-au publicat numai capodopere, ci și o mulțime de prostioare, ca să nu le spun prostii, oameni de cultură suntem în toate!”

În aceeași duminică, la ora 18, în sediul Filialei USR Iași, talanga a anunțat începutul celui de al doilea colocviu al zilei: „Convorbiri literare – istorie veche și istorie recentă”.

În prezența scriitorilor ieșeni, a invitaților din țară și din străinătate au vorbit mai scurt sau mai lung, totdeauna în jurul subiectului, poeta Ileana Mălăncioiu, despre „junimismul întemeietor”; acad. Basarab Nicolescu despre „cultura contemporană înlocuită cu pseudo-cultura de divertisment”; Ioan Moldovan, directorul revistei „Familia”, îl evocă pe Iosif Vulcan, „un bihorean brav, luptător în sprijinirea românismului, descoperitorul poetului Mihai Eminovici, nașul numelui Mihai Eminescu”, „*Convorbiri literare*, o revistă de echipă într-o țară a românilor, este vie la 150 de ani, pe când revista *Familia* a supraviețuit cu mari eforturi într-o țară străină, are 152 de ani, și este la fel, vie”. Leo Butnaru vorbește despre câte „epoci” a străbătut de la scriitorul sovietic, care a fost, până la scriitorul român, care a devenit. Gellu Dorian i-a mai lansat o dată pe câțiva poeți aleși dintre cei mulți comentați pe parcursul a zece ani în rubrica sa de debuturi. Aura Christi, redactor-șef al revistei „Contemporanul”, afirmă, printre altele: „Statul român oferă culturii și identității naționale aproape zero, aproape nimic”; „La Iași, la Blaj, la București, revoluția pașoptistă a fost o revoluție a poezilor”; „Trăim vremuri cu valori strâmbe, care conduc la fapte numite globalizare, manelizare.” Traian Ștef, redactor-șef al revistei „Familia”: „Titu Maiorescu a fost un sprijin pentru Iosif Vulcan, ambele reviste având aceeași misie: zi de zi cultura română.” Istoricul și criticul literar de la Piatra Neamț, membru în colegiul de redacție, Cristian Livescu, fostul meu coleg de facultate, care colaborează permanent,



**Î.P.S. Teofan, mitropolitul Moldovei, Cassian Maria Spiridon**

din 1995 încoace, susținând cronică de întâmpinare a cărților de poezie, precizează că viitoarea sa carte are în vedere „Cealaltă lume, poezia”. Poetul nordului, unde se atârna harta în cui, George Vulturescu, directorul unei cunoscute reviste printre poeți, comentează relațiile încordate dintre latinistii sătmăreni și ieșenii junimiști cu idei „eretice” față de limba românească împănată, slujită cu latinisme. Fiind zi dedicată Sfântului Gheorghe, poetul sătmărean a trebuit să suporte urările tuturor colegilor publicați sau nepublicați vreodată în *Poesis*.

Poeta cu ochii pe dosarele scriitorilor din arhivele CNSAS-ului, Ioana Diaconescu, mărturisește că „apropierea mea de *Convorbiri literare* a fost o chestiune de destin”; i se dă dreptate. Poeta Mihaela Albu, Craiova, repetă cuvintele unei românce din America: „Dacă merge ceva în România, merge totuși cultura”; nu i se dă dreptate. Teodora Stanciu de la Biblioteca Națională a României a organizat sărbătorirea „Convorbirilor literare” la București: „De ce la Iași s-au întâmplat aceste fapte culturale, acest proiect de țară? De ce la Iași prima Universitate? Răspunsuri complexe, pentru că la Iași a funcționat suprem spiritul românesc.” Vasile Spiridon, critic și istoric literar, Bacău: „Eu susțin de ani și ani cronică literară pentru proză. 99% din scriitorii din sală îmi sunt prieteni, dar am numărât 100. Cine este neprietenul?” Simțindu-se întrebat, Leo Butnaru, nu are răspuns. Poetul Nicolae Sava, de la Piatra Neamț, comentează marile probleme ale poeziei redacției.

Alții au mai coborât spre comicul de situație, poetul Lucian Vasiliu, actualmente redactor-șef al proaspetei reviste „Scriptor”, se remarcă într-un spectacol de replici și gesturi, comentând numărul inaugural al *Convorbirilor literare* din 1 decembrie 1995, cu explicații despre intențiile din fiecare articol, dar mai ales ce mesaje erau tănuite printr-rânduri; cu acel prilej de zi națională și convorbiristă a apărut în peisaj celebra talangă. Poetul Adi Cristi nu pierde prilejul să-i critice pe absenții de la sărbătorire, acele oficialități tot-

deauna ocupate cu diverse mai importante.

Mai au intervenții Sterian Vicol, cu importanta concluzie că orașul Galați se află la jumătatea distanței București-Iași, Livia Ciupercă, Horia Bădescu, Mircea Platon, Constantin Parascan, care a studiat pe toate fețele, inclusiv bahice, relațiile lui Creangă și Eminescu cu „Junimea” și „Convorbirile” ei. Cassian Maria Spiridon mai aprinde o dată fitilul vechilor controverse în epocă „a formelor fără fond” devenite astăzi, într-o Românie pe drumul luminos al capitalismului multilateral dezvoltat, o dispută a „formelor fără fonduri”! George Vulturescu ține morțiș să tragă o concluzie: „Fără efortul antilatinist al *Convorbirilor literare* nu s-ar fi realizat multe în limba română, inclusiv limba română literară, și am fi scris astăzi în limbajul *Lepturariului* lui Arune Pumnul, dar ne-a ferit Dumnezeu și spiritul critic maioreșcian!”. Spiridon Popescu recită versuri dedicate revistei și-și prezintă tricoul bleu celest inscripționat „Convorbiri literare 150 de ani”. În cele din urmă, profesorul Nicolae Crețu îi muștruluiește pe toți criticii revistei, fără excepție, care se lansează de prea multe ori în cronici formale, de laudă a cărților comentate, fără judecăți pertinente de valoare, semnul erorilor aflându-se totdeauna în frazele de încheiere, și explică de ce și cum.

Academicianului Basarab Nicolescu i se acordă cu anticipație însemnele „Premiului *Convorbiri literare* pentru Opera Omnia pe anul 2016”, deoarece pleacă spre Paris în timpul nopții. Mulțumind, academicianul vorbește despre cultura română creată în exilul francez în epoca celor 42 de ani de regim totalitar românesc. Felicitat de toți cei prezenți, apare invitația pentru o mare fotografie de grup a tuturor celor 100 de scriitori prezenți, dintre care numai 99% și așa mai departe...

Una dintre bucuriile mele este întâlnirea cu poetul Traian Ștef, prin intermediul lui Ioan Moldovan și George Vulturescu. Singurul subiect al discuțiilor, dar infinit, este baronul habsburgic Johann von Buday, cunoscut sub numele Ion Budai-Deleanu, marele bard al *Țiganiadei*.

Luni, 24 aprilie, ora 10, în aula „Mihai Eminescu” a Universității „A.I. Cuza”, dominată de fresca lui Sabin Bălașa, are loc o întrunire cu cititori ai revistei, studenți mânuind, impasibili, tablete, probabil ai Facultății de litere. Criticul literar Nicolae Manolescu, președinte al USR, tocmai sosit de la București, ține să mai atragă atenția o dată și încă o dată asupra spiritului →

critic junimist „care a ierarhizat valorile, fapt inițiat și accentuat de Titu Maiorescu; astfel l-a clasat pe Vasile Alecsandri în familia poezilor ocazionali, al evenimentelor, Revoluția pașoptistă, Unirea Principatelor, Războiul de Independență, al mișcărilor țărănești. Acest criteriu al valorii a fost impus de critica lui Titu Maiorescu din epoca sa până astăzi și a supărat pe mulți critici dogmatici și câteva regimuri totalitare, ideologizante.” De la înalta catedră mai iau cuvântul Antonio Patraș despre „Maorescianismul lui Nicolae Manolescu”, Marius Chelaru despre „Istoria fabuloasă a *Convorbirilor Literare* și lectura”, Mircea Platon despre „Maximalismul estetic al lui Titu Maiorescu”, Liviu Papuc despre „Mijloacele moderne de acces la lectură”; în final, profesorul Nicolae Crețu își transmite o parte dintre nemulțumiri, în vreme ce studenții, ocupanții aulei, butonează mai departe, impasibili, iar televiziunile filmează.

Două autocare verzi ca primăvara din împrejurimile Iașului, plus albul zăpezii ocazionale, au asigurat transportul până la Cotnari, capitala vinului românesc, spun reclamele, legendara podgorie, în subsoluri cu douăzeci de hrube uriașe, pline cu butoaie de stejar, iar la suprafață cu dealuri geometrice ocupate de vița-de-vie și de o distilerie cât un combinat chimic. Doi ingineri oenologi, Cătălin Grecu și Mihaela Turturică, nume aflate cu greu printre atâția degustători cu tradiție, inclusiv îmbujoratul și exuberantul profesor Crețu, ne explică în ce constă arta degustării și ce presupune în fața unor boluri de tot ciudate, ceea ce poezii, dar mai ales criticii literari maiorescieni pricep clătînând paharele. Astfel din înghițitură în înghițitură s-a auzit din nou talanga de alarmă și de îmbarcare în autocarele verzi. Bineînțeles, Titu Maiorescu degustase minunățiile vinurilor de Cotnari, însă nu din bahica întâmplare extrăsele spiritul critic și nici din laudele aduse vinului de strămoșul tuturor, Ștefan cel Mare cunosător într-ale pocalelor.

În seara zilei de luni, 24 aprilie, ora 18, în aceeași impunătoare și istorică sală „Vasile Pogor” a Primăriei Municipale, poetul Călin Vlășie, patronul Editurii Paralela 45, secondat de Nicolae Manolescu, prezidează și prezintă colecțiile, inclusiv producția de carte școlară. Preluată de editura piteșteană, Editura Cartea Românească, ajunsă la venerabila vârstă de 98 de ani, trece la tipărirea unei serii de opere complete ale unor poeți contemporani merituoși, nume multe, cunoscute prin

prezența în presa finanțată de Uniunea Scriitorilor.

Înalt Prea Sfinția Sa Teofan, mitropolitul Moldovei, în cuvântul de salut oferă un exemplu de oratorie ecleziastică, ceea ce obligă auditoriul să cam cadă pe gânduri cel puțin câteva minute cu adevărat extraordinare, încât până și televiziunile își încetează perpetua foială și trasul de cabluri.

Pentru mine a făcut excepție domnișoara fotograf Antoaneta Popa, care văzându-mă mereu luând notițe, s-a străduit să mă prezinte cât eram de preocupat.



Cassian Maria Spiridon întrerupt din când în când de intervenția excelentei trupe „Trei Parale”, care interpreta muzică din vremurile revoluției pașoptiste sau din inima junimismului, cântece de Anton Pann și Barbu Lăutaru, Cassian Maria Spiridon începe să anunțe numele unor poeți invitați să citească la o șezătoare literară. Astfel au contribuit la un „regal poetic” (după expresia mărinimoasei gazde convorbiriste) Ileana Mălăncioiu, Ioana Diaconescu, Clara Mărgineanu, Aura Christi, Horia Gârbea, Jean Poncet, Horia Bădescu, Traian Ștef, Spiridon Popescu, Ioan Moldovan, Ioan Es. Pop, Adi Cristi, George Vulturescu, Vasile Tărățeanu, Nicolae Țone, Ion Alexiu, Sterian Vicol.

După *Premiul de excelență*, acordat de Primăria Municipiului Iași revistei „Convorbiri literare”, urmează acordarea plachetelor „Premiul revistei *Convorbiri literare* pe anul 2016”: Premiul special: Gheorghe Vidican și Victor Munteanu; Premiul pentru debut: Teodor Sinezis; Premiul pentru poezie: Spiridon Popescu; Premiul pentru proză: Ilinca Bernea; Premiul pentru ediții critice: Gheorghe Chivu; alt Premiu pentru ediții critice de documente istorice: Ioan Scurtu; Premiul pentru eseu: Ovidiu Pecican; al doilea Premiu pentru eseu: Alexandru Racu; Premiul pentru critică literară: Alexandru Ovidiu Vintilă; Premiul pentru critică de film: Marin Sorin

Rădulescu; Premiul pentru istorie literară: Pavel Florea; Premiul pentru promovarea literaturii române în străinătate: Jean Poncet, un Premiu de excelență: Ioan Es. Pop.

În premieră, revista „Convorbiri literare” a instituit două Premii Naționale, care vor fi acordate anual în urma deliberărilor unui juriu special: Primul Premiu Național pentru cea mai bună revistă literară „Jacob Negruzzi” a revenit revistei „Familia”, Oradea.

Premiul Național pentru critică literară „Titu Maiorescu” a fost acordat criticului Nicolae Manolescu, după un laudatio susținut de Antonio Patraș, la care laureatul a completat: „Promisesem să nu primesc niciun premiu cât voi fi președinte al UR.

De data aceasta am cedat: cine să primească premiul în afara mea?” Aprecieri spirituale de sacrificiu al criticului.

În cele trei zile s-au rostit multe urări pentru aniversări de 200, 300 de ani.

În loc de alte comentarii, la un moment dat poetul Florentin Palaghia, totodată harnic fotograf, a repetat cuvintele unui ilustru ierarh: „De ce limitați domniile voastre voința lui Dumnezeu?”

Bravo, Florine, vom aștepta viitorul, care merge cum merge; optimismul luminos al secolului XIX s-a topit în tragedia secolului XX. Mai departe?

Mai departe, după ceremonia premierii, cu bagajele încărcate cu cărți, am dat fuga la gară și m-am lăsat în voia căilor ferate române, care mi-au oferit o noapte plină de peșteri primitive pe roți.

Ajuns în zori pe peronul micii gări de provincie Țândărei, am mai îndurat 72 de minute în vânt și frig, pentru că sala de așteptare fusese ocupată de niște amărăți ai sorții, poate și ai alcoolului nocturn. Abia în trenul-motor de legătură cu Slobozia mi-am dat seama că Simfonia IX de Beethoven umple o sală de concert cu muzică vreme de 72 de minute, la fel simfoniile lui Anton Bruckner, Gustav Mahler.

În rest, mă duceam cu gândul la cei 150 de ani ai „Convorbirilor literare”: au ocupat puțin pe scara timpului, câteva frânturi, inclusiv pe scara timpului istoric, însă cât de mult pe scara timpului cultural românesc, o întreagă eră devenită nostalgică rememorare.

„Convorbiri literare” nu au murit, deci trăiască regina de hârtie mai ales a poezilor, a prozatorilor, a eseistilor, a cronicarilor, a istoricilor literari și a tuturor celor devotați spiritului critic!

## LUMEA LUI LARCO



### E PRIMĂVARĂ!...

Dispare-al frigului fior,  
Feeric este pe afară,  
Sunt berzele la cuibul lor,  
Iar tinerii din țară... zboară.

### GLASUL VIORII (mini-fabulă)

Cu gând spre viitor vioara,  
La lemnul scump, dând curs  
măsurii,  
Cod roșu a trimis vioara  
Distrugătorilor pădurii.

### ROMÂNIA

A fost sub turci, a fost sub ruși,  
Dar a scăpat de-acești intruși,  
Cum vezi nereguli, poți să spui,  
Că azi e-o țară-a nimănui?!

### ȚARA NOASTRĂ

De sus privită cum arată,  
O precizare poți să faci:  
E-o țară putred de bogată,  
Cu oameni putred de săraci.

### POVESTEA VORBEI

În trecut, când nu vorbeai,  
Veșnic ascultat erai.  
Azi când sărăcie-i multă,  
Strigi, dar nimeni nu te-ascultă.

### LA DIRECTOR

(din finalul unei reclamații)

- Rică, domnule director,  
Chiar și azi, ca un inspector,  
Cu o mână-n buzunar,  
Cocoșat ca un cobzar,  
Se plimba de colo-colo,  
Îtovărășit sau solo,  
El de muncă n-avea chef,  
Fără să-l fi văzut vreun șef.  
Eu, cum știți că sunt de treabă,  
Vă și spun în mare grabă!

- Dar, pe el că tot îl vezi,  
Spune-mi, tu când mai lucrezi?

### RONDELUL MEILOR

Și mieii mușcă-adesiori  
Sau poate-așa din când în când,  
Dar nu precum un lup flămând  
Ajuns la stâna de miori.

Motive dacă-o fi având  
Vei ști, de vrei să te însori...  
Și mieii mușcă-adesiori  
Sau poate-așa din când în când.

Mai sunt azi soacre și nurori  
Ce par așa ca mielul blând  
La început, apoi, pe rând  
S-aprind, de te cuprind fiori...  
Și mieii mușcă-adesiori.

### VIAȚĂ ÎN CERC

Din goana calului  
Florile, iarba și copacii  
Aleargă neconținți  
Vrând undeva s-ajungă...  
Unde?

La fel prezentul,  
Lăsând în urmă trecutul,  
Aleargă spre viitor,  
Vrând să-l ajungă  
Sau să-l întrecă.  
Dar cum?

Viitorul e cu mult mai în față,  
Aleargă până când ajunge la un  
punct,  
Apoi o ia de la capăt,  
Viața rostogolindu-se într-un cerc.

### ASPIRAȚII

Spre stele năzuiește omul,  
Lăsând în urmă solul, pomul  
Urcând abil pe-aripi de vânt...  
Găsindu-și tihnă în pământ!

### TARIFE POȘTALE

Tarifele că s-au mărit,  
De și-au atins poștașii țelul,  
Cred că-i momentul potrivit  
Să folosim iar porumbelul!

### SOȚII SE MAI CEARTĂ

Așa li-e soarta, cam precară,  
Înaintând spre bătrânețe,  
Pe când începe să dispară  
Ce-i împăca la tinerețe.

VASILE LARCO

## De la un clasic citire MIRCEA TRIFU (1922-1994)



### FEMEIA

Femeia e un alfabet  
Pe care îl înveți încet  
Și-l uiți – deși nu-ți prea convine –  
Exact când îl cunoști mai bine.

### VIAȚA

Din omeneștile comori  
E – hotărât – cea mai ciudată:  
Deși n-o dăm decât o dată,  
Ne-o risipim de mii de ori.

### PROSTIA

Prostia e un monument  
Clădit c-un anumit tipic:  
Sub soclu nu e fundament,  
Iar peste soclu nu-i nimic.

### PUTEREA OBIȘNUINȚEI

Așezându-se în pat,  
Lângă draga-i nevestică,  
Din rutină a-ntrebat:  
Singurică?... Singurică?...

### DRAGOSTEA

Fulger, zâmbet, jurămintе,  
Noapte bună, trandafiri,  
Meci... televizor... cuvinte...  
Ani... regrete... amintiri.



Dora Groza, "Disecția unui glonț"

# „Cuci” constănțeni, Iudici și Iucizi

„Containerul cu umor” (Ed. Dobrogea, 2016) este o antologie de „Epigrame, fabule, poezii vesele, proză scurtă, caricaturi” a șaptesprezece dintre membrii Clubului Umoriștilor Constănțeni (C.U.C.) „Prăvălia cu umor”.

Pentru a ne demonstra seriozitatea lor, comilitonii așază în fruntea cărții un text cât se poate de pertinent cu privire la transportul maritim containerizat, vechi de șaiszeci de ani, care a contribuit la „globalizarea economiei din zilele noastre”.

*Cuvântul înainte* oferă celui interesat de acest tip de transport date bogate și precise: ani, nume, început și evoluție până în anul de grație 2016. Prin extrapolare, containerul din titlul volumului înmagazinează trufandale spirituale destinate să ajungă în cât mai multe porturi culturale, întru sfânta bună dispoziție care vindecă, în opinia mea, bolile, singurătatea, răutatea și lista ar putea continua, din păcate, pentru că vorbim de oameni și nu de arhangheli.

Antologații sunt, majoritatea, cunoscuți publicului larg, cu o serie de volume și premii în portofoliu, membri în una sau mai multe organizații literare precum Cenaclul literar „Mihail Sadoveanu” din Constanța, Uniunea Scriitorilor din România, Uniunea Epigramiștilor Români, Societatea Română de Haiku.

Mai multe principii au stat la baza scrierii acestor texte umoristice. De exemplu, principiul cartezian, bineînțeles cu adaptarea de rigoare: *Cuget, deci râzi!* Sau formula de învingător a lui Iulius Cezar, adaptată de asemenea: *Veni, vidi, satirizai* (că, slavă Domnului, subiectele îmbie la tot pasul!). Bașca principiul autoreferențialității, așa cum se cuvine în cazul oricărui umorist care se respectă.

Astfel, umoriștii noștri își etalează valoarea, plusvaloarea și ne iau toți banii (pe principiul: „Dacă nu-ți place, să nu-mi dai niciun ban!”).

Traian Brătianu, absolvent de Filosofie, profesor univ. și jurnalist timp de câteva decenii, ne binedispune cu epigrame, senryuri, poezie umoristică și proză scurtă.

Iată niște exemple: „Cu soția lui frumoasă/ El o face pe galantul/ I-a



luat mașină, casă/ Să nu-i supere amantul” (**Curtoazie**); „S-a făcut țesătoare/ de covoare/ să nu fie dusă cu preșul” (**Senryu**). Proza este subtilă, cu accente filosofice (**Cu pișerili-n sâs**) sau pare ruptă din realitate (**O adresă nedorită**).

Petru Brumă, profesor de fizică, aidoma predecesorului său Einstein care spunea „Cunoașterea e limitată. Imaginația înconjoară lumea”, se dedă imaginației, adică jocurilor și cântecelor parodice, cu talentul binecunoscut: „Te salut, Oraș al Verii, unde orișice patron/ își invităntâi boierii. Pe săraci... în postsezon// (...) Și te mai salut, Constanța, Poartă dinspre Orient/ Ușă Urbis, Yală, Clanță. Pentru NATO, evident!” (**Salut, oraș al mării** – George Topârceanu). De asemenea, Petru Brumă ne oferă și câteva rondeluri. Spicuim: „- Petromine, Petromine,/ Când te-am cunoscut în piață/ Și m-am încurcat cu tine,/ Te dădeai fidel pe viață// (...) Zici că ești un om de bine,/ Și te ții cu-o precupeață.../ Îți faci neamul de rușine,/ Și pe mine, sloi de gheață” (**Rondelul flotei seduse și abandonate**).

Claudia Croitoru, deși n-a luat-o de multă vreme pe căi literare, scrie o proză umoristică de calitate, fără stângăciile inerente începutului. Se prezintă cu o proză scurtă (**Dezvoltare personală**) și cu **Proverbe, zicători și expresii – mod de utilizare**, dintre care voi reda câteva exemple: „Graba strică treaba – îmi folosește cu succes când n-am chef să fac

ceva”; „Ce ție nu-ți place, altuia nu face – îi spun soțului meu ori de câte ori mă roagă să-i gătesc un fel de mâncare pe care el îl adoră, iar mie nu îmi place”; „Cine râde la urmă râde mai bine – spun când nu pricep poanta unui banc de care se amuză copios toți cei din jurul meu”.

Florentina Loredana Dalian, deși inginer de profesie, este o talentată poetă și prozatoare. E hipersensibilă sau dă pe dinafară de umor, în funcție de tema propusă. Ironia, autoironia, satira, comicul de situație sau de limbaj sunt pilonii prozei sale umoristice. Iată un fragment luat la întâmplare: „Cucoana ofuscată și vădit deranjată de somnul de frumusețe pierdută dinainte de-a o avea m-a amenințat, pe rând, cu Protecția Animalelor, Protecția Consumatorului, Protecția Câinilor fără Stăpân și a babelor fără frână la gură și cu toate protecțiile care i-au trecut prin mîntea ei de... prin mîntea ei” (**Nume de cod „mamaia”**).

Ananie Gagniu, supranumit, nu știu de către cine, Amiralul umorului românesc, ofițer de marină militară, nu-și dezice porecla. După ce îl citești sau îl auzi – eu am adesea această șansă datorită întâlnirilor din cadrul Cenaclului „Mihail Sadoveanu” – râzi încă mult timp, adică și atunci când, Doamne, ferește!, ai avea motive să plângi. Se prezintă cu savuroasele texte **Ah, femeia!** (în patru reprize), **Sfaturi de viață... șugubeață** și cu alte reflecții umoristice. Ex: „Fiți pozitivi. Negativul e un minus. Știți, optimistul vede cimitirul plin de... plusuri”; „Evoluția: micuț – pătuț – o față – țâță – apoi, țâță de mătă – puritan – băitan – vlâjgan – golă – Don Juan – tare-n bulan! – ginerică – soacră mică – soață – piață – tăvăleală – călăreală – lugu-lugu – ceac-pac! – trei copii fac – apoi... bunic – ăl mic, mai nimic – puțință din părți – scriem cărți”.

Constantin Gornea, un alt ofițer, satirizează inspirat și cu oarece năduf, ca tot omul trecut prin greutateți, sistemul sanitar românesc actual (**Aventură medicală**) sau tarele semenilor (**Prospector 13**). Iată un fragment: „A condus-o acasă însoțit de trei taxiuri. Ea și-ar fi cumpărat mai multe lucruri, dar, la un moment dat, și-a spus că este de ajuns, gata, nu trebuie să exagereze, că doar mai este și mâine o zi” (**Prospector 13**). →

**DIANA DOBRIȚA BÎLEA**

Constantin Iordan, profesor de matematică, sensibil și hâtru în același timp, se inspiră din realitatea României de azi: „Se fură fier, aramă, aur./ Din munte *Dacic-ul Tezaur*./ Din *Magistrale* gaz, benzină/ Și a la *Blejnar...*, motorină” (**Se fură**); „Când trăiești de azi pe mâine/ Iar îți vinzi votul, române,/ Pe doi mici și-o sărmăluță/ Și manea cu Ady-Guță” (**Diverse**).

Liviu Kaiter, ofițer de marină de formație și umorist prin vocație, prezintă o serie de epigrame: „E masă-ntinsă, lumânare.../ Cină romantică, bag seama/ Îi cer soției confirmare:/ -E pomană pentru mama!” (**Cină romantică**); „Dispute-au fost și mai persistă./ Pe tema asta fac lumină:/ Femei urâte nu există!/ Doar băutura e puțină!”.

Caricaturistul Leonte Năstase, absolvent al Academiei de Arte Frumoase, îmbogățește volumul cu excepționale caricaturi, abordând teme ca politicul, socialul, prostia omenească, ciolanul, slugărnicia etc.

Dan Norea, inginer, spirit lucid și ludic deopotrivă, rafinat, este atent la tot ce-l înconjoară și scrie cu inteligență.

Așa se face că în volumul de față dedică poezii prietenilor săi Ananie Gagniuc și Petru Brumă, vine cu senryuri și cu epigrame inspirate de diferite evenimente, unul dintre acestea fiind lansarea romanului meu „Dragoste și război”: „Găsim în carte un război/ Și-o dragoste fierbinte, vie/ Și cred c-ați înțeles și voi:/ E vorba despre... căsnicie”.

Aron Petru pozează în victimă făcând haz de necaz sau autoironizându-se, scoate în evidență viciile oamenilor din jur sau ale societății, identifică detaliul semnificativ și îl potențează repetându-l sau exagerându-l: „Mi-au luat-o gândurile înainte și nu asta doream să vă povestesc.

Revin de unde-am rămas.

N-am apucat bine să sorb din ceașcă, nevastă-mea a renunțat un timp la pască și s-a așezat pe scaunul din fața mea. Avea privirea aceea care-mi amintește de toate necazurile” (**Pesimism și optimism**).

Cunoscuta scriitoare Ana Ruse, care a semnat peste 80 de apariții editoriale – poezie, proză, cărți de călătorie – este prezentă în acest volum cu epigrame: „Dacă Țepeș s-ar trezi/ Lemn în codri n-ar găsi/Țepele

să-și făurească/Și pe hoți să-i țepuiască” (**Defrișări nemiloase**); „Doar Coloana lui Brâncuși/ Mai e astăzi verticală./ Că poporul îl făcuși/ Înrobii și fără școală” (**Celor ce ne-au înrobii**).

Ion Ruse este un epigramist talentat: „V-asigur, nu sunt utopii./ Căci în containere aflați/ Chiar mărfuri extra, jucării/ Dar și transfugi... mumificați” (**Comori ascunse**); „Husar – după echipament – / Cu cizme și vipușcă/ Având, în jur, ca armament,/ Trei fete goale... pușcă” (**Radu Mazăre, fante de Playboy**).

Luminița Scarlat nu doar scrie cu talent, ci și recită grozav. Creează îndeosebi poezie și proză pentru copii, dar, fiind o membră a Clubului Umoriștilor, ține să binedispună pe toată lumea: „În coteț, vreo cinci surate./ Guralive și moțate/ Pică au pe o puicuță/ Mai drăguță.// Ia priviți-o pe surată/ Cum se plimbă prin poiată/ Și cocoșul pintenat/ Parcă-i beat!// (...) – Potoliți-vă, surate./ Ca să nu sfârșiți cu toate/ Tot tânjind după cocoș/ Într-un borș!” (**Gâtgolașa din harem**).

Creația umoristică a jurnalistului Ion Tița-Călin constă în poezii, fabule, teatru și proză scurtă.

Este, cum era de așteptat, un observator fin al realităților românești contemporane, titlul ultimei sale cărți publicate fiind destul de elocvent: „Țara în care nu mai e nimic de furat”. Cu un umor de zile mari, jurnalistul satirizează, în volumul de față, activitatea „științifică” a „geniilor” din închisori. Iată un fragment relevant: „Ocupantul următoarei celule – un patron de



Dora Groza, „Renaștere“

fotbal – părea a nu face nimic. Întins pe pat, le soilea cu spor.

Vizitatorii erau contrariați.

-Priviți masa de lucru! i-a îndemnat un gardian.

Uluitor! Un pix mânat de o forță nevăzută alerga pe albul foilor de hârtie, scriind faimoasa teorie științifică ce urma să schimbe lumea. Chiar în acea clipă, în fața privitorilor roși de invidie se năștea tratatul *Arta de a nu face nimic*.

-Întrucât domnia sa nu știe să scrie, e nevoit să miște pixelul prin forța gândurilor. După cum observați, s-a scufundat într-un vis creator – explică gardianul” (**O vizită la Închisoarea de Maximă Știință**).

Ionuț-Daniel Țucă, procuror, este un epigramist de excepție. Iată o dovadă: „La Rahova, pe triste-alei./ Un boss își plimbă pașii grei./ În haine noi și-așa curate./ Ca sumele cândva spălate” (**Magnatul la închisoare**); „ O viață-ntreagă a-nvățat./ Și-a avansat încet-încet./ Luându-și chiar și-un doctorat./ De pe un site de internet” (**„Carieristul”**).

Roland Voinescu, creator de proză umoristică, îi satirizează, în acest volum, pe pușcăriașii deveniți producători de „orice carte, carte să fie” și pune sub o lupă ilară inaugurările lucrărilor neterminate. Cităm: „-Cum facem? Unde-i dispensarul?!”

Primarul se scoțosește prin buzunar și scoate ceva, ridică mâna deasupra capului pentru a arăta tuturor ce are în mână.

-Uitați aici! Astăzi inaugurăm dispensaru’ din localitate, adică... primele două seringi!” (**Inaugurări**).

Așteptăm, cu interes și mai ales mereu dornici să rădem, creațiile viitoare ale talentaților umoriști de la C.U.C.



Dora Groza, „Joacă á la Picasso“



Curier

## De la „Vatra” veche, la noua „Vatra veche”

Am primit, stimate maestre Nicolae Baciut, și „Vatra veche” aferentă lunii aprilie, nu-i păcăleală, doar satisfacție deplină, după citire. Felicitări ! Și... Cum florile răsar pe plai/ Trimit și „Vatra” lunii mai ! Mulțumesc!

**Vasile Larco**

Mult stimate domnule Nicolae Băciut, Va felicit, în primul rând, pentru trăirile dumneavoastră generate de apariția nr. 100 al revistei *Vatra veche*! Pentru efortul dumneavoastră generos și munca deloc ușoară spre a da viață acestei reviste nepereche, printre alte publicații literare din țară, pentru dăruirea, pasiunea și dragostea dumneavoastră, nu fără greutateți, sacrificii personale ale renașterii fiecărui număr de revistă, mă rog ca Bunul Dumnezeu să vă facă ofranda Sa pentru o viață îndelungată depășind în ani nr 100 al VETREI VECHI (mereu nouă!). Dl Ion Aflorei, chiar zilele acestea, și-a început călătoria printre galaxii și-și va citi ultima scriere din VATRA VECHIE în Grădina lui Dumnezeu!

**Decebal Alexandru Seul**

Dom' Băciut,  
Am primit revista - mulțumesc frumos!  
Ca de obicei, arată bine în toate cele și, cu bucurie, mă învrednicesc să vă felicit. Doamne ajută!  
Cu aceleași sentimente de respectuoasă prietenie,

**Dumitru Hurubă**

’Neața, domnule Baciut, habar nu am ce este cu mine, gândesc în poeme mai tot timpul, dar, de la o vreme îmi pare nepotrivit să le mai pun pe hârtie. Nu că nu aș mai scrie defel, numai că... proza, drama, anteismul ăsta cotidian mă face să cred că bucuria Poeziei este creația, nu ceremonia afișării în lume a textului. Totuși, să nu mint, am încă un volum aproape gata de tipar. Așadar, sunt numai într-un soi de joc de-a „șoarecele cu pisica”. Eu și scrisul, suntem brațe-n brațe de aproape o viață de om. Ce-i pasă ei, Lumii, de asta?!

E duminică, Florii, sălciile din crângul meu din Archiud sunt de un verde-crud-mult prea crud pentru a nu fi fost atinse de bruma nopții trecute. Și părul, știți cei din care ați cules fructe cu gustul copilăriei, și părul doldora acum de flori, pare să fi fost prins de înghețul de aprilie.



Dincolo de toate astea, va sunt aproape în gândul cu care va duceți dulcea-povară zi de zi, mai departe. Vă doresc sănătate, că har aveți din belșug, să ne bucurați cu rodul hărniciei culturale, și nu doar, pe mai departe!

Cu bucurie pentru aniversarea VETREI VECHI, și Ziua Doamnei Codruța, și a altor „flori” din familia dvs.!

**Melania Cuc**

Felicitări: Nu e puțin lucru să faci o revistă bună!

**Ion Cristofor**

Să fie cu noroc și cu sănătate alte câteva sute !

**Romița Mălina Constantin**

Felicitări și mult spor în continuare!

**Birău Petru**

Felicitări! Ai fost, ești și vei rămâne un simbol al culturii transilvane!  
Te îmbrățișez cu tot dragul! Și, tot înainte!

**Mircea Seleușan-Bătrânu**

Regret că n-am trimis un mesaj de solidaritate și admirație, de felicitare și viață lungă, dar primiți acum 101 gesturi de bune doriri și de prietenie într-un verb și metaforă!

**Nicolae Rotaru**

*Vatra veche*... un reper cultural de inimă... în inima Ardealului și a României.

**Horga Mihai**

O revistă pe care o aștept cu nerăbdare și pe care o citesc așa cum mâncam un sfert din pâinea caldă, când eram copil, până ce ajungeam acasă. Va felicit din toată inima și mă bucur să mă aflu printre autorii publicați în revistă.

La mulți și rodnici ani.

**Dorina Stoica**

Felicitări, doar gânduri de bine pentru tine și păstrările de suflet pentru tot ceea ce ai realizat și pentru ce vei face în continuare. Doamne ajută!

**Maria Băla**

Domnule Redactor Nicolae,  
Mulțumesc pentru revistă..... excepțională activitate desfășurați pentru semeni noștri... fiii acestui popor deosebit. (...)

**inginer și inventator Alecu Ioan.**

Stimate domnule Băciut,  
Am primit revista în format pdf și vă mulțumesc tare mult !

Sunt părtaş la bucuria celor care iubesc cultura și frumosul prin apariția numărului 100 !

Va doresc să realizați cât mai multe !!!  
Doresc să cumpăr 10 reviste cu acest număr aniversar. Vă rog să trimiteți cele zece reviste pe adresa : (...)

Toate cele bune și ținem legătura !

Felicitări pentru tot ce faceți !!!

Cu prietenie,

**Adalbert Gyuris**

Foarte frumos număr! Felicitări! La mulți ani „Vatra veche” și mereu nouă!

**Suzana Fântânariu**

Mulțumesc pentru difuzarea ultimului număr. Revista *Vatra veche*... un adevărat manual de literatură, atent întocmit. Trimisesem și eu ... poate în nr. viitor ... Mult succes !

**Mihai Horga**

Un nou răsfaț literar.

**Mihaela Rascu**

Domnule Băciut,  
Vă mulțumesc pentru amabilitatea de a-mi trimite revista ce o conduceți făcând mândri pe fondatorii ei de seriozitatea și calitatea păstrate în editarea ei. Nu e lucru ușor. E o mare responsabilitate și vă felicit pt modul cum vă achitați de ea de aproape un deceniu, iată. V-am trimis cu un an în urmă un material dar nu știu dacă a apărut poate mi-a scăpat vreun număr. Acum vă trimit, cu întârziere, din motive de sănătate, un articol despre Caragiale. E puțin cam lung, dar sper că-l veți găsi binevenit și-i veți găsi loc în economia revistei dv. Și a lui Caragiale.

Vă felicit pentru festivalul „Ana Blandiana”, e de admirat ambiția brăilenilor, deși ar fi fost mai normal că locul lui să fi fost la Oradea. Mulțumiri anticipate, cu prietenie ,

**Catinca Agache.**

P.S. Și dl Lăcătușu are grijă să ne trimită regulat revista dv., deși acum o consult foarte simplu pe facebook.

Vatra veche? Frumoasă, tânără și inteligentă la centenar! →

Să-i dorim deci și implinirea unui mileniu.  
Cu stimă,

**Mihai Batog-Bujeniță**

Azi am avut bucuria de-a primi revista *Vatra veche*. Vă mulțumesc pentru faptul că materialul meu și-a găsit locul în paginile acestei reviste. M-am simțit onorată. Vă mulțumesc pentru participarea dvoastră la minunatul eveniment desfășurat la Muzeul Brăilei, alături de poeta Ana Blandiana. Profesionalismul de care ați dat dovadă a întregit frumusețea actului cultural. "Sărut stânga, sărut dreapta/ celui ce deschide cartea!" Nu știu dacă am reținut corect, dar mi-au plăcut foarte mult! Va trimit încă un material (sper să va placă) și o fotografie. Cu toată considerația,

**Angela Burtea**

Domnule Nicolae Băciuț,  
Revista *Vatra veche*, nr. 100/ 2017 - un eveniment important, felicitări pentru efortul depus, pentru valoarea textelor publicate! Revista este oglinda la zi a literaturii bune, scriitorii dedicați și cu mesaj pertinent au oferit cititorilor texte de valoare.

Multă sănătate, putere să puteți duce proiectul mai departe și pace pentru a ne putea bucura de frumusețea artei într-o lume atentă mai mult la uratul cu ștaif. Cordial,

**C. Stancu**

[www.costyconsult.wordpress.com](http://www.costyconsult.wordpress.com)  
[www.constantinstancuscrib.wordpress.com](http://www.constantinstancuscrib.wordpress.com)  
[www.arhivliterare.blogspot.ro](http://www.arhivliterare.blogspot.ro)

Din când în când, vă mai dau câte un semn de viață, mulțumindu-vă pentru amabilitatea cu care îmi trimiteți, lună de lună, pdf-ul excelentei reviste pe care o editați. Pentru că mă bucură să-mi văd numele printre prestigioșii dumneavoastră colaboratori, va încredințez o nouă însemnare, de dată această despre recentă carte a eseistei Dorina Stoica. Toate cele bune,

**Cornel**

Mulțumesc și la mulți ani încă, dragă *Vatra veche*!

**Katalin Cadar**

Onor. Domnule Director,  
Cu fiecare număr, revista *Vatra veche*, cu felul ei de a fi, viu și luminos, sporește lauri plenitudinii și aspiră îndreptățit la galantarul culturii mari; cu grațitudine, reverență și bucurie curate, va trimit aceste materiale, să le lecturați, dacă timpul va permite, și, dacă corespund exigenței intelectuale a revistei, să le publicați.  
Vă mulțumesc!

**Preot Nicolae Ioan Aloman**

Vă mulțumesc și vă felicit pentru această sărbătoare și sărbătorire a revistei VATRA VECHE.

**Dumitru Ichim**

Stimate domnule Nicolae Băciuț,  
Vă mulțumesc pentru că m-am putut bucura constant de lumina proaspătă a culturii pe care o propagați prin revista „Vatra veche” și pentru că astăzi m-am delectat cu numărul 100, am onoarea să vă felicit pentru monumentalitatea demersului creator pe care îl edificați!  
Vă doresc multă sănătate, inspirație, succes și spor în lucru!

La multe numere „Vatra veche”!

Cu stimă,

**Petru Birău**

Cu dragoste și recunoștință, urez ani mulți și buni revistei „Vatra veche”, prin a cărei albie ocrotitoare au trecut și câteva dintre apele mele literare.

Dumneavoastră, domnule Nicolae Băciuț, vă aduc gândul meu de poveste: încălțat cu opincile de fier ale călătorului ce a auzit chemarea, ați ajuns la primul dintre cele trei palate fermecate. Felicitări!

Vă mai trimit, de asemenea, toată mi-reasma teilor din Copou și îmbrățișarea tainică a lui Mihai Eminescu.

**Irina Iorga**

Domnule Nicolae Băciuț,  
Mai întâi, vă trimit toate urările de bine. A trecut ceva vreme... de când n-am mai trimis materiale către revista voastră.

Va rog, aș dori să trimit o recenzie. Vă mulțumesc. Gânduri frumoase și prețioase,

**Valentina Becart**

DI Băciuț : Un om care face multe, dar mai ales scrie și editează o revista bună,

**Ion N. Oprea**

Mulțumesc mult pentru această lectură foarte interesantă.

**Gertrud Sanger**

Felicitări, Nicolae Băciuț, un număr fericit închinat revistei la aniversare,



**Dora Groza, "Găsindu-mi drumul"**

truditorilor ei apropiați, omului în general, creatorilor chiar dacă nu tuturor care scriu la ea și o iubesc, dar ați realizat ceva inedit, cum n-am mai văzut, ierați-mi pleonasmul.  
Încă o dată, felicitări, o adevărată cronică aniversară!

**Ion N. Oprea**

Mulțumesc pentru revistă maestre Băciuț!

Vă citim cu deosebit interes, aici, la antipozi. Numai bine,

**Ben Todică**

Stimate domnule Băciuț, vă mulțumesc și vă felicit din inima pentru munca Dvs. fără preget.

Sunt impresionante dovezile de prietenie arătate iluștrilor scriitori, dar și nouă, dascăli obișnuiți. Ne-ați ajutat, în chip minunat, să găsim împlinirea unor aspirații de viață intelectuală pe care actuala stare a învățământului o îngăduie tot mai puțin...

Până când va fi gata prezentarea cărții "Nu stinge flacăra!", supun atenției Dvs. două recenzii despre cărțile pe care le-am publicat anul trecut.

Poate își vor găsi loc în numerele viitoare ale revistei "Vatra Veche".

Calde mulțumiri și gânduri bune!

Cu aleasă prețuire,

**Maria Stoica**

Stimate și dragă domnule (și frate întru Duh), Nicolae Băciuț,

...Va mulțumesc mult, cu adâncă reverență, atât pentru trimiterea revistei (nr. 100...!!!), cât și pentru publicarea poemelor mele, în excelență revista a domniei voastre - "Vatra veche, nr. 4 (100)/2017!

Felicitări din adânc de suflet, pentru ajungerea la Centenarul (de apariții) al revistei Domniei Voastre..

Să atingeți "Milenarul"

...Multă, multă sănătate! Doamne,-ajută-ne, ocrotește-ne și ne călăuzește, înspre Sfânta Lumina Ta!

Cu, mereu, aceeași admirativă prețuire și caldă prietenie, frăție întru Duh,

**Adrian Botez**

Mulțumiri pentru revistă, domnule Băciuț,

Numărul 100 este ca o sărbătoare... Vorbind cu cineva, din greșeală am spus împlinirea a 100 de ani de la apariția revistei, nu a 100 de numere. Să fie cu bucurie!

Să guste câți mai mulți din cuvântul scos din *Vatra veche*.

Sănătate și spor în toate.

Respectele mele,

**Mihaela Aionesei**

Daruri pentru suflet primite de la oameni cu sufletul lumină!

Mulțumesc scriitorului Nicolae Băciuț, pentru numărul aniversar al Revistei literare *Vatra veche*. Mulți ani dumneavoastră și revistei pe care cu atâta dăruire și profesionalism o conduceți!

Mulțumiri prețioase unei doamne cu suflet de aur, promotor al tinerelor talente și a literaturii, scriitoare Valeria Manta Tăicuțu, pentru minunatul dar de suflet și maestrului Nicolai Tăicuțu pentru bijuteria literară trimisă. Sunt onorată și binecuvântată să am în biblioteca cartea dumneavoastră de versuri "...și cum va spuneam". →

Bucuriile trebuie împărțite ca și darurile pentru ca ele să prindă aripi, de aceea le împart cu voi prietenii poeziei mele.

**Mihaela Meravei**

Stimate Dle Băciuț!

Mulțumesc pentru prestigioasa Dv. revistă, pe care o primesc, în mesaj electronic, cu regularitate. Nu mă lipsește de lectura ei plăcută. Adevărată. Peste acest număr, 100, nu se poate trece, fără un cuvânt laudativ, meritat din plin. La mulți ani, dragă revistă, *Vatra*, nouă, *veche*, cu al tău conținut, dăruit fără zgârcenie, celui mai pretențios cititor! Destinată să crească, să înflorească și să rodească, Mulți Ani, de acum și până-n viitorul îndepărtat, cât Dumnezeu îl va ajuta pe întemeietorul ei, Nicolae Băciuț. Cu ocazia acestui fericit eveniment, vă rog să primiți considerația, stima și respectul meu, pentru frumusețea sufletului ales și atât de mărinimos, pus în slujba iubitorilor de literatură.

**Mara Paraschiv**

Vă FELICIT pentru numărul dedicat prietenului nostru Ducan, om cu suflet ales, poet valoros, dedicat actului de cultură cu largă cuprindere. Gestul Dv. va rămâne unul deosebit și, fără îndoială, remarcat de presa literară, chiar dacă unii vor strâmba din nas, așa cum știm preabine că o fac și cu alte ocazii... pentru că... adevărul supără... de cele mai multe ori pe cei care cred că sunt axa în jurul căreia se rotește lumea...

Mă bucur pentru Răzvan DUCAN și îi urez La mulți, fructuoși și bogați ani!

**George L. Nimigeanu**

Multe și sincere felicitări pentru apariția numărului 100 din revista "Vatra veche". O revista bogată în conținut și care a făcut cunoscuți o întreagă pleiadă de scriitori și poeți. Aștept cu nerăbdare să aniversăm și un deceniu de la apariția primului număr din "Vatra veche". Va urez mult succes!

**Eugen Mera**



**Dora Groza, "Serenitate"**

Doamne, ce centenar frumos și meritat! Felicitări din tot sufletul, Domnule Băciuț, Domnilor și Doamnelor din colegiul redacțional!

Cu stimă, din Spania,

**Gabriela Căluțiu Sonnenberg**

Stimate d-le Băciuț,

Iată articolul promis însoțit de câteva fotografii, din care puteți alege pe cele care vi se par semnificative.

Tare-aș fi vrut să fi venit aici vara asta, ați fi fost "steaua" Câmpului Românesc, cum spunea pr. D. Ichim, dar am înțeles situația.

Spor la toate și mulțumiri pentru tot ce faceți, cu deosebit respect și prețuire,

**VPL**

**Canada**

Domnule Băciuț,

Nu mă pricep la cuvinte meșteșugite, așa că pentru aniversarea domnului Răzvan Ducan am scris doar un a-crostih. Îl trimit și rămâne la aprecierea d-voastră dacă e de publicat în revistă. Atașez și un grupaj de poeme pentru când veți avea un strop de spațiu în plus.

Nu pot să închei fără a-mi exprima admirația și uimirea pentru tot ce faceți. Dumneavoastră trăiți două vieți în una! Să fiți senin mereu! Respectele mele,

**M. Aionesei**

Stimate domnule Băciuț,

La moment aniversar, vă rog să primiți felicitarea unui modest admirator, atât pentru creațiile d-voastră literare de mare sensibilitate, cât și pentru munca depusă cu dăruire și devotament exemplar la promovarea culturii poporului român de azi și de ieri!

Vă rămân recunoscător, alături de cei care primesc "Vatra veche" on - line, exemplu care ar trebui urmat mai ales de către toți autorii de publicații culturale care primesc subvenții de la Statul Român.

Cu deosebită considerație,

**Novac Vasile**

La mulți ani! Multă sănătate Dvs. și realizatorilor revistei, căreia îi dorim viață îndelungată.

**Nicolae Tiripan**

Stimate d-le Băciuț,

Felicitări pentru numărul 100 al revistei, l-am primit și m-am delectat, că de obicei!

La Multe numere înainte!

Cu mulțumiri și cu aceeași prețuire,

**Veronica Pavel Lerner**

**Canada.**

Felicitări, „Vatra veche”! Felicitări, domnule Nicolae Băciuț!

E evident că incandescența „Vetrei...” este întreținută de scriitorul Nicolae Băciuț, într-un timp în care dimensiunea intelectuală a existenței riscă să piară printre nisipurile mișcătoare ale derizoriului. Deși silit, de multe ori, să acționeze în situații aparent fără soluție, asaltat, adesea, de atâtea grotești nedreptăți, domnul Nicolae Băciuț întotdeauna reușește să încline balanța către temeinicie, autenticitate și frumos. Și, mai mult, are darul de a-i reuni pe oameni, așa cum altădată făcea Mihail Kogălniceanu cu „Dacia literară”, insufflându-le încrederea că dictatură falsului este trecătoare și că valoarea va triumfa! La mulți ani, domnule Nicolae Băciuț! La mulți ani, „Vatra veche”!

**Carmen Sima**

Am primit numărul aniversar! E foarte bun! Eu zic că, așa cum ați făcut cu mai mulți scriitori care au avut parte de suplimente, și revista merită să aibă o carte a ei... Toată revista, "fenomenul Vatra" la Târgu Mureș și în cultură română. Vatra ca semn contemporan într-o lume a globalizării. Ca semn identitar. Mă ofer - în cazul că ideea va prinde - să scriu un text despre revistă pe fondul presei românești și al literaturii române. Un fel de pildă și pentru alții. O carte despre revistă, dar carte, care are parte de alte filtre prin bibliotecă și străbate timpul altfel decât un număr aniversar chiar al revistei...

Oricum v-ați gândi să faceți, vă felicit pentru rezistență (identitară) cu efecte atât de frumoase în registrul literaturii...

**Ecaterina Țarălungă**

Bună ziua, domnule Băciuț,

Am citit în fugă sumarul și câteva texte din numărul 100 al *Vetrei vechi*. Felicitări și va urez să ajungeți cel puțin la numărul 1000!

Am avut plăcerea să citesc textul Veronicăi Pavel Lerner despre doamna Adelaida Mateescu (prietenă de-o →

viață cu Amelia Pavel, mama Veronicăi). Doamna Adelaida mi-a făcut cinstea să illustreze 3-4 cărți apărute în editura mea. Tradiție, am plătit nimica toată pentru ilustrație, din lipsuri, nu din zgârcenie, și între aceste cărți a fost și una semnată de mine, născută din dialoguri ale copiilor mei, în principal ale celor aflați atunci pe la 4 - 6 ani, încadrate de cele ale copiilor aflați la alte vârste, un băiat de vreo 17 și o fetiță de vreo 2. *Simona își află sora cea urâtă* se cheamă cartea și are și traducere în limba engleză, diortosită de un jurnalist englez. Îi voi telefona doamnei Adelaida pentru a-i transmite toată dragostea mea.

La mulți și binecuvântați ani vă urez!

**(Vera) Maria Neagu**

Stimate Domnule Nicolae Băciuț,  
Vă felicit odată cu apariția numărului 100 al revistei "Vatra veche"!  
Într-adevăr, ați reușit să adunați în paginile ei "fără restricții și fără prejudecăți (precum spuneți în interviul din octombrie 2013, acordat lui Radu Costea) "autori care cred în salvarea prin credință și cultură." Indiferent de vârstă, indiferent de gradul de notorietate.

Ceea ce înseamnă deschidere, lipsa de infatuare. Simt al datoriei față de menirea cu care ați fost înzestrat.

Mărturisesc că și pentru mine revista D-voastră a însemnat și înseamnă o fereastră deschisă generos, ce-mi oferă posibilitatea de a comunica și a mă simți solidară cu oameni dedicați aceluiași principii morale și valori spirituale. Fapt pentru care vă mulțumesc.

La mulți ani, D-voastră, revistei și colaboratorilor! Sănătate, putere de muncă, succes și bucuria împlinirii dorite!

Cu stimă,

**Sânziana Batiște**

Mulți, mulți ani,

Cu vetre trans-silvano-româno-europene!

**JUNIMEA/ SCRIPTOR**

Mulțumiri, domnule Nicolae Băciuț, pentru bucuria pe care ne-o oferiți cu fiecare număr al revistei *Vatra veche*. A sosit și nr. 4/2017. Sănătate tuturor colaboratorilor.

**Veronica Oșorheian**

Mii de mulțumiri pentru acest nou număr din revista „Vatra Veche”, d-nule Nicolae Băciuț. Așa cum ne-ați obișnuit, și acesta e f. f. interesant!

**Nicolette Orghidan**

Vă mulțumesc, Domnule Băciuț, și vă felicit cordial pentru jubileul revistei ce-mi trimiteți mereu cu atâta amabili-

tate. Sunt un cititor neinițiat, fără preocupări literare, locuind într-un oraș eminent cultural și încă nu-mi pot explica cum anume poate exista o revistă de asemenea valoare, ținută, volum într-un oraș eminent cosmopolit ca al Dumneavoastră. Regret că nu vă cunosc personal, dar vă rog să primiți o sinceră strângere de mână.

**Dr. ing. Cristian Zăinescu**

**Iași**

Mulțumim.

La mulți ani, la mai mulți cititori și la mai multe sute de numere!

**Nicolae Silade**



**Dora Groza, "Restul zilei"**

Iubite dle Nicolae Băciuț,  
Mulțumesc din suflet pentru numărul jubiliar. Eforturile dvs., fiți convins, nu sunt zadarnice. Așa cum vă sunt recunoscători contemporanii, la fel va va vor fi și urmașii. Sănătate și să ajungem și la 1000! O îmbrățișare frățească,

**N.M. ,  
Chișinău.**

Vă mulțumesc (și) pentru acest număr al frumoasei reviste VATRA VECHIE.

Vă doresc multă sănătate, bucurie și putere de muncă întru slujirea pe mai departe a Culturii române. Doamne ajută!

Cu respect,

**Florin T. Roman**

Și felicitările și bucuria mea de a vă ști acolo să vă însoțească!

**Adrian Costache**

Vă mulțumesc și vă felicit pentru consecvență și dârzenie!

Cu stimă,

**Ela Cosma**

Mulțumesc pentru revistă!

Vă urez multă sănătate să continuați apariția revistei! Va salut, cu respect, de la Buzău

**Teo Cabel**

Felicitări dv. și întregii redacții! Faceți o treaba remarcabilă!

La mulți ani!

**Const.Paiu**

Îți mulțumesc mult, don' Băciuț. Muncești enorm, însă ai și satisfacții pe măsură. Voință ai, calitate, la fel, Îți mai trebuie sănătate, pe care ți-o doresc din suflet.

**I.G.**

Distinse maestre, Nicolae Băciuț, Onorat, vă mulțumesc pentru neuitare și vă felicit din suflet pentru tot ce faceți, cu atâta dăruire!

Cu aleasă prețuire,

**Victor Burde**

Amice Nicolae,

Ai rămas același minunat echinoxist, „privatizat” (gratuitate, voluntariat, vocație!) cu... 100 de VETRE!

Felicitări, reușite în continuare, mulți ani, eurotransilvani (sic!)

**Lucian Vasiliu**

**Junimea, Scriptor, Iași**

Mulțumim pentru frumoasa dvs. Revistă. Salutări din California ,

**Viorel Nicula**

**Miorița USA Newspaper**

Stimate Domnule Nicolae Băciuț,  
La împlinirea celor 100 de numere ale revistei care, așa cum glumeam la Zalău, este formată din „gașca”... unui singur om, vă urez multe numere și o mulțime de cititori...

Cu gânduri bune,

**Ioan F. Pop**

Felicitări „centenară” !

Cu prietenie,

**Cristi**

Am primit revista "Vatra veche", on line, vă mulțumesc și vă felicit pentru acest număr festiv, bogat, semnificativ. Viață lungă revistei, realizatorilor ei, colaboratorilor etc. Cu prietenie,

**Victoria Milescu.**

Pentru „vatra veche centenară”, dar și pentru tânărul ei manager: La Mulți și Fericiți ani!

**V.H.**

Mulțumim mult, dle Băciuț, pentru revista expeditată. Felicitări și pentru frumosul eveniment de a aduce la a 100-a ediție a revistei "Vatra veche". Într-adevăr, e un prilej de a sărbători, de a vă mândri că ați reușit să supraviețuiți în condițiile când ați avut mulți rivali sau critici ce nu vă doreau izbândă. Și totuși, ați fost curajoși, ați fost creativi și cooperanți, adunând în jurul revistei sute de admiratori, care așteptăm, lunar, să revină Nouă revista în casele noastre. Ați oferit →

## "Vatra veche" a lui Nicolae Băciuț

Când Dumnezeu vrea să ne facă daruri, doar împliniște vise cum este cel din care s-a născut *Vatra veche* a lui Nicolae Băciuț. *Vatra Veche*, un loc cât să-l atingi cu spiritul, un spațiu cultural bine gândit și în care, scriitorul Nicolae Băciuț oficiază în numele Literaturii contemporane. Puțini dintre creatorii autentici dețin și gena generozității adevărate, puțini dintre scriitori își abnădonează propriile proiecte, își rup din timpul de odihnă al nopților și trudesc pentru ca alți confrăți de ai lor să fie promovați în țară și în lumea largă. Da, spun lumea-largă, pentru că revista *Vatra Veche* e un vector cultural de cea mai bună calitate, colaboratorii săi, dar mai ales cititorii de limbă română de pretutindeni bucurându-se în egală măsură de respirație lirică autentică și nu doar. Nume cu sonoritate confirmată deja în istoria literară, dar și debutanți cu certă vocație, curajoși și

timizi, oameni ce slujesc în numele Literei scrise se reunesc în paginile revistei *Vatra veche*. Cu semnături importante pentru critica literară actuală, cu ilustrații ce vin să pună față în față puterea imaginii și cea a scrisului pe hârtie, revista gândită și realizată de Nicolae Băciuț, este mai mult decât un exercițiu de devotament față de misia cu care domnia sa a fost trimis pe pământ. *Vatra veche* este un document de solidaritate între cei ce scriu, pictează; trăiesc constituind laolaltă o galaxie a minunii că putem exista frumos într-o lume mercantilă și gălăgioasă.

Ma simt onorată să particip din când în când, cu ceea ce scriu, sau pictez, la acest festival al Binelui și al Frumosului, publicând în paginile revistei *Vatra veche*, lansând un soi de mesaje ce vor descifrate, dacă nu azi, poate mâine, poimâine... Timpul, ca timpul, trece peste noi, oameni și idei, care, dacă rămân nescrise vor devini dor o pulbere. *Vatra veche* ne-a oferit șansa de-a ne cunoaște mai bine în

această confrerie a iubitorilor de Cuvânt. Ne regăsim în paginile sale ca într-o frumoasă cafea literară al cărui patron de spirit și muncă asiduă este poetul, managerul cultural, scriitorul Nicolae Băciuț.

*Vatra veche* este aproape o stare de spirit, o simți, o aștepti, și nu te dezamăgește niciodată. Mereu cu surprize culturale plăcute, cu ștaif editorial de duminică, revista *Vatra veche* este un dar pe care, îl merităm ori ba, Nicolae Băciuț ni-l face lună de lună, an de an...

Felicitări, domnule Nicolae Băciuț! Pentru mine nu este doar un fel de convenție socială să vă felicit, să vă mulțumesc, este un gest de prietenie și de respect pe care vi-l datorez de când vă cunosc.

În semn de omagiu, voi presa între paginile Revistei, 101 petale din florile de vișin abia înflorit. La mulți ani, *Vatră veche!*

MELANIA CUC

→debutanților posibilitate să se afirme, iar celor însetați de frumos să se alimenteze din conținuturile variate ce le ofereați pe paginile revistei.

Împreună cu dv., am descoperit noi personalități, am parcurs un itinerar spiritual prin mai multe zone ale României, pentru a scoate din anonim sau a șterge din filele uitării numele multor scriitori sau informații despre ei, despre opera care mai puțin a fost scoasă la lumina.

Ați îmbinat literatura cu pictura, muzica, religia și alte genuri ale artei, colorându-ne viața mai atractiv.

Multă sănătate dv. și tuturor colaboratorilor revistei. Mulți ani înainte, cu noi izbânde, noi colaborări și menținere pe pedestalul succesului!

Cu respect, fidelă cititoare din RM,  
**Ciorici Elena,**

**prof. de limba și literatura română  
L/T "A.Mateevici", Șoldănești.**

Vă felicit pentru tenacitatea de a reuni, în timpuri atât de mișcătoare și de instabile, scriitori mari și mici în paginile generoasei reviste "Vatra veche". Îi urez și va urez cale lungă!

În attachament, vă trimit exercițiile mele într-ale hermeneuticii. Mulțumiri! Cele bune,

**Prof. Mărioara Novac**

Felicitări pentru acest minunat eveniment, numărul 100 - *Vatra veche*. Cu domnul Nicolae Băciuț, fericiți înainte! De la Timișoara,

**Ion Jurcă Rovină**

Mulțumim! Întotdeauna este plăcută, pentru că știți s-o faceți așa. Succes în continuare!

**I. Goanță**

Multe mulțumiri. O revistă profesionistă!

**Ioan Paul Orha**

Stimate domnule Nicolae Băciuț, Felicitările mele cu ocazia numărului CENTENAR al revistei. Ați depus o muncă uriașă și vă rog s-o continuați cu același spor. Succese și cele bune,

**Hans Dama**

Stimate Domnule Băciuț  
Vă mulțumesc din suflet pentru atenția care mi-o acordați, publicându-mi cronicile literare în prestigioasa dvs. revistă. Voi rămâne mereu îndatorat, Omului de mare cultură care sunteți. Vă doresc sănătate multă și spor în tot ceea ce faceți!

Referitor la cronică mea *Florile poeziei*, vă trimit copertele cărților, cu excepția celei pe care am recenzat-o, deoarece n-o mai am, pentru că am dat-o unui prieten plecat acum în concediu. Vă mulțumesc pentru înțelegere!

**Mircea Daroși**

Mulțumesc. Felicitări pentru aniversare! „Vatra veche” este una dintre cele mai bune reviste din România. Sper să am bucuria să vă citesc lună de lună, până la viitoarea aniversare - nr.200! - și după... La mulți ani!

**prof. Ioan Neacșu**

Mulțumesc frumos pentru acest număr superb! La mulți ani și mult succes pe mai departe!

**Ilie Gorjan**

Mulțumesc, felicitări domnule N. Băciuț, eu admir înalta ținută științifică a articolelor dar și puterea dv. de selecție.

**Guner Akmolla**

Dragă Nicolae,  
Felicitări pentru ediția 100 a revistei VATRA VECHE!

Mulțumesc pentru extraordinarul volum al revistei *Vatra veche* 4 (100)/2017, cu superbe poeme ale domnului DUMITRU VELEA; interesantul articol scris de DUMITRU HURUBĂ despre "Măhnirile lui Caragiale"; recenzia lui CONSTANTIN STANCU cu privire la "Vecinii pe care nu i-am ales" (autor Gligor Hașa) ... ce mai, de fapt, aș putea de fapt enumera aici Sumarul revistei!

Superb număr de revistă!  
Închei, dorindu-vă viață lungă: revistei, întregului colectiv de redacție și al colaboratorilor dumneavoastră!  
Cu drag din UK,

**Daniela**

Arată superb revista! Felicitări,

**Petre!**

Felicitări pentru acest număr de excepție și pentru perseverența de a merge mai departe în vremuri deloc ușoare pentru cultură!  
Cu solidaritate,

**Erwin Josef Țigla**

# Panoramic cultural

## Concursul Național de Creație Literară „Ion Creangă”



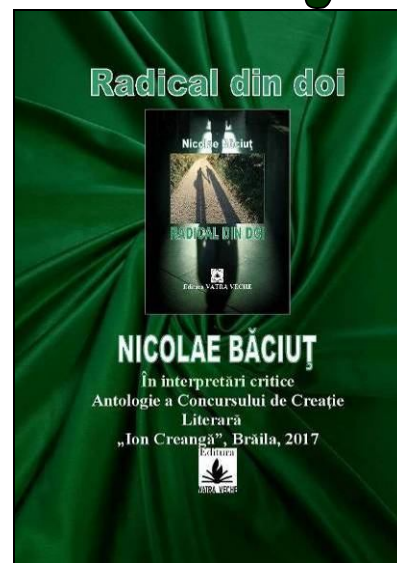
Ibănești, 28 mai 2017, lansări de carte, expo



Sighișoara, lansare de carte Gabriella Costescu, 30 mai 2017



Laurențiu Ivan, vernisaj, Târgu-Mureș, Prefectură, 31 mai 2017



Concursul Național de Creație Literară „Ion Creangă”, ediția a XII-a, organizat de Școala Gimnazială “Ion Creangă” Brăila, în colaborare cu Inspectoratul Școlar Județean Brăila, Biblioteca Județeană „Panait Istrati” Brăila și Muzeul Brăilei, concurs înscris în Calendarul Concursurilor Naționale Școlare Ministerului Educației Naționale și Cercetării Științifice, s-a desfășurat pe 2 secțiuni: A. Creație literară; B.) Interpretare critică a unui text poetic contemporan.

La această a doua secțiune, trebuia interpretat critic un poem, la alegere, din volumul de versuri „Radical din doi” (Editura Vatra Veche, 2017), de Nicolae Băciuț.

Laureații acestei secțiuni sunt: premiul I: SPERLEA DIANA MARIA, cls. a XI-a, București, Premiul II: NOTAR SABINA, cls. a XI-a, Agnita (Sibiu), Premiul III: ROGOJINĂ ALEXANDRA, cls. a X-a, Galați, Mențiunea I: CÎMPEAN ANDREEA, cls. a X-a, Târgu-Mureș; Mențiunea II: COSTACHE ANDRADA ELENA, cls. a X-a, Brașov, și Mențiunea III, CRĂNGANU TOMAIDA, cls. a XI-a, Galați.

Coordonatorii concursului: prof. Angela Olaru, prof. Carmen Vlad, prof. Mariana Simion.

Secretar de concurs: bibliotecar Dorina Damian.

Lucrările concursului au fost publicate în volumul *Radical din doi. NICOLAE BĂCIUȚ în interpretări critice. Antologie a Concursului de Creație „Ion Creangă”, Brăila*, de prof. Angela Olaru și Nicolae Băciuț, Editura Vatra veche 2017.

# Orizonturi

## Cenaclul Literar „Nicolae Băciuț” din Brăila



Cenaclul care poartă numele poetului mureșean Nicolae Băciuț, care se apropie de un deceniu de existență, a fost o prezență remarcabilă în cadrul Festivalului „Ana Blandiana”, Brăila, 2017.

Ei au susținut două momente literare, montajul „Timp liber – Unde fugim de-acasă”, după Marin Sorescu, și recitalurile de poezie „Clipa anotimpurilor”, pe versuri de Emily Dickinson, Ana Blandiana și Nicolae Băciuț, și „Zori de zi, zori de zi”, pe versurile acelorași poeți.

Sub genericul „Confesiuni”, Cristina Terente, Teodora Mazilu, membri Cenaclului Literar „Nicolae Băciuț”, din prima generație, acum în prag de absolvire a liceului, au evocat anii în care viața lor s-a împletit cu viața cenaclului, locul pe care acesta l-a avut în formarea lor.

Membrii Cenaclului Literar „Nicolae Băciuț” din Brăila au fost distinși cu Diplome „Excelsior”, din partea revistei „Vatra veche”, iar cei care s-au implicat în activitățile cenaclului și ale festivalului au fost distinși de revista „Vatra veche”, cu „Diplome de Gratitude”.

## La taclale cu ... Nicolae Băciuț



Moment emoționant la Secția de Artă a Bibliotecii Județene Mureș, când, în zi de mai 2017, a poposit, ca invitat special, în cadrul „Atelierului de creație – poezie și muzică” poetul, publicistul și omul de cultură Nicolae Băciuț. După ce i-am introdus cu o prezentare, în atelier, l-au primit cu sensibilitate deosebită elevii claselor V-

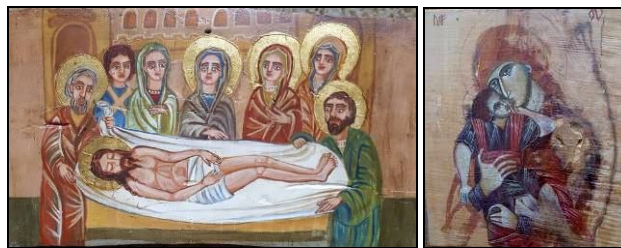
VIII ai Gimnaziului Fr. Schiller, secția română. Aceștia, îndrumați de profesoara de limba română, Mariana Stana, au purtat cu poetul un dialog extrem de interesant despre poezie, creația literară, importanța pe care o are lectura, despre frumusețea sufletului eliberat prin poezie.

Copiii i-au pus acestuia întrebări interesante ca să afle cât mai multe lucruri despre tainele universului poetic, despre întâlnirile cu ceilalți scriitori. S-a mai vorbit și despre legătura dintre arte și modul în care poți percepe realitatea și o poți transforma în artă. Și cum dimensiunea creației este atemporală și fără vârstă, copiii au dăruit și ei din crâmpeliul lor de suflet citind din creațiile lor de proză și poezie.

Timpul a trecut repede în atmosfera aceasta, cu un fundal muzical și cu expoziția de carte: „Cărțile scriitorului Nicolae Băciuț în colecțiile Secției de literatură”, realizată de colega mea Doina Vanca, de unde copiii pot să le citească. Cu o sesiune de autografe am încheiat aceste momente de voie bună, mai bogăți sufletește trăind starea de poezie și de creație.

ANGELA MACARIE

## ICOANA DIN/ÎN SUFLETUL MEU



În urmă cu ceva ani, l-am însoțit pe ÎPS Andreicuț, actualul mitropolit al Clujului, într-un pelerinaj la Munthele Athos, zăbovind două zile și la Schitul românesc Prodromu (al Înaintemergătorului), situat în pustnicia Viglei, în partea răsăriteană a Muntelui Sfânt.

Acolo se află un odor de preț, o icoană făcătoare de minuni, Maica Domnului, Prodromița.

Tot acolo, călugări cu har pictează icoane pe lemn de chiparos. În curtea schitului se înalță falnici câțiva chiparoși. Ei sunt martori foșnitori ai dangătelor de clopot, ai rugăciunilor care se aud mereu aici. Aș spune chiar că se văd înălțându-se la ceruri.

Cum și ei sunt supuși vremii și trebuie tăiați, pe lemn de chiparos iconarii schitului pictează „fața văzută a nevăzutului”.

Am cerut câteva capete de scândură să iau cu mine acasă. Gândul meu era ca pe ele să găsesc iconari care să picteze ceea ce vor crede ei de cuviință. Ajuns acasă, am împărțit bucățile de scândură de chiparos, în stânga și în dreapta. Două bucăți mi s-au întors, în dar, pictate.

Raluca (dispărută apoi tragic, într-un accident rutier), a pictat o Maica Domnului cu Pruncul, o altfel de Prodromiță, iar Maria Gliga o icoană cu jelirea lui Iisus.

Acele bucăți de chiparos tăiat din curtea schitului, le-am considerat sfințite prin însuși locul în care chiparosul și-a dus veacul.

Ele sunt acum icoane și din/în sufletul meu.

NICOLAE BĂCIUȚ

# OCHIUL CICLOPULUI



Dora Groza, „Dansuri în noapte”

Directori de onoare  
Acad. ADAM PUSLOJIC  
MIHAI BANDAC  
Acad. MIHAI CIMPOI



Redactor-șef adjunct  
GHEORGHE NICOLAE ȘINCAN

**Redactori:**

Cezarina Adamescu, Mihaela Aionesei, Diana Dobrița Bîlea, Sorina Bloj, A.I. Brumaru, Mariana Chețan, Geo Constantinescu, Luminița Cornea, Mariana Cristescu, Melania Cuc, Iulian Dămăcuș, Răzvan Ducan, Suzana Fântânariu-Baia, Marin Iancu, Alexandru Jurcan, Vasile

Larco, Lazăr Lădariu, Rodica Lăzărescu, Cleopatra Lorințiu, Cristina Sava, Maria Dorina Stoica, Mihaela Malea Stroe, Valentin Marica, Titus Suciuc, Dorin N. Uritescu, Gabriela Vasiliu

*Corespondenți:* Elisabeta Boțan (Spania), Flavia Cosma (Canada), Darie Ducan, (Paris), George Filip (Canada), Andrei Fischhof (Israel), Dorina Brândușa Landén (Suedia), Veronica Pavel Lerner (Canada), Gabriela Mocănașu (Franța), Dalila Özbay (Turcia), Mircea M. Pop (Germania), Claudia Șatravca (Chișinău), M. N. Rusu (New York), Ognean Stamboliev (Bulgaria)

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSȚINEREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE Președinte SERGIU PAUL BĂCIUȚ

Tiparul executat la S.C. Intermedia Group, Târgu-Mureș, str. Revoluției nr. 8, România. • Nicio parte a materialelor nu poate fi preluată fără acordul editorului. • Copyright © Nicolae Băciuț 2017 • Email : nbaciut@yahoo.com; vatraveche@yahoo.com • Adresa redacției: Târgu-Mureș, str. Ilie Munteanu nr. 29, cod 540390 • telefon: 0365407700, 0744474258. • Materialele nepublicate nu se restituie. • Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine autorilor. Opiniile reflectă exclusiv punctul de vedere al acestora.

